

gemeente **Dinkelland**

Jaarstukken 2017

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
2. Nota van aanbieding.....	5
Jaarverslag	11
Programaverantwoording	11
3. Programma Krachtige Kernen	11
4. Programma Economische Kracht en Werk.....	41
5. Programma Omzien naar elkaar	59
6. Programma Burger & Bestuur	93
7. Algemene Dekkingsmiddelen en Onvoorzien	105
Paragrafen	107
8. Paragraaf Lokale Heffingen	107
9. Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	116
10. Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen	123
11. Paragraaf Financiering.....	126
12. Paragraaf Verbonden Partijen.....	128
13. Paragraaf Grondbeleid	141
14. Paragraaf Demografische Ontwikkelingen.....	144
15. Paragraaf Bedrijfsvoering	149
Jaarrekening	163
16. Balans	164
17. Overzicht baten en lasten	166
18. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	168
19. Toelichting op de balans per 31 december	172
20. Toelichting en analyse op de baten en lasten.....	187
21. Overzicht van incidentele baten en lasten.....	195
23. Single audit Single information (SiSa)	198
24. Investeren Met Gemeenten (IMG) en Externe Veiligheid	200
25. Overzicht taakvelden.....	201
26. Overige gegevens	209

1. INLEIDING

Voor u ligt de jaarverantwoording 2017. Het document waarin wij verantwoording afleggen over het gevoerde beleid over het afgelopen jaar. Evenals voorgaande jaren heeft het jaar 2017 voor een groot deel in het teken gestaan van het verder uitvoeren van het coalitieprogramma 2014-2018 “Nieuw Perspectief”. Daarnaast hebben we uiteraard aanvullende aandacht geschonken aan het uitvoeren van het addendum “Koers houden” als aanvulling op dit coalitieprogramma.

Voor wat betreft de Rondweg Weerselo heeft de provincie Overijssel het debat over de rondweg afgerond en de voorbereiding is inmiddels weer ter hand genomen. Op basis van de in 2007 gemaakte afspraken is de provincie in afstemming met de gemeente gestart met de actualisatie van het eerdere ontwerpplan en de in dat kader verrichtte en nieuw uit te voeren onderzoeken. Afstemming met de planuitwerking voor het Natura2000 gebied Lemselermaten vormt voor ons een belangrijk aandachtspunt.

De raad heeft het “Uitvoeringsplan duurzaamheid” vastgesteld, op grond waarvan uitvoering wordt gegeven aan de vastgestelde 12 speerpunten. Het grootste deel van deze speerpunten loopt inmiddels of is zelfs afgerond.

In NOT-verband werken de vier gemeenten samen aan de energietransitie grootschalige opwek. Een ambitiedocument is in het 4e kwartaal van 2017 vastgesteld en inmiddels is er een beursvloer Energietransitie met maatschappelijke stakeholders gehouden. Hieruit volgt in elk geval nog een bijeenkomst energie uit biomassa en een bijeenkomst windenergie. Hiernaast is er ook een Masterclass energietransitie gehouden waarvoor raadsleden en statenleden waren uitgenodigd. Dit met als doel de omvang, complexiteit en multimodaliteit van het vraagstuk te verhelderen om zo de welverdiende aandacht voor dit vraagstuk te krijgen.

In Regionaal verband wordt het project Twentse Energie Strategie (TES) uitgevoerd. De NOT-aanpak en TES sluiten goed op elkaar aan. Door deze aanpak kan NOT de eigen snelheid bepalen en de lokale binding, welke essentieel is in de latere uitvoering, borgen

Parallel aan de ontwikkeling van het ambitiedocument zullen ook enkele projecten worden ondersteund om alvast ervaring op te doen met duurzame energieprojecten. Hierbij gaat het om zon op bedrijfsdaken en zon in veldopstelling.

Na beschikbaarstelling van de benodigde middelen door de gemeenteraad op 11 juli 2017 is de aanbesteding voor de vernieuwbouw van het sportcomplex Dorper Esch gestart. Deze aanbesteding is vervolgens succesvol afgerond waarna het college eind 2017 het besluit heeft genomen om het project te gunnen aan een lokaal consortium.

De processen in de verschillende kernen in het kader van Mijn Dinkelland 2030! zijn gestart, waarbij de buur(t)mannen en -vrouwen aansluiting vinden bij bestaande initiatieven en inwoners inspireren om na te denken over de toekomst. Elke kern heeft haar eigen tempo en intensiteit. Wanneer we inwoners zelf willen laten nadenken over hun toekomst, moeten we hen daarvoor de tijd geven. Dat betekent dat we moeten afstappen van een tijdsplanning en hen zelf het tempo moeten laten bepalen en hen als gemeente daarin moeten volgen. In juni 2017 is een themakrant Mijn Dinkelland 2030! uitgebracht. In november 2017 heeft een inspiratiebijeenkomst plaatsgevonden.

In 2017 is de definitieve keuze gemaakt om de uitvoering van het werkgeverschap van de mensen die onder de Wet Sociale werkvoorziening vallen, onder te brengen bij de Stichting Participatie Dinkelland. Hierbij zijn de aanbevelingen uit het Rekenkamerrapport Dinkelland Werkt! opgevolgd.

De uitvoeringskosten zijn relatief laag en zijn binnen de begroting gebleven. De Stichting Participatie Dinkelland zorgt ook voor jobcoaching en bemiddeling naar werk voor de mensen uit het doelgroepenregister.

Ook de transformatie binnen het sociaal domein heeft in 2017 de nodige aandacht gehad. Het, door u ingestelde, stimuleringsfonds heeft hier zeker een positieve bijdrage aan geleverd.

De eerste positieve cijfers van de gewijzigde wijze van afvalinzameling zijn in 2017 bekend geworden. Deze cijfers wijzen uit dat we er samen met onze inwoners in geslaagd zijn ons afval nog beter te scheiden en het restafval verder terug te brengen. Dit levert de burgers een voordeel op in de portemonnee en de samenleving een belangrijke duurzaamheidsbijdrage.

Voor starters op de woningmarkt blijven wij de starterslening inzetten. Sinds het beschikbaar stellen van het krediet voor 2017 en verder zijn er negen aanvraagsets meegegeven aan geïnteresseerden en zijn er na behandeling door SVn zes aanvragen in 2017 toegewezen.

Tot slot kunnen wij u melden dat de verkopen van het aantal kavels in de verschillende kernen ook in 2017 een positief beeld laat zien. Het lijkt erop dat onze inwoners na een aantal jaren van onzekerheid toch weer vertrouwen hebben in de toekomst en zich op de woningmarkt begeven.

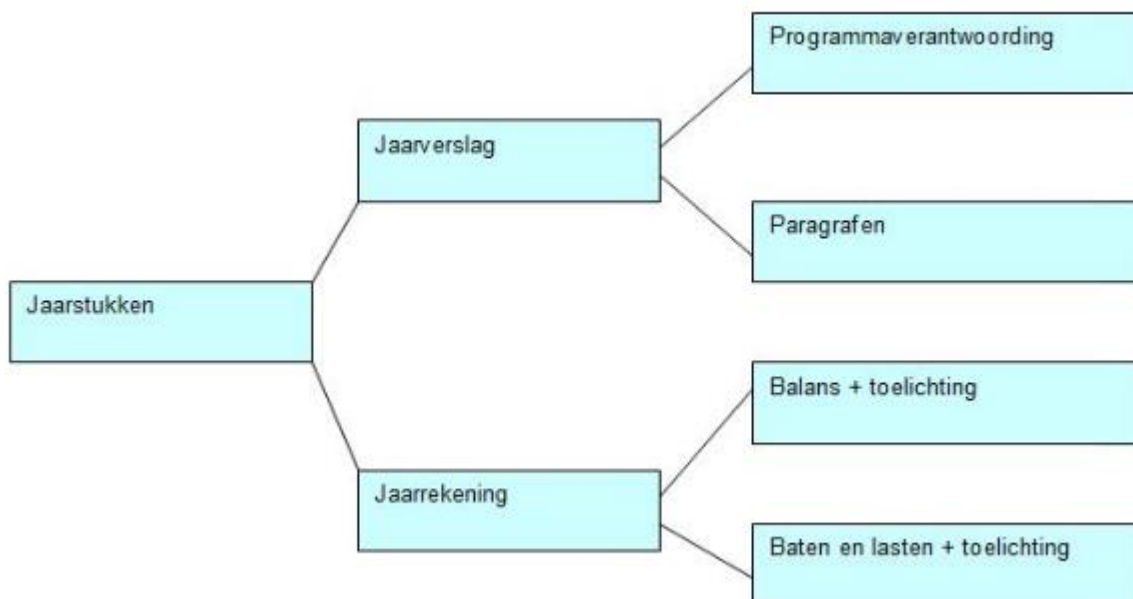
Voor een verdere inhoudelijke en financiële toelichting op het jaar 2017 verwijzen wij u naar de jaarstukken 2017. Hierbij moet worden opgemerkt dat een vergelijking van cijfers tussen de jaren 2016 en 2017 niet altijd mogelijk is omdat we op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording een andere wijze van toerekening overhead moesten toepassen. Overhead is in verband met BBV-wijzigingen in de huidige jaarrekening centraal opgenomen, voorheen was dit verspreid opgenomen.

2. NOTA VAN AANBIEDING

Het college biedt hierbij de jaarstukken 2017 ter vaststelling aan de gemeenteraad aan. Met de aanbieding van de jaarstukken legt het college verantwoording af over het gevoerde beleid en beheer in 2017. Uitgangspunt hiervoor is het leveren van een gedegen kwaliteit waarbij het verkrijgen van een goedkeurende verklaring, ook voor de rechtmatigheid een voorwaarde is.

Indeling jaarstukken

De in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) genoemde jaarstukken bestaan uit:

De jaarstukken zijn het sluitstuk van de Planning en Control cyclus. In het eerste deel, het jaarverslag, staat het gevoerde beleid centraal. In het tweede deel, de jaarrekening, worden de cijfers gepresenteerd.

In het jaarverslag wordt de indeling van de begroting gevolgd en wordt de realisatie van de doelstellingen uit de programmavelden “Krachtige Kernen”, “Economische Kracht en Werk”, “Omzien Naar Elkaar” en “Burger en Bestuur” nader beschouwd.

Resultaat en analyse

Resultaat

Verloop resultaten producten Planning & Control cyclus op begrotingsbasis 2017:

Saldo primitieve begroting 2017 (tekort)	€ 777.000
Saldo 2 ^e Programmajournaal 2016 (tekort)	€ 32.000
Saldo 1 ^e Programmajournaal 2017 (overschot)	€ 1.963.000
Saldo 2 ^e Programmajournaal 2017 (overschot)	€ <u>487.000</u>
Saldo 2017 op begrotingsbasis(overschot)/ten gunste van de reserve incidenteel beschikbare algemene middelen	€ 1.641.000

Verloop begroting 2017 versus rekening 2017:

Naast de specifieke verantwoording, zoals u die in het vervolg van jaarrekening zult aantreffen gaan wij in dit algemene deel in hoofdlijnen in op de financiële uitkomsten.

Onderstaand een opbouw van het uiteindelijk resultaat, zowel vóór bestemming als na bestemming.

(Bedragen x € 1.000)	Realisatie 2017	Raming 2017 na wijziging	Raming 2017 vóór wijziging
Baten	70.263	68.226	55.625
Lasten	-64.821	-66.437	-56.558
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	5.442	1.789	-932
Onttrekking aan reserves	10.386	8.727	4.148
Toevoeging aan reserves	-12.651	-10.516	-3.216
Het gerealiseerde resultaat	3.177	0	0

Analyse verschillen reserves

Onder de programma's en in de staat van reserves (en voorzieningen) wordt uitvoerig ingegaan op de verschillende mutaties betreffende de reserves (en voorzieningen). Ook wordt verderop in deze nota van aanbieding nog een nadere toelichting gegeven op het (ontstaan van het) totaal van onze reserves (en voorzieningen). Voor een verklaring van het resultaat voor bestemming (dus zonder de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves) in relatie tot het resultaat na bestemming wordt ook hier even kort stilgestaan bij de verschillen tussen de raming en de realisatie betreffende de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves.

De hogere toevoeging aan de reserves heeft voor een deel te maken met de winstnemingen binnen het grondbedrijf welke leiden tot een hogere storting in de reserve grondbedrijf. De hogere onttrekking aan de reserves heeft te maken met het treffen van een voorziening binnen de exploitatie van het bedrijventerrein De Mors op grond van een langlopend conflict betreffende de koop en verkoop van een bedrijfskavel. Tevens zijn er lagere onttrekkingen aan de reserves welke te maken hebben met werkzaamheden die in 2017 niet of niet volledig zijn uitgevoerd en in 2018 verder worden opgepakt. Zie hiervoor ook het voorstel met betrekking tot budgetoverheveling.

Analyse uitkomsten op hoofdlijnen

Hierna wordt ter verklaring van het voordelig resultaat (na bestemming) een analyse op hoofdlijnen gegeven. Vergeleken zijn de werkelijke baten en lasten met de ramingen na verwerkte begrotingswijzigingen.

In globale lijnen luidt het overzicht als volgt:

omschrijving (Bedragen x € 1.000)	voordeel	nadeel
<u>Programma Krachtige kernen</u>		
1 Landinrichting Saasveld Gammelke	100	
2 Woonservicemiddelen	83	
3 Ruimtelijke procedures en omgevingsvergunningen	101	
4 Afwaardering pand Denekamperstraat 25a		550
5 Herinrichting centrum Denekamp	88	
6 Onderhoud bruggen en kunstwerken	28	
7 Overhead afval en riool		93
8 Onderhoud wegen		173
9 Subsidie verkeer		32
10 Sanering Diepengoor		57
11 Zwembad De Kuiperberg	18	
12 Zwembad Dorper Esch	72	
13 Mijn Dinkelland 2030	26	
14 Inhaalafschrijving schoolgebouwen		782
15 Subsidieverstreking scholen		51
<u>Programma Economische kracht en werk</u>		
16 Grensoverschrijdende samenwerking	15	
17 Bijdrage toeristisch fonds	17	
<u>Programma Omzien naar elkaar</u>		
18 Huisvesting en begeleiding nieuwkomers	48	
19 Huisvesting asielzoekers	190	
20 Sociaal domein	399	
<u>Programma Burger en bestuur</u>		
21 Wethouderspensioen	277	
22 Milieuhandhaving		57
<u>Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien</u>		
23 Algemene uitkering	24	
24 Aandelen Vitens	3.727	
25 Rente kortlopende uitzettingen		105
26 Onderuitputting kapitaallasten		70
Overige mee- en tegenvallers		66
Totaal	5.213	2.036

Zoals uit het overzicht blijkt wordt het voordelige resultaat over het jaar 2017 ten bedrage van € 3.177.000 voor het overgrote deel wordt veroorzaakt door de boekwinst op de verkoop van de aandelen Vitens (€ 3.727.000), de lagere waardering van de wethouders pensioenen (€ 277.000) en een voordeel op het sociaal domein (€ 399.000). Hiervan heeft € 190.000 betrekking op afrekening van voorgaande jaren die in 2017 hebben plaatsgevonden. Betekent dus dat een bedrag van € 209.000 betrekking op het dienstjaar 2017. Nadelen worden grotendeels veroorzaakt door de afwaardering van een pand aan de Denekamperstraat (€ 550.000) en een inhaalafschrijving op schoolgebouwen van € 782.000. De overige verschillen betreffen

veelal afwijkingen die betrekking hebben op de reguliere taken. Deze worden nader verklaard en toegelicht in het jaarverslag en de toelichting op de jaarrekening onder de programma's.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dus dat de jaarrekening 2017 met een positief saldo van € 3.177.000 is afgesloten. Dit positieve saldo is onder meer ontstaan omdat budgetten in 2017 niet volledig zijn aangewend voor een bedrag van € 447.000. We stellen voor deze budgetten over te hevelen naar 2018.

(Bedragen x € 1.000)	Over te hevelen budgetten 2017		
	Totaal	t.l.v. reserves	t.l.v. alg. middelen
Kunstwerken op rotonde's	34	34	0
Wifi buitengebied	8	0	8
Belevingsonderzoek toeristen	5	0	5
Grensoverschrijdende samenwerking	15	0	15
Reductie verkeersborden in kernen	15	15	0
Herinrichting centrum Denekamp	30	0	30
Landinrichting Saasveld	100	0	100
Sanering Diepengoor	-57	0	-57
Mijn Dinkelland 2030	26	0	26
Volkshuisvesting	582	498	83
Stimulering sociaal domein	164	0	164
Onderzoeksopdrachten en voorbereidingskosten zwembad	156	84	72
Onderhoud lekkage kelder vml gemeentehuis Weerselo	20	20	0
Afkoop groot onderhoud sport	347	347	0
Uitvoering dorpsplan Tilligte	16	16	0
Laadpalen bij gemeentehuis voor elektrisch rijden	2	2	0
Deregulering bestemmingsplannen	35	35	0
Uitvoeringsplan duurzaamheid	74	74	0
Digitalisering huwelijksarchief	9	9	0
Verplaatsing vv DTC"07	21	20	1
Kanaal Almelo Nordhorn	23	23	0
Te storten in reserve verplichtingen voorgaande jaren	1.624	1.178	447

Het daadwerkelijk voordelig resultaat komt hiermee op een bedrag van € 2.730.000 (€ 3.177.000 minus € 447.000). Het positieve saldo wordt conform bestendige gedragslijn gedoteerd aan de reserve incidenteel beschikbaar algemene middelen. In het raadspectief komen wij terug op de actuele stand van de reserves en het eventueel vrij te besteden bedrag in de reserves. Dit alles rekening houdend met de benodigde weerstandscapaciteit.

Reserves en voorzieningen

In samenvattende vorm geven wij onderstaand een overzicht van de mutaties in de reserves en voorzieningen.

<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	Saldo 1-1-2017	Saldo 31-12-2017	Mutatie
Algemene reserve	9.078	6.846	-2.232
Bestemmingsreserves	27.036	31.737	4.701
Reserves grondexploitatie	1.857	2.921	1.064
Totaal reserves	37.970	41.504	3.533
Voorzieningen algemeen	4.644	4.888	244
Voorzieningen grondexploitatie	0	0	0
Totaal voorzieningen	4.644	4.888	244
ALGEHEEL TOTAAL	42.614	46.391	3.777

De toename van de reserves en voorzieningen voor een bedrag van € 3.777.000 wordt deels veroorzaakt door dotatie van het resultaat van 2016 voor € 1.268.000 en winstnemingen grondbedrijf van € 1.064.000. Voor een bedrag van 1.178.000 werd er nog geen beroep gedaan op de reserves (zie budgetoverheveling). Tevens is er door bepaling van het weerstandsvermogen € 2.232.000 gedoteerd van de algemene reserve in de reserve incidenteel beschikbare algemene middelen.

In de toelichting op de jaarrekening is een overzicht van alle mutaties van reserves en voorzieningen opgenomen, met daaraan toegevoegd een overzicht van alle mutaties per reserve en voorziening. Verder verwijzen wij tevens naar de paragraaf weerstandsvermogen. Voor de volledigheid moet worden opgemerkt dat in bovenstaande opstelling van de reserves en voorzieningen (nog) geen rekening is gehouden met de voorgestelde toevoegingen op grond van de resultaatbestemming 2017.

Financiële positie en resultaatbestemming

Beoordeling financiële positie

Bij het beoordelen van de financiële positie dienen wij ook naar financiële vooruitzichten, met daarin opgenomen een weging van de risico's van de gemeente, te kijken. Verder is de reservepositie evenals de aanwendbaarheid daarvan van belang en speelt de hoogte en (onbenutte) belastingcapaciteit een belangrijke rol. De beoordeling op deze plek houden wij beperkt omdat ook in de separaat aan de orde zijnde meerjarenbegroting 2019-2022 wordt ingegaan op de vooruitzichten voor 2019 e.v.

De jaarrekening kan met een batig saldo (voor bestemming) worden afgesloten. Zoals ook uit de rechtmatigheidsverklaring van de accountant blijkt zijn de begrotingsposten niet substantieel en ontoelaatbaar overschreden.

Zoals elk jaar is het vooral de onder uitputting op rente en afschrijving van uitgestelde investeringen geweest die een belangrijk aandeel heeft gehad in dit resultaat. Onder uitputting is in feite incidenteel omdat de niet uitgevoerde investeringen in volgende jaren toch op ons afkomen.

Bestemming resultaat

Het positieve eindresultaat na besluit van de raad bedraagt € 2.730.000. Dit positieve eindresultaat is een resultante van de in deze nota van aanbidding genoemde voorstellen.

Dat wil zeggen dat de rekening in eerste instantie een batig saldo na bestemming kent van € 3.177.000. Daarnaast stellen wij uw raad voor om dit als volgt te bestemmen:

- a. toevoeging reserve verplichtingen voorgaand dienstjaar € 447.000.

Uiteindelijk blijft het hiervoor genoemde positief resultaat over van € 2.730.000. Conform bestaand beleid wordt dit bedrag gedoteerd aan de reserve incidenteel beschikbaar algemene middelen.

Procedure behandeling

De jaarstukken komen aan de orde in de commissie Samenleving & Bestuur. Tevens wordt de rekening en het accountantsrapport met de accountant besproken in de Auditcommissie. Daarna vindt vaststelling door de raad plaats. Hiervoor ontvangt u medio juni een separaat voorstel.

JAARVERSLAG

PROGRAMMAVERANTWOORDING

3. PROGRAMMA KRACHTIGE KERNEN

Binnen het programma Krachtige Kernen draait het om versterken van de leefbaarheid en beleving in de kernen. Wij hebben de ambitie om kernen aantrekkelijk te houden door functies te faciliteren die deze kernen duurzaam leefbaar kunnen houden. We hebben dit in één term samengevat: krachtige kernen.

In het streven naar het realiseren van krachtige kernen zijn wij slechts één van de spelers. De rol die we innemen hangt af van het thema en de opgave waar we voor staan. Daar waar de samenleving in staat is zaken zelf te organiseren, zullen wij ons meer volgend opstellen als partner. We gaan geen verantwoordelijkheden van de samenleving overnemen, maar zijn binnen de mogelijkheden die we hebben graag bereid een stimulerende en faciliterende rol te vervullen.

We pakken deze rol proactief aan de voorkant van processen op. We wenden onze positie en kennis in de vele netwerken aan om belanghebbenden en betrokkenen aan elkaar te koppelen en tot inspirerende en innovatieve producten, (bedrijfs)concepten en plannen te brengen die de samenleving op de lange termijn vooruit helpen. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de mensen in het gebied zoveel mogelijk zelf of in groepen uiteindelijk de verantwoordelijkheid nemen om plannen tot uitvoering te brengen.

Het programma Krachtige Kernen kent drie thema's die hierop inspelen:

- **Wonen en Vastgoed**
- **Mobiliteit en Bestendigheid**
- **Maatschappelijke Voorzieningen**

Thema Wonen en Vastgoed

Op het gebied van wonen en vastgoed plaatsen wij de demografische ontwikkeling van de kernen centraal. Afhankelijk van de behoefte van onze inwoners voorzien wij in woningbouwplannen of herontwikkelen wij vastgoedlocaties.

Zie ook de website: Wonen in Dinkelland.

Wat willen we bereiken?

Wij streven voor de komende periode de volgende ideaaldoelen na:

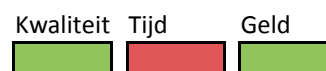
- Herontwikkelen
- Huisvesten

Toelichting

Herontwikkelen

Wat doen we daarvoor?

- Afstoten gemeentelijk vastgoed

Vastgoed dat in eigendom is van de gemeente, maar zijn functie verloren heeft, willen we afstoten. Het heeft de voorkeur om panden rechtstreeks aan een nieuwe eigenaar te verkopen. Als dat niet lukt, gaan we over tot herontwikkeling. De resterende verkooplocaties betreffen 't Klooster Ootmarsum, (voormalig) Groenbouw Denekamp, (voormalig) Boerderij Aveskamp Denekamp, Walstraat 2 Ootmarsum, 'n Emter Ootmarsum.

Stand van zaken

De locaties die verkocht moeten worden zijn de (voormalige) Groenbouw Denekamp, (voormalig) Boerderij Aveskamp Denekamp en de Walstraat 2 Ootmarsum. Daarnaast hebben we de extra taakstelling op ons

genomen om 'n Emter te Ootmarsum af te stoten, mits daarvoor een duurzame herinvulling wordt gevonden. Eveneens is de locatie 't Hoikinck begin 2017 weer beschikbaar gekomen om af te stoten. De taakstelling voor de huisvesting van statushouders is in 2017 afgenomen. Dit heeft ertoe geleid dat in de huisvestingsvraag kan worden voorzien in het reguliere huurwoningbestand.

- Voor wat betreft locatie Aveskamp heeft de gemeenteraad een bestemmingsplan vastgesteld om op de locatie drie royale woningen te kunnen realiseren. De gemeenteraad heeft ook besloten om de uitgifte van kavels met 9 maanden op te schorten. Aan de lokale werkgroep is de ruimte gegeven om binnen die periode met een voorstel te komen waarin het behoud van de voormalige boerderij is gebord, indien passend binnen de financiële kaders.
- Voor de voormalige groenbouw zijn de onderhandelingen met een koper die het bestaande vastgoed wil overnemen en wil verbouwen tot woon/werkruimte gestaakt. De potentiële koper heeft zich teruggetrokken. De locatie zal in eigen beheer worden herontwikkeld tot meerdere woningen.
- Walstraat 2 Ootmarsum werd tot voor kort gebruikt door de bibliotheek. Zij hebben echter besloten geen gebruik meer te willen maken van het pand. Momenteel wordt het pand geschikt gemaakt voor verkoop. Het pand wordt zo snel mogelijk in de verkoop gebracht.
- De locatie 'n Emter wordt aangehouden totdat een goede invulling zich aandient. We zoeken naar een invulling met een maatschappelijk doel, gelet op de omgeving waar zich voornamelijk onderwijs, kinderopvang en sport afspeelt.
- De locatie 't Hoikinck wordt in de openbare verkoop gebracht. Het college zal een programma van eisen neer leggen voor de herontwikkeling van het perceel. De ambitie is om levensloopbestendige woningen te realiseren. Bij wijze van inschrijving kunnen gegadigden in aanmerking komen voor de herontwikkeling. Een makelaar zal dit traject begeleiden.

Toelichting op planning

Planning loopt uit. Doelstelling was om alle vastgoedobjecten uit de notitie Vastgoed binnen de raadsperiode 2014-2018 af te stoten. De verkoop van de resterende locaties zullen doorlopen in de raadsperiode 2018-2022.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Centrumplan Weerselo (Gebiedsontwikkeling 3.0)

In 2016 zijn de basisdocumenten "ontwikkelingsvisie" en het "handelingskader" voor de centrumontwikkeling van Weerselo vastgesteld. In 2017 zal de invulling en realisatie van projecten die passen in deze basisdocumenten aan bod komen. Voor het centrumplan Weerselo is gekozen voor een proces waarbij wij dichterbij de samenleving willen staan, samen met de inwoners willen bouwen aan vertrouwen en samen invulling willen geven aan de kansen. Op basis van een kansenkaart willen wij overgaan tot invulling van het centrumgebied. De komende twee jaar vinden een inhaalslag en een publieke investering plaats, die moeten leiden tot succesfactoren voor verdere vernieuwing: draagvlak bij inwoners en vertrouwen van investeerders, een stevig raamwerk van kwalitatief hoogwaardige en passende openbare ruimte en een juridisch-planologisch kader dat ruimte geeft. Ruimte voor investeerders van binnen en buiten Weerselo en ruimte voor Weerselo-ers zelf om te werken aan een vernieuwd centrum van Weerselo. Meer informatie is te vinden op de internetpagina <https://mijnweerselo.nl/>.

Stand van zaken

Dit jaar is het interactieve proces om te komen tot een integraal plan voor het centrumgebied afgerond en de feitelijke uitvoering gestart. Middels het informatiepunt in het gemeentehuis kunnen inwoners op de hoogte blijven van de uitvoering. Met het verzorgingshuis St. Jozef en de school zijn afspraken gemaakt over de integratie van het voorterrein van beide locaties in de plannen voor het openbaar gebied. Inmiddels zijn ook gesprekken gestart met de locatieraad van de kerk in Weerselo over het openbaar gebied.

Eveneens is gestart met een onderzoek naar de mogelijkheden invulling te geven aan een motie van Provinciale Staten om invulling te geven aan de zogenaamde no regret maatregelen om, vooruitlopend op de aanleg van de rondweg, de oversteekbaarheid van de Bisschopsstraat in het centrumgebied te verbeteren.

Aanvullend is het proces gestart om een geschikte invulling voor het voormalige gemeentehuis te vinden. Via een oproep zijn geïnteresseerden uitgenodigd plannen in te dienen. Een jury, samengesteld uit inwoners van

Weerselo, heeft de plannen inmiddels beoordeeld op de aspecten 'toegevoegde waarde voor Weerselo' en 'een levendig centrum'.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning is dit jaar gestart met de feitelijke uitvoering van de herinrichtingswerkzaamheden. Op 19 oktober 2017 heeft gedeputeerde ten Haaf samen met wethouder Stegink de officiële starthandeling verricht.

Toelichting financieel

Past binnen de financiële kaders. Met de provincie is inmiddels overeenstemming bereikt over het verlengen van de termijnen betreffende de subsidieverlening. Hiermee zijn de provinciale middelen veilig gesteld.

- Herontwikkelen Commanderie terrein

Het plan de Commanderie voorziet in een uitbreiding en versterking van de culturele en recreatieve voorzieningen in Ootmarsum. Op dit moment is de bouw van de ambachtelijke bierbrouwerij in volle gang. Tegelijkertijd worden de plannen voor de uitbreiding van het openluchtmuseum en de groene inrichting van het plangebied nader uitgewerkt en hiervoor is de planologische basis gereed. Met als uiteindelijk doel dat de diverse invullingen binnen het plangebied elkaar zullen versterken. De laatste fase die wordt uitgewerkt betreft de invulling van het woongebied, verleggen van de Molenbeek en het aanleggen van een parkeerplaats (Stadsweide). De komende tijd zal het woonprogramma worden opgesteld met inachtneming van de ladder van duurzame verstedelijking.

Stand van zaken

Project Commanderie fase 1 is in 2016 reeds afgerond. Brouwerij Othmar, Gasterij Oatmössche en het Openluchtmuseum hebben haar deuren geopend in het nieuwe Commanderiegebied.

In het eerste kwartaal van 2017 zijn gesprekken gevoerd met de buurtbewoners rondom de Molenbeek en hebben wij samen met hen een nieuw inrichtingsplan van de vijvers en de Molenbeek gemaakt. Hierop heeft het Waterschap de vergunning verleend. De werkzaamheden voor het verleggen van de Molenbeek en het veranderen van de aangrenzende vijvers zijn gestart en worden het eerste kwartaal van 2018 afgerond. De werkzaamheden voor het opnieuw aanleggen van het populierenpark zijn afgerond. Momenteel zijn wij bezig met het opstellen van een bestemmingsplan voor 9 woningen gelegen aan Commanderiestraat/Oldenzaalsvoetpad en het opstellen van een bestemmingsplan voor 6 woningen op het terrein van de voormalige gemeentewerf te Ootmarsum.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Invulling geven aan Kloostercomplex Ootmarsum

Door het besluit van de raad op 19 april 2016 met het daarbij beschikbaar gestelde verbouwkrediet voor het klooster, is de weg vrijgemaakt om het klooster verkoop gereed te maken. Ons streven is om het klooster voor 1 januari 2018 te hebben verkocht, met uitzondering van de kapel en de expositieruimte. Deze blijven in eigendom van de gemeente.

Stand van zaken

Door het college bent u erover geïnformeerd dat wij in onderhandeling zijn met een partij om het klooster te verkopen. Op dit moment lopen die onderhandelingen nog, maar hebben we al vooruitstrevende stappen gemaakt.

Toelichting op planning

Het streven was om het klooster te verkopen voor 1 januari 2018. Gezien het feit dat wij afhankelijk zijn van derden en het proces slechts voor een gedeelte door ons te beïnvloeden is, hebben we de planning niet gehaald.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

Toelichting

Huisvesten

Wat doen we daarvoor?

	Kwaliteit	Tijd	Geld
- Bestemmingsplannen vaststellen die voorzien in woningbouwlocaties			

Binnen de regionale bestuur afspraken over woningbouw aantallen en de vastgestelde woonvisie, richt onze aandacht zich op bestemmingsplanprocedures voor nieuwe woningbouwlocaties. De doelstelling is dat in elke kern voldoende aanbod is. De programmering stemmen wij af op de lokale behoefte. Bij deze opgave werken wij (vaak) samen met particuliere initiatiefnemers. In het kader van de woonvisie wordt iedere twee jaar de programmering verantwoord en geactualiseerd in een tweejaarlijkse uitvoeringsnota Woningbouw. Ook wordt er een kwaliteitskader gebruikt om te beoordelen of bouwplannen van ontwikkelaars goed aansluiten op de vraag van de markt.

Stand van zaken

In alle kernen geldt dat de uitgifte van woningbouw kavels het afgelopen jaar flink gestegen is. Dit is een wenselijke ontwikkeling, maar brengt ook de vraag met zich mee hoe de woningbouwvoorraad en kavelvoorraad er uit ziet en of deze nog voldoende is voor de toekomstige vraag. In alle kernen hebben wij onderzocht wat de concrete behoefte is. Dit doen wij door in overleg te treden met kernraden en andere vertegenwoordigers, zoals de woonteam die onderdeel uitmaken van Mijn Dinkelland 2030!. Eveneens inventariseren wij per kwartaal hoe het gemeentelijke aanbod zich verhoudt tot de vraag. Daar waar nodig zullen wij ons in 2018 beraden op onze grondpositie en strategische keuzes maken voor toekomstige woningbouwlocaties. Onze blik ligt daarbij hoofdzakelijk op inbreiding.

Overige onderwerpen met betrekking tot de woningmarkt:

Woonafspraken met de provincie

De 14 gemeenten in Twente en de provincie hebben in 2015 samen de Regionale Woonvisie Twente opgesteld. Daarmee zijn de hoofdlijnen voor het woonbeleid overeen gekomen. Dit woonbeleid wordt geconcretiseerd in de woonafspraken die zijn bekrachtigd in de 'Bestuursovereenkomst woonafspraken Twente' die op 29 januari 2016 is gesloten. Onderdeel van deze woonafspraken is de 'Regionale Woonprogrammering Twente (RWP)', waarin kortgezegd per gemeente het mogelijk te realiseren woningbouw aantal is opgenomen. Het RWP Twente wordt met gebruikmaking van een door de provincie ontwikkelde planmonitor tweejaarlijks geactualiseerd. Teneinde grote schommelingen in de prognoses op te vangen is tevens besloten de prognoses van de laatste 6 jaren te middelen en te werken met een bandbreedte van 10%. De eerste actualisatie heeft plaatsgevonden in april 2017.

Woonvisie 2016+

In hoofdstuk 4 van de Woonvisie 2016+ is aangegeven dat de woningbouw-programmering in een tweejaarlijkse uitvoeringsnota Woningbouw wordt verantwoord en geactualiseerd, inclusief een actueel kwaliteitskader. Dat kwaliteitskader wordt gebruikt om te beoordelen of de plannen van ontwikkelaars goed aansluiten op de markt vraag. Om de kwalitatieve woningbouwprogrammering handen en voeten te geven is na een offertetraject aan de Stec-groep gevraagd hierover advies uit te brengen. In 2017 is gestart met het betrekken van de kernraden en werkgroepen Wonen van de diverse kernen bij de kwalitatieve woningbouwprogrammering met als doel te komen een zogeheten kernenscan. Daarin wordt per kern een schets gegeven van de demografische ontwikkeling en de bevindingen opgenomen welk type woningen.

Kernenfonds

In 2017 is de woningbouw verder aangetrokken. Een belangrijk onderdeel voor het bouwen is het benutten van inbreidingslocaties. Om hierin slagvaardig te kunnen opereren, zijn bij de begrotingsbehandeling 2018 gelden beschikbaar gesteld in de vorm van een kernenfonds. Hierbij kan worden gedacht aan het beschikbaar

stellen van een saneringsbijdrage.

Website “wonen in Dinkelland en woonbeurs

Op de internetpagina van de gemeente is een presentatie doorgevoerd van bouwlocaties. Ook in 2017 is er weer een woonbeurs georganiseerd met deelname van marktpartijen en corporatie.

Woningcorporaties

In samenwerking met de huurdersraden van de corporaties zijn prestatieovereenkomsten gesloten. Deze worden jaarlijks geactualiseerd met concrete acties in een zogeheten Jaarschijf.

Lang zult u wonen

Het college heeft ingezet op voortzetting van deze bewustwordingscampagne in de jaren 2017 t/m 2019.

Wooncoaches

Er is sinds 2017 een viertal wooncoaches actief die niet alleen kijken naar de woonsituatie met betrekking tot ergonomische belemmeringen maar ook op de energieprestatie van de woning.

Energiekloet

Het energiekloet heeft een vervolg gekregen in 2017.

Toelichting op planning

Continu proces.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Continuering startersleningen

Voor starters op de woningmarkt blijven wij de starterslening inzetten. De starterslening biedt op een verantwoorde manier n t dat beetje extra geld om een woning te kopen. De starterslening overbruggt het verschil tussen de prijs van het huis en de (eerste) hypotheek bij de bank.

Op 1 januari 2013 zijn de fiscale regels voor de hypotheekrenteaftrek gewijzigd. Een hypotheek moet sindsdien tenminste periodiek worden afgelost om voor hypotheekrenteaftrek in aanmerking te komen. Voor de Starterslening is tot 31 december 2016 een uitzondering gemaakt. Een Starterslening die na 31 december 2016 passeert, valt onder de gewijzigde voorwaarden. Het SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting) informeert aanvragers hierover. Voor de gemeente verandert er niets, omdat de procedure voor het in behandeling nemen van aanvragen gelijk blijft. Wel wordt de gemeentelijke verordening herzien, zodanig dat deze aansluit bij de fiscale regels.

Stand van zaken

Sinds het beschikbaar stellen van het krediet voor 2017 en verder zijn er 9 aanvraagsets meegegeven aan geïnteresseerden en zijn er na behandeling door SVn in totaal in 2017 in totaal 6 aanvragen toegewezen.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Totaalbedrag aan toewijzingen over 2017 is   140.000.

Budget is   350.000.

Resteert nog per 1-1-2018 een bedrag van   210.000.

- Deregulering bestemmingsplannen

Door de samenhang van de verschillende wettelijke kaders en beleidsregels is het een enorme uitdaging om te komen tot “deregulering van de bestemmingsplannen”. Het laaghangend fruit is inmiddels in de afgelopen jaren al geplukt. De plansystematiek zullen wij aanpassen aan een systematiek die goed past bij de bedoeling van de invoering van de Omgevingswet. Dat betekent meer uitgaan van ruimtelijke kwaliteit en kaders, dan

van specifieke regulering in de maatvoering. Vooruitlopend op de Omgevingswet willen we een aantal regelingen versoepelen. We kiezen hierbij voor die regelingen waarbij inspanning en resultaat worden gekoppeld aan de beleving van de klant: we starten met datgeen dat als meest belastend wordt ervaren. (Bijvoorbeeld bijgebouwenregeling en de vergroting van de inhoudsmaat van woningen in het buitengebied.) Bij deze uitwerking maken we gebruik van de kennis in het veld, bijvoorbeeld architecten.

Stand van zaken

Binnen het project deregulering zijn een aantal projecten (met name de veegplannen) gestart in 2017, welke qua procedure en kosten doorlopen in 2018.

Toelichting op planning

De veegplannen zijn in 2017 gestart en zullen doorlopen in 2018.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Implementatie Omgevingswet

Wij gaan verder met de ingezette trend van maatwerk en willen maximaal gebruik maken van de ruimte die de Omgevingswet biedt. Dat betekent dat het eigenaarschap verschuift: we doen het nog meer samen, denk bijvoorbeeld aan de werkwijze in Mijn Dinkelland 2030!. Ook de wijze van kaderstelling en het daarmee werken verandert: kaders worden, in samenhang en vanuit wat bestuur en samenleving minimaal willen beschermen, opgesteld. In het werken met deze kaders gaan we uit van “ja, mits” en zitten we in een vroegtijdig stadium aan tafel met initiatiefnemers om de kaders samen in te vullen.

Al met al gaat het hier om een grote meerjarige veranderopgave. Dit soort opgaven vragen om een heldere visie en kosten tijd. Deze visie gaan we in 2017 samen met stakeholders, waaronder de raad, borgen en omzetten naar een programma. We kiezen hierin voor een organische aanpak, waarbij we het einddoel en de eindtijd voor ogen hebben en vanuit hier de kansen grijpen die zich logischerwijs voordoen. Zo kunnen we samen werken aan gedragen producten vanuit de perspectieven van de verschillende stakeholders. Daarvoor willen we in 2017 al stevig inzetten op een programmaorganisatie die in eerste instantie vorm geeft aan een gedragen visie en hierna werkt aan de verwezenlijking van de doelen die we voor het programma formuleren.

Stand van zaken

De omgevingswet wordt op 1 januari 2021 ingevoerd. In september 2017 is Noaberkracht gestart met de voorbereiding op de invoering daarvan. Dit is gedaan door het aanstellen van een projectleider die samen met een ambtelijke werkgroep een projectaanpak uitwerkt. Ook zijn de eerste contacten met professionele partners gelegd zoals de Provincie en omliggende gemeenten.

Toelichting op planning

De verplichte opleverdatum volgt de landelijke besluitvorming. De omgevingswet treedt landelijk in werking op 1 januari 2021.

Toelichting financieel

Voor dit project zijn financiële middelen beschikbaar in de begroting van Noaberkracht.

- Ontwikkeltraject voor het proces bouwgrond uitgifte

In de afgelopen jaren zijn we van een vraagmarkt naar een aanbodmarkt gegaan bij de bouwgronduitgifte. Inwoners willen steeds meer maatwerk waardoor het essentieel is om samen met de betrokken partijen nieuwe afspraken te maken over de aanpak van deze nieuwe situatie. Dit is de basis voor het ontwikkeltraject. In het ontwikkeltraject is gekozen voor een analyse van het proces van aankoop grond tot aan de vergunningverlening, waarin de klant optimaal wordt ondersteund. De eerste analyse moet verbeterpunten opleveren die in kleiner verband worden uitgewerkt.

Stand van zaken

In 2017 is een nieuwe woonwebsite ontwikkeld waarin het gronduitgifteproces leidend is. Naar verwachting gaat deze nieuwe website in het tweede kwartaal van 2018 online.

Toelichting op planning

In 2016 zijn we gestart met een leantraject voor kaveluitgifte. In het eerste kwartaal van 2017 zijn de aanbevelingen opgeleverd met als belangrijkste resultaat om schakels tussen planuitgifte en planontwikkeling te versterken en eerder in het proces af te stemmen. Hierdoor worden burgers en geïnteresseerden in staat gesteld om tijdiger informatie te bemachtigen over wanneer kavels beschikbaar komen en hoe een plangebied er uit komt te zien. Op deze manier willen wij burgers beter faciliteren bij hun woonvraag.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Stimuleren van burgerbetrokkenheid bij de leefomgeving

Binnen het werkveld van Openbare Ruimte willen we de betrokkenheid van de burger bij hun (openbare) omgeving vergroten en hen daarbij mogelijkheden bieden om daarin activiteiten over te nemen en/of uit te voeren. Binnen de organisatie worden buurtcoaches Openbare Ruimte aangewezen die dit gaan begeleiden. Deze ambitie sluit ook aan bij Mijn Dinkelland 2030! Wij willen de bewustwording en het langetermijndenken van de inwoners stimuleren. Hen inspireren om samen met elkaar keuzes te maken en te werken aan leefbaarheid. Het is niet alleen een proces van de gemeente, maar juist van de kern zelf, waarbij wij als gemeente graag een partner zijn.

Stand van zaken

In 2017 is een start gemaakt met het participatietraject "Kwaliteitsplan openbare ruimte". In dit project gaat de gemeente met de samenleving in overleg over inrichting en beheer en onderhoud van de openbare ruimte. De COR is daarbij de spil tussen betrokkenen en de gemeente.

Ook in het project Roerdomp in Denekamp heeft voor de openbare ruimte de COR een nadrukkelijke rol gespeeld, evenals de participatietrajecten in Weerselo.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabellen zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit thema zijn verbonden.

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	6.532	13.995	11.803	-2.193
Lasten	7.983	15.032	13.489	1.543
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-1.451	-1.037	-1.687	-650
Ontrekkingen aan reserves	60	516	2.946	2.430
Toevoegingen aan reserves	882	1.695	3.759	-2.064
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-2.273	-2.216	-2.499	-284

Een analyse op hoofdlijnen wordt hieronder weergegeven. Vergeleken zijn de werkelijke baten en lasten met de ramingen na verwerkte begrotingswijzigingen.

Landinrichting Saasveld Gammelke (€ 100.000 voordeel)

De verplichte bodemsanering (gemeente is opdrachtgever) is gekoppeld aan een bestemmingsplanwijziging door de Provincie. Omdat deze zaken onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden heeft dit tot extra afstemming geleid tussen de gemeente en Provincie. Naar verwachting zal medio 2018 de bodemsanering zijn afgerond.

De besteding van deze middelen wordt doorgeschoven naar 2018.

Woonservicemiddelen (€ 83.000 voordeel)

Er is nog een restant van provinciale gelden die bedoeld zijn voor woonservicemiddelen voor lopende projecten. Het restant wordt in 2018 aangewend. Zie voorstel budgetoverheveling naar 2018.

Ruimtelijke procedures en omgevingsvergunningen (€ 101.000 voordeel)

Door de toename van de bouwactiviteiten zijn er meer ruimtelijke procedures gevoerd en omgevingsvergunningen verstrekt. Dit resulteerde in een hogere opbrengst. Vanuit de recessie zijn investeringen op bouwactiviteiten in tijd vooruit geschoven. Het positieve resultaat kan dan ook in hoofdzaak worden gekoppeld aan de bouwactiviteiten voor nieuwbouwwoningen op bouwkavels in de uitbreidingsgebieden.

Afwaardering pand Denekamperstraat 25a te Ootmarsum (€ 550.000 nadeel)

Door tal van aanpassingen en investeringen aan het pand aan de Denekamperstraat 25a te Ootmarsum, die allemaal zijn geactiveerd, is een boekwaarde ontstaan die niet in overeenstemming is met de waarde in het economisch verkeer. Conform de regels van het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) moeten we hier een duurzame waardevermindering van vastgoed zonder maatschappelijke functie toepassen.

Mutatie reserves

Reserve grondexploitatie

De totale winst- en verliesneming op de grondexploitaties in 2017 bedroeg € 1.064.000. In de begroting was rekening gehouden met een winstneming van € 1.695.000. Dit resulteert in een lagere storting in de reserve van € 631.000.

Algemene reserve restant gelden volkshuisvesting

In september 2016 is besloten tot het opnieuw activeren van rijks- en provinciale gelden. Er is nog een restant van deze gelden beschikbaar. Deze zijn bedoeld voor diverse binnenstedelijke vernieuwingsprojecten. Het restant zal merendeels in 2018 worden aangewend. Dit resulteert in een lagere onttrekking van € 177.000.

Reserve groot onderhoud onroerende zaken

Van het geplande groot onderhoud aan de gebouwen is er minder uitgevoerd. Dit resulteert in een lagere onttrekking van € 87.000.

Overzicht beleidsindicatoren:

Voor het thema “wonen & vastgoed” maken we gebruik van de volgende indicatoren:

Indicatoren	Eenheid	Waarde
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	67,0
Harde kern jongeren	Aantal per 1000 inwoners	0,2
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,6
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	1,1
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	1,3
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	1,5
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	246,0
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	4,5
Demografische druk	%	78,9
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	781,0
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	859,0

Thema Mobiliteit en Bestendigheid

Binnen dit thema zetten we in op behoud van volhoudbare structuren. Deze hebben betrekking op alle onderdelen van dit thema: bestendigen, stromen en verplaatsen. Mobiliteit en verkeersveiligheid hebben veel raakvlakken, beïnvloeden elkaar op vele manieren en bijna iedereen heeft er een mening over. Mobiliteit is van iedereen, maar is tegelijk ook voor een groot deel ieders eigen verantwoordelijkheid.

Bij krachtige kernen hoort een goed en veilig wegennet voor de bereikbaarheid, maar ook verkeers-veilig gedrag van weggebruikers zelf. Er is de afgelopen decennia veel geïnvesteerd in mobiliteit en verkeersveiligheid. Wat we bereikt hebben, willen we graag in stand houden en waar mogelijk verder ontwikkelen en uitbreiden.

Een goede bereikbaarheid en het terugdringen van het aantal verkeersslachtoffers blijft voor ons prioriteit houden. Speerpunt is en blijft de veiligheid van kwetsbare verkeersdeelnemers zoals fietsers, senioren en gehandicapten. Landelijke richtlijnen, regionale afspraken en het gemeentelijk beleid vormen de basis voor de ontwikkeling en inrichting van verkeersvoorzieningen.

We hebben de ambitie om meer inhoud te geven aan het thema duurzaamheid. De focus wordt verbreed van wat nu vooral energiemaatregelen betreft naar het verbreden van duurzaamheid naar People, Planet, Profit (3P's), of zoals in dit kader eerder genoemd Gemak, Gewin en Genot. We gaan verder met een doelgerichte aanpak die alle programma's raakt. De hiervoor nodige middelen willen wij financieren met de hierboven genoemde aangegeven proces- en programmagelden voor het uitvoeren van specifieke ambities uit het coalitieprogramma.

Wat willen we bereiken?

We streven voor de komende periode de volgende drie ideaaldoelen na:

- Zorgen voor het bewuster omgaan met energie (**bestendigen**)
- Zorgen voor het bewuster omgaan met de afval- en waterstromen (**stromen**)
- Zorgen voor een beter en veiliger verkeerssysteem (**verplaatsen**)

Toelichting

Bestendigen

Wat doen we daarvoor?

- Initiatieven voor duurzaamheid

Kwaliteit	Tijd	Geld
<div style="width: 30px; height: 15px; background-color: #90EE90; border: 1px solid black;"></div>	<div style="width: 30px; height: 15px; background-color: #90EE90; border: 1px solid black;"></div>	<div style="width: 30px; height: 15px; background-color: #90EE90; border: 1px solid black;"></div>

Gemeentelijke vervoersbehoefte

De gemeenten Dinkelland en Tubbergen hebben ambities op het gebied van duurzaamheid voor wat betreft gemeentelijke voertuigen. Noaberkracht ontwikkelt hiervoor een voorstel als de vervanging van auto's of andere voertuigen aan de orde is.

Stand van zaken

Met de uitwerking van de speerpunten uit het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid is gestart, waaronder het verduurzamen van de gemeentelijke woningvoorraad en het maximaliseren van recycling van de afvalstromen. Voor het speerpunt "Verduurzamen gemeentelijk vastgoed" zijn de Energie Prestatie Adviezen (dan wel een alternatief daarvoor) gestart, zodat de stap naar verduurzaming ook daadwerkelijk (onderbouwd) kan worden gemaakt.

De elektrische laadpaal bij het gemeentehuis is geplaatst en in gebruik genomen. Aan de kernraden van Rossum, Ootmarsum, Weerselo en Deurningen is om advies gevraagd met betrekking tot eventuele locaties voor een laadpaal. Dit proces is nog niet afgerond.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders. Het uitvoeren van de verbeteringsmaatregelen zelf wordt gedaan vanuit het Meerjaren onderhoudsprogramma gebouwen (MOP).

- Initiatieven voor energiebesparing

Energieloket

Op basis van de Overijsselse aanpak 2.1 2016-2020 wordt een vervolg gegeven aan het Energieloket, met als doel de inwoners te blijven informeren over het verduurzamen van hun woningen.

Duurzaam (t)huis Twente

Als aanvulling op de Overijsselse aanpak 2.1 is met een bijdrage vanuit de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) Ondersteunings-structuur een aanvullend programma opgezet om de gemeentelijke woningvoorraad in Twente verder te verduurzamen. Daarvoor worden wooncoaches ingezet.

Stand van zaken

Aan de hand van de Overijsselse Aanpak 2.1 2016-2020 is het Energieloket (klik hier voor de website) voortgezet. De Stichting Duurzaam (T)huis Twente (<https://www.duurzaamthuiswente.nl/>) speelt met de inzet van wooncoaches een belangrijke rol in de advisering van inwoners bij de verduurzaming van de eigen woning. Sportverenigingen en overige maatschappelijke voorzieningen hebben hiermee ook de mogelijkheid advies in te winnen om hiermee de accommodaties te verduurzamen.

Voor de advisering van bedrijven kan een beroep worden gedaan op de Energieke Regio (<http://energiekeregio.nl/>)

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Nota leefbaar groen

In 2016 zijn we onder de titel 'Nota Leefbaar Groen' gestart met de actualisatie van het Groenstructuurplan Dinkelland. We hebben de intentie om samen met de bewoners van dorpen en stad in Mijn Dinkelland 2030! in 2016 en 2017 een praktische leidraad te maken, waarmee het IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte) beleid en het Groenbeleid op elkaar afgestemd wordt. Een aantal trends en ontwikkelingen zijn aanleiding om tot een herijking van het gevoerde beleid te komen.

Stand van zaken

'Mijn Dinkelland 2030!' is het handvat om de nota "Kwaliteitsplan Openbare Ruimte" (KOR) vorm te geven. Via alle kernraden zijn of worden er afspraken gemaakt over het hoe samen realiseren van deze beleidsnota. Alle kernraden onderschrijven het plan van aanpak en er wordt in de kernen volop meegewerkt.

Toelichting op planning

Het plan is om deze nota Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (KOR) in 2018 aan te bieden aan de raad van de gemeente Dinkelland.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Uitvoeringsplan duurzaamheid

De raad heeft het "Uitvoeringsplan duurzaamheid" vastgesteld, op grond waarvan uitvoering wordt gegeven aan de vastgestelde speerpunten.

We hebben de ambitie om meer inhoud te geven aan het thema duurzaamheid. We verbreden de focus van wat nu vooral energiemaatregelen betreft naar een breder programma van duurzaamheid, de 3P's (People, Planet, Profit). Het nader afbakenen hiervan moet nog gebeuren, om te zorgen dat we kunnen komen van een allesomvattend breed begrip naar een doelgerichte aanpak: een aanpak die alle programma's raakt. In 2017 komen we met een voorstel voor een aanpak van een "Duurzaamheidsprogramma", met een bredere verkenning naar de mogelijkheden om op de langere termijn inhoud te geven aan duurzaamheid in het algemeen en onze rol daarin in het bijzonder.

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed

Er wordt voor elk gemeentelijk gebouw een Energie Prestatie Advies (EPA) opgesteld. In de EPA's wordt voor elk gebouw onderzocht welke duurzaamheidsmaatregelen nodig zijn om Energielabel B te realiseren en welke kosten daarmee zijn gemoeid. Die maatregelen worden uitgevoerd in combinatie met de meerjaren onderhoudsplanning (MOP) van de betreffende gebouwen.

Voor het uitvoeren van de EPA's, het (alvast) aanpassen van de verlichting in het gemeentehuis, en voor het wijzigen van de interne bedrijfsvoering zoals afvalstromen, reserveren wij middelen.

Asbestsanering

Het Rijk heeft per 2024 een asbestverbod afgekondigd. Gemeenten hebben de plicht dit te handhaven. De provincie Overijssel wil samen met de gemeenten de bedrijven, agrariërs, verenigingen, instellingen en particulieren stimuleren om asbest voor 2024 te verwijderen van de daken. Vanaf 2016 hebben we intern een projectleider die de samenwerking en de verbinding met partners verzorgt en verantwoordelijk is voor de uitvoering van concrete projecten. In 2017 werken we samen met de provincie Overijssel de mogelijkheden uit voor een koppeling tussen de financiering van duurzaamheidsinvesteringen (o.a. zonnepanelen) en van asbestverwijdering. Ook gaat de provincie ons ondersteunen bij een gebiedsgerichte aanpak bij bedrijventerreinen, woonwijken en landelijk gebied. In 2016-2017 informeren wij pandeigenaren van asbestdaken hierover. De planning is dat we eind 2017 een initiatief in uitvoering hebben.

Stand van zaken

De volgende speerpunten uit het Uitvoeringsplan Duurzaamheid (met in totaal 12 speerpunten) zijn inmiddels afgerond dan wel is een lopend proces:

- (1) analyse gemeentelijke verkeersbehoefte;
- (2) gemeentelijke aanbevelingen in relatie tot SROI, EMVI en Fair Trade;
- (3) verduurzamen gemeentelijk vastgoed;
- (5) verduurzaming huidige woningvoorraad;
- (6) openbare verlichting;
- (7) milieuvriendelijke onkruidbestrijding;
- (8) verduurzaming bedrijven en maatschappelijk vastgoed;
- (9) optimaliseren huidig afvalbeleid;
- (10) verkenning bodemenergie;
- (11) integreren duurzaamheid in integrale beleidsontwikkeling.

Speerpunt (4) interne afvalscheiding wordt pas opgepakt zodra hiervoor goede oplossingen voorhanden zijn.

Speerpunt 12 ("Een onderzoek starten om ten behoeve van eventuele investeringen gebruik te maken van ESCo's" [Energy Service Companies]) staat in 2018 gepland.

In NOT-verband werken de vier gemeenten samen aan de energietransitie grootschalige opwek. Een ambitiedocument is in het 4e kwartaal van 2017 vastgesteld en inmiddels is er een beursvloer Energietransitie met maatschappelijke stakeholders gehouden. Hiervoor waren energiecorporaties(i.o.), netwerkbedrijven, woningcorporaties en andere stakeholders uitgenodigd om in gesprek te gaan over de kansen die de transitie met zich meebrengt en om informatie met elkaar te delen. Hieruit volgt in elk geval nog een bijeenkomst energie uit biomassa en een bijeenkomst windenergie. Hiernaast is er ook een Masterclass energietransitie gehouden waarvoor raadsleden en statenleden waren uitgenodigd. Dit met als doel de omvang, complexiteit en multimodaliteit van het vraagstuk te verhelderen om zo de welverdiende aandacht voor dit vraagstuk te krijgen.

Parallel aan de ontwikkeling van het ambitiedocument zullen ook enkele projecten worden ondersteund om alvast ervaring op te doen met duurzame energieprojecten. Hierbij gaat het om zon op bedrijfsdaken en zon in veldopstelling. In de nieuwe Omgevingsvisie van de provincie Overijssel wordt de mogelijkheid van windenergie in Noordoost Twente ruimtelijk niet geboden.

In Regionaal verband wordt het project Twentse Energie Strategie (TES) uitgevoerd. De NOT-aanpak en TES sluiten goed op elkaar aan. Door deze aanpak kan NOT de eigen snelheid bepalen en de lokale binding, welke essentieel is in de latere uitvoering, borgen.

Ter informatie is de DINfografic Duurzaamheid te vinden als bijlage onder de doelstelling 'Bestendigen'.

Toelichting op planning

De uitvoering loopt conform planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

Toelichting

Stromen

Wat doen we daarvoor?

- Herinrichting Weerselerbeek – deel Vlonderpad

Kwaliteit	Tijd	Geld

De Weerselerbeek wordt aangepast vanwege noodzakelijke vervanging van de oeverbescherming in verband met de stabiliteit. Het stroomprofiel van de beek wordt aangepast, waarmee ook de overlast van ongedierte wordt beperkt. De werkzaamheden worden in samenwerking met het waterschap Vechtstromen uitgevoerd (het waterschap draagt 50 procent van de kosten bij).

Stand van zaken

De Weerselerbeek is aangepast door het verstevigen van de oevers. Het stroomprofiel van de beek is aangepast, waarmee tevens de overlast van ongedierte wordt beperkt.

Toelichting op planning

Conform planning uitgevoerd

Toelichting financieel

De afrekening van het werk moet nog plaatsvinden

- Initiatieven voor een reductie van de hoeveelheid restafval en wijzigen van het inzamelsysteem

--	--	--

Afvalbeleidsplan

We continueren in principe het in gang gezette afvalbeleid, maar het is mogelijk dat wijzigingen op grond van de evaluatie (eind 2016) worden voorgesteld. Een wijziging waar wij nu aan denken, is het verlagen van de inzamelfrequentie van restafval (van eens per twee weken naar eens per vier weken). Of er voorstellen komen met betrekking tot de inzameling van PMD- en GFT-afval, hangt mede af van de evaluatie 2016. We blijven het afvalstelsel monitoren aan de hand van kwartaalrapportages en als dat nodig blijkt, stellen we het beleid bij.

Naar een Afval-loos Twente

Het door de Regio Twente geïnitieerde project “naar een afval-loos Twente” wordt gecontinueerd. Wij blijven hieraan meedoen omdat dit project aansluit bij de gemeentelijke doelstelling om het restafval te verminderen. Deze inspanning vergt geen extra financiële middelen.

Stand van zaken

Op 1 januari 2017 is de inzamelfrequentie van de grijze container verlaagd van eens in de twee weken naar eens in de vier weken. Dit is door een goede voorlichting zonder problemen verlopen en het heeft ook naderhand niet tot problemen of klachten geleid.

De grondstoffenmonitor 2016 is in het tweede kwartaal 2017 voorgelegd aan de raad.

In het tweede kwartaal van 2017 is er een omwisselmoment (andere grootte) geweest voor de groene en grijze container.

Het klanttevredenheidsonderzoek is in september 2017 aan de raad gepresenteerd. Het afvalbeleid is door de bewoners 'gescoord' met het cijfer 7,9.

Voor 105 huishoudens met veel medisch afval is op basis van een medische verklaring een extra inzamelronde (tweewekelijks) ingevoerd.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Initiatieven voor het verbeteren van het watersysteem

Gemeentelijk Rioleringsplan

In 2017 starten we met het proces voor een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan Dinkelland-Tubbergen 2018-2023. Hierin besteden we aandacht aan de wateroverlast, waarmee inwoners geconfronteerd kunnen worden. De kosten voor het opstellen van het GRP 2018-2023 worden gedekt uit de voorziening.

Project Omvang en Onderhoud watersysteem

Een ontwikkeling die aandacht vraagt is het programma 'Omvang en onderhoud watersysteem' van het Waterschap Vechtstromen. Dat programma gaat uit van het overdragen van beheer en onderhoud van watergangen van lagere orde naar aanliggende eigenaren, en daarmee mogelijk de gemeente. Een eerste aanzet wijst uit dat ruim 20 km aan watergangen en duikers voor overdracht naar onze gemeente in aanmerking komt. Dit zijn veelal grotere watervoerende sloten die geografisch verspreid liggen. We moeten in 2017 besluiten in hoeverre we hieraan gaan meewerken en tegen welke voorwaarden. Als het tot een daadwerkelijke overdracht komt zullen wij vanaf 2018 het budget voor onderhoud aan sloten en duikers moeten verhogen.

Stand van zaken

Het traject om te komen tot een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2024 is in 2017 gestart.

De samenwerking met Provincie Overijssel en Waterschap Vechtstromen wordt voortgezet. De eventuele overdracht van watergangen aan de gemeente (onderhoud en beheer) is in het najaar 2017 in procedure gebracht.

Toelichting op planning

Het traject met betrekking tot het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2024 loopt conform planning.

Over het onderwerp 'overdracht watergangen' is overleg gevoerd tussen het waterschap en de gemeente(n).

Toelichting financieel

Dit is in 2017 niet aan de orde.

Toelichting

Verplaatsen

Wat doen we daarvoor?

Kwaliteit Tijd Geld

- Herinrichting Denekamperstraat tussen rotonde en de Molenstraat ■ ■ ■

In de Toekomstvisie Ootmarsum (2005) is de wenselijkheid van het versterken van de verbinding van het historisch centrum met De Meerij benoemd. Tevens is er de technische noodzaak binnen afzienbare tijd om de riolering in de Denekamperstraat te vervangen. Dit project is opgenomen in de lijst van de majeure projecten. Aansluitend ligt er het vraagstuk om de kruising van Marktstraat en Molenstraat anders in te richten. Vanwege deze drie aspecten richten we de Marktstraat-Denekamperstraat in zijn geheel opnieuw in. Daarbij verbeteren we ook de entree van Ootmarsum en richten we het parkeerterrein op de hoek van Oostwal en Marktstraat anders in. Dekking is bij vaststelling van het raadspectief 2017 reeds voorzien.

Stand van zaken

Het concept-inrichtingsplan voor de herinrichting is tijdens een informatieavond besproken met de belanghebbenden. Daar kwam met name de verkeersafwikkeling van vrachtverkeer naar en van de Meerij als aandachtspunt naar voren. Hier wordt momenteel nader onderzoek naar verricht. De voorbereiding zal verder in bouwteamverband (samenwerking gemeente met aannemer) worden uitgevoerd. Hiertoe is een aannemer geselecteerd.

Toelichting op planning

Nog conform gestelde planning, maar de invloed van het nadere verkeerskundige onderzoek en het verwerken van eventuele oplossingsrichtingen zal naar alle waarschijnlijkheid enige vertraging veroorzaken. Uitvoering wordt daarom momenteel voorzien in begin 2018.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Initiatieven realiseren om de verkeersveiligheid te verbeteren ■ ■ ■

Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan

De actualisatie van het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan vindt in 2019-2020 plaats en dan stellen we een breed Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan Dinkelland-Tubbergen op. Vanaf 2020 zal dit het basisdocument zijn voor het mobiliteitsbeleid en voor een uitvoeringsprogramma dat daarop wordt gebaseerd. Door middel van het verbeteren van de bereikbaarheid, de verkeersveiligheid en het parkeersysteem wordt bijgedragen aan het behalen van de doelen voor het ideaal doel Verplaatsen. In 2016-2017 besteden we al specifiek aandacht aan fietsers (via de 'Beleidsimpuls fietsverkeer') en daarom is het niet meer nodig om het huidige Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan te actualiseren.

Educatie

Naast een veilige weginrichting is goed en veilig verkeersgedrag essentieel. We beïnvloeden het verkeersgedrag door een programma van permanente verkeerseducatie te bieden (het programma 'Educatie en Communicatie' met cursussen en opleidingen voor jong en oud) en door voorlichting (bijvoorbeeld door mee te doen aan de landelijke VVN (Veilig Verkeer Nederland)-campagnes).

Verkeersonveilige trajecten en kruisingen

In 2016 voeren wij een QuickScan uit van de meest verkeersonveilige trajecten en kruisingen, met name gericht op het gemotoriseerde verkeer. De daaruit gebleken knelpunten onderzoeken we en waar nodig stellen we maatregelen voor. We stemmen daarbij de resultaten van de QuickScan voor het gemotoriseerde verkeer en de QuickScan van het onderzoek 'Beleidsimpuls Fietsverkeer' op elkaar af.

Beleidsimpuls Fietsverkeer – maatregelen voor fietsers

Het onderzoek 'Beleidsimpuls Fietsverkeer' wordt eind 2016 afgerond. Er zijn twee maatregelen waarvoor we al middelen reserveren, namelijk voor het wijzigen van de voorrangssituatie voor fietsers op de gemeentelijke rotondes, en voor het uitvoeren van verkeersmaatregelen voor fietsers en het stimuleren van het fietsgebruik in het algemeen.

Op de meeste rotondes binnen de bebouwde kom, zowel de gemeentelijke als de provinciale, geldt dat fietsers voorrang moeten krijgen als zij op de rotonde rijden. Alleen op vier rotondes in Denekamp is dat nog niet zo geregeld. Uit oogpunt van Duurzaam Veilig Verkeer is het van groot belang dat de voorrangssituatie voor fietsers op deze rotondes wordt gewijzigd.

De provincie Overijssel heeft een Koersdocument Fiets vastgesteld en zet daarmee ook in op allerlei maatregelen om het fietsen te stimuleren en de verkeersveiligheid te verbeteren. Gemeentelijke maatregelen die bijdragen aan de doelstellingen van het Koersdocument kunnen eventueel voor een financiële bijdrage in aanmerking komen. De concrete maatregelen bepalen we in 2017 aan de hand van voorstellen uit de ‘Beleidsimpuls fietsverkeer’ en de QuickScan van wegen en kruisingen. Ook onderzoeken we of toeristisch-recreatieve projecten of andere projecten kunnen profiteren van het uitvoeringsprogramma van het provinciale Koersdocument Fiets.

Duurzaam Veilig inrichten van wegen

De inrichting van wegen en straten moet op een Duurzaam Veilige wijze plaatsvinden. Omdat er nog steeds verkeerssituaties zijn die niet voldoen aan de richtlijnen, moeten wij hierop een extra inspanning zetten. Wij passen inritconstructies aan die niet voldoen aan de richtlijnen en dus onveilig zijn. Op locaties waar de voorrangssituatie niet voldoet aan de basiskenmerken voor goed wegontwerp, wordt die gewijzigd. Binnen de kernen gaat het bijvoorbeeld om locaties waar voorrang is geregeld, terwijl eigenlijk de algemene regel “voorrang voor bestuurders van rechts” moet gelden. Voorafgaand aan de uitvoering wordt een inventarisatie gemaakt en worden –indien nodig- prioriteiten gesteld.

Stand van zaken

Het rapport over de quickscan voor onveilige wegen en kruispunten is voorgelegd aan de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft besloten om maatregelen te treffen op enkele wegen in de periode 2017-2018 en om met de provincie Overijssel in overleg te gaan over de verkeerssituatie op provinciale wegen. Het overleg met de provincie heeft plaatsgevonden en begin 2018 wordt dit bestuurlijk terug gekoppeld.

De maatregelen voor het wijzigen van de voorrangregeling voor fietsers op rotondes binnen de bebouwde kom in Denekamp zijn uitgevoerd. Het betreft de rotondes Ootmarsumsestraat-De Borghert-Singravenstraat en Nordhornestraat-Kloppendijk-Sombeekweg.

De maatregelen op de kruisingen van de Churchillstraat zijn uitgevoerd. De dorpsraad, school, omgeving en andere partijen zijn nauw bij het proces betrokken.

Binnen de beleidsimpuls Fietsverkeer is in 2016 de veiligheidssituatie voor fietsers onderzocht en over de beleidsnota is een besluit genomen. De aanbevelingen hebben vooral een algemeen en preventief karakter, omdat de specifiek onveilige locaties al in het kader van de quickscan voor onveilige wegen en kruispunten in beeld zijn gebracht.

De uitvoering van het jaarlijks programma voor permanente verkeerseducatie loopt.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Initiatieven realiseren voor een goed parkeersysteem

Een goede parkeervoorziening is belangrijk voor het economisch functioneren en draagt bij aan de krachtige kernen. Voorafgaand aan het opstellen van het brede Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan wordt het parkeersysteem in de kernen Denekamp en Ootmarsum tegen het licht gehouden (door middel van parkeeronderzoek of anderszins). Het resultaat hiervan (gepland in 2018-2019), dient als input voor het op te stellen Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan Dinkelland-Tubbergen (2020).

Stand van zaken

Er zijn in 2017 binnen het thema Mobiliteit & Bestendigheid geen maatregelen of onderzoeken voorzien, behoudens dat bouwplannen en ruimtelijke ontwikkelingen worden getoetst aan het parkeerbeleid.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Initiatieven voor het verbeteren van de bereikbaarheid / doorstroming

De belangrijkste infrastructurele projecten zijn de realisatie van de rondweg Weerselo en de tweede fase van de Dusinksweg bij Ootmarsum. Bij grote projecten lichten wij beide toe.

Dusinksweg tweede fase

We zijn in 2016 gestart met de Dusinksweg tweede fase en gaan uit van de variant waarbij een fietspad wordt gerealiseerd ter plaatse van de huidige weg. De rijbaan wordt ten noorden daarvan aangelegd (aan de kant van Ootmarsum). Dat betekent dat de 'groene rijen' langs het tracé van de oude weg gehandhaafd kunnen blijven. Daarmee voldoen we aan de wensen van velen. Het betekent wel dat het ruimtebeslag van het project iets groter is geworden. De voorbereidingen voor onder meer het bestemmingsplan, de grondverwerving en de omgevingsvergunning worden op deze variant gebaseerd. We gaan er vanuit dat wij eind 2017 starten met de uitvoering, vooropgezet dat er geen vertragingen ontstaan tijdens de voorbereidingen en de procedures. De kosten van het verbreden van de Dusinksweg zijn reeds voorzien in de begroting 2016. Daarin zijn de kosten van de aanleg van een fietspad en een gewijzigde aansluiting op de provinciale weg inbegrepen. De aansluiting op de Denekamperstraat wordt iets in westelijke richting 'verschoven' ten opzichte van de huidige situatie.

Rondweg Weerselo

Wij zetten in 2017 in op actie als gevolg van de uitkomsten van diverse processen in Weerselo in 2016. De samenleving vraagt om duidelijkheid en die gaat er komen. We streven ernaar in het najaar van 2016 de stukken gereed te hebben voor besluitvorming over volgende stappen. We werken nauw samen met de provincie Overijssel, die projectverantwoordelijke is van dit project.

Stand van zaken

Dusinksweg: Het proces voor de realisatie van de Dusinksweg fase II is gestart, waaronder de voorbereidingen voor het bestemmingsplan, de onderzoeken die daarvoor gedaan moeten worden en het proces van de grondverwerving. Alle zaken lopen conform verwachting, zodat ze begin 2018 kunnen worden afgerond en tot uitvoering overgegaan.

Rondweg Weerselo: De provincie Overijssel heeft het debat over de rondweg afgerond en de voorbereiding is inmiddels weer ter hand genomen. Op basis van de in 2007 gemaakte afspraken is de provincie in afstemming met de gemeente gestart met de actualisatie van het eerdere ontwerpplan en de in dat kader verrichtte en nieuw uit te voeren onderzoeken. Afstemming met de planuitwerking voor het Natura2000 gebied Lemselermaten vormt een belangrijk aandachtspunt.

Toelichting op planning

Dusinksweg: Het proces van de Dusinksweg verloopt volgens planning.

Rondweg Weerselo: In 2017 is de doorstart van het project vormgegeven en zijn de nodige acties uitgezet om

het plan en de onderbouwing te actualiseren.

Toelichting financieel

Dusinksweg: Binnen de majeure projecten zijn middelen gereserveerd voor de Dusinksweg fase II en dat behoeft geen bijstelling. Voor het project ontvangen we een financiële bijdrage vanuit de DUV&V (decentrale uitkering verkeer & vervoer). Het is nog te vroeg om het krediet bij te stellen, omdat daarvoor eerst een civieltechnische aanbesteding van het project nodig is en een meer definitief inzicht in de totale voorbereidingskosten. Omdat de uitvoering van het project verschuift naar 2018, is formeel aan de provincie Overijssel gevraagd of de startdatum van het project mag wijzigen. Dat is inmiddels toegezegd.

Rondweg Weerselo: De uitgevoerde werkzaamheden hebben plaatsgevonden binnen de financiële kaders.

- Reductie verkeersborden in kernen Dinkelland

We willen het aantal verkeersborden in de kernen verminderen. Verkeersborden in de categorieën waarschuwing, bewegwijzering en informatie kunnen wij zonder een verkeersbesluit laten vervallen. Binnen de kom omvatten deze categorieën ongeveer 20 procent van het totaal aan verkeersborden. Het afschaffen van deze borden levert op termijn een besparing in menskracht op. Ook vervallen de vervangingskosten. We pakken het verwijderen van verkeersborden projectmatig aan. Daarbij maken wij een afweging in welke mate het aantal verkeersborden kan worden verminderd op basis van wettelijke verplichtingen, nut en noodzaak. Goede communicatie is hierbij essentieel.

Stand van zaken

Voordat gestart kan worden met het daadwerkelijk verwijderen van verkeersborden zal er een communicatietraject worden opgesteld. Hiervoor zijn voorbereidingen getroffen. Daarna zal worden gestart met het verwijderen van de borden.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

Vastgestelde beleidsvoornemens Raad

Onderwerp:	Onderzoek naar draagvlak en behoefte van éénrichtingsverkeer over het Nicolaasplein in Denekamp
Beleidsvoorstel van Voorstel Raad Nummer Omschrijving	D66-4 D66-4 Inzicht verkrijgen in draagvlak, behoefte en mogelijkheden van instelling van éénrichtingsverkeer over het Nicolaasplein te Denekamp, in de rijrichting Oldenzaalsestraat-Eurowerft. Onderzoek met raadpleging van de inwoners en ondernemers van Denekamp en met gebruikmaking van externe deskundigheid en ervaringen elders.
Wat mag het volgens de raad kosten?	Bestaande budgetten
Reactie college	
Dit voorstel is al verwerkt in het hier genoemde bestaande resultaat.	Om een onderzoeksopdracht te kunnen uitvoeren, is een duidelijkere opdrachtformulering van de raad nodig. Hierover gaan we in gesprek met de raad.

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabellen zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma zijn verbonden.

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Verschil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	5.505	5.686	5.520	-166
Lasten	10.685	10.484	10.528	-44
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-5.180	-4.798	-5.007	-209
Ontrekkingen aan reserves	590	-77	-123	-46
Toevoegingen aan reserves	102	0	0	0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-4.692	-4.876	-5.131	-255

Een analyse op hoofdlijnen wordt hieronder weergegeven. Vergeleken zijn de werkelijke baten en lasten met de ramingen na verwerkte begrotingswijzigingen

Herinrichting centrum Denekamp (€ 88.000 voordeel)

De uitvoering van herinrichting heeft als gevolg van verschillende bouwactiviteiten niet volledig in 2017 plaatsgevonden maar zal in 2018 plaatsvinden. Zie voorstel budgetoverheveling naar 2018.

Onderhoud bruggen en kunstwerken (€ 28.000 voordeel)

In afwachting van de nieuwe regelgeving (zie paragraaf kapitaalgoederen) wordt momenteel enkel incidenteel gebruik gemaakt van dit budget. Dit geeft een incidenteel voordeel.

Overhead afval en riool (€ 93.000 nadeel)

Bij de uitgangspunten van de begroting is er rekening gehouden met een doorbelasting aan afval en riool. De werkelijke doorberekening valt derhalve lager uit.

Onderhoud wegen (€ 173.000 nadeel)

Het onderhoud wordt op basis van een onderhoudsprogramma uitgevoerd. Incidenteel is het onderhoud aan de Nordhornsestraat in Denekamp eerder uitgevoerd naar aanleiding van afspraken omtrent het afwickelen van het subsidie uitvoeringskosten bronmaatregelen Geluidsanering Denekamp. Tevens is het budget reductie verkeersborden kernen niet besteed. Zie ook voorstel budgetoverheveling naar 2018 voor € 15.000.

Subsidie verkeer (€ 32.000 nadeel)

De afrekening subsidie BDU 2014 heeft in 2017 plaatsgevonden. Dit resulteert in een nadeel in verband met dubbel ingeboekte vordering.

Sanering Diepengoor (€ 57.000 nadeel)

De financiële afwikkeling betreffende de sanering Diepengoor zal worden afgerond in 2018. Zie voorstel budgetoverheveling naar 2018.

Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar de analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de realisatie die – conform artikel 28 van de BBV – opgenomen is in de toelichting op de programmarekening.

Mutatie reserves

Het verschil op de mutaties van de reserves heeft onder ander voor € 29.000 betrekking op het uitvoeringsplan duurzaamheid en voor € 15.000 op de reductie van verkeersborden Zie voorstel budgetoverheveling naar 2018.

Overzicht beleidsindicatoren:

Voor het thema “Mobiliteit & Bestendigheid” maken we gebruik van de volgende indicatoren:

Indicatoren	Eenheid	Waarde
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	6,0
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	13,0
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	255,0
Hernieuwbare elektriciteit	%	0,0

Thema Maatschappelijke Voorzieningen

Binnen dit thema zetten wij in op meer ruimte voor de samenleving, met een variërende rol voor de gemeente (loslaten, faciliteren, stimuleren, regisseren, reguleren).

Wat willen we bereiken?

Wij streven voor de komende periode de volgende twee ideaaldoelen na:

- **Samenbrengen & ontwikkelen**
- **Toekomstbestendige & bereikbare voorzieningen**

Toelichting

Samenbrengen en Ontwikkelen

Wat doen we daarvoor?

- Herziening sportnota 2008

De kaders voor sportaccommodatiebeleid 2008 zijn in 2016 herzien in een nieuwe sportnota. Hierbij is de focus minder op accommodaties komen te liggen en meer op een gezonde leefstijl. Wel is het uitgangspunt opgenomen dat we openstaan voor privatisering van accommodaties, waar dit aansluit bij de behoefte van de betreffende kern. In het proces Mijn Dinkelland 2030! wordt de toekomst en mogelijke privatisering van accommodaties door de gemeente ingebracht.

Stand van zaken

In de raadsvergadering van september 2017 is de sportnota behandeld. Uw raad heeft opdracht gegeven om deze nota verder uit te werken.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Nota monumentenbeleid

De huidige Monumentenwet zal naar verwachting in de loop van 2018 in de nieuwe Omgevingswet opgaan. Op basis van de nieuwe wetgeving bekijken we of we het huidige monumentenbeleid moeten herzien.

Stand van zaken

De aanvankelijke opdracht voor 2015 om te komen tot een nieuwe monumentennota is in 2015 vervallen. De bepalingen met betrekking tot monumenten worden in de te wijzigen Omgevingswet opgenomen. Tot die tijd kan het huidige monumentenbeleid worden gehandhaafd.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Prestatieafspraken met bibliotheek

In 2016 heeft de bibliotheek een bibliotheekvisie 2016-2020 opgesteld. Het college heeft inmiddels kennis genomen van deze visie en daaruit een aantal relevante aspecten gedestilleerd op basis waarvan naar de toekomst prestatieafspraken met de bibliotheek zullen worden gemaakt. Deze prestatieafspraken zullen naar verwachting met ingang van 2017 actueel worden, maar niet nadat de raad in de gelegenheid is gesteld om kennis te nemen van de bibliotheekvisie en van de voor de gemeente relevante aspecten.

Stand van zaken

De bibliotheek Dinkelland heeft een toekomstvisie gemaakt voor de jaren 2017-2020. Naar aanleiding hiervan heeft de raad in januari 2017 de kaders voor het maken van prestatieafspraken vastgesteld. Deze kaders zijn uitgewerkt in prestatieafspraken voor de jaren 2017-2020 met de Stichting Bibliotheken Dinkelland en in juli 2017 ondertekend door de gemeente en het stichtingsbestuur.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Samenlevingsprocessen, participatie en leefbaarheid (Mijn Dinkelland 2030!)

Wij gaan met de samenleving de uitdaging aan om een visie te ontwikkelen voor de toekomst van elke kern. Daarbij is het belangrijk om de sterke punten en identiteit van elk dorp te benutten (DNA) en aandacht te hebben voor bestuurskracht en het besef dat er op korte termijn veranderingen noodzakelijk zijn om de bestaande kwaliteit van leefbaarheid te behouden. In 2017 geven wij uitvoering aan dit proces in samenwerking met de kernen. Dit proces van samen nadenken en keuzes maken is de kern van Mijn Dinkelland 2030!.

Het is bestendig beleid dat Openbare Ruimte jaarlijks in een rondgang met elke kernraad (of een aangewezen vertegenwoordiger namens de buurt van een bepaalde speelvoorziening) de wensen en behoeften met betrekking tot de inrichting speeltoestellen van alle aanwezige openbare speelvoorzieningen in de kern afstemt. Bij nieuwe speelvoorzieningen in nieuwbouwwijken wordt op basis van maatwerk en met betrokkenheid van de omwonenden de conceptinrichting besproken en een definitieve inrichting van de speelvoorziening bepaald.

Stand van zaken

De processen in de verschillende kernen zijn gestart, waarbij de buur(t)mannen en -vrouwen aansluiting vinden bij bestaande initiatieven en inwoners inspireren om na te denken over de toekomst. Elke kern heeft haar eigen tempo en intensiteit. In juni 2017 is een themakrant Mijn Dinkelland 2030! uitgebracht. In november 2017 heeft een inspiratiebijeenkomst plaatsgevonden.

Toelichting op planning

Conform afspraken, wij volgen als gemeente het tempo van de kern.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Subsidieloket

Het is essentieel om binnen de gemeentegrenzen een florerend verenigingsleven te hebben. Om verenigingen, stichtingen en instellingen op eenvoudige wijze inzicht te geven in subsidie- en fiscale stimuleringsmaatregelen op lokaal, regionaal, nationaal en Europees niveau willen we vanuit onze faciliterende rol een subsidieloket aanbieden. Het gaat om een pilot voor twee jaar.

Stand van zaken

Het subsidieloket betreft een loket voor bedrijven en een loket voor stichtingen en verenigingen en is hier (op de gemeentelijke website) te vinden. Het subsidieloket is ca. 1 maart 2017 'live' gegaan en betreft een pilot

voor 2 jaar. Daarna zal worden geëvalueerd in hoeverre de pilot een structureel karakter krijgt. De site wordt goed bezocht.

Toelichting op planning

Het subsidieloket is ca. 1 maart 2017 'live' gegaan.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Twee uitgevoerde dorpsplannen

De uitvoeringsplannen hebben een doorlooptijd van vier jaar (Agelo t/m 2018 en Tilligte t/m 2017). De uitvoering ligt bij de inwoners zelf. Zij hebben zich in verschillende werkgroepen georganiseerd. De gemeente heeft hier een faciliterende rol.

Stand van zaken

In Tilligte en Agelo zijn verschillende werkgroepen aan de slag geweest om de Dorpsplan Plus-agenda uit te voeren. In Tilligte hebben veel vrijwilligers gewerkt aan de afronding van de bouw van een nieuwe gymzaal en wordt gewerkt aan de aanleg van wandelroutes. In Agelo is het schoolplein gerenoveerd. Daarmee is voor Agelo Dorpsplanplus afgerond.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Uitvoering scenario onderwijshuisvesting Denekamp

Met de vaststelling van het rapport Samen Scholen 2030 hebben we geconcludeerd dat het nodig is om voor de kern Denekamp scenario's te ontwikkelen op het gebied van onderwijshuisvesting. Bij de uitwerking wordt het rapport Samen Kansrijk Verbinden betrokken. Aan de hand van de keuze voor een scenario zal een concreet voorstel worden voorgelegd.

Stand van zaken

Met de vaststelling van het rapport Samen Scholen 2030 werd duidelijk dat voor de kern Denekamp scenario's ontwikkeld moeten worden op het gebied van onderwijshuisvesting. Er is een projectgroep ingesteld, waarvan ook de schoolbesturen onderdeel uitmaken, om een advies voor te bereiden. Op 10 april 2017 hebben wij de Denekampse samenleving uitgedaagd om mee te denken. Inmiddels zijn schoolbesturen en gemeente unaniem uitgekomen op een denkrichting, waarbij de scholen op twee locaties in Denekamp zijn gevestigd: één locatie bij Kulturhus/DorperEsch/Alexanderschool en één locatie bij De Zevenster. Nu het gaat om de onderwijskundige visie ligt de bal bij de drie schoolbesturen. De politieke besluitvorming zal in samenhang met de uitkomsten van dit proces, plaatsvinden.

Toelichting op planning

In het tweede programmajournaal is aan de raad medegedeeld dat in het najaar van 2017 een voorstel zou worden aangeboden over de scenariokeuze. Besluitvorming over scenariokeuze zal echter in 2018 plaatsvinden. Dit heeft geen invloed op de totaalplanning van het proces.

Toelichting financieel

Wij volgen de financiële kaders van het rapport Samen Scholen 2030.

Toelichting

Toekomstbestendige & bereikbare voorzieningen

Wat doen we daarvoor?

Kwaliteit   Tijd   Geld

- Aanbesteding en vernieuwbouw Dorper Esch

Het sportcomplex Dorper Esch wordt vernieuwd. In 2016 zijn de voorbereidingen voor de aanbesteding getroffen. Op basis van een functioneel programma van eisen wordt de vernieuwbouw van het complex in de markt gezet. In nauwe samenspraak met de verenigingen, zorgpartners en andere gebruikers bepalen wij aan welke eisen de accommodatie moet voldoen. De aannemende partij zal na gunning het definitief ontwerp en bestek uitwerken, waarna de vernieuwbouw van het complex kan beginnen.

Stand van zaken

In het eerste kwartaal is het functionele programma van eisen voor de vernieuwbouw van het sportcomplex afgerond. Er is vervolgens een start gemaakt met de technische uitwerking. Daarnaast is de aanbesteding van start gegaan voor wat betreft de selectie van partijen die als gegadigde willen meedingen naar de opdracht. In het eerste kwartaal heeft de gemeenteraad het taakstellende investeringskrediet beschikbaar gesteld. Bij de definitieve financiële doorrekening van het plan is echter gebleken dat het beschikbaar gestelde krediet niet toereikend is. Op 4 juli 2017 is dit in de commissievergadering besproken en op 11 juli heeft de gemeenteraad het krediet bijgesteld. De aanbesteding is vervolgens succesvol afgerond. Op 22 december 2017 heeft het college het besluit genomen om het project te gunnen aan een lokaal consortium.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Het taakstellend budget voor Dorper Esch is op 11 juli 2017 bijgesteld. Het project is gegund binnen het gewijzigde financiële kader.

- Scenario's Openluchtbad Ootmarsum

Het college heeft de intentie uitgesproken om het zwembad open te houden, volgens het coalitieprogramma. Tevens is besloten, mede door opmerkingen uit uw raad, om de Ootmarsumse samenleving te betrekken bij de instandhouding van het zwembad. De uitkomst van dit traject leidt tot een gezamenlijke visie op het zwembad in Ootmarsum, die wij aan uw raad presenteren.

Stand van zaken

Op 29 maart 2017 is het participatietraject met de Ootmarsumse samenleving officieel gestart. Tijdens dit traject zijn er een aantal scenario's voor het openlucht zwembad de Kuiperberg uitgewerkt. Er is naast de inhoudelijke plannen en inzicht in toekomstige exploitatie ook een financiële onderbouwing nodig voor de investerings- en onderhoudskosten op de diverse scenario's. De verkenning die door een onafhankelijke externe is gedaan is aangevuld met een 0-meting naar de staat van het zwembad anno 2017. Immers de gemeente wil bij eventuele overdracht aan een nieuw te vormen stichting haar voorzieningen in goede staat overdragen.

Toelichting op planning

Het proces loopt conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Het participatieproces waarbij scenario's zijn geformuleerd, is conform gestelde financiële kaders. Echter bij de 0-meting naar de staat van het zwembad anno 2017 zijn risico's geconstateerd waarvan de stalen buizen direct moest worden opgelost. De uitvoering hiervan vindt in 2018 plaats. In de reserve onderhoud gebouwen is geen rekening gehouden met vervanging van de stalen leidingen.

Vastgestelde beleidsvoornemens Raad

Onderwerp:	Onderzoek naar verdergaand afstoten van gemeentelijk vastgoed met bevordering van de zelfredzaamheid van verenigingen VVD-2
Beleidsvoorstel van	
Voorstel Raad	

Nummer	VVD-2
Omschrijving	Inzicht verkrijgen in de mogelijkheden en effecten van verdergaand afstoten van gemeentelijk vastgoed naar binnensport- en buitensportverenigingen met het gelijktijdig bevorderen van de zelfredzaamheid van deze verenigingen Onderzoek, nader vorm te geven
Wat mag het volgens de raad kosten?	Bestaande budgetten.
Reactie college	
Dit voorstel is al verwerkt in het hier genoemde bestaande resultaat.	N.v.t.
Het is een nieuw resultaat. Aan welk doel draagt dit resultaat bij? Waarom wordt dit resultaat wel/niet opgenomen in de begroting 2018?	Nieuw resultaat, bestaand beleid, waardoor voor een zeer groot deel al sprake is van private objecten. Wel meenemen, nog verder duidelijkheid krijgen over de reikwijdte en wat precies de bedoeling is. Wij willen hiervoor in eerste instantie met uw raad verkennen wat de exacte opdracht betreft.
Wat gaat het kosten?	Nog nader te bepalen

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit thema zijn verbonden.

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Verschil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	1.006	1.245	1.006	-240
Lasten	4.412	5.166	5.037	129
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-3.406	-3.921	-4.031	-111
Ontrekkingen aan reserves	15	887	283	-604
Toevoegingen aan reserves	0	187	187	0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-3.391	-3.221	-3.936	-714

Een analyse op hoofdlijnen wordt hieronder weergegeven. Vergeleken zijn de werkelijke baten en lasten met de ramingen na verwerkte begrotingswijzigingen.

Dorper Esch (€ 72.000 voordeel)

Uitvoering van de vernieuwbouw van het complex gaat in 2018 plaatsvinden. De hiervoor gereserveerde voorbereidingskosten lopen ook nog door in 2018 en het niet benutte deel wordt overgeheveld. Zie voorstel budgetoverheveling naar 2018. Daarnaast is er een nadeel op de onderhoudskosten.

Mijn Dinkelland 2030 (€ 26.000 voordeel)

De processen in de verschillende kernen zijn gestart, waarbij wij aansluiting vinden bij bestaande initiatieven. Elke kern heeft haar eigen tempo en intensiteit. Wanneer we inwoners zelf willen laten nadenken over hun toekomst, moeten we hen daarvoor de tijd geven. Dat betekent dat we moeten afstappen van een tijdsplanning en hen zelf het tempo moeten laten bepalen en hen als gemeente daarin moeten volgen. Er zijn een aantal uitgaven gedaan voor het proces in 2016 en 2017. Het deel dat nog niet besteed is, wordt doorgeschoven naar 2018. Daarmee kunnen we de dorpen faciliteren in het proces op het moment dat dit nodig is. Zie voorstel budgetoverheveling naar 2018.

Inhaalafschrijving schoolgebouwen (€ 782.000 nadeel)

Naar aanleiding van de rapportage 'Samen Scholen 2030' uit 2011 is in 2012 besloten om de afschrijvingsystematiek met betrekking tot onderwijsgebouwen aan te passen. Dit betekent dat met ingang

van 2012 niet meer op onderwijsactiva wordt afgeschreven als de totale boekwaarde van de investering per school op of onder de veronderstelde grondwaarde van € 90 per m² komt. Dit betekent niet alleen dat met ingang van 2012 op investeringen van voor 2012 niet meer wordt afgeschreven. Doordat deze afschrijvingsystematiek niet conform BBV is, hebben we op basis van de accountantscontrole 2017 eenmalig een inhaalafschrijving van € 782.000 moeten verwerken.

Subsidieverstrekking scholen (€ 51.000 nadeel)

Het betreft extra last in verband met subsidieafrekening scholen.

Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar de analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de realisatie die – conform artikel 28 van de BBV – opgenomen is in de toelichting op de programmarekening.

Mutatie reserves

Algemene reserve

Uitvoering van de verbouw van het zwembad gaat in 2018 plaatsvinden. De hiervoor gereserveerde middelen welke gedekt worden uit de reserve voor een bedrag van € 84.000 zijn daarom niet aangewend in 2017. Zie voorstel budgetoverheveling naar 2018.

Reserve groot onderhoud onroerende zaken

Van het geplande groot onderhoud aan de gebouwen is er minder uitgevoerd. Dit resulteert in een lagere onttrekking van € 136.000.

Reserve incidenteel beschikbare algemene middelen

De afkoop groot onderhoud sport voor € 347.000, privatisering DTC voor € 20.000 en uitvoering dorpsplan plus Tilligte voor € 16.000 zijn nog niet of niet volledig uitgevoerd. Dit resulteert in een lagere onttrekking van deze reserve. Zie voorstel budgetoverheveling naar 2018.

Nadere informatie

Binnensportaccommodaties en zwembaden

Bij dit onderdeel maken wij onderscheid in Dorper Esch, de overige binnensportaccommodaties en openluchtzwembad Kuiperberg.

Dorper Esch.

Het complex Dorper Esch bestaat uit drie onderdelen; het zwembad, de sporthal en het restaurant. Dorper Esch is in eigendom bij de gemeente die ook het beheer en exploitatie uitvoert.

Binnensportaccommodaties.

Naast de sporthal Dorper Esch heeft onze gemeente nog vijf andere binnensportaccommodaties die in eigendom en beheer en exploitatie zijn bij de gemeente. Het betreft:

- sporthal de Schalm in Ootmarsum
- sportzaal Kerkeres in Denekamp
- sportzaal Rosswiede in Rossum
- gymzaal Veldkamp in Denekamp
- gymzaal Saasveld

De binnensportaccommodaties in de overige kernen zijn geprivatiseerd.

Zwembad Kuiperberg

Het openluchtzwembad Kuiperberg in Ootmarsum is in eigendom van de gemeente. Met ingang van het seizoen 2017 heeft de gemeente het beheer en de exploitatie overgenomen van de Stichting Zwembad Ootmarsum.

Begroting 2017

In de begroting 2017 is een totaal bedrag aan uitgaven opgenomen voor de binnensportaccommodaties en de zwembaden van afgerond €2,1 miljoen. Aan inkomsten is een bedrag geraamd van €0,7 miljoen zodat er een tekort begroot is van €1,4 miljoen.

Onderstaand een specificatie van de begrote bedragen.

(Bedragen x € 1.000)	begroting 2017		begroting 2017	
	uitgaven		inkomsten	verschil
Dorper Esch	1.523		477	1.046
Binnensportaccommodaties	392		158	234
Openluchtwembad Kuiperberg	206		75	128
totaal	2.121		713	1.408

Werkelijke bedragen 2017

De werkelijke uitgaven komen uit op afgerond € 1.800.000. Aan inkomsten is een bedrag ontvangen van afgerond € 700.000. Per saldo is er sprake van een tekort van afgerond € 1.100.000. Ten opzichte van het begrote tekort van afgerond € 1.400.000 een voordelig verschil van € 300.000.

Onderstaand een specificatie van de werkelijke bedragen.

(Bedragen x € 1.000)	jaarrekening 2017		jaarrekening 2017	
	uitgaven		inkomsten	verschil
Dorper Esch	1.432		489	943
Binnensportaccommodaties	263		126	137
Openluchtwembad Kuiperberg	129		75	54
totaal	1.824		690	1.134

Hierna treft u per type accommodatie een nadere toelichting aan.

Dorper Esch

(Bedragen x € 1.000)	begroting 2017		jaarcijfers 2017	
				verschil 2017
Exploitatiekosten geheel complex				
Dorper Esch				
Personeelskosten	746		691	55
Kosten onderhoud	111		189	-78
Energie	215		205	10
Belastingen en verzekeringen	37		34	3
Overige kosten	269		109	160
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	145		142	3

	begroting 2017	jaarcijfers 2017	verschil 2017
totaal exploitatiekosten	1.523	1.370	153
Inkomsten			
Inkomsten uit verhuur Dorper Esch			
zwembad	430	436	6
sporthal	47	53	6
restaurant	0	0	0
totaal inkomsten	477	489	12
exploitatieresultaat	1.046	881	165
Dekking reserve MOP en algemene reserve (t.b.v. voorbereidingskosten)			
	238	147	91
Exploitatieresultaat na beschikking na reserve	808	734	74

Ter toelichting.

Het voordeel op het exploitatieresultaat van € 165.000 kan als volgt worden verklaard:

- incidenteel voordeel van € 156.000 op het budget voor overige kosten. Ter toelichting: van het budget van overige kosten van € 269.000 heeft een bedrag van € 218.000 betrekking op de voorbereidingskosten van de vernieuwbouw. In 2017 is hiervan € 62.000 uitgegeven. Omdat in 2018 ook nog de nodige kosten gemaakt worden, wordt het restant ad € 156.000 overgeheveld naar 2018. Voor het beeld van de reguliere exploitatie moet het "incidentele voordeel" van € 156.000 buiten beschouwing gelaten worden;
- een nadeel op de kosten van onderhoud van € 78.000. In verband met de plannen voor vernieuwbouw is bij de begroting uitgegaan van een budget voor minimale onderhoudskosten. Gedurende het jaar kwamen er echter een aantal onvoorziene onderhoudswerkzaamheden aan de orde, die niet uitgesteld konden worden en meegenomen konden worden in de vernieuwbouwplannen;
- per saldo een meevaller op de overige uitgaven en inkomsten van € 25.000.

Aan inkomsten is in 2017 een bedrag gerealiseerd van € 489.000. Begroot is een bedrag van € 477.000. Ten opzichte van de begroting dus een voordeel van € 12.000.

Voor wat betreft het bezoek aan het zwembad Dorper Esch kunnen over 2017 de volgende aantallen noteren:

- recreatief zwemmen: 64.712;
- zwemlessen: 10.880;
- doelgroepen 20.632;
- verenigingen 33.529;
- moeder/kind: 7.711;
- diversen 347.

In totaal zijn er in 2017 137.811 bezoekers geweest.

Binnensportaccommodaties

(Bedragen x € 1.000)	jaar 2017	jaar 2017	jaar 2017
	begroting	rekening	verschil
Binnensport accommodaties			
Dinkelland			
Personeelskosten	56	57	-1
Kosten onderhoud	164	24	140
Energie	53	73	-20
Belastingen en verzekeringen	27	21	6
Overige kosten	1	4	-3
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	91	85	6
Totaal exploitatiekosten	392	263	128
Inkomsten	158	126	32
Exploitatieresultaat	234	137	96
Dekking reserve MOP	129	0	129
Exploitatie resultaat na beschikking van reserve	105	137	-33

Ter toelichting.

Het voordeel op het exploitatieresultaat van € 96.000 kan als volgt worden verklaard:

- een voordeel van € 140.000 op de kosten van onderhoud. Van het geraamde budget voor onderhoud van € 164.000 heeft € 129.000 betrekking op groot onderhoud. In 2017 is er echter praktisch geen groot onderhoud uitgevoerd. Deels omdat de technische noodzaak nog niet aanwezig was. Daarnaast speelt bij de binnensportaccommodaties Kerkeres en Veldkamp in Denekamp de vraag in hoeverre de accommodaties op de langere termijn nog nodig zijn in verband dalende vraag in Denekamp naar binnensportaccommodaties en de vraag in hoeverre de vernieuwde Dorper Esch een deel van de vraag kan opvangen. Om deze reden is terughoudend met het budget voor groot onderhoud omgegaan;
- een nadeel van € 20.000 op de kosten van energie;

- een nadeel van € 32.000 op de begrote inkomsten;
- per saldo een voordeel van € 8.000 op de overige kosten

Aan inkomsten is in 2017 een bedrag gerealiseerd van € 126.000. Ten opzichte van het begrote bedrag van € 158.000 een nadeel van € 32.000. Dit nadeel wordt vooral veroorzaakt doordat de afname van uren door de zaalvoetbal aanzienlijk is afgenomen.

In onderstaand overzicht het exploitatietekort per accommodatie:

(Bedragen x € 1.000)	jaarrekening 2017		jaarrekening 2017	
	uitgaven	inkomsten	inkomsten	saldo
De Schalm	120	72	72	-48
Sportzaal Kerkeres	45	19	19	-26
sportzaal Rossweide	33	20	20	-13
gymlokaal Veldkamp	31	7	7	-24
gymlokaal Saasveld	34	9	9	-25
totaal	263	127	127	-136

Gebruik basisonderwijs van de binnensportaccommodaties.

Naast de sportverenigingen en het Carmelcollege maakt ook het basisonderwijs gebruik van de sporthal. Tot op heden wordt hiervoor echter geen vergoeding berekend. Dit omdat enerzijds de kosten voor rekening van de gemeente komen en anderzijds de gemeente via de algemene uitkering uit het gemeentefonds een vergoeding ontvangt voor de kosten van het gymnastiekonderwijs met betrekking tot het basisonderwijs. In verband met een zuivere beeld van de kosten en baten van de ge binnensportaccommodaties willen wij vanaf de begroting 2019 wel een vergoeding toerekenen aan de binnensportaccommodaties voor het gebruik door het basisonderwijs. Dan ontstaat ook een zuivere beeld over het kostendeckingspercentage van de binnensportaccommodaties

Openluchtbad Kuiperberg

(Bedragen x € 1.000)	2017		2017	
	Bedrag Begroot	Bedrag Werkelijk	Bedrag Werkelijk	Verschil
zwembad Kuiperberg				
Personeelskosten	112	117	117	-5
Kosten onderhoud	41	32	32	9
Energie	28	21	21	7
Belastingen en verzekeringen	6	2	2	4

Overige kosten	2	1	1
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	18	18	0
totaal exploitatiekosten zwembad	206	191	15
Inkomsten	78	75	3
exploitatieresultaat	128	115	13
Dekking reserve MOP	5	10	5
Exploitatieresultaat na beschikking reserve	123	105	18

Ter toelichting.

- 2017 was het eerste jaar van exploitatie en beheer door de gemeente. Er waren dus geen ervaringscijfers voorhanden bij het opstellen van de begroting.
- Het voordelige exploitatieresultaat van € 18.000 kan als volgt worden verklaard:
  - een nadeel van € 5.000 op personeelskosten;
  - een voordeel van € 21.000 op de overige uitgaven;
  - een nadeel van € 3.000 op de inkomsten;
  - extra dekking onderhoudsreserve € 5.000.

Overzicht beleidsindicatoren:

Voor het thema “mobiliteit & Bestendigheid” maken we gebruik van de volgende indicatoren:

Indicatoren	Eenheid	Waarde
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	4,2
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	0,6
Niet sporters	%	41,0

4. PROGRAMMA ECONOMISCHE KRACHT EN WERK

Het is belangrijk dat de uitdagingen zo groot zijn dat traditioneel overheidsoptreden geen solide oplossing kan bieden. De teruglopende overheidsfinanciën zijn daarvoor absoluut ontoereikend. De nieuwe samenleving vraagt om creatieve ideeën en een andere overheid. De weg daar naartoe vereist bestuurlijke moed, daadkracht en vastberadenheid. Wij realiseren ons daarbij dat dit tijd vergt en maatschappelijk draagvlak vereist. De nieuwe gemeente als partner gaat op zoek naar levensvatbare en duurzame constructies.

Toekomstbestendigheid is niet alleen bij de leefbaarheid een toetssteen, ook in het economisch beleid wordt het de belangrijkste voorwaarde. Wij willen in het kader van dit 'omdenken' een aantal lijnen uitzetten. Zo zal het traditionele 'uitbreidingsdenken' in de ruimtelijke ordening plaats moeten maken voor herstructurering. Compactere winkelcentra met in de omgeving ruimte voor kleinere wooneenheden. De kleinere gezinnen en vergrijzing bieden hiervoor mogelijkheden.

De sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen en economische trends raken ondernemers in de meest brede zin. Niet alleen ondernemers in de detailhandel, maar ook agrarische en toeristische ondernemers en andersoortige bedrijven krijgen hiermee te maken. Juist daarom willen wij meer ruimte bieden voor bijzondere initiatieven van ondernemers. Ons uitgangspunt is dat bijzondere initiatieven een bijzondere behandeling vragen; de 'maatjas'-benadering. Daarvoor moeten we beperkingen vanuit onze eigen regels zoveel mogelijk voorkomen. De inzet is telkens om uit te gaan van kansen, in plaats van belemmeringen. Het traditioneel ingerichte planologische beleid is hier onvoldoende op voorbereid en werkt beknellend. Een nieuw perspectief op detailhandel, industrie en bijbehorende planologie is dan ook vereist.

Het programma Economische Kracht en Werk kent drie thema's die hierop inspelen:

1. **Vrijtijdseconomie**
2. **Ondernemen en Arbeidsmarkt**
3. **Plattelandseconomie**

Programma overstijgende resultaten

De hieronder genoemde resultaten hebben niet alleen betrekking op het programma EKW maar ook op de programma's Krachtige Kernen en Omzien naar Elkaar. De programma overstijgende resultaten zijn:

- Samenwerking aangaan met scholen (basisonderwijs, voortgezet onderwijs, HBO/MBO), universiteiten en ondernemers / samenleving (3 O's) om elkaars kracht en expertise beter te benutten
- Actieprogramma voor grensoverschrijdend samenwerken
- Asbestdaken

Toelichting resultaten

Samenwerking in de 30's

De verbanden die we leggen in de driehoek ondernemers, onderwijs en overheden leveren een toegevoegde maatschappelijke meerwaarde. Verbinden, stimuleren en faciliteren is hierbij onze belangrijkste rol. Concreet werken we continue aan een intensivering van onze contacten met alle vormen van onderwijs. In 2017 werken we onder andere aan:

- Het organiseren van pitchbijeenkomsten (broedplaats van innovaties onder de titel Mayday) in Noordoost Twente met ondernemers, maatschappelijke organisaties , onderwijs en overheden.
- Het organiseren van ontmoetingen (30's) tussen ROC van Twente en de AOC's (Agrarische opleidingscentra)
- Het nader onderzoeken van de mogelijkheden voor het sluiten van een intentieovereenkomst met Saxion (en mogelijk ROC)
- Het maken van afspraken met lectoraten van Saxion over deelname aan onderzoeksprogramma's
- Het geven van gastcolleges door wethouders aan scholen
- Het geven van opdrachten voor studenten in diverse projecten
- Het onderzoeken van mogelijkheden voor samenwerking met hogescholen buiten de regio waaronder Hogere Agrarische School Dronten en van Hall Larenstein Velp

Bij de uitwerking van de plannen worden de kosten zichtbaar en zal er een passend dekkingsvoorstel gemaakt worden.

Stand van zaken

In 2017 hebben we geïnvesteerd in de relatie met het onderwijs en de ondernemers. Kortweg hebben we in 2017 het volgende gerealiseerd:

- Samenwerkingsovereenkomst met StadsLAB Saxion. In 2017 zijn er verdere ideeën uitgewerkt die in 2018 worden uitgevoerd.
- Er zijn door wethouders verschillende gastcolleges georganiseerd en zijn er scholen die een debat hebben geoefend in de raadzaal om ze kennis te laten maken de wereld van politiek en de gemeente
- De samenwerking met Hall Larenstein Velp en de agrarische hogeschool Dronten heeft enige vertraging opgelopen, maar in 2018 wordt hier verder invulling aangegeven.
- We zijn met Saxion verder in gesprek om via het lectoraat Smart Solutions samen te werken. Binnen Saxion Smart Solutions werken studenten van verschillende Saxion- opleidingen samen aan opdrachten van onze lectoraten en het bedrijfsleven. Wij willen hierop intensief samenwerken met Saxion.

Grensoverschrijdende samenwerking

Grensoverschrijdende samenwerking biedt kansen: kansen om vooral de economische groei en werkgelegenheid een impuls te geven. Door de grens niet langer te zien als barrière, maar als verbinding, ontstaat een ander perspectief: groeien aan de grens. Dat biedt kansen! Zowel voor de regio aan Nederlandse zijde als de regio aan de andere kant van de grens.

De uitdaging is het activeren en versterken van een goede samenwerking met onze burens. Hoofdpunten hierbij vormen de thema's arbeidsmarkt, bedrijvigheid, onderwijs, toerisme en zorg. De gemeente kan hierin faciliteren door:

Arbeidsmarkt

Er is een onderscheid tussen de arbeidsmarkt in Nederland en Duitsland. Een betere match tussen het overschot in het Nederlandse aanbod en de grote vraag in het naburige Duitsland naar personeel is belangrijk voor de economische ontwikkeling. De kunst van matches is het omgaan met verschillen tussen Nederland en Duitsland. Om dit uit te voeren zijn we aangesloten bij de regionale werkgroep Über die Grenze waar samen met het Werkplein Twente ingezet wordt om werken in Duitsland aantrekkelijk te maken.

Bedrijvigheid

Hoewel er al veel gebeurt om de grensoverschrijdende economie te stimuleren, bestaat een breed gedragen besef dat er nog veel is te winnen. We moeten nader onderzoeken of het ondernemersloket / Ondernem' t Dinkelland een verbinding tot stand kan brengen met Duitse ondernemers. Voor de recreatiesector is Marketing Oost de verbindingspartner.

Onderwijs

Geringe kennis van de Nederlandse resp. Duitse taal en cultuur onder inwoners van de grensstreek vormt een van de grootste grensbarrières die een vitale grensregio in de weg staat. Om (jonge) mensen voor de regio te boeien en kennis in de grensstreek te behouden is het van belang te investeren in grensoverschrijdend onderwijs. We faciliteren de dag van Duitse taal. Verder is onze rol beperkt; onderwijsinstellingen zijn aan zet.

Asbestdaken

Per 1 januari 2024 geldt er in Nederland een verbod op asbestdaken. De provincie wil samen met de gemeenten voor de bedrijven, agrariërs en particulieren een versnellingsaanpak ontwikkelen voor de sanering en verduurzaming van asbestdaken.

Stand van zaken

Bewustwording

In oktober 2017 zijn 3 informatieavonden gehouden voor agrariërs, MKB, en particulieren waarbij de dak eigenaren gericht zijn aangeschreven. De avonden zijn goed bezocht. Nadien zijn de dak eigenaren middels een brief op de hoogte gebracht van hetgeen tijdens deze avonden aan de orde is geweest.

Ketenvorming

Afgelopen jaar is een keten ontstaan die de dak eigenaar volledig ontzorgt, Asbestschakel. Asbestschakel werkt in tranches. De tranche voor Dinkelland en Tubbergen was geopend tot 31-12-2017. De eerste resultaten voor Dinkelland en Tubbergen zijn positief, het heeft geleid tot ca 150 keukentafelgesprekken waar 25 opdrachten uit voortgevloeid zijn.

Thema Vrijtijdseconomie

Wij zetten in op verhoging van de toeristische bestedingen door verbinden, versterken en vernieuwen.

Groei recreatief-toeristische sector

De recreatief-toeristische sector groeit nog steeds in Dinkelland. Uit onderzoek blijkt dat vooral de meer creatieve en vernieuwende vormen van toerisme hiervoor zorgen. We dagen ondernemers uit om tot meer creatieve en vernieuwende vormen van toerisme te komen. Daarvoor bieden we graag ruimte door de planologische mogelijkheden daar waar mogelijk te verruimen en de aanvraag van vergunningen te vereenvoudigen. Ons uitgangspunt is dat bijzondere initiatieven een bijzondere behandeling vragen: de 'maatjas'-benadering.

De groei in de toeristische sector willen wij verder bevorderen door het leggen van verbindingen tussen de ondernemers. Dit moet leiden tot de ontwikkeling van meer en attractievere arrangementen die leiden tot meer beleving in het gebied. Het project 'Art en spirit' is daar een mooi voorbeeld van. Op dit punt zijn natuurlijk de ondernemers aan zet. De stad Ootmarsum blijft het speerpunt van het toeristisch beleid. Ootmarsum verdient een verdere investering in kunst en cultuur. De ontwikkeling van de Commanderie en het klooster leveren daar een bijdrage aan. De toerist vindt ons landschap prachtig. We moeten dit ook dan vooral zo houden. Een verdere investering in nieuwe toeristische infrastructuur is op voorhand niet nodig. De toerist kent geen grenzen. De grensoverschrijdende toeristische samenwerking biedt kansen en vraagt een impuls. Ook op dit punt willen wij inzetten op verbinding. De contacten met Nordhorn (en Grafschaft Bentheim) worden aangehaald. Intensivering van de contacten met Nordhorn biedt ons ook kansen op het gebied van economische- en veiligheidsvraagstukken.

Wat willen we bereiken?

Wij streven voor de komende periode de volgende twee ideaaldoelen na:

- Gasten **belev**en Dinkelland intensiever en besteden meer.
- Meer gasten **verblij**ven in Dinkelland.

Toelichting

Beleven

Wat doen we daarvoor?

- Heffing forensenbelasting / toeristenbelasting

Kwaliteit	Tijd	Geld
		

Op verzoek van de toeristische ondernemers in Dinkelland zijn we gestart met het onderzoeken van de mogelijke alternatieven of aanpassingen in de huidige systematiek van de forensenbelasting, waarvoor meer draagvlak bestaat in de sector. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek worden eventuele acties in

2017 verricht.

Stand van zaken

Op verzoek van de toeristische ondernemers is onderzocht of en welke alternatieven mogelijk zijn voor forensenbelasting die op meer draagvlak kunnen rekenen in de sector. Een toeristische BIZ was een mogelijk alternatief maar is door de ondernemers als niet haalbaar bestempeld, vanwege de complexe wet- en regelgeving en het feit dat draagvlak gecreëerd moet worden binnen geheel ondernemend Dinkelland. Ook het alternatief “Haaksbergs model forensenbelasting” werd niet als haalbaar gezien. Tot slot is gekeken of een ander model voor de forensenbelasting in Dinkelland toegepast kan worden. Deze optie maakt onderscheid tussen recreatiewoningen op eigen grond en op gehuurde grond, waarbij recreatiewoningen op gehuurde grond een aanzienlijk lager bedrag aan forensenbelasting betalen. Daarmee ontstaat echter ook een aanzienlijk gat in de begroting, waardoor deze optie ook als niet haalbaar wordt beschouwd.

In het eerste programmajournaal is op basis hiervan derhalve reeds geconcludeerd dat er geen realistische, alternatieve mogelijkheden zijn voor de forensenbelasting/toeristenbelasting.

Toelichting op planning

Het onderzoek is afgerond.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Ondersteunen van nieuwe belevingsconcepten, arrangementen en evenementen

We zetten in op de verbetering van de verbindingen tussen toeristische ondernemers die leiden tot toeristische productontwikkeling, belevingsconcepten en arrangementen/evenementen. Wij gaan het kanaal Almelo-Nordhorn – voor wat betreft het traject Denekamp-Nordhorn – recreatief beter benutten door samen met onze partners te onderzoeken of we een deel daarvan bevaarbaar kunnen maken voor toeristen en recreanten. Het doel is om een betere benutting te krijgen van de recreatieve mogelijkheden van het kanaal en de directe omgeving. Samen met Nordhorn, Waterschap en Provincie wordt een businessplan gemaakt dat duidelijkheid moet verschaffen over welke kosten hiermee gepaard gaan en of dit voldoende baten kan genereren om de vrijetijdseconomie te versterken. Naar verwachting zijn de resultaten van de verkenning medio 2017 bekend.

Daarnaast zetten we in op de versterking van de toeristische aantrekkingskracht van Ootmarsum. Ootmarsum is van oudsher een belangrijk toeristisch visitekaartje van Twente en deze positie willen we behouden. We willen daarom samen met Saxion een vervolg geven aan de creatieve uitkomsten van de Artica Battle waar studenten zich hebben gebogen over de wijze waarop de aantrekkingskracht van Ootmarsum versterkt kan worden.

Stand van zaken

Tijdens de Artica Battle hebben studenten zich gebogen over de toeristische aantrekkingskracht van Ootmarsum. Daaruit is het concept Koning Othmar ontstaan. Het concept is in april 2017 gepresenteerd aan een aantal ondernemers in Ootmarsum. Er heeft een brede bijeenkomst plaatsgevonden in samenwerking met de Stichting Toeristisch Ondernemersfonds Dinkelland. Het concept is heel positief ontvangen en er is een werkgroep gevormd voor de nadere uitwerking. De basis voor het concept is eind 2017 afgeleverd en de vervolgstappen zijn uitgezet.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Stimuleren grensoverschrijdende arrangementen / evenementen

We versterken de grensoverschrijdende toeristische samenwerking met o.a. de gemeente Nordhorn en Bad

Bentheim waardoor meer (buitenlandse) gasten Dinkelland bezoeken.

Stand van zaken

Wij hebben geen trekkersrol in het ontwikkelen van arrangementen/evenementen. Het resultaat is afhankelijk van initiatieven uit het veld. In 2017 vanuit Mijn Dinkelland 2030 een initiatief ontstaan rondom versterking van de grensbeleving en de verbindingen Nordhorn-Lattrop-Ootmarsum in samenwerking met Stichting Centrumontwikkeling Lattrop, MarketingTwente en Regio Twente. Hiervoor zijn de eerste voorbereidingen getroffen.

Toelichting op planning

Continu proces

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Verbetering toeristische structuur en samenwerking in Twente en Noordoost-Twente

Naast de versterking van het toeristisch product Dinkelland, zetten we in op de verbetering van de toeristische structuur en samenwerking in Twente en Noordoost-Twente om op deze manier nog meer rendement te halen uit de toeristische kracht van Dinkelland. In lijn met de vastgestelde visie ‘Wij zijn Twente’ is een nieuwe Twentse marketingorganisatie vormgegeven onder de vlag van MarketingOost. Hierin investeren, provincie, gemeenten én ondernemers gezamenlijk om Twente als toeristische regio beter te vermarkten en meer werkgelegenheid en bestedingen te genereren. Van hieruit vindt een sterkere samenwerking plaats met toeristische organisaties en ondernemers in Twente. Naast de versterking van de positie van Twente zetten we in op de versterking van de structuur en samenwerking in Noordoost Twente. Daarvoor zetten we het proces voort dat we samen met ondernemers uit Noordoost-Twente zijn gestart.

Stand van zaken

In 2017 heeft de nieuwe Twentse marketingorganisatie MarketingTwente onder de vlag van Marketing Oost uitwerking gegeven aan de nieuwe marketingcampagne voor Twente. Met een nieuwe merkleider en gebiedsadviseurs (waaronder een gebiedsadviseur voor Noordoost Twente) zijn de verbindingen in de vrijetijdsector versterkt. De merkleider en gebiedsadviseur hebben ingezet op het vermarkten van Twente en het verbeteren van de samenwerking tussen toeristische ondernemers en organisaties. De plannen van de Stichting Toeristisch Ondernemersfonds Dinkelland (STOD) voor de komende jaren vinden daar waar mogelijk en gewenst in samenhang met MarketingTwente plaats, zodat we een goede aansluiting waarborgen en meer rendement leveren in Dinkelland. Het STOD heeft een meerjarenbeleidsplan 2017-2021 opgesteld op basis waarvan medio 2017 een nieuwe uitvoeringsovereenkomst is gesloten voor de periode 2017-2021. In 2017 is uitvoering gegeven aan de actiepunten voor 2017.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

Toelichting

Verblijven

Wat doen we daarvoor?

- Ontwikkelingsperspectief verblijfsrecreatie Noordoost-Twente

Naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek verblijfsrecreatie in Noordoost Twente en in aanvulling op de nota verblijfsrecreatie hebben wij in samenwerking met RECRON (brancheorganisatie recreatieondernemers) en de Koninklijke Horeca Nederland een ontwikkelingsperspectief opgesteld voor de verblijfsrecreatie in Noordoost Twente. Hieruit kunnen ondernemers afleiden welk soort initiatieven in de

regio wenselijk zijn en welke niet. Hiermee willen we een betere afstemming krijgen tussen vraag en aanbod.

Stand van zaken

De uitkomsten van het onderzoek Verblijfsrecreatie NOT naar vraag en aanbod op basis van leefstijlen zijn meegenomen bij de actualisatie van de Nota Verblijfsrecreatie in Noordoost Twente (2014). Inmiddels is deze in concept gereed en wordt in de eerste helft 2018 ter inzage gelegd.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Stimuleren van ondernemersinitiatieven in de vrijetijdssector

Wij dagen ondernemers uit om te komen met nieuwe creatieve initiatieven die tot versterking en vernieuwing van het toeristisch aanbod leiden. We hebben een proactieve rol in het stimuleren en faciliteren van deze initiatieven, zodat creatieve vormen van recreatie en toerisme mogelijk gemaakt worden en Dinkelland sterker op de toeristische kaart komt te staan. De initiatieven gaan wij zoveel mogelijk ruimtelijk faciliteren via bestemmingsplannen en vergunningverlening.

Stand van zaken

De bedrijfsconsulent vormt de schakel tussen gemeente en bedrijfsleven en probeert ondernemers zo veel mogelijk te faciliteren. Hieronder vallen ook de ondernemers in de vrijetijdseconomie. Vijf initiatieven in de vrijetijdssector zijn in behandeling dan wel afgehandeld.

Toelichting op planning

Continu proces.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

Vastgestelde beleidsvoornemens Raad

Onderwerp:	onderzoek naar mogelijkheid en kosten van WiFi bij de Vlinderpunten LD-4, PvdA-5
Beleidsvoorstel van	
Voorstel Raad	
Nummer	LD-4, PvdA-5
Omschrijving	Meer profilering van Dinkelland op de terreinen toerisme en duurzaamheid door onderzoek naar WiFi bij de Vlinderpunten. In 2018 verspreid door de gemeente extra laadpunten realiseren voor auto's en voor fietsen. Onderzoek in 2018 naar mogelijkheden en kosten WiFi bij de Vlinderpunten. Dit beleidsvoornemen bestaat uit 2 onderdelen: - Extra laadplekken voor elektrisch rijden - Onderzoek naar mogelijkheden en kosten van WiFi bij de Vlinderpunten De uitwerking van de extra laadplekken voor elektrisch rijden is onder Programma Krachtige Kernen thema Mobiliteit en Bestendigheid geplaatst. Voor beide voorstellen € 20.000 te dekken uit de RIBAM. Samenwerking met Energiebedrijven en Toeristisch Ondernemersfonds.
Wat mag het volgens de raad kosten?	
Reactie college	

Dit voorstel is al verwerkt in onderstaande bestaande resultaat. Het is een nieuw resultaat. Aan welk doel draagt dit resultaat bij? Waarom wordt dit resultaat wel/niet opgenomen in de begroting 2018? Wat gaat het kosten?	n.v.t. Wel opnemen, nieuw resultaat. In overleg met de eigenaren de haalbaarheid van wifi bij de vlinderpunten in 2018 onderzoeken. 5.000 euro opnemen voor onderzoek wifi bij vlinderpunten
--	--

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit thema zijn verbonden.

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Verschil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	39	129	55	-73
Lasten	449	627	500	126
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-410	-498	-445	53
Onttrekkingen aan reserves	0	115	58	-57
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-410	-383	-387	-4

Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar de analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de realisatie die – conform artikel 28 van de BBV – opgenomen is in de toelichting op de programmarekening.

Mutatie reserves

Reserve verbeteren toeristische entrees kernen/rotondes

Het uitvoeren van kunstwerken op rotondes heeft voor een deel plaatsgevonden in 2017. Verdere uitvoering gaat plaatsvinden in 2018. De hiervoor gereserveerde middelen welke gedekt worden uit deze reserve voor een bedrag van € 34.000 zijn daarom niet aangewend in 2017. Zie voorstel budgetoverheveling naar 2018.

Reserve incidenteel beschikbare algemene middelen

Het beschikbaar gestelde werkkapitaal m.b.t. het kanaal Almelo Nordhorn is niet volledig besteed. Verdere uitvoering gaat plaatsvinden in 2018. De hiervoor gereserveerde middelen welke gedekt worden uit deze reserve voor een bedrag van € 23.000 zijn daarom niet aangewend in 2017. Zie voorstel budgetoverheveling naar 2018.

Overzicht beleidsindicatoren:

Voor het thema “Vrijtijdseconomie” maken we geen gebruik van indicatoren.

Thema Ondernemen & Arbeidsmarkt

Wij zetten binnen dit thema in op behoud en versterking van de werkgelegenheid.

Wat willen we bereiken?

Wij streven voor de komende periode de volgende twee ideaaldoelen na:

- Bevorderen van **arbeidsmarktparticipatie**
- Verbeteren van het **ondernemersklimaat**

Toelichting

Arbeidsmarkt

Wat doen we daarvoor?

- Betere afstemming/verbinding tussen vraag en een aanbod op de arbeidsmarkt realiseren

Kwaliteit	Tijd	Geld

Nadat de klanten die onder de Participatiewet vallen zijn gescreend en 'job ready' gemaakt worden door het Werkplein Almelo, worden de mensen bemiddeld door Werkplein Twente in Almelo. De accountmanager Werkgeversbenadering gaat in 2017 zijn netwerk verder uitbreiden.

Er wordt met ondernemers op maat gezocht naar een geschikte kandidaat bij een geschikte baan.

Indien nodig kunnen jobcoaches van het werkplein daarbij helpen. Ook zijn er loonkostensubsidies beschikbaar.

Op basis van een voortdurende arbeidsmarktanalyse voor Dinkelland brengen we in beeld waar de kansen liggen voor de werkzoekenden. Hierin nemen we ook de regionale afspraken over de werkgeversbenadering mee. Vraag en aanbod worden zo beter bij elkaar gebracht.

Stand van zaken

Het werkplein waar de uitvoering van de werkgeversbenadering plaatsvindt, heeft de werkgeversbenadering integraal gemaakt door het uitwisselen van bestanden en het gezamenlijk afleggen van bezoeken aan bedrijven, waardoor een groter bereik mogelijk is en bedrijven beter bediend kunnen worden met een passende plaatsing op de door hen geleverde vacature. Het werkplein doet dit in samenwerking met het UWV en de SW bedrijven.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Internationale samenwerking ter vergroting van de arbeidsmarkt

--	--	--

Grensoverschrijdende samenwerking is één van de aandachtspunten binnen programma Economische Kracht en Werk. We blijven aangesloten bij het regionale project 'Über die grenze' dat is voortgevloeid uit 'Twente Werkt'. Doel van het project is aan beide kanten van de grens gericht te zijn op arbeidsmarktparticipatie en het beter benutten van de economische potenties. Voor het plaatsen en/of scholen van mensen kunnen eventueel regionale Asscher-middelen benut worden.

Stand van zaken

We hebben binnen de gemeente Dinkelland geïnventariseerd op welke deelterreinen er belangrijke aanknopingspunten zijn waaruit acties voor de komende periode voortvloeien.

We hebben daarin 5 deelterreinen onderscheiden.

- Arbeidsmarkt
- Bedrijvigheid
- Onderwijs
- Toerisme en cultuur
- Bestuurlijke samenwerking

Uit de inventarisatie blijkt dat vooral de grensoverschrijdende arbeidsmarkt een thema is dat lokaal en (eu)regionaal op de agenda staat.

In het kader van 'Twente Werkt', voor een regionaal programma voor de versterking van de arbeidsmarkt, is een werkgroep ingesteld die actief bevordert dat er mensen uitstromen naar de Duitse arbeidsmarkt.

- Dinkelland participeert in die werkgroep via de accountmanager werkgeversbenadering van het

Werkplein. Er zijn tot op heden met name banen in de zorg en kinderopvang beschikbaar gekomen. Kandidaten worden bijgeschoold om hen geschikt te maken voor de Duitse arbeidsmarkt. Dit is gebeurd onder andere met inzet van sectorplanmiddelen.

Toelichting op planning

De regionale werkgroep is actief en heeft bemiddelingen gerealiseerd.

Toelichting financieel

Binnen de gestelde financiële kaders.

- Jeugdwerkloosheid is beter in beeld en wordt minder door project bestrijden [ ] [ ] [ ]
jeugdwerkloosheid

Met de invoering van de Participatiewet zijn gemeenten ook verantwoordelijk geworden voor de bemiddeling van jongeren die eerder onder de Wajong vielen. We gaan jongeren onder 27 jaar intensiever begeleiden en we zetten extra instrumenten in om hun afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen.

De doelstelling voor 2017 is onverminderd om geen jongeren uit deze doelgroep werkloos thuis te laten zitten. Hiervoor maken we sluitende afspraken met de scholen voor praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs (PRO/VSO) waar veel van deze jongeren uitstromen. Ook sluiten we aan bij de regionale aanpak Jongerenoffensief om jongeren zo snel en adequaat mogelijk aan het werk te helpen.

Stand van zaken

Er is regionaal ingezet op de uitvoering van het regionale programma bestrijding Jeugdwerkloosheid. Dinkellandse jongeren worden hierin meegenomen. Er hebben drie jongerencoaches voor de drie werkpleinen gewerkt aan projecten zoals speeddaten, banenbeurs, jongeren on tour voor de toeleiding naar werk voor werkzoekende jongeren.

Toelichting op planning

Uitvoering is binnen de gevraagde termijn gedaan.

Toelichting financieel

De financiering gebeurt via regionale cofinanciering en ESF gelden. Daar bij is een regionale verdeelsleutel van toepassing. De middelen zijn regionaal centraal ingezet.

Toelichting

Ondernemen

Wat doen we daarvoor?

- Deelname aan proces voor een nieuw regionaal investeringsprogramma Kwaliteit Tijd Geld
[ ] [ ] [ ]
(Agenda voor Twente)

Sinds 2007 neemt Dinkelland deel aan de Agenda van Twente, het meerjarig investeringsprogramma waarbij de 14 Twentse gemeenten over een periode van tien jaar in totaal gezamenlijk € 80 miljoen hebben geïnvesteerd in de sociaaleconomische ontwikkeling van Twente. Het huidige investeringsprogramma eindigt na 2017. De vraag in hoeverre een vervolg op de Agenda van Twente wenselijk is, is nu lokaal en regionaal aan de orde. De Agenda van Twente lijkt in de afgelopen jaren veel te hebben gebracht. Het proces heeft echter tevens geleerd dat de resultaten van een eventueel vervolg op de Agenda van Twente kunnen worden vergroot wanneer meer focus wordt aangebracht en wanneer meer focus wordt gelegd op de relatie tussen inspanningen en doelen. Een goede basis daarvoor kan het actieplan "Twente Werkt!" van de Twenteboard zijn, evenals de regionale bestuursopdracht Economische Zaken en Arbeidsmarkt. In 2016 heeft een evaluatie plaatsgevonden van de huidige Agenda van Twente en mede op basis van deze evaluatie zal in 2017 het lokale debat worden afgerond over een mogelijk vervolg op de Agenda van Twente. Binnen Regio Twente is inmiddels een bestuurscommissie ingesteld die de afronding van de huidige Agenda van Twente begeleidt, evenals het debat over een mogelijk vervolg.

Stand van zaken

De agenda van Twente heeft een looptijd tot en met 2017. De raad heeft op 27 juni 2017 besloten om in te stemmen met de ambities van nieuwe Agenda voor Twente (2018-2022).

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform financiële afspraken.

- Participeren in regionale acquisitie

Via een gezamenlijke regionale aanpak op het gebied van acquisitie en vestigingsklimaat zetten we in op het aantrekken van zoveel mogelijk nieuwe bedrijven voor Twente, het bevorderen van behoud van en groei door bestaande Twentse bedrijven en het optimaliseren van de dienstverlening aan Twentse bedrijven. Een regionaal actieteam acquisitie vergroot, in nauwe samenwerking met gemeentelijke accountmanagers, de zichtbaarheid van Twente op verschillende (inter)nationale podia en zorgt daarbij voor één sterke Twentse propositie. Dinkelland participeert in deze gezamenlijke aanpak.

Stand van zaken

Via een gezamenlijke regionale aanpak op het gebied van acquisitie en vestigingsklimaat zetten we in op het aantrekken van zoveel mogelijk nieuwe bedrijven voor Twente, het bevorderen van behoud van en groei door bestaande Twentse bedrijven en het optimaliseren van de dienstverlening aan Twentse bedrijven. Een regionaal actieteam acquisitie vergroot, in nauwe samenwerking met gemeentelijke accountmanagers, de zichtbaarheid van Twente op verschillende (inter)nationale podia en zorgt daarbij voor één sterke Twentse propositie. Deze inzet heeft in 2017 geleid tot de realisatie van 11 projecten met een investeringsvolume van € 16,2 miljoen en 250 directe arbeidsplaatsen. Daarnaast is de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de gemeentelijke accountmanagers geïntensiveerd, hetgeen resulteert in een nog betere dienstverlening aan de Twentse bedrijven.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Verbeteren van de dienstverlening aan bedrijven en het stimuleren en initiëren van (nieuwe) verbindingen en netwerken

We geven de gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers verder vorm op een manier die op draagvlak kan rekenen bij de ondernemers. Dit doen we samen met ondernemers uit de industrie, detailhandel, recreatieve sector en ondernemers op het platteland. Onderneem't Dinkelland functioneert hierbij als klankbord en verbinder. Momenteel worden via een Battle veelbelovende initiatieven ondersteund en gefaciliteerd.

Verder zetten we in op het pro-actiever bezoeken en verbinden van ondernemers en het creëren van nieuwe netwerken en samenwerkingsverbanden. Ook gaan we inventariseren hoe we startende ondernemers kunnen helpen. Dat willen we doen met advies en begeleiding. Voor wat betreft glasvezel (digitale bereikbaarheid) ligt de focus de komende periode op het bereiken van het maximaal haalbare aantal aansluitingen. Bij de uitwerking van de plannen worden de kosten zichtbaar en wordt er een passend dekkingsvoorstel gemaakt.

Stand van zaken

De bedrijfsconsulent vormt de schakel tussen gemeente en bedrijfsleven en probeert ondernemers zoveel mogelijk te faciliteren. Via een intern Ondernemers Service Team is de onderlinge afstemming geoptimaliseerd en daarmee de gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers verbeterd. Via de klankbordgroep Onderneem't Dinkelland is ingezet op het bezoeken van ondernemers, het verbinden van ondernemers met overheid en onderwijs en op het creëren van nieuwe netwerken en samenwerkingsverbanden (o.a. middels themabijeenkomsten over social media,

ondernemerschap/detailhandel en duurzaamheid, nieuwsbrieven en de Dag van de Ondernemer). Voor de ondersteuning van startende ondernemers is een jaarprogramma van activiteiten ontwikkeld in samenwerking met o.a. ROZ en Rabobank.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Vergroten van de vitaliteit van de winkelgebieden in de kernen

De detailhandelsvisie is vastgesteld. Onderdeel van de visie is een actieprogramma om de winkelgebieden in de verzorgingskernen te versterken. Deze acties worden meegenomen in lopende processen (Mijn Dinkelland 2030!) en worden samen met betrokkenen (zoals ondernemersverenigingen) verder vormgegeven. Onderdeel daarvan is het stimuleren van Wifi-spots.

Stand van zaken

De detailhandelsvisie is in 2015 vastgesteld. Momenteel wordt bekeken in hoeverre de gehanteerde uitgangspunten van destijds nog actueel zijn. Onderdeel van de visie is een actieprogramma om de winkelgebieden in de verzorgingskernen te versterken. Deze acties zijn meegenomen in lopende processen (Mijn Dinkelland 2030!, centrumplan Weerselo) en worden samen met externe betrokkenen (zoals ondernemersverenigingen) momenteel verder vormgegeven. Ook participeert Dinkelland in de landelijke Retaildeal.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Zorgdragen voor en faciliteren van voldoende aanbod van bedrijventerreinen en bedrijfsruimte

Om ondernemers ruimte te blijven bieden om te ondernemen, realiseren wij uitbreidingen van bedrijventerreinen in Ootmarsum en Denekamp. Het opstellen van een bedrijventerreinvisie met concreet actieprogramma is afhankelijk van het traject van de Provincie Overijssel rondom werklocaties. Tevens gaan wij de wijze, waarop wij startende ondernemers kunnen faciliteren, inventariseren.

Stand van zaken

Het bestemmingsplan voor de uitbreiding van Sombeek (Denekamp) is in 2017 vastgesteld. Voor dit plan loopt momenteel een beroepsprocedure bij de RvS. Wij verwachten hierover in de loop van 2018 meer duidelijkheid. Op De Mors (Ootmarsum) en Echelpoel (Weerselo) is vooralsnog voldoende bedrijfsgrond beschikbaar. De herstructurering van de bestaande bedrijventerreinen Sombeek, Kloppendijk, De Mors en Echelpoel is afgerond. Middels de uitvoering van een raadsmotie wordt hieraan (in combinatie met asbest) nog een vervolg gegeven. komt hier nog een vervolg op. Er zijn regionale afspraken gemaakt over de kwaliteit en kwantiteit van bedrijventerreinen. Deze afspraken krijgen in 2018 een lokale uitwerking in de vorm van een bedrijventerreinvisie.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financieel kaders.

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit thema zijn verbonden.

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	116	41	41	0
Lasten	259	402	296	106
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-143	-362	-255	106
Ontrekkingen aan reserves	0	145	72	-72
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-143	-217	-183	34

Een analyse op hoofdlijnen wordt hieronder weergegeven. Vergeleken zijn de werkelijke baten en lasten met de ramingen na verwerkte begrotingswijzigingen.

Grensoverschrijdende samenwerking (€ 15.000 voordeel)

Het beschikbaar gestelde budget is in 2017 niet besteed. De uitvoering van deze samenwerking gaat plaatsvinden in 2018. Zie voorstel budgetoverheveling naar 2018.

Bijdrage toeristisch fonds (€ 17.000 voordeel)

De bijdrage aan de stichting BIZ Ootmarsum valt lager uit dan geraamd. Voor de jaren 2018 en verder is de raming bijgesteld naar het werkelijke niveau van 2017.

Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar de analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de realisatie die – conform artikel 28 van de BBV – opgenomen is in de toelichting op de programmarekening.

Mutatie reserves

Het verschil op de mutaties van de reserves heeft voor € 71.000 betrekking op gelden welk zijn geraamd in het kader van het ondernemersklimaat en ondernemersloket. Deze gelden zijn niet besteed, dus ook geen onttrekking uit de reserve.

Overzicht beleidsindicatoren:

Voor het thema “Ondernemen & Arbeidsmarkt” maken we gebruik van de volgende indicatoren:

Indicatoren	Eenheid	Waarde
Funciemenging	%	51,0
Bruto Gemeentelijk Product	Vervallen	Vervallen
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	150,6

Thema Plattelandseconomie

De komende jaren zijn de directe beïnvloedingsmogelijkheden van de gemeente om de sector duurzaam te ontwikkelen en de plattelandseconomie te transformeren, minimaal. Producenten, afnemers, leveranciers, financiers zijn in de keten de stakeholders die het echte verschil de komende jaren maken. Van de gemeente wordt vooral verwacht dat wij ons zullen inspannen om gewenste economische ontwikkelingen planologisch mogelijk te maken. Verder kunnen wij een belangrijke rol blijven spelen bij het verbinden en faciliteren van partijen bij projecten en processen. Dit gaan wij dan ook nadrukkelijk doen.

Het accent komt de komende jaren dus te liggen op een meer verbindende en faciliterende rol. Onze directe rol en inbreng, het uitvoeren van concrete projecten, neemt hiermee af. Het ligt voor de hand om in de periode t/m 2018 het huidige thema Plattelandseconomie af te bouwen en vanaf 2018 onderdeel te laten zijn van het breder economisch perspectief.

Wat willen we bereiken?

Wij streven voor de komende periode de volgende twee ideaaldoelen na:

- De ‘groeiers’ binnen de agrarische sector ontwikkelen zich beter op het gebied van efficiëntie en verdere verduurzaming (**ontwikkelen**)
- Meer perspectief voor nieuwe generatie plattelandsondernemers in een aantrekkelijk landschap (**transformeren**)

Toelichting

Ontwikkelen

Wat doen we daarvoor?

- Deelnemen aan het proces Samen werkt Beter, vervolproces Planuitwerking Lemselermaten, Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek en Bergvennen en Brecklenkampse Veld

Kwaliteit	Tijd	Geld

De planuitwerkingen voor de gebieden Lemselermaten, Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek en Bergvennen en Brecklenkampse veld lopen door in 2017. In de planning is opgenomen dat eind 2017 alle resultaten worden opgeleverd aan de provincie. Alle kosten met betrekking tot de planuitwerking worden betaald door provincie in de vorm van subsidie. Hiervoor geeft de provincie een beschikking af. Zodra de definitieve subsidiebeschikking van de provincie is ontvangen, wordt het ook ter besluitvorming aan u voorgelegd.

Stand van zaken

In het kader van de planuitwerking is gewerkt aan de hydrologische modellen van de gebieden. Deze werkzaamheden zijn nog niet afgerond vanwege de complexiteit van de gebieden en het beperkte aanbod aan voldoende toegeruste hydrologen. Dit heeft mede tot gevolg dat het totale project enkele maanden vertraging oploopt.

De werkzaamheden omtrent het in beeld brengen van de huidige grondgebruikswaarde zijn afgerond.

Het gebied wordt middels nieuwsbrieven en informatieavonden meegenomen in het proces. In algemene zin is geaccepteerd dat er maatregelen getroffen moeten worden in de gebieden.

Voor het gebied Bergvennen en Brecklenkampseveld worden ook Duitse instanties en grondeigenaren bij het proces betrokken.

Toelichting op planning

Planning is als gevolg van uitloop opstellen hydrologische modellen bijgesteld en gecommuniceerd met de provincie als opdrachtgever. Door deze uitloop lopen de gebiedsprocessen niet langer parallel. Dit kan ook tot gevolg hebben dat de provinciale inpassingsplannen (PIP's) voor de gebieden niet gelijktijdig in procedure kunnen worden gebracht.

Toelichting financieel

Subsidiebeschikking van de provincie wordt als gevolg van bijkomende kosten vanwege de problematiek rond de hydrologische modellen bijgesteld. Hierover is overleg geweest met de provincie en zij zijn ambtelijk akkoord.

- Samen met de sector faciliteren van minimaal 1 project op gebied van energieopwekking, ammoniakreductie en/of mestaanwending

--	--	--

Wij zijn in 2016 samen met drie andere Twentse gemeenten (Twenterand, Hof van Twente, Tubbergen) en in opdracht van de 14 Twentse gemeenten, gestart met het opstellen van een projectplan met de ambitieuze werknnaam Mineral Valley Twente (MVT). De gedachte van MVT is dat er in Twente een grote potentie is om oplossingen te genereren ten aanzien van bodemvruchtbaarheid, mineralenaanwending en mestverwerking. Deze potentie is ingegeven door de aanwezigheid van een aantal innoverende bedrijven, de beschikbaarheid van opleidingen en onderzoek en een grote betrokkenheid van overheden (sector agro en food regio Twente

en provincie Overijssel). Behalve het oplossen van problemen in de agrarische sector, gaat MVT ook een bijdrage leveren aan het verbeteren van de biodiversiteit, de werkgelegenheid, economische ontwikkelingen, innovaties en duurzaamheid (circulaire economie).

Het idee is om in het project enerzijds te werken aan het aanpakken van korte termijn knelpunten bij het oplossen van het mestoverschot (quick wins) en anderzijds op de langere termijn een Twents kennis- en expertisecentrum met proeftuinen te ontwikkelen. Het is de ambitie om Twente tot een toonaangevende regio te ontwikkelen op gebied van bodemoptimalisatie, mestverwerking, het terugwinnen van waardevolle grondstoffen en een circulaire agrarische sector en er nieuwe economische groei en werkgelegenheid ontstaat.

In 2016 wordt het werk- en procesplan voorgelegd aan de regio Twente, op dat moment wordt een bestuurlijke keuze gemaakt over de verdere uitwerking en benodigde middelen. Dit besluit bepaalt de acties voor 2017 en daarna. Bij de uitwerking van de plannen worden de kosten zichtbaar en zal er een passend dekkingsvoorstel gemaakt worden.

Stand van zaken

Mineral Valley Twente verbindt belanghebbenden binnen de voedselproductieketen om de bodemgezondheid in Twente te verbeteren en de afvalstoffen om te vormen in bruikbare grondstoffen. Door samenwerking tussen de clusters overheid, onderzoek, onderwijs en ondernemers zijn betrokkenen in de sector Agro & Food vanaf 2020 in staat om gezamenlijk bij te dragen aan een duurzame Twentse agrarische sector en nieuwe (plattelands)economie met voldoende werkgelegenheid, waardoor een vitaal landelijk gebied behouden blijft en de bedrijvigheid in het stedelijk gebied een impuls krijgt.

De netwerkorganisatie Mineral Valley Twente brengt betrokkenen in de Agro & Food sector in positie en met elkaar in contact. We stellen behaalde (tussen)resultaten van proeftuinen en innovatieve projecten beschikbaar. Door kennis en ervaring met elkaar te delen, werken we samen aan slimme oplossingen die de bodemgezondheid verbeteren en mestoverschot verwerken en omvormen in bruikbare grondstoffen. Het netwerk van betrokken ambassadeurs van Mineral Valley Twente maakt de mineralenkringloop regionaal sluitend, waarbij zo veel mogelijk grondstoffen worden hergebruikt en nieuwe verbindingen worden gelegd met andere initiatieven en sectoren. We stimuleren het maatschappelijk debat, waardoor knelpunten bespreekbaar zijn en vastgestelde (beleids)kaders en regelgeving waar nodig kunnen worden bijgesteld.

De stuurgroep MVT is uitgebreid met betrokken sectoren uit de Agro & Food sector. Rondetafelgesprekken hebben geleid tot een meerjarenprogramma van proeftuinen/velddagen in 2018. Voorbereidingen worden getroffen voor een congres op 22 februari 2018. Het congres draagt bij aan de gezamenlijke toekomstvisie, is inspirerend, maar zal ook terugkoppeling geven op behaalde resultaten.

Belanghebbende partners (bestuurlijk en inhoudelijk) ten aanzien van de bodemgezondheid en een circulaire voedselproductieketen zijn:

- Ondernemers: agrarische ondernemers (ook tweede en derde lijns), ondernemers andere sector, financierders en brancheorganisaties, Vitens
- Onderwijs: AOC, hogescholen, universiteiten en andere instellingen
- Onderzoek: vertegenwoordiging van betrokken onderzoeksinstituten en onderzoeken uit de praktijk (proeftuinen en pilots), ook (innovatieve) ingenieurs-/adviesbureaus
- Organisaties: Terreinbeherende organisaties, Oost NV, Stichting Twentement, Stichting Groene

Kennispoort Twente, Nutriënten Platform, Nutriënten Management Instituut

- Overheid: Het ministerie van LNV, provincie Overijssel, provincie Gelderland, gemeenten van Twente, waterschap Vechtstromen en overige gemeenten en waterschappen

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

Toelichting

Transformeren

Wat doen we daarvoor?

- Betere benutting vrijkomende erven in buitengebied

Kwaliteit	Tijd	Geld

De primaire verantwoordelijkheid voor het onderhouden van erven ligt bij de eigenaren. Zij hebben als vastgoedbezitter belang bij voldoende kwaliteit van hun bebouwing en erf, maar ook om het erf toekomstbestendig te maken (verkoop, blijven wonen, economische verdienactiviteit, etcetera). Echter, ook de overheid heeft een belang als het gaat om het voorkómen van aantasting van de ruimtelijke kwaliteit en het voorkómen van vermindering van economische activiteit.

Concreet gaat onze aandacht uit naar het versterken van de economie van het buitengebied in samenhang met het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit alsook het versnellen van asbestverwijdering. De bestaande mogelijkheden voor erven kunnen beter benut worden. Via het project ‘Matching vraag en aanbod’, welke wordt uitgevoerd door Saxion, kunnen we samen met enkele andere gemeenten onderzoeken of er een stimulans kan worden gegeven aan zowel economische ontwikkelingen, asbestsanering als ook aan voorkómen van aantasting van de ruimtelijke kwaliteit.

Stand van zaken

Het schuur voor schuur beleid is destijds in beide gemeenten vast gesteld. In tegenstelling tot Tubbergen is in Dinkelland niet gevraagd om een evaluatie.

Aangezien aanvragen voor toepassing van de regeling in beide gemeenten door dezelfde adviseurs worden verzorgd, kunnen de resultaten van de evaluatie ook van toepassing zijn voor het beleid van de Dinkelland. Mogelijk kunnen deze in de loop van 2018 verwerkt worden.

Toelichting op planning

Een communicatietraject is gestart door middel van een bijeenkomst met adviseurs, accountants, architecten, et cetera over de mogelijkheden van vrijkomende erven in het buitengebied. Er zijn bovendien verschillende artikelen geplaatst in de Dinkelland Visie en op social media waarin de mogelijkheden voor vrijkomende erven worden toelicht.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Ondersteunen Leaderprogramma 2015-2020

--	--	--

De ‘Lokale Ontwikkelings Strategie’ beschrijft waar de LEADER groep Noordoost-Twente de komende jaren op in wil zetten: Gelukkig leven in het Nationaal Landschap.

Samen met de inwoners, verenigingen, buurtbesturen, bedrijven en maatschappelijke organisaties en met de overheid als partner, wordt ingezet op:

1. Aantrekkelijk leefklimaat
2. Nieuw ondernemerschap
3. Innovatief ontmoeten

Deze speerpunten sluiten vooral aan bij de nationale LEADER-thema’s ‘krimp, nu of in de nabije toekomst’ en

‘minder verstedelijkte regio’s met economische, ecologische en sociale innovatieve potentie wat moet blijken uit onder andere integrale samenwerkingsverbanden’. Het eerst genoemde thema staat voorop, maar juist de potenties van het gebied, genoemd in het tweede thema, zullen in de komende periode worden benut om op de demografische veranderingen in te spelen.

Het Leaderprogramma is vrijwel onafhankelijk. Wij faciliteren waar nodig.

Stand van zaken

Tilligte van Sport naar Economie is de herontwikkeling van de oude gymzaal tot een bedrijfsverzamelgebouw en starterscentrum. Het is een nieuwe invulling van een bestaande voorziening die door deze ontwikkeling zorgt voor een sociale maar vooral ook economische versterking. Leegstand en sloop worden zo voorkomen.

Multifunctioneel Dorpshart Noord Deurningen is de herinrichting van de dorpskern. Door de integrale aanpak ontstaat er een zichtbare dorpskern die recht doet aan zowel de geschiedenis van het dorp als ook een echte ‘belevingsplek’ met voorzieningen voor jong en oud.

Op 13 september zijn er vier projecten gepresenteerd tijdens het Open Plein (openbaar toegankelijk) waarvan één project in Dinkelland (Openluchtmuseum Ootmarsum). Over deze projecten spreekt de LEADER-groep een advies uit en wordt het duidelijk of deze projecten begeleid kunnen worden naar de eerstvolgende openstelling in oktober van dit jaar. Initiatiefnemers van het projectidee WijzOud (Saasveld/Tilligte vanuit eigen kracht eigen antwoorden te vinden voor wonen, leven en helpen) zullen een pitch verzorgen, dit kan een projectaanvraag worden voor de openstelling in maart 2018.

Verder zijn er in 2017 voorbereidingen getroffen om in de vergadering van de LEADER groep op 24 januari 2018 mogelijke nieuwe initiatieven/initiatiefnemers om te pitchen.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Voortzetting Partner Gebiedsontwikkeling Noordoost-Twente 2016-2020

Samen met de provincie Overijssel, Dinkelland, Losser, Oldenzaal, waterschap Vechtstromen maken wij onderdeel uit van de gebiedsontwikkeling Noordoost Twente. Zoals met de partners afgesproken is de focus in het uitvoeringsprogramma gekoppeld aan de lijnen:

1. Participatie
2. Flankerende maatregelen aan de gebiedsprocessen N2000/EHS

3. Potentiële grote projecten

Stand van zaken

We hebben in kader van MayDay, 2 succesvolle pitchbijeenkomsten met de 30's georganiseerd. May Day helpt ondernemers om samen met het onderwijs (Saxion, ROC, Universiteit) en de overheden (gemeente, provincie, waterschap) te zoeken naar oplossingen voor vraagstukken die de uitvoering of voortgang belemmeren. Om het concept MayDay meer toegevoegde waarde te geven is deze methodiek juni 2017 overgedragen aan de Bestuursie Agenda voor Twente. Saxion en het ROC gaan dit nader begeleiden. Verder heeft de Stuurgroep Noordoost Twente de volgende besluiten genomen:

- Leefbaarheid Lattrop- Breckelenkamp: het "dorp" kan een aanvraag indienen bij de gebiedsontwikkeling NOT voor het uitvoeren van de plannen die de leefbaarheid bevorderen. Vanuit de gebiedsontwikkeling NOT is een cofinanciering mogelijk. Middelen zijn door de provincie gereserveerd.
- Bevaarbaar maken Kanaal Almelo- Nordhorn: de stuurgroep NOT heeft geconstateerd dat het plan voor de NOT gebiedssubsidie in aanmerking komt mits er een goede business case wordt uitgewerkt. Middelen zijn door de provincie gereserveerd.
- Er is een subsidie beschikbaar gesteld voor Halloo. Halloo is een marketinginstrument (website) om bewoners en bezoekers een virtuele 3D beleving te geven die prikkelt om Noordoost Twente te bezoeken en activiteiten te ontplooiën. Website is vanaf 2018 operationeel

Toelichting op planning

Conform gestelde planning; afronding van de Gebiedsontwikkeling NOT in 2019.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

Vastgestelde beleidsvoornemens Raad

Onderwerp:	Onderzoek naar positie en vooruitzichten stoppende agrariërs
Beleidsvoorstel van	CDA-3
Voorstel Raad	
Nummer	CDA-3
Omschrijving	Inzicht in het in te zetten instrumentarium om stoppende agrariërs perspectief te bieden. Onderzoek naar het instrumentarium dat beschikbaar is en kan worden ingezet voor: -het bieden van werk aan stoppende agrariërs; -alternatief gebruik van agrarische bedrijven.
Wat mag het volgens de raad kosten?	Onderzoek naar de wenselijkheid om extra instrumentarium te ontwikkelen. Bestaande budgetten.
Reactie college	
Dit voorstel is al verwerkt in het hier genoemde bestaande resultaat.	Het is niet wenselijk om extra instrumentarium te ontwikkelen. Veelal is het boekhoudbureau/accountant al enige jaren op de hoogte en is het probleem niet van het laatste uur. Het 1e loket is het ROZ (Regionale Organisatie Zelfstandigen), de adviesorganisatie in Twente en de Achterhoek voor de bevordering van ondernemerschap. Verder beschikken zij over verschillende financiële arrangementen en gespecialiseerde schuldhulpverlening voor ondernemers.

Het is een nieuw resultaat. Aan welk doel draagt dit resultaat bij? Waarom wordt dit resultaat wel/niet opgenomen in de begroting 2018? Wat gaat het kosten?

Een volgende stap is het begeleiden naar werk door het werkplein Twente. Door middel van een gezamenlijke aanpak worden mensen met een WW-uitkering, bijstandsuitkering of arbeidshandicap aan een passende baan geholpen (professionele aanpak). Met de inzet van de accountmanager werk wordt met een gerichte zoekopdracht de mensen begeleid naar werk.

Het werkplein kan in het laatste geval gebruik maken van de vangnetuitkering 2016 waarvoor gemeente Dinkelland goedkeuring heeft gekregen, eind 2016 voorgelegd aan de raad.

Inmiddels is er een 'schat' van instrumentarium (VAB+, RvR, KGO en SvS) aanwezig dat met een verkorte procedure in bestemmingsplan geregeld kan worden.

N.v.t.

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit thema zijn verbonden.

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	0	1.502	1.261	-240
Lasten	97	1.596	1.338	258
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-97	-94	-76	18
Ontrekkingen aan reserves				0
Toevoegingen aan reserves				0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-97	-94	-76	18

Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar de analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de realisatie die – conform artikel 28 van de BBV – opgenomen is in de toelichting op de programmarekening.

Overzicht beleidsindicatoren:

Voor het thema "Plattelandseconomie" maken we geen gebruik van indicatoren.

5. PROGRAMMA OMZIEN NAAR ELKAAR

In het Beleidsplan Omzien Naar Elkaar zijn de kaders gesteld voor dit programma. Wij hechten veel waarde aan het welzijn van onze inwoners. Wij willen bewerkstelligen dat elke inwoner zo lang en zo veel mogelijk zelfredzaam is en op een zo volwaardig mogelijke manier meedoet aan de samenleving. Inwoners moeten in staat zijn eigen regie over hun huishouding te voeren, een sociaal netwerk te onderhouden en deel te nemen aan de samenleving. Hierbij staat de eigen kracht van inwoners centraal en verandert de rol van de gemeente van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'. We onderscheiden drie niveaus van hulp en zorg in ons programma.

Het programma Omzien naar Elkaar heeft 3 thema's ontwikkeld die hierop inspelen:

- **Zelf**
- **Samen**
- **Overdragen**

Thema Zelf

Wij zetten binnen dit thema in op het versterken en behouden van zelfredzaamheid en 'samenredzaamheid', op eigen kracht en omzien naar elkaar. Eigen kracht betekent dat inwoners zelf de regie nemen over hun leven en verantwoordelijk zijn voor hun eigen ontplooiing. Eigen kracht betekent niet dat iedereen op zichzelf is aangewezen, maar dat wij het potentieel dat in iedereen zit, graag willen benutten. Het betekent ook dat we samen verantwoordelijk zijn en omzien naar elkaar. Wat de één niet kan, kan een ander wel en andersom. Een goed voorbeeld is burenhulp. Of zoals we in Twente zeggen: noaberschap. Iets wat in onze gemeente een groot goed is.

Wij willen de eigen kracht en regie van de inwoner en zijn sociale omgeving zoals familie, burens, mantelzorgers, vrijwilligers, scholen, verenigingen en welzijnsinstellingen benutten.

Wat willen wij bereiken?

De volgende drie ideaaldoelen streven wij na:

- Eigen kracht behouden en zo mogelijk versterken en de inzet hiervan bevorderen
- Sociaal netwerk en vrij toegankelijke collectieve voorzieningen versterken en de inzet hiervan bevorderen
- Vrijwilligers beter toerusten

Toelichting

Eigen kracht behouden en zo mogelijk versterken en de inzet hiervan bevorderen

Wat doen we daarvoor?

- Stimuleringsfonds dat als doel heeft het sociale netwerk en de eigen kracht versterken

Kwaliteit	Tijd	Geld

In 2017 gaan wij het stimuleringsfonds sociaal domein (voorheen innovatiefonds) intensiveren. Allerlei maatschappelijke initiatieven gericht op zorg en welzijn kunnen in aanmerking komen voor een dergelijke subsidie. Wij kijken hoe goede initiatieven eventueel structureel verankerd kunnen worden. Bovendien gaan wij het stimuleringsfonds evalueren. Voor dit fonds is in 2015 eenmalig € 150.000 beschikbaar gesteld. In het raadspectief is aangegeven dat er nogmaals € 150.000 beschikbaar wordt gesteld voor het stimuleringsfonds in 2017. In het tweede programmajournaal 2016 komen wij hier op terug.

Stand van zaken

In 2017 is het stimuleringsfonds sociaal domein gecontinueerd.

Er zijn in 2017 elf nieuwe initiatieven gestart met de volgende thema's:

1. Het gebruik van Domotica, zodat inwoners langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.
2. Het verbinden van vrijwilligers van diverse verenigingen aan dagbestedingsvoorzieningen, waarin een win-winsituatie voor verschillende partijen gecreëerd moet worden: IkKanWelzijn.
3. Ontmoeting voor jeugd (Rossum)

4. Ontmoeting voor ouderen (Rossum)
5. Wijzoud
6. Zorg veur mekaar (Saasveld)
7. Ondersteunen projectplan 'Multifunctioneel Dorpshart Noord Deurningen'
8. Weerbaarheid jeugd (Rossum)
9. Sociale ontmoeting in de wijk (Denekamp)
10. Ipad-cursus (Ootmarsum)
11. Ontmoeting voor ouderen ('t Stift)

Wij zijn tevens gestart met het evalueren en door ontwikkelen van het Stimuleringsfonds, zodat inwonersinitiatieven nog beter gestimuleerd, ondersteund en geborgd kunnen worden.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Zelf organiserend vermogen van de kernen versterken en vergroten door stimuleren en faciliteren

Ook in 2017 zetten wij actief in op het versterken en vergroten van het zelf organiserend vermogen van de kernen. Dit doen wij door burgerinitiatieven mogelijk te maken via het stimuleringsfonds sociaal domein. Daarnaast starten wij een communicatiecampagne voor bewustwording van het effect van burgerkracht. De campagne richt zich in eerste instantie op het initiëren van nieuwe initiatieven op het gebied van zorg en welzijn. Later in het jaar richt de campagne zich op het verankeren van initiatieven. Deze campagne sluit aan op de communicatie van Mijn Dinkelland 2030!. Tot slot zetten wij in 2017 ook actief in op het begeleiden van burgerinitiatieven. Dit doen wij volgens de procesaanpak Mijn Dinkelland 2030! en in samenwerking met de vrij toegankelijke organisaties.

Stand van zaken

In 2017 hebben wij actief ingezet op het versterken en vergroten van het zelf organiserend vermogen van de kernen. Dit hebben wij gedaan door inwonersinitiatieven mogelijk te maken via het stimuleringsfonds sociaal domein. Gedurende 2017 zijn elf aanvragen ingediend en toegekend. Verder is een plan van aanpak opgesteld hoe de dorpen geïnformeerd en geïnspireerd worden op de sociale uitdagingen waar de samenleving voor staat. Een communicatiecampagne is hiervan een onderdeel. De campagne heeft zich gericht op het initiëren van nieuwe initiatieven op het gebied van zorg en welzijn. Deze campagne sluit aan bij de communicatie van Mijn Dinkelland 2030!. De themakrant is het eerste communicatiemiddel dat wij hiervoor hebben ingezet. Daarnaast is vanaf medio 2017 maandelijks een inwonersinitiatief, gericht op zorg en welzijn, gepubliceerd in Dinkelland Visie.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

Toelichting

Sociaal netwerk en vrij toegankelijke voorzieningen versterken en de inzet hiervan bevorderen

Wat doen we daarvoor?

- Een nieuw ingericht 'systeem' van vrij toegankelijke voorzieningen dat aansluit op de vragen uit de samenleving

In juli 2016 is het projectplan heroriëntatie afgerond. Dit project stond in het teken van de bewustwording van het transformatieproces, stimulering van inwonersinitiatieven en inzicht krijgen in de verschillende vrij

toegankelijke organisaties. Vrij toegankelijke organisaties hebben een gezamenlijk projectplan opgeleverd om uitvoering te geven aan de transformatie. Daarnaast zijn diverse acties ondernomen om de inwoners te informeren over de veranderingen in de zorg. Alle kernen zijn bezocht en het stimuleringsfonds is geïmplementeerd. Inmiddels heeft bijna elke kern een initiatief ingediend.

In het derde kwartaal van 2016 heeft de nieuwe welzijnsorganisatie in Dinkelland, Stichting Welzijn Tubbergen Dinkelland, onderzoek verricht naar de opzet van Jeugdwerk Nieuwe Stijl in Dinkelland. Hierbij hebben wij de kaders aangegeven. In 2017 gaat het Jeugdwerk Nieuwe Stijl in Dinkelland van start. Nieuwe Stijl houdt in dat de organisatie niet langer aanbodgericht maar vraaggericht moet werken. En hiervoor dus daadwerkelijk de kernen ingaat en deelneemt aan de samenleving om op deze wijze de verenigingen, het onderwijs en kwetsbare jongeren te ondersteunen. Zo worden opvoed- en opgroei problemen eerder gesignaleerd en wordt er eerder actie ondernomen om zwaardere en duurdere zorg te voorkomen.

In het vervolgplan is verdere verbetering van de samenwerking tussen de vrij toegankelijke organisaties belangrijk. Het doel is om te komen tot één maatschappelijke opdracht (kaders) met een gezamenlijk uitvoeringsplan van de vrij toegankelijke organisaties gebaseerd op de vraag uit de samenleving. Wij geven de inwoners de mogelijkheid om zelf de regie te pakken om te komen tot initiatieven die passen bij de vraag van de inwoners uit hun kern. Ook wordt toegewerkt naar het borgen van inwonersinitiatieven.

Stand van zaken

In 2017 is ingezet op het verder verbeteren van de samenwerking tussen de vrij toegankelijke organisaties. Inmiddels is het maatschappelijk kader gereed. In dit maatschappelijk kader zijn de volgende thema's opgenomen: mantelzorg, armoede, gezonde leefstijl, vrijwillige inzet, langdurige afstand tot de arbeidsmarkt, mensen met een beperking, ongewenst sociaal isolement, vergunninghouders en laaggeletterden. Op basis daarvan hebben de organisaties een projectplan opgesteld, waarin zij aangeven hoe zij uitvoering willen geven aan het behalen van de effecten het maatschappelijk kader, waarvan vraaggericht werken een onderdeel is. De samenwerkende organisaties hebben een netwerkorganisatie opgericht, genaamd Wij de de Buurt.

Via het stimuleringsfonds bieden wij inwoners de mogelijkheid om initiatieven te ontplooiën die een bijdrage leveren aan het maatschappelijk raamwerk. Er is een start gemaakt met de doorontwikkeling van het stimuleringsfonds.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

De doelen en acties binnen de vrij toegankelijke voorzieningen zijn behaald. Er is wel een overschot ontstaan door inzet van externe middelen (provinciale middelen lokaal samenspel) en het lager uitvallen van hulpvragen op onder andere Loes.

Toelichting

Vrijwilligers beter toerusten

Wat doen we daarvoor?

- Vrijwilligers ondersteunen en versterken

Door gebruik te maken van het proces Mijn Dinkelland 2030! en het Stimuleringsfonds stimuleren wij initiatieven vanuit de samenleving die erop gericht zijn de inzet van vrijwilligers te vergroten. Belangrijk doel hierbij is de toename van de eigen kracht van inwoners en daarmee de leefbaarheid in de kernen. Uit de inwonersinitiatieven blijkt dat de inwoners aandacht hebben voor het koppelen van vrijwilligers aan vragen van kwetsbare inwoners. Hierin zien wij een verschuiving ontstaan, waarbij inwoners het vertrouwen en de ruimte krijgen om zelf de regie te pakken en te komen tot initiatieven die passend zijn bij de vraag van inwoners uit hun kern. Daarnaast zijn vanuit de heroriëntatie voor diverse onderwerpen, waaronder ook vrijwillige inzet, kaders vastgesteld. De vrij toegankelijke organisaties geven op basis hiervan invulling aan de

manier waarop zij inwoners ondersteunen om het vrijwilligerswerk te versterken. Een belangrijk uitgangspunt is dat de organisaties vrijwillige inzet vraaggericht en niet langer aanbodgericht ondersteunen.

Stand van zaken

Vrijwilligersondersteuning is aan verandering onderhevig, door de veranderingen in het sociale domein. Daarom zijn binnen het proces Transformatie vrij toegankelijke voorzieningen nieuwe effecten omschreven voor vrijwilligersondersteuning in het Maatschappelijk kader zoals:

- Meer inwoners zetten zich in voor maatschappelijke belangen.
- Meer inwoners met een beperking, vergunninghouders, inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt zetten zich in voor maatschappelijke belangen.
- Vrijwilligers worden niet overvraagd.
- De samenwerking en afstemming tussen vrijwilligers(organisaties) onderling en tussen vrijwilligers(organisaties) en professionals in zorg en welzijn is verbeterd.

Uitvoering geven aan de effecten maakt onderdeel uit van het proces Transformatie vrij toegankelijke voorzieningen. De netwerkorganisatie 'Wij in de buurt' heeft een projectplan opgesteld, met daarin de in 2017 ondernomen stappen om het transformatieproces verder vorm te geven. Vrijwillige inzet is hierbij één van de thema's.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit thema zijn verbonden.

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Verschil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	505	405	324	-80
Lasten	84	743	750	-7
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	421	-338	-426	-88
Ontrekkingen aan reserves				0
Toevoegingen aan reserves				0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	421	-338	-426	-88

Een analyse op hoofdlijnen wordt weergegeven onder Thema Overdragen.

Thema Samen

Wij zetten binnen dit thema in op het bieden van (tijdelijke) ondersteuning om zo snel mogelijk en zo veel mogelijk zelfstandig deel te nemen aan de samenleving.

Op sommige momenten lukt het inwoners niet (volledig) op eigen kracht. Dan is ondersteuning nodig. Wij zien die ondersteuning als een duwtje in de goede richting, zodat mensen hun eigen kracht hervinden of kunnen versterken. Maatwerk is daarbij van belang.

Wat willen we bereiken?

Wij streven voor de komende periode de volgende vier ideaaldoelen na:

- Vraaggerichter vormgeven van vrij toegankelijke individuele voorzieningen en (daarmee) de doelmatigheid vergroten
- Bevorderen van een gezonde leefstijl

- Formele en informele ondersteuning en zorg beter met elkaar verbinden
- Mantelzorgers beter toerusten

Toelichting

Aandacht voor vraaggerichter vormgeven van vrij toegankelijke individuele voorzieningen en (daarmee) de doelmatigheid vergroten

Wat doen we daarvoor?

- Een nieuw ingericht 'systeem' van vrij toegankelijke voorzieningen dat aansluit op de vragen uit de samenleving

Kwaliteit	Tijd	Geld
		

In juli 2016 is het projectplan heroriëntatie afgerond. Dit project stond in het teken van de bewustwording van het transformatieproces, stimulering van inwonersinitiatieven en inzicht krijgen in de verschillende vrij toegankelijke organisaties. Vrij toegankelijke organisaties hebben een gezamenlijk projectplan opgeleverd om uitvoering te geven aan de transformatie. Daarnaast zijn diverse acties ondernomen om de inwoners te informeren over de veranderingen in de zorg. Alle kernen zijn bezocht en het stimuleringsfonds is geïmplementeerd. Inmiddels heeft bijna elke kern een initiatief ingediend.

In het derde kwartaal van 2016 heeft de nieuwe welzijnsorganisatie in Dinkelland, Stichting Welzijn Tubbergen Dinkelland, onderzoek verricht naar de opzet van Jeugdwerk Nieuwe Stijl in Dinkelland. Hierbij hebben wij de kaders aangegeven. In 2017 gaat het Jeugdwerk Nieuwe Stijl in Dinkelland van start. Nieuwe Stijl houdt in dat de organisatie niet langer aanbodgericht maar vraaggericht moet werken. En hiervoor dus daadwerkelijk de kernen ingaat en deelneemt aan de samenleving om op deze wijze de verenigingen, het onderwijs en kwetsbare jongeren te ondersteunen. Zo worden opvoed- en opgroei problemen eerder gesignaleerd en wordt er eerder actie ondernomen om zwaardere en duurdere zorg te voorkomen. In het vervolgplan is verdere verbetering van de samenwerking tussen de vrij toegankelijke organisaties belangrijk. Het doel is om te komen tot één maatschappelijke opdracht (kaders) met een gezamenlijk uitvoeringsplan van de vrij toegankelijke organisaties gebaseerd op de vraag uit de samenleving. Wij geven de inwoners de mogelijkheid om zelf de regie te pakken om te komen tot initiatieven die passen bij de vraag van de inwoners uit hun kern. Ook wordt toegewerkt naar het borgen van inwonersinitiatieven.

Stand van zaken

In 2017 is ingezet op het verder verbeteren van de samenwerking tussen de vrij toegankelijke organisaties. Inmiddels is het maatschappelijk kader gereed. In dit maatschappelijk kader zijn de volgende thema's opgenomen: mantelzorg, armoede, gezonde leefstijl, vrijwillige inzet, langdurige afstand tot de arbeidsmarkt, mensen met een beperking, ongewenst sociaal isolement, vergunninghouders en laaggeletterden. Op basis daarvan hebben de organisaties een projectplan opgesteld, waarin zij aangeven hoe zij uitvoering willen geven aan het behalen van de effecten het maatschappelijk kader, waarvan vraaggericht werken een onderdeel is. De samenwerkende organisaties hebben een netwerkorganisatie opgericht, genaamd Wij de de Buurt.

Via het stimuleringsfonds bieden wij inwoners de mogelijkheid om initiatieven te ontplooiën die een bijdrage leveren aan het maatschappelijk raamwerk. Er is een start gemaakt met de doorontwikkeling van het stimuleringsfonds.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

De doelen en acties binnen de vrij toegankelijke voorzieningen zijn behaald. Er is wel een overschot ontstaan door inzet van externe middelen (provinciale middelen lokaal samenspel) en het lager uitvallen van hulpvragen op onder andere Loes.

- Verbeteren van de maatschappelijke (start)positie van inwoners

		
---	---	---

Taalpunt

Laaggeletterdheid is een maatschappelijk en economisch probleem. Het is niet alleen een belemmering voor individuele mensen, maar ook voor hun omgeving. Groeiende verschillen in taalbeheersing vergroten sociale ongelijkheid en verkleinen de maatschappelijke en financiële zelfredzaamheid van mensen. Om deze redenen wordt in samenwerking met de bibliotheek een taalpunt opgezet. Het Taalpunt moet een herkenbare, laagdrempelige plek worden in de bibliotheek. Zo willen wij meer volwassenen met een taalachterstand bereiken om samen met hen te kijken naar een passend taaltraject.

In de visienota van de bibliotheek wordt het onderwerp Taalpunt benoemd. Bij uitvoering van dit onderwerp moeten de middelen binnen het budget van de bibliotheek gezocht worden. Hierover zal onderling overleg plaatsvinden. Onderzocht moet worden of deze kosten ook eventueel uit het Stimuleringsfonds Sociaal Domein kunnen worden betaald.

Stand van zaken

Zie de tekst onder thema "Overdragen" resultaat herijking minimabeleid.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform vastgestelde financiële kaders.

Toelichting

Bevorderen van een gezonde leefstijl

Wat doen we daarvoor?

	Kwaliteit	Tijd	Geld
- Duurzame activiteiten op het gebied van gezondheidsbevordering en sport	<div style="width: 20px; height: 15px; background-color: #90EE90; border: 1px solid black;"></div>	<div style="width: 20px; height: 15px; background-color: #90EE90; border: 1px solid black;"></div>	<div style="width: 20px; height: 15px; background-color: #90EE90; border: 1px solid black;"></div>

Het bevorderen van een gezonde leefstijl is één van de onderdelen van de heroriëntatie. Voor alle onderdelen wordt gebruikgemaakt van het proces Mijn Dinkelland 2030! en het Stimuleringsfonds voor het stimuleren van initiatieven vanuit de samenleving die erop gericht zijn de eigen kracht van inwoners en daarmee de leefbaarheid in de kernen te vergroten. Daarnaast zijn vanuit de heroriëntatie kaders vastgesteld voor diverse onderwerpen, waaronder het bevorderen van een gezonde leefstijl. De vrij toegankelijke organisaties geven op basis van deze kaders invulling aan de manier waarop zij inwoners ondersteunen in het bevorderen van een gezonde leefstijl. Een belangrijk uitgangspunt is dat de organisaties vraaggericht en niet langer aanbodgericht werken.

Stand van zaken

Binnen de Transformatie vrij toegankelijke voorzieningen hebben wij de door ons gewenste effecten op het gebied van gezonde leefstijl beschreven. Deze effecten zijn opgenomen in het Maatschappelijk kader. Gezonde leefstijl maakt hier in de uitwerking onder andere een onderdeel van uit.

In dit traject is een kanteling zichtbaar, waarbij niet het aanbod leidend is, maar juist de vraag vanuit de samenleving. Binnen het stimuleringsfonds zijn op dit gebied inmiddels enkele initiatieven ontstaan.

Met het onderwijs en de kindcentra hebben wij afspraken gemaakt over de uitvoering van het budget preventie. Ook met Wij in de Buurt (onderdeel JGZ) hebben wij afspraken gemaakt over preventie/ gezonde leefstijl.

In het kader van gezonde leefstijl en sport, ligt de nadruk op het inzetten van sport als middel om maatschappelijke effecten te bereiken. Sport kan in meerder opzichten een bijdrage leveren aan het meedoen van mensen aan de samenleving en het bevorderen van de gezondheid. Deze ontwikkeling wordt meegenomen in de nog te ontwikkelen sportnota.

Verder is het regionale platform Vitaal Twente opgericht. Vitaal Twente richt zich op het versnelt ontwikkelen en implementeren van innovaties met een positieve impact op de vitaliteit van de inwoners. De 14 Twentse gemeenten hebben uitgesproken hieraan deel te nemen.

Het project Dementievriendelijke gemeente, waarvoor we een rijkssubsidie hebben ontvangen, hebben we succesvol afgerond. De bestuurlijke evaluatie heeft nog niet plaatsgevonden.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

Toelichting

Formele en informele ondersteuning en zorg beter met elkaar verbinden

Wat doen we daarvoor?

- Realiseren van activiteiten die de formele en informele zorg met elkaar verbinden

Kwaliteit	Tijd	Geld

In 2017 gaan wij inzetten op het versterken van de zorgstructuur in de eerste lijn. In 2016 lag de nadruk op een goede samenwerking met de huisartsen. De vervolgstap in 2017 is om de samenwerking tussen Team Ondersteuning en Zorg en de praktijkondersteuners GGZ van de huisartsen te optimaliseren .

Stand van zaken

Gereed.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

Toelichting

Mantelzorgers beter toerusten

Wat doen we daarvoor?

- Mantelzorgers ondersteunen en versterken

Kwaliteit	Tijd	Geld

Wij ondersteunen mantelzorgers door hen te informeren en waar nodig te begeleiden. Zo proberen wij overbelasting bij mantelzorgers zo veel mogelijk te voorkomen.

In 2016 heeft de gemeente een mantelzorgbeleid ontwikkeld in samenwerking met mantelzorgers en verschillende organisaties. Dit beleid wordt in 2017 verder doorontwikkeld en geïmplementeerd. Een belangrijk punt hierbij is het vergroten van de kennis en aandacht over het thema mantelzorg bij de consulenten Ondersteuning en Zorg van de gemeente, waardoor de afstand tussen mantelzorgers en de gemeente kleiner wordt. Daarnaast zal er ook aandacht komen voor het inzichtelijk en transparant maken van de gemaakte afspraken en eventuele ingezette zorg door de gemeente bij de mantelzorgers. Naast de directe ondersteuning aan mantelzorgers is er ook aandacht voor de werkgevers om hun betrokkenheid en kennis te vergroten (maatschappelijk verantwoord ondernemen). Een belangrijk doel is dat de samenleving meer kennis en aandacht krijgt over mantelzorg. Bovendien zal er in 2017 meer aandacht komen voor respijtzorg.

Stand van zaken

Onder andere de volgende effecten zijn in het maatschappelijk kader bij het thema mantelzorg geformuleerd:

- Er zijn procentueel minder overbelaste mantelzorgers.
- Inwoners weten wat mantelzorg is, herkennen signalen van overbelasting en weten wat de mogelijkheden voor mantelzorgondersteuning zijn.

- Mantelzorgers voelen zich ondersteund en gewaardeerd.
- Mantelzorgers hebben hun eigen kracht en sociaal netwerk vergroot (en dat van hun zorgvrager).

SIZT heeft in 2017 mantelzorgondersteuning uitgevoerd. Dit hebben zij onder meer gedaan door het geven van cursussen voor mantelzorgers, zodat mantelzorgers de zorg voor hun naaste langer vol kunnen houden. Daarnaast heeft de gemeente indicaties afgegeven ter ontlasting van de mantelzorg. Dit wordt respijtzorg genoemd en kan onder andere voorkomen in de vorm van dagbesteding voor de naaste.

Tevens maakte het verder vormgeven en het behalen van deze effecten onderdeel uit van het proces Transformatie vrij toegankelijke voorzieningen. SIZT is één van de organisaties van de netwerkorganisaties 'Wij in de buurt'. Gezamenlijk heeft 'Wij in de buurt' een projectplan opgesteld, met daarin de in 2017 ondernomen stappen om de transformatie (waar mantelzorg een thema bij is) verder vorm te geven.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

Vastgestelde beleidsvoornemens Raad

Onderwerp:	Meer werk maken van ontzorging en waardering mantelzorgers LD-8, D66-7
Beleidsvoorstel van Voorstel Raad	
Nummer	LD-8, D66-7
Omschrijving	Mantelzorgers die zich gesteund en gewaardeerd weten. Door onderzoek (enquêtering) per kern de wensen en behoeften van mantelzorgers scherp in kaart brengen. Plan van aanpak 'steun en waardering mantelzorg' opstellen en concreet uitvoeren. Bestaande budgetten.
Wat mag het volgens de raad kosten?	
Reactie college	
Dit voorstel is al verwerkt in het hier genoemde bestaande resultaat.	Bestaand resultaat: De vrij toegankelijke professionele organisaties werken samen en vraaggericht. Draagt bij aan de gestelde doelstellingen Vanaf het najaar van 2015 is er extra aandacht voor het thema mantelzorg. In het najaar van 2015 is met mantelzorgers gesproken over het mantelzorgbeleid en het mantelzorgcompliment van de gemeente. Hierbij zijn knelpunten en aanbevelingen voor het beleid geformuleerd. In het voorjaar van 2016 is hier met een mantelzorgklankbordgroep invulling aan gegeven. De volgende effecten zijn hierbij o.a. geformuleerd: - Er zijn procentueel minder overbelaste mantelzorgers - Inwoners weten wat mantelzorg is, herkennen signalen van overbelasting en weten wat de mogelijkheden voor mantelzorgondersteuning zijn. - Mantelzorgers voelen zich ondersteund en gewaardeerd. - Mantelzorgers hebben hun eigen kracht en sociaal netwerk vergroot (en dat van hun zorgvrager).

Het is een nieuw resultaat. Aan welk doel draagt dit resultaat bij? Waarom wordt dit resultaat wel/niet opgenomen in de begroting 2018? Wat gaat het kosten?

Vanaf 2016 heeft SIZT op basis van dit onderzoek invulling gegeven aan mantelzorgondersteuning. Daarnaast zijn de effecten voor het mantelzorgbeleid geïmplementeerd in het Maatschappelijk raamwerk. Het verder vormgeven van het behalen van deze effecten maakt daarmee onderdeel uit van het proces Transformatie vrij toegankelijke voorzieningen. 'Wij in de buurt' (de nieuwe naam van de voorliggende voorzieningen, waaronder SIZT) heeft de opdracht gekregen om met een uitvoeringsplan te komen, waarin zij aangeven hoe zij invulling willen gaan geven aan de effecten. Ook is er ruimte voor inwoners om zelf met initiatieven te komen op het gebied van mantelzorg. Ondersteuning hiervan is mogelijk via het stimuleringsfonds.
nvt

Bestaande budgetten

Onderwerp:

Beleidsvoorstel van

Voorstel Raad

Nummer

Omschrijving

Burgerinitiatieven in buurten en kernen stimuleren en faciliteren. Extra budget
LD-9, CDA-4

LD-9, CDA-4

Een nog steviger sociale infrastructuur waarin initiatieven, activiteiten en vrijwilligerswerk in kernen en buurten en voor ouderen en jeugd een stevig fundament krijgen.
-helder communiceren met kernraden, buurten, verenigingen en organisaties, gericht op het stimuleren, aanjagen en/of faciliteren van (burger)initiatieven in de samenleving;
-het budget dat de gemeente voor deze initiatieven beschikbaar heeft substantieel opplussen, door een toevoeging aan het Stimuleringsfonds Sociaal Domein of door het creëren van een Fonds Nieuw Noaberschap;
Indicatief € 100.000 - € 250.000. Dekking RIBAM

Wat mag het volgens de raad kosten?

Reactie college

Dit voorstel is al verwerkt in het hier genoemde bestaande resultaat.

Het stimuleringsfonds binnen programma ONE is in werking gezet. Dit is onderdeel van het resultaat 'Zelf organiserend vermogen van de kernen versterken en vergroten'.

Het Stimuleringsfonds bij ONE is toegekend. Voor initiatieven die breder zijn, zouden er extra middelen via het proces Mijn Dinkelland 2030! moeten worden opgevoerd. Geen splitsing van middelen, maar één fonds voor alle burgerinitiatieven.
Draagt bij aan de doelstellingen

Om te kunnen participeren aan de samenleving, is het noodzakelijk om de (sociale) infrastructuur in de kernen te versterken. Steeds meer wordt een beroep gedaan op noaberschap en vrijwillige inzet. Steeds meer ontstaat ook bij de inwoners de wens om zelf invloed te hebben op de inrichting van hun eigen kern. Om deze burgerparticipatie te stimuleren is het belangrijk om ondersteuning (o.a. middelen) te bieden die snel en flexibel ingezet kan worden aansluitend op het tempo en de behoeftes van de kernen.

Op dit moment worden burgerinitiatieven o.a. aangejaagd via het proces Mijn Dinkelland 2030! en zijn er middelen beschikbaar voor sociale uitdagingen vanuit het stimuleringsfonds.

Het doel is om burgerinitiatieven te stimuleren en te ondersteunen. Hiervoor gaan we bekijken of dit via het stimuleringsfonds mogelijk is of dat hiervoor een

Het is een nieuw resultaat. Aan welk doel draagt dit resultaat bij? Waarom wordt dit resultaat wel/niet opgenomen in de begroting 2018? Wat gaat het kosten?

andere constructie nodig is.

Vanuit het stimuleringsfonds zijn tot nu toe 13 initiatieven ondersteund. In totaal is hiervoor een budget ingezet van bijna 80.000 euro van de 300.000 euro beschikbare middelen. De komende tijd zijn de plannen om op meerdere manieren de sociale uitdagingen onder de aandacht te brengen bij inwoners, verenigingen, onderwijs e.d. Wij verwachten hierdoor een toename van aanvragen van initiatieven. Dit voorstel sluit ook aan bij het gedachtengoed onder het resultaat 'Samenlevingsprocessen, participatie en leefbaarheid (Mijn Dinkelland 2030!)' onder thema 'Maatschappelijke Voorzieningen binnen programma Krachtige Kernen.

Nvt

Nvt

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit thema zijn verbonden.

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	2.737	3.150	4.314	1.164
Lasten	11.210	11.240	11.253	-13
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-8.473	-8.090	-6.939	1.150
Onttrekkingen aan reserves	0	30	30	0
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-8.473	-8.059	-6.909	1.150

Een analyse op hoofdlijnen wordt weergegeven onder Thema Overdragen.

Thema Overdragen

Binnen dit thema zetten we in op het efficiënter en effectiever inrichten van de **niet** vrij toegankelijke voorzieningen, om zo de maatschappelijke deelname van inwoners te versterken.

Voor inwoners of gezinnen die het echt zelf niet redden blijft langdurige en/of specialistische ondersteuning beschikbaar. Integrale aanpak, maatwerk en ondersteunend aan 'zelf' en 'samen' zijn hierbij voor ons leidend. Door meer in te zetten op preventie willen we het beroep op de langdurige en/of specialistische ondersteuning verminderen.

Wat willen we bereiken?

Wij streven voor de komende periode het volgende ideaaldoel na:

- Afhankelijkheid van niet vrij toegankelijke ondersteuning verminderen door de regie over het leven te vergroten

Toelichting

Afhankelijkheid van niet vrij toegankelijke ondersteuning verminderen door de regie over het leven te vergroten

Wat doen we daarvoor?

- De eigen regie van inwoners vergroten

Door de versterkte samenwerking met organisaties waar je zonder indicatie van huisarts terecht kunt (vrij toegankelijke voorzieningen), hebben wij de jeugdigen eerder en beter in beeld. Daarnaast hebben wij tot nu toe gewerkt met kortdurende zorgcontracten om in het snel ontwikkelende zorgveld te kunnen blijven sturen op onze beleidsambities. Dit heeft als consequentie een groter aantal meldingen voor Jeugd dan wij verwachtten. Niet elke melding leidt ook tot inzet van gecontracteerde zorg. Er wordt vaker gekozen voor vrij toegankelijke voorziening of een vrijgevestigde aanbieder en alleen verwezen naar een tweedelijns aanbieder als dat noodzakelijk is. Door deze werkwijze van het Team Ondersteuning en Zorg heeft het geen evenredig effect op de begrote zorgkosten. We anticiperen hierop door in het Team Ondersteuning en Zorg de juiste kennis en kunde in passende bezetting in te zetten. Het grote(re) beroep dat wordt gedaan op mantelzorgers blijft een punt van aandacht voor de inzet van respijtzorg.

Stand van zaken

Dit resultaat is conform de verwachtingen. Wanneer inwoners zich melden bij de gemeente, gaat een consulent Ondersteuning en Zorg met deze inwoner en zijn of haar sociaal netwerk in gesprek. Tijdens dit gesprek worden alle leefgebieden besproken om zo helder te krijgen op welke leefgebieden de inwoner problemen ondervindt en eventueel ondersteuning nodig heeft. Hierbij stimuleren we inwoners om zelf met een plan te komen. Ook wordt altijd gekeken wat de inwoner nog zelf kan met ondersteuning vanuit zijn of haar sociale netwerk. Het doel is om de eigen kracht van de inwoner te vergroten en de inwoner te laten participeren in de samenleving, waardoor de eigen regie van de inwoner wordt versterkt. Om dit inwoner zo goed mogelijk te ondersteunen wordt er intensief samengewerkt met andere (zorg gerelateerde) partijen, zoals huisartsen, wijkverpleegkundigen en scholen.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Duurzaam aanbod van niet vrij toegankelijke voorzieningen dat aansluit op de vrij toegankelijke voorzieningen door reguleren, regisseren en stimuleren

De vrij toegankelijke voorzieningen kunnen deels als alternatief dienen voor de niet vrij toegankelijke voorzieningen. Wij investeren in doorontwikkeling van een sluitend aanbod in Samen14-verband in opmaat naar de inkoop 2018. Kwaliteit van het zorgaanbod staat onder andere vermeld in de inkoopafspraken. De monitoring van de afspraken is belegd bij het OZJT (Organisatie Zorg en Jeugdhulp in Twente). Het OZJT continueert de dienstverlening ondersteuning bij inkoop en reflectie voor de 14 Twentse gemeenten. Met de sturingsinformatie willen wij effectiever en doelmatiger Jeugdhulp inzetten en kosten te beheersen. De dienstverlening van Veilig Thuis Twente wordt in opdracht van het OZJT in 2017 doorontwikkeld. Een goede uitvoering van de wettelijke taken, een efficiënte werkwijze en de verbinding met de lokale zorgstructuur wordt hiermee verder bestendigd.

In 2017 investeren wij verder in het bestendigen en tot uitvoering brengen van de transformatiegedachte die in 2015 is ingezet bij verwijzers, zorgprofessionals en de inwoners. Vanaf september 2016 starten regionale werkgroepen met de voorbereidingen voor de aanbesteding van de gehele jeugdzorg en nieuwe Wmo taken voor het jaar 2018. Besluitvorming hierover start in het voorjaar van 2017.

Jeugd

Door vanuit armoedepreventie kindpakketten in te zetten, bevorderen wij maatschappelijk deelname voor degenen die het zelf niet kunnen betalen. Wij willen hiermee een mogelijke afname van het gebruik van de niet vrij toegankelijke Jeugd voorzieningen bewerkstelligen. Besluitvorming hierover vindt plaats in het laatste

kwartaal 2016.

Door de invoering van de participatiewet, Jeugdwet en de Wmo dreigt er een groep kwetsbare jongeren tussen wal en schip te raken.

Om dit te voorkomen zijn wij op verschillende terreinen bezig om integraal beleid te ontwikkelen en afspraken te maken met de uitvoerende organisaties zoals Welzijnsorganisaties, onderwijs, RMC (een informatiepunt over en voor voortijdig schoolverlaters) en het Werkplein.

Stand van zaken

Ontwikkelingen Wmo 2017 Dinkelland

Uit de data over het hele jaar 2017 blijkt dat in Dinkelland 1803 inwoners een vorm van ondersteuning vanuit de Wmo 2015 hebben ontvangen. Hieronder vallen hulpmiddelen (zoals rolstoelen, trapliften, scootermobielen en tilliften), regiotaxi, huishoudelijke ondersteuning, kortdurend verblijf en begeleiding (Ondersteuning zelfstandig leven en Ondersteuning maatschappelijke deelname).

Totaal waren er in 2017 5564 indicaties met betrekking tot de Wmo van kracht. Dit betekent gemiddeld 3,1 indicaties per cliënt. Het aantal indicaties zijn als volgt verdeeld:

Voorziening	Totaal aantal indicaties
Begeleiding (OMD/OZL)	849
Gehandicapten parkeerkaart	375
Hulp bij het huishouden	1.665
Rolstoel	559
Verblijf tijdelijk	4
Vervoersvoorziening (regiotaxi en hulpmiddelen zoals scootermobiel)	1.377
Woonvoorziening	735
Eindtotaal	5.564

Zorgconsumptie Jeugd 2017 Dinkelland

Kennispunt Twente vult en beheert in opdracht van de 14 Twentse gemeenten een monitor sociaal domein. De gemeente Dinkelland levert per kwartaal de benodigde gegevens uit het eigen registratiesysteem hiervoor aan.

De cijfers in de monitor geven aan dat van 2017 in Dinkelland 7,6% van de jeugdigen gebruik maakt van jeugdhulp. Dit betreft 417 jeugdigen. Dit is laag ten opzichte van het Twents gemiddelde, dat staat op 10,4%. (Deze informatie is beschikbaar via <http://www.twentsemonitorsociaaldomein.nl/>). In 2016 maakte nagenoeg evenveel jeugdigen gebruik van jeugdzorg (7,6% en 422 unieke jeugdigen).

Uit de data die momenteel beschikbaar is voor het hele jaar 2017 blijkt dat in Dinkelland 417 jeugdigen een vorm van jeugdhulp hebben ontvangen. In totaal zijn voor deze groep 797 besluiten afgegeven. Dit aantal besluiten is evenveel dan in 2016 is afgegeven (793). Belangrijk gegeven is dat één jeugdige meerdere besluiten en meerdere vormen van zorg tegelijkertijd en achter elkaar kan ontvangen.

Ondanks het relatieve lage percentage kinderen dat gebruikt maakt van jeugdhulp zien we een flinke toename in de totale zorgkosten. We zien ook dat de zorgtrajecten per jeugdige meer kosten. Een uitleg op hoofdlijnen is opgenomen in de toelichting op programma ONE. Een nadere analyse gaat plaatsvinden om de achterliggende oorzaken nog beter in kaart te krijgen. De uitkomsten worden gedeeld voor de behandeling van de jaarrekening in de raad.

Ondanks het relatieve lage percentage kinderen dat gebruikt maakt van jeugdhulp en het gelijk blijvende aantal jeugdigen die gebruik maken van jeugdzorg, zien we een toename in de totale zorgkosten. De zorgtrajecten per jeugdige kosten meer. Een uitleg op hoofdlijnen is opgenomen in de toelichting op

programma ONE. Een nadere analyse gaat plaatsvinden om de achterliggende oorzaken nog beter in kaart te krijgen. De uitkomsten worden gedeeld voor de behandeling van de jaarrekening in de raad.

Toelichting op planning

Uitvoering verliep volgens de planning.

Toelichting financieel

De begroting van 2017 is gebaseerd op de zorgconsumptie 2016.. Er is dit jaar sprake is van een overschrijding ten opzichte van de begroting. Een uitleg op hoofdlijnen is opgenomen in de toelichting op programma ONE. Een nadere analyse gaat plaatsvinden om de achterliggende oorzaken nog beter in kaart te krijgen. De uitkomsten worden gedeeld voor de behandeling van de jaarrekening in de raad.

- Effectiever en efficiënter inzetten van niet vrij toegankelijke voorzieningen

Vervoer

In 2017 wordt verder gewerkt aan het project 'Toekomstbestendige en van toegankelijke vervoersvoorzieningen'. Er zijn vier lijnen in dit project namelijk:

- binnen Samen14 de maatwerkvoorziening Vervoer uitwerken en aanbesteden, zodat de inwoners die nu een vervoersindicatie hebben per 1 juli 2017 ook gebruik kunnen maken van een solide vervoersoplossing. Het betreft hier inwoners met een indicatie voor vervoer binnen Wmo, Jeugdwet of Leerlingenvervoer
- de inwoners met een vervoersindicatie bezoeken en hun vervoersbehoefte in kaart brengen zodat zij een passende oplossing krijgen
- het voorbereiden van de implementatie van de nieuwe maatwerkvoorziening. Denk hierbij aan communicatie en voorlichting aan inwoners, zorgorganisaties en voorliggende voorzieningen over wat het inhoudt en hoe het werkt
- het stimuleren van lokale initiatieven om de vervoersinfrastructuur zo dekkend mogelijk te krijgen en te houden

De verandering streeft in eerste instantie een effectieve en beheersbare vervoersvoorziening na voor de lange termijn. Het financiële overzicht dat gemoeid is met deze verandering, is nog niet in beeld. Dit is afhankelijk van de uitkomsten van de aanbesteding die begin 2017 bekend zijn. De tarieven die hangen aan de nieuwe aanbesteding bepalen de netto kosten. Hier kunnen we in 2017 op anticiperen en rapporteren in het eerste programmajournaal.

Wmo

Vanaf 2017 worden de indicaties waar mogelijk voor een langere periode afgegeven, waardoor het aantal herindicaties afneemt. Door het samenvoegen van niveau 2 en 3 binnen de producten Ondersteuning Zelfstandig Leven en Ondersteuning Maatschappelijke Deelname vallen de kosten hiervoor wat hoger uit. Demografisch ligt in het meerjarenperspectief een uitdaging door de toename van het aantal ouderen en de wens om langer thuis te wonen. Dit vergroot de instroom in Wmo. De gemeente moet op deze punten anticiperen.

In mei heeft de Centrale Raad van Beroep verschillende uitspraken gedaan met betrekking tot de huishoudelijke ondersteuning. Momenteel wordt, in samenwerking met de andere 13 Twentse gemeenten, gekeken hoe ons beleid hierop per 2017 kan worden aangepast. Helder is dat de werkwijze van de gemeente met betrekking tot de huishoudelijke ondersteuning zal veranderen, maar dat de gevolgen voor (de indicatie van) de inwoners minimaal zullen zijn. Momenteel zijn de financiële consequenties nog onduidelijk.

In 2015 en 2016 hadden inwoners de mogelijkheid om gebruik te maken van de huishoudelijke hulp toelage (HHT), waarmee zij met korting extra huishoudelijke hulp konden inkopen. Na 2016 stopt de HHT gebonden rijksbijdrage. Desondanks willen wij de inwoners de gelegenheid blijven geven om gebruik te maken van een toelage. Het rijk stelt nog wel budget beschikbaar voor fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden en kwalitatief goede ondersteuning. Met behulp van deze middelen zetten wij het HHT beleid uit 2016 voort.

Effecten toestroom vergunninghouders

Door de toestroom van vluchtelingen zijn in 2016 opnieuw prestatieafspraken gemaakt voor het huisvesten van vergunninghouders. De taakstelling legt druk op een aantal afhankelijke factoren. De vraag naar woningen bij de woningstichting staat onder druk met als risico een toename aan kosten voor alternatieve

huisvesting. De toestroom kan tevens leiden tot:

- een toename van speciaal onderwijs en gebruik van leerlingenvervoer (zie vervoersvoorziening wat wij daar voor doen),
- gebruik van de voorzieningen Jeugd en Wmo,
- aantal uitkeringen.

Wij investeren in integratie van vergunninghouders op gebied van traumaverwerking, instroom arbeidsmarkt en onderwijs om bovengenoemde risico's zoveel mogelijk te dempen.

Werk en Inkomen

Doelgroepenbeleid

Het bestuur Noaberkracht en beide gemeenten hebben in 2016 besloten om doelgroepenbeleid uit te werken. Met doelgroepen wordt bedoeld mensen met een verminderde loonwaarde, die niet in staat zijn om zelfstandig het wettelijk minimumloon te verdienen.

Noaberkracht wil daarmee een maatschappelijke voorbeeldfunctie vervullen als sociale onderneming en met kracht invulling geven aan de taakstelling in het kader van Wet Banenafpraak.

Het doelgroepenbeleid bestaat uit de volgende onderdelen:

- het realiseren van de zogenaamde "garantiebanen" (Wet Banenafpraak)
- het inventariseren welke gemeentelijke taken doelgroepen kunnen uitvoeren het behouden van de bestaande werkgelegenheid voor doelgroepen (bijvoorbeeld de uitvoering beheer openbare ruimte)
- het hanteren van de regionale afspraken over Social Return On Investment bij inkoop en in onze relatie met maatschappelijke organisaties
- het stimuleren van bedrijven om zich te laten certificeren als sociale onderneming en het certificeren van de bedrijfsvoering organisatie Noaberkracht

In 2017 zal het doelgroepenbeleid worden ingevoerd en zullen de eerste nieuwe dienstverbanden worden aangegaan. Resultaat van het doelgroepenbeleid is ook een vermindering van het aantal uitkeringsgerechtigden. In 2017 willen wij de ervaringen met het aanbieden van werk aan doelgroepen monitoren en kijken of de doelstellingen worden behaald.

Participatiewet

Voor 2017 en verder wordt landelijk rekening gehouden met een lichte stijging van het aantal uitkeringen. Deze stijging is een gevolg van de nieuwe doelgroepen die in de Participatiewet instromen (voorheen WAJONG en sociale werkvoorziening) en de toename van het aantal statushouders. Dit heeft ook zijn lokale weerslag.

In 2017 zullen we extra inzetten op groepen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Het gaat dan om anderstaligen, vijfenveertig-plussers, jongeren en arbeidsgehandicapten.

Deze activiteiten zijn onderdeel van het actieplan vangnetregeling en bedoeld om het aantal uitkeringen te verkleinen. Met deze maatregelen wordt voor Dinkelland een daling van het bestand verwacht.

De invoering van de Participatiewet betekent dat er meer gebruik wordt gemaakt van loonkostensubsidies. Deze subsidies komen ten laste van het uitkeringsbudget. In het uitkeringsbudget (BUIG) wordt bij de landelijke verdeling rekening gehouden met deze loonkostensubsidies. Dit budget en de gevolgen van de vergrote instroom zal ontoereikend zijn en leiden tot een overschrijding van het totale budget. Hiervoor worden extra middelen geraamd in deze begroting.

Voor de werkgeversbenadering wordt verwezen naar het Programma Economische Kracht en Werk waar de maatregelen geformuleerd zijn onder het thema Ondernemen en Arbeidsmarkt.

Uitvoering sociale werkvoorziening

Voor de begroting 2017 houden wij rekening met een verdere verlaging van de rijksvergoeding voor de uitvoering sociale werkvoorziening en de gestegen kosten in verband met de aanpassing cao sociale werkvoorziening. Het nog te kiezen uitvoeringsmodel voor 2017 heeft mogelijk nog verdere frictiekosten tot gevolg. Deze begroting is gebaseerd op continuering van het huidige uitvoeringsmodel.

Arbeidsmatige dagbesteding

Dagbesteding is een bekend begrip in de AWBZ. Het was een activiteit die sterk gerelateerd was aan de instelling waar de cliënt met een verstandelijke, lichamelijke of psychiatrische beperking verbleef.

Dat is de éne beweging. De andere beweging is gelegen in de transitie van de Sociale Werkvoorziening en Wajong naar de Participatiewet. Met de komst van de Participatiewet is de Sociale Werkvoorziening een voorziening die als wettelijke regeling in afbouw is. Dat wil niet zeggen dat de werknemers met een arbeidsbeperking niet meer zouden kunnen werken in 'arbeid op maat' met begeleiding. Voor de doelgroep met een relatief lage loonwaarde wordt een passende arbeidsvoorziening gecreëerd in samenhang met de voormalige AWBZ-doelgroep, nu WMO.

Dit noemen wij arbeidsmatige dagbesteding. Als onderdeel van het doelgroepenbeleid doen wij voor het project arbeidsmatige dagbesteding concrete voorstellen in 2017.

Stand van zaken

Wij hebben (maatwerk-)afspraken gemaakt met vrij toegankelijke voorzieningen over aansluiting van de nieuwe jeugdzorgtaken waarvoor wij verantwoordelijk zijn en de zorgtaken van de vrij toegankelijke voorzieningen. We investeerden in de ontwikkeling van nieuwe werkafspraken over preventie en vroegsignalering met verwijzers en vindplekken om een zorgvraag eerder in beeld te krijgen en passende zorg in te kunnen zetten. Op het raakvlak van zorg en veiligheid zijn processen doorontwikkeld.

WMO 2015

Sinds medio 2017 is het nieuwe beleid voor de huishoudelijke ondersteuning van kracht. Hiervoor hebben alle inwoners met een geldige indicatie een herindicatie ontvangen middels een huisbezoek. Onderdeel van het nieuwe beleid is de algemene voorziening was- en strijk (WaST). Hiervan kunnen inwoners met een ondersteuningsbehoefte bij de was- en strijk sinds oktober 2017 gebruik van maken. Deze voorziening is voorliggend op de maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning. De HHT-regeling liep tot en met 31 december 2017. In verband met het nieuwe beleid en de start van WaST is besloten de Huishoudelijke hulp toelage (HHT) per 1 januari 2018 niet te verlengen. Alle inwoners zijn hier ook over tijdens het huisbezoek geïnformeerd.

Met ingang van 1 januari 2017 is het nieuwe contract voor de WMO maatwerkvoorziening begeleiding, Ondersteuning Maatschappelijke Deelname (OMD) en Ondersteuning Zelfstandig Leven (OZL), van kracht. Hierbij zijn voor OMD en OZL de niveaus van drie naar twee teruggebracht. De overgang naar het nieuwe contract is goed verlopen.

Maatwerkvoorziening vervoer

Het project toekomstbesteding en toegankelijk vervoer heeft zich in 2017 voornamelijk gericht op de implementatie van de maatwerkvoorziening vervoer. Onder de maatwerkvoorziening vervoer vallen de Regiotaxi, het leerlingenvervoer, het vervoer in het kader van de jeugdwet en het vervoer van en naar de dagbesteding.

Regiotaxi

Vanaf 1 juli 2017 is het niet meer mogelijk om met contant geld bij de chauffeur te betalen voor de ritbijdrage, de ritbijdrage voor de 6e en 7e zone en de toeslag. Vanwege veiligheidsredenen en hoge kosten voor het verwerken van contant geld is afgesproken dat we overstappen op een andere manier van betalen. Voor de gemeente Dinkelland geldt dat de vervoerder dit nu zelf uitvoert. In de gemeenten Almelo, Hellendoorn, Twenterand en Wierden is er een kort geding geweest met de vervoerder over de inning van de eigen ritbijdrage en eventuele toeslag. De vervoerder is door de rechter in het gelijk gesteld. Dit heeft geen consequenties voor de afspraken met onze vervoerder

Leerlingenvervoer

Vanaf 1 augustus 2017 en in praktijk vanaf 4 september 2017 is ook het leerlingenvervoer overgegaan naar de nieuwe vervoerder. Deze overgang is goed verlopen. Net als andere jaren zijn er aan het begin van het schooljaar veel mutaties die op het laatste moment of soms helemaal niet gemeld worden waardoor er de

eerste weken altijd flexibel naar oplossingen gezocht moet worden. Hierin is de samenwerking met Hulshof/Nijhuis goed verlopen.

Implementatie OMD vervoer

Vanaf 1 januari 2018 is het vervoer naar dagbesteding en de jeugdinstanties ook over naar de gemeenten. In het laatste kwartaal van 2017 is veel energie gestoken in afstemming met zorgaanbieders en de vervoerder om de overdracht soepel te laten verlopen. De volgende stap is dat het vervoer nog beter op elkaar afgestemd gaat worden, dat consultants volgens de profielen gaan indiceren en dat er gewerkt gaat aan voorliggende voorzieningen zodat de hele korte ritten naar bijvoorbeeld de dagbesteding anders ingevuld gaan worden.

Doelgroepenbeleid

De gemeente wil een maatschappelijke voorbeeldfunctie vervullen als sociale onderneming en met kracht invulling geven aan de taakstelling in het kader van Wet Banenafpraak. Daartoe is er beleid geformuleerd. Het doelgroepenbeleid bestaat uit de volgende onderdelen:

- het realiseren van de zogenaamde “garantiebanen” (Wet Banenafpraak),
- het inventariseren welke gemeentelijke taken kunnen worden uitgevoerd door doelgroepen,
- het behouden van de bestaande werkgelegenheid voor doelgroepen (bijvoorbeeld de uitvoering beheer openbare ruimte),
- het hanteren van de regionale afspraken over Social Return On Investment bij inkoop en in onze relatie met maatschappelijke organisaties,
- het stimuleren van bedrijven om zich te laten certificeren als sociale onderneming en het certificeren van de bedrijfsvoering organisatie Noaberkracht.
-

Participatiewet

Uitvoering

Voor 2017 en verder is landelijk rekening gehouden met een stijging van het aantal uitkeringen. Deze stijging is een gevolg van de nieuwe doelgroepen die in de Participatiewet instromen (jongeren uit PRO/VSO die voorheen onder WAJONG en sociale werkvoorziening vielen) en de toename van het aantal statushouders. Desondanks is het bestand niet statisch, er stromen redelijk veel mensen uit mede door de aantrekkelijke economie en de extra inzet van het werkplein. Voor het jaar 2016 is de vangnetuitkering toegekend waardoor er extra ingezet kon worden. Omdat er nog steeds een scheefgroei zit in het bestand door de nieuwe groepen die onder de wet vallen zoals hiervoor beschreven, gaan we ook voor 2017 de vangnetuitkering aanvragen.

In 2017 hebben we conform eerdere afspraken al extra ingezet op groepen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben op basis van de vangnetuitkering 2016. Het gaat dan om anderstaligen, ouderen en arbeidsgehandicapten. Deze maatregelen hebben er toe geleid dat er een grotere uitstroom gerealiseerd is.

Voor de werkgeversbenadering en het arbeidsmarktbeleid wordt verwezen naar het Programma Economische Kracht en Werk, thema ondernemen en arbeidsmarkt.

Uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening

In 2017 is de definitieve keuze gemaakt om de uitvoering van het werkgeverschap van de mensen die onder de Wet Sociale werkvoorziening vallen, onder te brengen bij de Stichting Participatie Dinkelland. De uitvoeringskosten zijn relatief laag en zijn binnen de begroting gebleven. De Stichting Participatie Dinkelland zorgt ook voor jobcoaching en bemiddeling naar werk voor de mensen uit het doelgroepenregister. Inmiddels zijn ook alle aanbevelingen uit het Rekerkamerrapport Dinkelland Werkt! opgevolgd.

Arbeidsmatige dagbesteding

Dagbesteding is een bekend begrip in de AWBZ. Het was een activiteit die sterk gerelateerd was aan de instelling waar de cliënt met een verstandelijke, lichamelijke of psychiatrische beperking verbleef. Dat is de éne beweging.

De andere beweging is gelegen in de transitie van de Sociale Werkvoorziening en Wajong naar de Participatiewet. Met de komst van de Participatiewet is de Sociale Werkvoorziening een voorziening die als wettelijke regeling in afbouw is. Dat wil niet zeggen dat de werknemers met een arbeidsbeperking niet meer zouden kunnen werken in ‘arbeid op maat’ met begeleiding. Voor de doelgroep met een relatief lage

loonwaarde, wordt een passende arbeidsvoorziening gecreëerd in samenhang met de voormalige AWBZ-doelgroep, nu WMO. Dit noemen we arbeidsmatige dagbesteding. In 2018 zullen hier voorstellen voor worden gedaan.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Herijken minimabeleid

Wij willen een samenhangend pakket van maatregelen om de participatie van de minima te borgen. Hiervoor zijn uitgangspunten geformuleerd die als basis dienen voor de herijking van het gemeentelijk minimabeleid. Er zijn enkele ontwikkelingen geweest waardoor wij ons minimabeleid hebben moeten herzien c.q. herijken om de participatie van de minima te borgen. Enkele zijn: de landelijke en regionale ontwikkelingen, de evaluatie met de maatschappelijke organisaties de wijzigingen in de Participatiewet. Op basis van een werkconferentie met de professionals, de uitkomsten van het onderzoek van Bureau KWIZ en het rapport van de Kinderombudsman zijn conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. Bureau KWIZ heeft onderzoek gedaan naar de doelgroep en het gebruik van de regelingen voor de desbetreffende doelgroep. Enkele aanbevelingen zijn:

- Het Team Ondersteuning en Zorg en de organisaties in het maatschappelijk middenveld beter toerusten door middel van het aanbieden van handvatten. Deze handvatten kunnen zij meenemen in de gesprekken die zij hebben met de potentiële klant(en) die te maken hebben met het minimabeleid.
- Kindpakketten instellen.
- Coördinatietaak armoedepreventie instellen, die de spilfunctie gaat worden in het minimabeleid. Deze persoon, organisatie of dit loket is in alle gevallen het aanspreekpunt voor vragen, signalen tekortkomingen en preventie. Deze laatste is een aanbeveling vanuit de werkconferentie met de professionals.

De coördinatietaak armoedepreventie wordt meegenomen in de opdracht richting de vrij toegankelijke organisaties. In eerste instantie wordt deze functie uitgevoerd in de vorm van een pilot gedurende twee jaar. In oktober 2016 heeft uw raad een voorstel behandeld betreft het minimabeleid. De uitkomsten worden meegenomen in de uitwerking die in 2017 plaatsvindt, en hebben invloed op het bovenstaande.

Stand van zaken

Kindpakketten

Wij hebben in 2017 gewerkt aan de doorontwikkeling van de kindpakketten. Voor de kindpakketten waren door het rijk extra middelen ter beschikking gesteld. De voorwaarde om deze te mogen besteden is dat deze middelen in nature terecht moeten komen bij de kinderen, zodat ze mee kunnen doen in de samenleving. De basis van het ingezette beleid is een onderzoek van een student van Saxion geweest. Hierbij waren zowel de kinderen als de professionals betrokken. Belangrijkste conclusies uit het onderzoek waren het ontbreken van goede kleding, mobiele telefoon, laptop, middelen voor het lidmaatschap van een sportvereniging en/of een fiets.

Om de uitvoering laagdrempelig te houden is de uitvoering van een deel van de kindpakketten neergelegd bij Wij in de buurt, evenals de coördinatie daarvan.

Voor de onderdelen sport en cultuur voert Stichting Leergeld Dinkelland de kindpakketten uit.

Wij in de Buurt voert het meedoenpakket en het schoolpakket uit.

In 2017 zijn de volgende aanvragen voor het meedoenpakket en het schoolpakket in behandeling genomen en toegekend:

4 kinderen voor het meedoenpakket

2 kinderen voor het schoolpakket.

De aantallen van Stichting Leergeld Dinkelland zijn nog niet in beeld omdat de jaarrekening nog opgemaakt

moet worden.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Voor de minima is er de mogelijkheid om kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen te krijgen. Om het gebruik van deze mogelijkheid te vergroten zijn alle bijstandsgerechtigden aangeschreven die een aanslag gemeentelijke heffingen krijgen. Er zijn in totaal 200 personen aangeschreven.

Deze actie heeft geleid tot 23 extra kwijtscheldingen. Op grond van voorgaande jaren kwamen 81 personen reeds in aanmerking voor kwijtschelding.

In totaal hebben 104 mensen in 2017 kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen gekregen.

Toelichting op planning

Implementatie vind nu plaats van de nota minimale leid. Dit is conform planning.

Toelichting financieel

Conform financieel gestelde kaders.

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit thema zijn verbonden.

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Verschil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	206	276	268	-8
Lasten	9.480	8.803	9.232	-429
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-9.275	-8.527	-8.964	-437
Ontrekkingen aan reserves	0	234	234	0
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-9.275	-8.293	-8.730	-437

Een analyse op hoofdlijnen wordt in de toelichting op het programma weergegeven. Vergeleken zijn de werkelijke baten en lasten met de ramingen na verwerkte begrotingswijzigingen.

Huisvesting en begeleiding nieuwkomers en asielzoekers (€ 238.000 voordeel)

In de loop van 2016 werd duidelijk dat wij rekening moesten houden met een extra instroom van vluchtelingen en statushouders. Omdat er op dat moment volstrekt onduidelijk was met welke aantallen en welke kosten en vergoedingen wij rekening moesten houden hebben wij in de begroting 2017 een stelpost opgenomen van € 253.000. Aan werkelijke kosten is een bedrag uitgegeven van € 96.000. Bedacht moet worden dat er daarnaast wel terdege extra kosten zijn geweest (zoals leerlingenvervoer, jeugdzorg en uitkeringen) maar deze kosten zijn verantwoord op de betreffende onderdelen. Daarnaast is van het COA een bedrag ontvangen van € 82.000.

Sociaal Domein (€ 399.000 voordeel)

Waarbij het voordeel is onderverdeeld naar de volgende thema's:

- Zelf € 86.000 (nadeel)
- Samen € 902.000 (voordeel)
- Overdragen € 417.000 (nadeel)

Zie verder de uitwerking van thema's opgenomen onder "Toelichting op het programma Omzien naar Elkaar". Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar de analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de realisatie die – conform artikel 28 van de BBV – opgenomen is in de toelichting op de

programmarekening.

Overzicht beleidsindicatoren:

Voor het thema “Omzien naar elkaar” maken we gebruik van de volgende indicatoren:

Indicatoren	Eenheid	Waarde
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0,0
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	661,2
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	14,0
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	1,9
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	68,9
Achterstandsleerlingen	Vervallen	Vervallen
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	0,4
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1000 inwoners	16,4
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 1000 inwoners van 15 – 64 jaar	18,1
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	5,8
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,9
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,2
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 1000 inwoners	62,0

Toelichting op het Programma Omzien naar Elkaar

Algemeen

Het Sociaal Domein bestaat uit de volgende onderdelen:

- bestaande Wmo voorzieningen (op basis van wetgeving van vóór 2015);
- nieuwe Wmo voorzieningen (op basis van wetgeving van 2015);
- bestaande Jeugdvoorzieningen;
- nieuwe Jeugdzorg (op basis van wetgeving van 2015);
- participatiewet;
- sociale basisondersteuning;
- stimuleringsfonds sociaal domein;
- overige uitgaven.

Ten opzichte van de begrote bedragen geeft de jaarrekening 2017 m.b.t. het sociaal domein een overschot van € 399.000. Dit overschot bestaat uit de volgende onderdelen:

- Incidenteel voordeel m.b.t. de vorderingen op debiteuren BUIG en BBZ van € 419.000.
- Voordeel van afrekeningen van eerdere jaren van € 191.000.
- Nadeel over 2017 van € 208.000.

In onderstaand tabel zijn de verschillen tussen de begrote en werkelijke cijfers weergegeven.

sociaal domein	begroot 2017 incl. 2e PJ	cijfers jaarrekening 2017	verschil	verschil m.b.t. dienstjaar 2017	verschil m.b.t. dienstjaar 2016 en eerder
bedragen x € 1.000					
Wmo bestaand	2.432	2.144	288	288	-
Wmo nieuw	2.048	2.239	-191	-91	-100
Eigen bijdrage Wmo	-400	-322	-78	-78	-
Jeugd bestaand	180	115	65	65	-
Jeugd nieuw	3.476	4.132	-656	-656	-
Participatie	4.389	3.502	887	596	291
Sociale basisondersteuning	2.155	2.139	16	16	-
Stimuleringsfonds sociaal domein	234	70	164	164	-
Overige uitgaven	2.065	2.161	-96	-96	
totale uitgaven	16.579	16.180	399	208	191

Onderstaand per onderdeel een toelichting.

Wmo bestaand

Tot de categorie Wmo bestaand behoren de volgende onderdelen:

- Huishoudelijke ondersteuning;
- Wmo aangepaste vervoersmiddelen;
- Wmo regiotaxi;
- Wmo rolstoelvoorzieningen
- Wmo woningaanpassingen
- Gehandicaptenparkeerkaart
- Wmo algemeen

In de begroting is voor deze onderdelen een bedrag geraamd van afgerond € 2.400.000. De werkelijke kosten komen uit op € 2.100.000. Dit is ten opzichte van het begrote bedrag een voordeel van afgerond € 300.000.

Onderstaand een specificatie van de begrote en werkelijke bedragen.

Wmo bestaand (Bedragen x €1.000)	begroting 2017	jaarcijfers 2017	verschil
Huishoudelijke ondersteuning	1.733	1.503	230
Wmo aangepaste vervoersmiddelen	155	200	-45
Wmo regiotaxi	248	148	100
Wmo rolstoelvoorzieningen	115	114	1
Wmo woningaanpassingen	142	150	-8
Gehandicaptenparkeerkaart	-1	-5	4
Wmo algemeen	40	34	6
totaal Wmo bestaand	2.432	2.144	288

Hieronder volgt een toelichting op onderdelen.

Huishoudelijke ondersteuning

Naar aanleiding van de (landelijke) uitspraak van de Centrale Raad van Beroep waarin is bepaald dat voor de voorziening voor de huishoudelijke ondersteuning individueel maatwerk in de beschikking moet worden opgenomen, hebben wij het beleid in de loop van 2017 aangepast. Het basispakket en het pluspakket zijn omgezet naar een basismodule met aanvullende modules voor extra hygiëne, was verzorging, maaltijdverzorging, regie en zorg voor minderjarige kinderen. In het najaar is vervolgens voor de was verzorging een algemene voorziening gestart.

Voor Dinkelland zijn we in de begroting 2017 uitgegaan van:

- 650 cliënten;
- een totaal bedrag van € 1.733.000.

Het totaal begrote bedrag is als volgt opgebouwd:

Huishoudelijke ondersteuning (Bedragen x €1.000)	Begroting 2017
Kosten o.b.v. oude regeling exclusief HHT	1.436
HHT regeling (overgangsregeling in 2017)	137
Kosten o.b.v. beleid nieuwe regeling (gefaseerd ingevoerd in 2017)	160
Totale kosten 2017	1.733

Het verloop van het totaal aantal cliënten is in 2017 als volgt geweest:

Huishoudelijke ondersteuning	1-1-2017	31-12-2017
Aantal cliënten	620	577

De werkelijke kosten komen uit op € 1.503.000 en kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Huishoudelijke ondersteuning (Bedragen x €1.000)	Werkelijke kosten 2017
Huishoudelijke ondersteuning (ZIN)	1.220
Huishoudelijke ondersteuning (PGB)	112
Eenmalige ondersteuning zorgaanbieders	6
HHT regeling	131
Was- en strijkservice (WaST)	23
Overige kosten	11
Totale kosten 2017	1.503

Ten opzichte van de begroting 2017 zijn de werkelijke kosten in 2017 € 230.000 lager uitgevallen. Er is een daling van het aantal cliënten welke gebruik maken van de maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning (43 cliënten minder op 31 december 2017 ten opzichte van 1 januari 2017). Hiervan zijn 36 cliënten afgevallen door de overgang van huishoudelijke ondersteuning bij Wlz indicaties naar de Wlz per 1 april 2017. Dit verklaart een (groot) deel van het verschil tussen de werkelijke en begrote kosten voor huishoudelijke ondersteuning in 2017.

In 2017 zat de overgang van beleid voor de huishoudelijke ondersteuning (van pakketten naar modules met een tijdsindicatie), daardoor zijn de indicaties niet vergelijkbaar. Om deze reden kan er geen analyse worden gemaakt van de hoeveelheid ingezette huishoudelijke ondersteuning in 2017 ten opzichte van 2016 en kan er dus alleen een vergelijking worden gemaakt van de hoeveelheid cliënten.

Er is op 1 juni gestart met de herindicaties voor het nieuwe beleid huishoudelijke ondersteuning. De financiële gevolgen van de herindicaties in 2017 zijn minder groot dan in de begroting is voorzien. Dit verklaart ook (een klein deel) van het overschot in 2017. Daarnaast is in het nieuwe beleid voor de huishoudelijke ondersteuning uitgegaan van een algemene voorziening voor de was- en strijk (WaST). Daarvoor zijn er met ingang van het nieuwe beleid per 1 juni 2017 weinig tot geen indicaties afgegeven voor de maatwerkvoorziening was- en strijk. Echter is in de begroting voor 2017 hier nog geen rekening mee gehouden. Dit verklaart een (klein) deel van het verschil tussen de werkelijke en begrote kosten met betrekking tot de huishoudelijke ondersteuning in 2017.

Wmo aangepaste vervoersmiddelen

Betreft de kosten van scootmobielen, aangepaste fietsen e.d. De vervoersvoorzieningen worden in eigendom aangeschaft en vervolgens in bruikleen gegeven. Begroot is een bedrag van € 155.000. De werkelijke uitgaven komen uit op € 200.000. Er is sprake van een overschrijding van € 45.000. De overschrijding wordt veroorzaakt doordat de inkomsten uit verkoop uit depot € 20.000 lager zijn dan geraamd en de kosten van aanschaf € 25.000 hoger zijn dan begroot. In 2017 zijn er meer (nieuwe) vervoersvoorzieningen ingezet dan waar in de begroting rekening mee is gehouden.

Wmo regiotaxi

Begroot is een bedrag van € 248.000. De werkelijke kosten bedragen € 148.000. Ten opzichte van het begrote bedrag betekent dit een financiële meevaller van € 100.000. De regiotaxi is onderdeel van de implementatie van de maatwerkvoorziening vervoer. Dit gebeurt onder de paraplu van het project 'Toekomstbestendig en toegankelijk vervoer'. In 2016 heeft de raad besloten om de begroting voor de regiotaxi voor drie jaar gelijk te houden om zo eventuele financiële investeringen en consequenties van de wijzigingen die het implementeren van de nieuwe maatwerkvoorziening vervoer met zich meebrachten te dekken. Voor 2017 was deze reservering niet nodig omdat de implementatiekosten vooral in 2018 gemaakt worden evenals de investering in lokale vervoersvoorziening. Qua gebruik van de regiotaxi is niet veel veranderd. Het totaal aantal regiotaxipashouders is met zo'n 215 pashouders afgenomen. Dat komt doordat er actief gevraagd is of pashouders de pas ook gebruiken en willen houden. Dit heeft dus geresulteerd in een afname van 215 pashouders.

Eigen bijdrage

Cliënten zijn voor het gebruik van Wmo voorzieningen een eigen bijdrage verschuldigd. De hoogte van de

eigen bijdrage is afhankelijk van een aantal factoren zoals de hoogte van het inkomen, rendement eigen vermogen en het soort en de hoeveelheid Wmo voorziening(en). De eigen bijdrage wordt door het CAK geïnd.

Begroot is een opbrengst van € 400.000. Aan werkelijke ontvangsten is inclusief nabetalingen eerdere jaren een bedrag binnengekomen van € 322.000. Een nadelig verschil van € 78.000. Er is duidelijk een dalende lijn in de inkomsten vanuit de eigen bijdrage te zien, dit verklaart het nadelige verschil. Dit heeft twee oorzaken:

- Het aantal cliënten die gebruik maken van ondersteuning vanuit de Wmo is in de afgelopen jaren gedaald (voornamelijk merkbaar met betrekking tot de Huishoudelijke ondersteuning);
- Per 1 januari 2017 zijn landelijk nieuwe en lagere parameters voor de eigen bijdrage van kracht, waardoor de minimale en maximale eigen bijdrage zijn gedaald. In 2016 is gemiddelde geïnde eigen bijdrage per cliënt per vier weken € 42,48 geweest, in 2017 was dit € 27,63.

Nieuwe Wmo voorzieningen (op basis van wetgeving van 2015)

De nieuwe Wmo voorzieningen bestaan uit ondersteuning maatschappelijk leven (OMD), ondersteuning zelfstandig leven (OZL), kortdurend verblijf, vervoer en een voorziening i.v.m. zintuiglijke beperkingen.

De individuele voorzieningen worden geleverd door zorg in natura of door het beschikbaar stellen van een persoonsgebonden budget (PGB). Het beschikbaar stellen van de PGB verloopt via de Sociale Verzekeringsbank (SVB).

Voor de kosten van de nieuwe Wmo voorzieningen is in de begroting 2017 een bedrag opgenomen van € 2.048.000. De werkelijke kosten over 2017 komen uit op € 2.139.000 (2016: € 2.048.000). Ten opzichte van het begrote bedrag van € 2.048.000 een nadelig verschil van € 91.000.

Onderstaand een specificatie van de werkelijke kosten 2017.

Wmo nieuw (Bedragen x € 1.000)	Begroting 2017	Werkelijke kosten 2017	Vershil
OMD	874	922	-48
OZL	1.046	1.177	-131
Kortdurend verblijf	3	3	-
Vervoer	84	97	-13
Zintuiglijke beperkingen	7	8	-1
PV	16	8	8
Beleid en uitvoering Wmo nieuw	18	24	-6
Totaal Wmo nieuw	2.048	2.239	-191
Totaal in 2017 mbt eerdere jaren		100	
totaal wmo nieuw mbt 2017		2.139	

Van de totale kosten van voorzieningen Wmo nieuw ad € 2.139.000 is € 1.960.000 (92%) uitbetaald in de vorm van ZIN en € 180.000 (8%) in de vorm van een PGB.

Onderstaand een toelichting op de onderdelen OMD en OZL, waarbij we ook het verzilveringspercentage aangeven. Het verzilveringspercentage betreft het percentage daadwerkelijk gebruik van de toegewezen voorziening. Door bijvoorbeeld ziekte of wijzigingen in de persoonlijke omstandigheden liggen de kosten van het daadwerkelijke gebruik van de voorziening lager dan de berekende kosten op basis van de afgegeven beschikkingen.

Ondersteuning maatschappelijke deelname (OMD)

Betreft veelal dagbesteding. De ondersteuning wordt verleend in twee vormen.

- OMD 1: ondersteuning bedoeld voor cliënten die niet volledig zelf de regie over hun leven kunnen voeren.
- OMD 2: ondersteuning bedoeld voor cliënten die niet zelf de regie over hun leven kunnen voeren,

mogelijk met een complexere zorgvraag en soms met een multidisciplinair karakter.

De kosten worden vergoed via zorg in natura of via een PGB en zijn gebaseerd op een tarief per dagdeel. De tarieven voor OMD 2 zijn hoger dan de tarieven voor OMD 1. Bij PGB wordt onderscheid gemaakt in een tarief voor een professional en een niet professional.

OMD (1 en 2) 2017	1-1-2017	31-12-2017
Waarde afgegeven beschikkingen (Bedragen x €1.000)		1.040
Verzilveringspercentage		83%
Aantal unieke cliënten	135	129
Totaal aantal geïndiceerde dagdelen per week	674	592
Gemiddeld aantal geïndiceerde dagdelen per cliënt per week	5	4,6

In totaal is in de begroting 2017 een bedrag opgenomen van € 874.000 voor OMD. De werkelijke kosten in 2017 voor OMD bedragen € 922.000. Van het negatieve verschil van € 48.000 tussen het begrote bedrag en de werkelijke kosten voor OMD in 2017 wordt € 61.000 euro afgehaald in verband met nabetalingen van 2016. Dit betekent dat er positief verschil van € 13.000 overblijft.

In 2017 zijn het aantal (unieke) cliënten en het aantal dagdelen OMD licht gedaald (zie tabel hierboven). Het tarief voor OMD 1 en OMD 2 (voor Zorg in natura) is met respectievelijk € 11,16 en € 5,65 per dagdeel gedaald in 2017 ten opzichte van 2016. Dit betekent een daling in het tarief van ruim 27% en 13% per dagdeel in 2017 ten opzichte van 2016. Door de daling in het tarief en het aantal cliënten en dagdelen is het aannemelijk dat de totale kosten voor OMD dalen. Dit verklaart het (kleine) positieve verschil van € 13.000.

Ondersteuning zelfstandig leven (OZL)

De maatwerkvoorziening Ondersteuning Zelfstandig Leven (OZL) bestaat uit twee niveaus. De ondersteuning wordt individueel ingevuld.

- OZL 1: deze ondersteuning is bedoeld voor cliënten die niet volledig zelf de regie over hun leven kunnen voeren. Kernbegrippen zijn stimuleren en toezicht.
- OZL 2: deze ondersteuning is bedoeld voor cliënten die niet zelf de regie over hun leven kunnen voeren. Kernbegrippen zijn helpen bij en/of overnemen en regie.

De kosten worden vergoed via zorg in natura of via een PGB en zijn gebaseerd op een tarief per uur. De tarieven voor OZL 2 zijn hoger dan de tarieven voor OZL 1. De tarieven voor OZL 2 zijn hoger dan de tarieven voor OZL 1. Bij PGB wordt onderscheid gemaakt in een tarief voor een professional en een niet professional.

OZL (1 en 2)	1-1-2017	31-12-2017
Waarde afgegeven beschikkingen (Bedragen x €1.000)		1.233
Verzilveringspercentage		94%
Aantal unieke cliënten	134	148
Totaal aantal geïndiceerde uren per week	848	634
Gemiddeld aantal geïndiceerde uren per cliënt per week	6,3	4,3

In totaal is in de begroting 2017 een bedrag opgenomen van € 1.046.000 voor OZL. De werkelijke kosten in 2017 voor OZL bedragen € 1.177.000. Van het negatieve verschil van € 131.000 tussen het begrote bedrag en de werkelijke kosten in 2017 wordt € 21.000 afgehaald in verband met nabetalingen van 2016.

Het negatieve verschil van € 110.000 ten opzichte van de begroting is niet te verklaren met een stijging van het aantal (unieke) cliënten en het aantal uren OZL. Zoals in de tabel hierboven is te zien zijn het aantal (unieke) cliënten licht gestegen, maar is het gemiddeld aantal uren ondersteuning juist (flink) gedaald. Het tarief voor OZL 1 en OZL 2 is in 2017 met respectievelijk € 2,24 en € 12,96 per uur gestegen ten opzichte van

2016. Dit verklaart waarschijnlijk een klein deel van het negatieve verschil tussen het begrote bedrag en de werkelijke kosten voor OZL in 2017. De verwachting is dat het begrote bedrag voor OZL in 2017 niet passend was bij de verwachte hoeveelheid cliënten en geïndiceerde ondersteuning, wat het overgebleven negatieve verschil in de begrote en werkelijke kosten kan verklaren.

Jeugd bestand

Tot de categorie jeugd bestand behoren de volgende onderdelen

- RMC/leerplicht
- Wet Kinderopvang
- Wet OKE (Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie)
- Jeugdgezondheidszorg
- Kosten personeel t.b.v. beleid en uitvoering

Op begrotingsbasis is een budget opgenomen van € 180.000. De werkelijke kosten komen uit op € 115.000. Ten opzichte van de begroting een voordelig verschil van € 65.000.

Onderstaand een specificatie van de bedragen.

Jeugd bestand (Bedragen x €1.000)	Begroting 2017	Werkelijke kosten 2017	Vershil
RMC en leerplicht	-	54	-54
Wet kinderopvang	2	1	1
Wet OKE	150	32	118
Jeugdgezondheidszorg	28	28	-
totaal	180	115	65

Wet OKE

Per saldo is voor de Wet OKE een bedrag uitgegeven van € 32.000. Dit bedrag kan als volgt worden gespecificeerd:

- aan subsidie aan kindercentra is een bedrag uitbetaald van € 70.000. Hiervan had een bedrag van € 48.000 betrekking op 2017 en een bedrag van € 22.000 op 2016;
- voor kosten van scholing is een bedrag uitbetaald van € 17.000;
- van het Ministerie is een vergoeding ontvangen van € 55.000.

Ten opzichte van het begrote bedrag van € 150.000 betekenen de werkelijke kosten een voordeel van € 118.000. In 2019 dienen o.g.v. herziene wet- en regelgeving alle pedagogisch medewerkers die verbonden zijn aan de VVE-gecertificeerde kindercentra te voldoen aan de zogeheten Taaleis F3. Consequentie is dat wij alle pedagogische medewerkers die niet voldoen aan deze taaleis moeten laten toetsen. Deze toetsingen zijn in het najaar van 2017 afgenomen bij ongeveer 90 pedagogisch medewerkers. Mede door gezamenlijke inkoop met de gemeente Tubbergen en het vroegtijdig laten afnemen van de toetsen, hebben we een laag inkooptarief voor de toets afnames door een gecertificeerde organisatie kunnen bewerkstelligen. Daarnaast was het rijksbudget bestemd voor de wettelijke verplichting om Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) in het peuterspeelzaalwerk en kinderdagverblijven gelijk te trekken. Deze gelijktrekking heeft in Dinkelland al in 2011 plaatsgevonden. De voordelige inkoop en de al aanwezige gelijktrekking van peuterspeelzaalwerk en kinderdagverblijven hebben geresulteerd tot een voordeel voor 2017 van € 118.000.

Jeugd nieuw

Met ingang van 2015 heeft de gemeente vanuit de decentralisaties van taken uit het sociaal domein de verantwoordelijkheid gekregen voor de jeugdzorg. Hiertoe behoren onder andere de volgende voorzieningen:

- ondersteuning maatschappelijke deelname (dagbesteding),
- ondersteuning zelfstandig leven (begeleiding),
- Advies en meldpunt kindermishandeling (AMK),
- kortdurend verblijf,
- vervoer,

- persoonlijke verzorging tot 18 jaar,
- intramurale opvang,
- individuele behandeling,
- groepsbehandeling,
- ambulante jeugdhulp,
- pleegzorg,
- jeugdzorgplus,
- generalistische GGZ,
- specialistische GGZ,
- dyslexie,
- gesloten jeugdzorg,
- jeugdbescherming en jeugdreclassering .

De voorzieningen worden geleverd door zorg in natura zorgaanbieders of door zorgaanbieders gefinancierd met behulp van een PGB. Het beschikbaar stellen van de PGB verloopt via de sociale verzekeringsbank (SVB). Voor de voorzieningen voor de jeugdzorg geldt geen eigen bijdrage. Dit is wettelijk bepaald.

De kosten voor de jeugdzorg voor 2017 zijn begroot op afgerond € 3.476.000. De jaarcijfers 2017 bestaan uit twee onderdelen, namelijk de afrekening over het jaar 2016 en de werkelijke kosten over het jaar 2017. Zie onderstaande tabel.

Jeugd nieuwe taken (Bedragen x €1.000)	Jaarcijfers 2017
Afrekening 2016	-100
Zorg in natura (ZIN)	3.761
Persoonsgebonden budget (PGB)	275
Bijdrage OZJT/Samen 14	196
totaal	4.132

Vershil begroting en jaarrekening

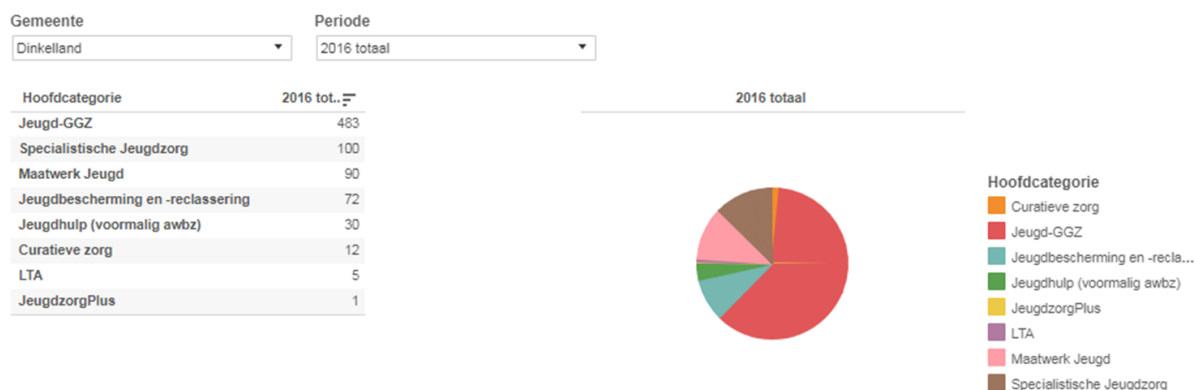
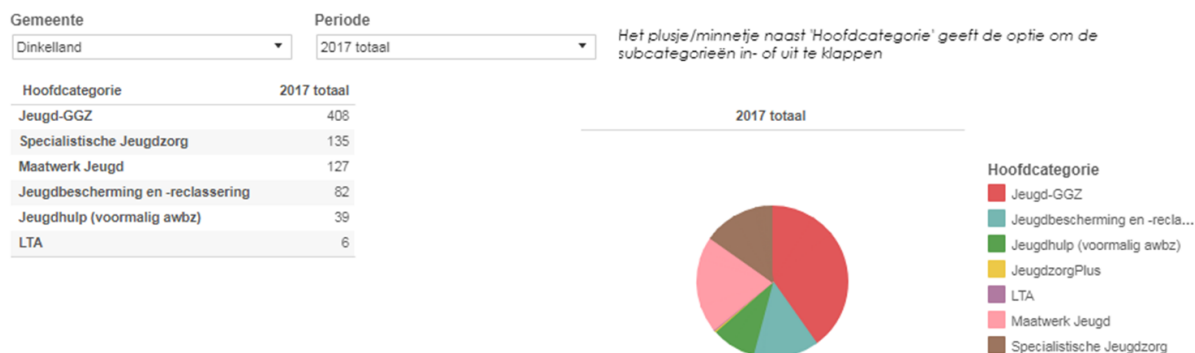
In 2017 hebben wij in totaal € 4.132.000 uitgegeven aan jeugdzorg. De kosten voor de jeugdzorg voor 2017 zijn begroot op afgerond € 3.476.000. Deze raming is gebaseerd op de werkelijke uitgaven in 2016. Ten opzichte van het begrote bedrag ontstaat daarmee voor 2017 een overschrijding van € 656.000.

Analyse zorgconsumptie

De hoofdcategorieën Jeugdhulp zijn onderverdeeld in verschillende zorgvormen. Van alle zorgvormen is een analyse gemaakt op de begrote kosten versus de werkelijke uitgaven. Deze zorgvormen hebben soms een prijs per traject, soms een prijs per uur, soms een prijs per dagdeel of per etmaal. Ook de duur van vergelijkbare zorg kan per traject verschillen, regelmatig loopt deze langer dan een boekjaar. Dit maakt het begroten van zorgbudgetten erg lastig. Hieronder wordt inzage gegeven in het aantal trajecten per hoofdcategorie Jeugdhulp. Daarbij zijn de verschillen tussen 2016 en 2017 zichtbaar. Hiervoor is gebruik gemaakt van de Twentse monitor sociaal domein.

Vervolgens is een beschrijving gegeven van de zorgvormen waarop de meest opvallende afwijkingen in trajecten en/of zorgkosten geconstateerd zijn.

Het aantal trajecten (leveringsvorm ZIN) naar hoofd- en subcategorie

Over het algemeen kunnen we stellen:

- De gemiddelde kosten per zorgtraject waren hoger.
- Het aantal trajecten is nagenoeg gelijk gebleven.
- De verzilveringsgraad is omhoog gegaan. Verklaring hiervoor is dat de toegangsmedewerkers steeds beter een reële inschatting van de benodigde zorg maken, ten opzichte van voorgaande jaren.
- In het laatste kwartaal van 2017 zijn we geconfronteerd met een groot aantal declaraties over 2017. Voor een deel is dit terug te zien in de toename van het aantal trajecten.

Over de opvallende categorieën kunnen we het volgende zeggen:

Jeugd GGZ

Bij de zorgvormen Jeugd GGZ is een. Bij de zorgvorm Jeugd GGZ is sprake van een overschrijding van de begroting. Deze is ondanks een afname van het aantal zorgtrajecten in 2017 ten opzichte van 2016. Door een wijziging in de bescherming van persoonsgegevens zijn in 2017 afspraken gemaakt dat alle doorlopende GGZ-zorgtrajecten naar 2018 per 31-12-2017 moesten worden afgerekend. Bij deze afrekenactie zijn veel meer zorgdeclaraties dan verwacht in het laatste kwartaal ingediend en door ons uitgekeerd. Bij de jeugd GGZ is er sprake van trajecten waarbij vooraf niet bekend is welke tijd en kosten met het traject gemoeid zijn. Wij zijn door de wet verplicht een jeugd GGZ aanbieder te betalen voor werkzaamheden die zij bepalen, zonder dat ze van tevoren de duur en kosten van de werkzaamheden kenbaar hoeft te maken aan de gemeente. Vanwege de late declaraties hebben we deze overschrijding niet kunnen voorzien, nog hierop kunnen anticiperen bij het tweede programmajournaal. De overschrijding is ondanks de reservering van 'nog te betalen' budget voor rekeningen uit 2016 die in 2017 zijn binnengekomen.

Maatwerk jeugd

Een toename van het aantal trajecten en een overschrijding van de begroting is te zien bij de zorgvorm Ondersteuning Zelfstandig Leven. Deze toenames in geld en trajecten zijn opvallend. In de samenleving is er meer behoefte aan deze ondersteuningsvorm ontstaan. De instroom van cliënt aantallen en kosten van deze zorgvorm kunnen we met de ervaring van 2017 in de toekomst nog eerder in het boekjaar in beeld krijgen. Ambtelijk worden werkafspraken gemaakt in 2018 om hier nog beter op te kunnen anticiperen.

Specialistische Jeugdzorg

Bij de zorgvorm Jeugdzorg Plus is sprake van een overschrijding. Hier is echter sprake van een minimale toename van trajecten. Deze overschrijding is te verklaren doordat het de meeste dure zorgvorm betreft van ca 100.000 per cliënt per jaar. Risico op een afwijking van de begroting is daardoor groot. Het totaal in Dinkelland is minder dan 5.

Bij de zorgvorm Pleegzorg zien we ook een overschrijding gekoppeld aan een toename van het aantal kinderen dat in een pleeggezin of gezinshuis verblijven. Wanneer biologische ouders geen gezag meer hebben zijn wij ook verantwoordelijk voor de zorgkosten van kinderen die oorspronkelijk niet in onze gemeente woonden. Het verblijf in een pleeggezin/netwerkpleeggezin is het meest wenselijke alternatief voor kinderen die niet meer thuis kunnen wonen. In Twente hebben 14 gemeente commitment uitgesproken om actief pleeggezinnen te werven.

Curatieve zorg

Er is afname van curatieve zorgtrajecten te zien. Het gaat hier met name om medicijncontroles die vaak in ziekenhuizen worden uitgevoerd door kinderartsen, wanneer er sprake is van psychiatrische problematiek bij kinderen. Een deel van de afname is te verklaren doordat een aantal kinderen niet langer onder verantwoordelijkheid van een kinderarts staat maar de controle door een Jeugd GGZ instelling uit laat voeren. Wij verwachten in 2018 nog wel enkele rekeningen uit 2017.

Jeugdhulp (voormalig AWBZ)

De maatwerkvoorziening Intramuraal verblijf van de voormalige AWBZ doelgroep kent een forse toename in het aantal cliënttrajecten en daarmee een overschrijding. Dit is een zorgvorm waarin de kosten variëren van 20.000 tot ca. 100.000 per jaar waardoor hij grote impact heeft op de totale zorgkosten.

Ten slotte

Wij blijven ons inspannen om nog beter tussentijds de kostenontwikkeling in beeld te kunnen krijgen. We weten al dat de afrekeningsystematiek van de jeugd GGZ per 2018 ons meer periodieke ontwikkelinformatie gaat opleveren dan de 3 jaren ervoor. Ook bij het laatste moet wel bedacht worden dat met name het gebruik van de jeugdhulp en de kostenontwikkeling een grillig karakter kent, meer dan bij de andere onderdelen van het sociaal domein.

Participatiewet

Tot de kosten van de Participatiewet behoren de volgende kosten:

- Uitkeringen WWB, IOAW en IOAZ en participatie (BUIG);
- Besluit bijstandsverlening Zelfstandigen (BBZ);
- Minimabeleid;
- Wet sociale werkvoorziening (WSW);
- Participatie en re-integratie;
- Uitvoeringskosten Participatiewet.

Op begrotingsbasis is voor de kosten van de uitvoering van de participatiewet een bedrag uitgetrokken van afgerond € 4.400.000. De werkelijke kosten komen uit op afgerond € 3.500.000, waarbij opgemerkt wordt dat in dit bedrag is meegenomen een meevaller van afgerond € 900.000. Dit overschot bestaat uit twee incidentele meevallers (ca. € 590.000) en afrekeningen uit eerdere jaren (€ 300.000).

De incidentele meevaller heeft betrekking op de vordering op debiteuren BUIG en BBZ. Dit betreft de vorderingen op de bijstandsklanten en de klanten van de BBZ per 31 december 2017. Dit betreft niet alleen vorderingen over 2017 maar ook over voorgaande jaren.

Voor de kosten de participatiewet wordt van het rijk een aantal vergoedingen ontvangen. De vergoedingen voor de BUIG en de BBZ hebben wij verantwoord op deze producten. De vergoeding voor de WSW en de kosten van re-integratie maken onderdeel uit van de zogenaamde 3 D uitkeringen sociaal domein. Deze uitkeringen hebben wij verantwoord onder het hoofdstuk "Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien".

De rijksvergoedingen zijn grotendeels gebaseerd op objectieve normstaven en zijn dus niet één op één afgeleid van de feitelijke kosten.

Onderstaand een specificatie per onderdeel van de participatiewet.

Participatiewetgeving (Bedragen x €1.000)	Begroting 2017	Werkelijke kosten 2017	Verschil	verschil m.b.t. dienstjaar 2017	verschil m.b.t. dienstjaar 2016 en eerder
BUIG * zie onderstaande tabel	414	-331	745	338	407
BBZ	45	13	32	107	-76
Minimabeleid	779	765	14	14	-
WSW	3.024	2.888	136	177	-41
Participatie en re-integratie	11	80	-69	-69	-
Uitvoeringskosten	116	87	29	29	-
Totaal	4.389	3.502	887	596	290

Hieronder een verdere toelichting per onderdeel.

BUIG (Uitkeringen WWB, IOAW en IOAZ en participatie)

De kosten van de uitkeringen van de WWB, de IOAZ, de IOAW, de kosten van levensonderhoud voor startende ondernemers en de loonkostensubsidie vallen (deels) onder de zogenaamde BUIG uitkering.

Systematiek van bekostiging BUIG

Als compensatie voor de kosten wordt van het rijk de zogenaamde BUIG uitkering ontvangen. Deze uitkering is voor Dinkelland als volgt opgebouwd: voor ongeveer de helft wordt de uitkering berekend op basis van objectieve verdeelmaatstaven. Voor de andere helft wordt de uitkering berekend op basis van historische maatstaven (daadwerkelijke uitkeringen uit het jaar T-2). In september/oktober van v het jaar I wordt de voorlopige uitkering voor het opvolgende jaar bekend gemaakt. In september/ oktober van het betreffende jaar wordt de uitkering voor dat jaar definitief vastgesteld.

Systematiek vangnetuitkering

Indien er sprake is van een tekort van 5% of meer op de BUIG, kan een gemeente, mits voldaan wordt aan een aantal voorwaarden, in aanmerking komen voor een vangnetuitkering. De vangnetuitkering die over een jaar wordt aangevraagd, wordt twee jaar later uitgekeerd.

BUIG	Begroting 2017	Werkelijke kosten 2017	Verschil	verschil m.b.t. dienstjaar 2017	verschil m.b.t. dienstjaar 2016 en eerder
Gem. aantal uitkeringen Wwb, IOAW en IOAZ	225	221	4		
gemiddeld bedrag per uitkering op jaarbasis	14.430	14.219	211		
totaal bedrag uitkeringen (Bedragen x €1.000)	3.247	3.142	105	105	
Loonkostensubsidie	57	112	-55	-55	
BBZ: startende ondernemers	-	49	-49	-49	
afrekening oude jaren	-	-41	41		41
Totale kosten BUIG	3.304	3.262	42		
Rijksvergoeding BUIG 2017	2.890	2.920	30	30	
Vangnetuitkering 2015	-	18	18		18
Vangnetuitkering 2016	-	348	348		348
Vangnetuitkering 2017			pm		
totaal rijksvergoeding	2.890	3.286	396		
incidentele baten vorderingen op bijstand cliënten	-	307	307	307	
totale inkomsten	2.890	3.593	703		
Saldo BUIG	-414	331	745	338	407

Het voordelige saldo van € 745.000 heeft betrekking op:

1. Incidentele bate vordering op bijstandsklanten van € 307.000.
2. Vangnetuitkering 2015 en 2016 van € 366.000.
3. Voordeel op afrekening eerder jaren m.b.t. uitkeringskosten van € 41.000.
4. Voordeel op uitgaven en inkomsten m.b.t. 2017 van per saldo € 31.000, dit wordt veroorzaakt door:
  - Minder uitkeringen (gemiddeld 221, begroot is 225) en een lager gemiddelde uitkeringslast per uitkering (gemiddeld werkelijk € 14.219; begroot is € 14.430) hetgeen per saldo een voordeel oplevert van € 104.000.
  - Een overschrijding op de post loonkostensubsidie van € 55.000.
  - Een overschrijding op het onderdeel BBZ starter van € 49.000.
  - Een meevaller op de begrote rijksvergoeding BUIG van € 30.000.

Vangnetuitkering 2017

Voor 2017 is een vangnetuitkering aangevraagd, met dit bedrag hebben wij geen rekening gehouden in de begroting 2017. De verwachte hoogte van deze vangnetuitkering 2017 is € 117.000. In de 2^e helft van 2018 ontvangen wij bericht over de aanvraag voor 2017. Om deze reden hebben wij het bedrag opgenomen als p.m. in 2017 en zullen wij het bedrag in de jaarrekening 2018 verantwoorden.

Ontwikkeling aantal uitkeringen:

Verloop aantal uitkeringen	jan-17	jul-17	dec-17
WWB	179	193	184
IOAW en IOAZ	37	34	30
Totaal	216	227	214

Besluit bijstandsverlening Zelfstandigen (BBZ)

Zelfstandigen die (tijdelijk) in financiële problemen komen, kunnen een beroep doen op de BBZ. Afhankelijk van de situatie wordt een lening verstrekt en/of een uitkering. De lening moet in principe terugbetaald worden. De kosten van uitkeringen worden voor 75% vergoed door het rijk. De kosten van de BBZ zijn begroot op € 45.000. De werkelijke kosten komen uit op € 173.000. De BBZ is een open eind regeling en vertoont door de jaren heen een zeer grillig verloop.

BBZ (Bedragen x €1.000)	Begroting 2017	Werkelijke kosten 2017	Vershil
Verstrekte leningen	150	169	-19
Verstrekte uitkeringen	50	-	50
Totale uitgaven	200	169	31
Ontvangen rente en aflossing	150	114	-36
Rijksvergoeding	6	-70	-76
incidentele baten, vordering op BBZ cliënten	-	112	112
Totale inkomsten	156	156	-
Saldo	-45	-13	32

Minimabeleid

Tot de kosten van minimabeleid behoren de kosten van:

- bijzondere bijstand,
- individuele inkomenstoelage,
- minima uitkering,
- regelingen bestrijding van armoede onder kinderen,
- bijdrage voedselbank Oost Twente;
- premie voor de collectieve zorgverzekering voor inwoners met een laag inkomen of uitkering tot maximaal 130% van de bijstandsnorm, kosten van de Stadsbank en
- netto kosten van de kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen.

De totale kosten zijn begroot op afgerond € 779.000. De werkelijke kosten komen uit op € 765.000. Een voordelig verschil van € 14.000.

Wet sociale werkvoorziening (WSW)

De kosten bestaan uit:

De doorbetaling van de rijksvergoeding per arbeidsjaar (AJ) aan Stichting Participatie Dinkelland.

- de bijdrage in het exploitatiekort van Stichting Participatie Dinkelland
- overige kosten

In de begroting 2017 hebben wij rekening gehouden met een totaal bedrag van € 3.024.000. De werkelijke kosten over 2017 komen uit op € 2.888.000. Een voordelig verschil van € 136.000. Onderstaand een specificatie van de begrote en de werkelijke kosten.

WSW (Bedragen x € 1.000)	Begroting 2017	Werkelijke kosten 2017	Vershil
Stichting Participatie Dinkelland, doorsluizen rijksvergoeding	2.549	2556	-7
Stichting Participatie Dinkelland, bijdrage in exploitatietekort	440	439	1
Totaal bijdrage SPD	2.989	2.996	-7
exploitatietekort SWB Midden Twente 2017	-	4	-4
exploitatietekort 2017 Topcraft i.l.	-	5	-5
overige kosten 2017	-	3	-3
afrekening eerdere jaren	35	71	-36
Vrijval voorziening Top-Craft	-	-191	-191
totaal	3.024	2.888	136

Ter toelichting.

1. Het voordeel van € 136.000 heeft vooral betrekking op de afrekening van oude jaren, waaronder een terugbetaling aan het ministerie van de rijksvergoeding, en de vrijval van de voorziening Top Craft i.v.m. lagere toekomstige verplichtingen. Dit betreft per saldo een nadeel van € 36.000. Het resterende nadeel van € 19.000 heeft betrekking op diverse onderdelen met betrekking tot het dienstjaar 2017. De vrijval van de voorziening Top Craft zorgt voor een incidenteel voordeel van € 191.000.
2. De rijksvergoeding voor de WSW is gebaseerd op een bedrag per arbeidsjaar (AJ). Voor 2017 is die vastgesteld op € 25.240. Stichting Participatie Dinkelland had over 2017 een gemiddeld aantal AJs van 101. De rijksvergoeding wordt doorbetaald aan de stichting. De ontvangen rijksvergoeding is verantwoord onder het hoofdstuk "Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien".

Participatie en re-integratie

Betreft vooral kosten van loonkostensubsidie en re-integratietrajecten. De re-integratie trajecten hebben als doel om deelnemers meer kans te geven op de arbeidsmarkt dan wel de zelfredzaamheid toe te laten nemen. Begroot is een bedrag van afgerond € 11.000. De werkelijke kosten komen uit op € 80.000. Een nadelig verschil van € 69.000.

Participatie en re-integratie (Bedragen x €1.000)	Begroting 2017	Werkelijke kosten 2017	verschil
Re integratietrajecten		71	
tegemoetkoming kosten kinderopvang		4	
netto kosten WIW-er, aandeel participatie		5	
totaal	11	80	-69

Ter toelichting.

1. Bij het 2^e programmajournaal hebben wij op dit onderdeel een bedrag afgeraamd van € 83.000. Uit een nadere analyse blijkt dat dit ten onrechte is gebeurd. Op het onderdeel nieuw beschut was deze ruimte er wel, maar ten onrechte is geen rekening gehouden met de benodigde kosten voor re integratietrajecten die uitkomen op € 80.000.
2. Dinkelland had in 2017 nog één persoon die werkzaam was op basis van de Wet Inschakeling Werkzoekenden (WIW-er). Hiervoor heeft de gemeente loonkostensubsidie verleend. De betreffende persoon is met ingang van 1 september 2017 met pensioen gegaan.

Uitvoeringskosten Participatiewet

Begroot is een bedrag van afgerond € 116.000. De werkelijke kosten komen uit op een bedrag van € 87.000. Een voordelig verschil van € 29.000.

Sociale basisondersteuning

Tot de categorie sociale basisondersteuning behoren de volgende onderdelen:

- Leerlingenvervoer
- Heroriëntatie Vrij Toegankelijke voorzieningen
- Diverse subsidies
- Stimuleringsfonds sociaal domein
- Kosten personeel t.b.v. beleid en uitvoering

De totale kosten zijn begroot op afgerond € 2.155.000. De werkelijke kosten komen uit op afgerond € 2.139.000 euro. Per saldo een voordeel € 16.000.

Onderstaand een specificatie van de bedragen.

Sociale basisondersteuning (Bedragen x €1.000)	Begroting 2017	Werkelijke kosten 2017	verschil
Leerlingenvervoer	442	512	-70
Heroriëntatie Vrij Toegankelijke voorzieningen	816	759	57
Diverse subsidies	897	868	29
totaal	2.155	2.139	16

Leerlingenvervoer

De kosten van het leerlingenvervoer bestaan uit:

• Kosten busvervoer:	€ 479.000
• Kosten individueel vervoer per bijvoorbeeld taxi, bus of trein	€ 42.000
• Eigen bijdrage ouders in vervoer	-/- € 9.000
• Totaal	€ 512.000

De werkelijke kosten overschrijden het begrote budget van € 442.000 met € 70.000. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat de kosten van het busvervoer in de laatste maanden van 2017 aanzienlijk zijn gestegen. In de periode januari t/m juli bedroegen de gemiddelde vervoerskosten € 37.000 per maand. In de periode september t/m december (augustus is vakantie maand) bedroegen de gemiddelde vervoerskosten € 54.000. De stijging wordt veroorzaakt door een behoorlijke toename van het aantal ritten. Deze toename wordt veroorzaakt door:

- zwaarte problematiek van kinderen in het vervoer is toegenomen;
- meer ritten van behandelcentra naar school van herkomst (=niet dichtstbijzijnde toegankelijke school);
- meer kinderen van statushouders in het vervoer naar De Regenboogklas in Oldenzaal.

Heroriëntatie vrij toegankelijke voorzieningen

De kosten voor de heroriëntatie van vrij toegankelijke voorzieningen zijn begroot op € 816.000. De werkelijke kosten zijn in 2017 € 759.000. Een verschil van € 57.000 ten opzichte van de begroting 2017. De doelen en acties binnen de vrij toegankelijke voorzieningen zijn behaald. Door inzet van externe middelen (provinciale middelen lokaal samenspel) en het lager uitvallen van hulpvragen op o.a. Loes, is er een overschot ontstaan.

Diverse subsidies en bijdrage regio Twente

Betreft onder meer de bijdrage voor de bijdrage voor regio Twente GGD en diverse subsidies voor welzijnswerk, kunst en cultuur en jeugd en jongerenwerk. Begroot is een bedrag van € 897.000. De werkelijke kosten komen uit op een bedrag van € 868.000. Ten opzichte van het begrote bedrag een meevaller van € 29.000. Het merendeel van de kosten heeft betrekking op de regio Twente GGD.

Stimuleringsfonds sociaal domein

In totaal is voor het stimuleringsfonds (stortingen vanaf eind 2015) een bedrag beschikbaar gesteld van € 435.000. Op dit moment is € 122.000 daarvan uitgegeven, waarvan € 70.000 in 2017. Dat betekent dat voor 2018 nog beschikbaar is een bedrag van € 314.000.

Zie in de onderstaande tabel het verloop van de stortingen in het stimuleringsfonds en de bestede bedragen.

Stimuleringsfonds sociaal domein (Bedragen x €1.000)	2015	2016	2017
beginstand	150	150	234
storting	-	135	150
bestedingen	-	51	70
nieuwe stand	150	234	314

Overige uitgaven

De werkelijke kosten met betrekking tot de overige uitgaven komen uit op een bedrag van € 2.161.000. Ten opzichte van het begrote bedrag van € 2.065.000 een overschrijding van € 96.000. Dit nadeel heeft betrekking op een hogere doorberekening van Noaberkracht en minder werkelijke inkomsten dan geraamd.

De werkelijke overige uitgaven bestaan uit:

- De kosten van Noaberkracht Dinkelland Tubbergen van afgerond € 2.177.000.
- Een vergoeding van de VNG m.b.t. deelname aan de regresovereenkomst Wmo 2017 van € 16.000.

6. PROGRAMMA BURGER & BESTUUR

Wij willen op een frisse en vernieuwende manier van betekenis zijn voor de inwoners van Dinkelland.

Alle plaatsen binnen de gemeente hebben veel met elkaar gemeen, maar ze hebben ook elk een eigen identiteit. Deze plaatsen hebben een sterke gemeenschapszin, met veerkracht en een eigen kleur. Wij zien het als een voorrecht om samen met onze inwoners, bedrijven, verenigingen, maatschappelijke organisaties en allerlei andere groeperingen, de kracht van onze gemeente en zijn inwoners te gebruiken om nieuwe kansen te ontdekken en te benutten. We willen goede antwoorden vinden op ontwikkelingen die op ons afkomen en we willen inwoners die hulp en zorg nodig hebben goed helpen. We willen dit gaan doen op verschillende manieren, maar met de nadruk op de volgende thema's:

- **Dienstverlening**
- **Samenwerking**

Thema Dienstverlening

Wij streven in onze dienstverlening naar een gemeente die niet afwacht, maar die naar de inwoner toe gaat. Een gemeente die haar dienstverlening *samen met* de inwoners organiseert en niet alleen *voor* de inwoners. Dit betekent beleid zonder strikte regels maar met ruimte voor maatwerk. Niet meer werken met beperkte openingstijden, maar op afspraak werken op een locatie en tijdstip wenselijk voor de inwoner. En waar mogelijk diensten ook digitaal aanbieden.

Toelichting

Dienstverlening dichterbij de inwoner

Wat doen we daarvoor?

	Kwaliteit	Tijd	Geld
<p>- De reisdocumenten en rijbewijzen thuis bezorgen</p> <p>Het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) wil in het kader van 'Van Regels Naar Ruimte' gemeenten de kans bieden om met minder regels dezelfde of betere service aan de inwoner te bieden. Een pilot is het thuisbezorgen van reisdocumenten en rijbewijzen. De gemeente is als één van de eerste gemeenten deelnemer van deze pilot per 1 januari 2016. In oktober 2016 volgt een evaluatie van deze pilot. De wijze van voortzetting is afhankelijk van de besluitvorming op deze evaluatie.</p>	<div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 15px; background-color: #90EE90;"></div>	<div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 15px; background-color: #90EE90;"></div>	<div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 15px; background-color: #90EE90;"></div>

Stand van zaken

Sinds oktober 2016 worden de reisdocumenten en rijbewijzen tegen betaling thuisbezorgd als een extra service aan onze inwoners. Het gebruik van deze service is minimaal, maar wordt gewaardeerd als extra mogelijkheid voor mensen die niet eenvoudig bij het gemeentehuis kunnen komen tijdens de reguliere openingstijden.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

<p>- Dienstverlening beter afstemmen op de wensen van de klant</p> <p>Wij willen onze dienstverlening samen met de inwoners organiseren. Kortom, de buitenwereld naar binnen halen. Vanuit dit principe gezien is het vanzelfsprekend om voortdurend de kwaliteit van de verleende dienstverlening te beoordelen. Wij doen dit door direct na het verstrekte product feedback te vragen aan onze inwoners. Wij zetten hiervoor onder andere de Net Promotor Score (NPS)-methodiek in. Dit is een innovatieve manier van meten van klantbeleving voor het publieke domein. Ook wordt het burgerpanel via online enquêtes bevraagd. Deze vormen van feedback zijn onmisbaar om onze dienstverlening continue te verbeteren en om te blijven leren van onze maatschappelijke omgeving. Het meten van klantbeleving is ook in</p>	<div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 15px; background-color: #90EE90;"></div>	<div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 15px; background-color: #90EE90;"></div>	<div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 15px; background-color: #90EE90;"></div>
---	--	--	--

2017 een speerpunt.

Stand van zaken

De resultaten van de interne klantbelevingsonderzoek van de telefonie zijn verwerkt in een verbeterplan voor de interne bereikbaarheid. Hierin zijn o.a. de volgende verbeteringen opgenomen:

- Het opstellen van bereikbaarheidsafspraken.
- Het actief monitoren van onze bereikbaarheid voor de periode van een jaar.
- Het uitrusten van alle medewerkers van Noaberkracht met een mobiele telefoon.

De voorbereidingen voor externe meting van de klantbeleving zijn gereed en deze gaat plaatsvinden in 2018. De voorbereidingen voor het meten van klantbeleving van burgerzaken zijn gereed en ook deze start in 2018. De resultaten van beide onderzoeken worden teruggekoppeld aan de raad.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Geen wijzigingen

- Digitaliseren van het huwelijksarchief en overlijdensaangifte

Het team Burgerzaken werkt momenteel volledig digitaal en plaats- en tijdsafhankelijk. Hierdoor zijn er mogelijkheden ontstaan om meerdere diensten bij mensen thuis of op een bepaalde locatie te organiseren. Het huwelijksproces is hier nog een uitzondering op, aangezien het archief nog niet digitaal beschikbaar is. Het digitale huwelijksarchief maakt het mogelijk om het team volledig plaats- en tijdsafhankelijk te laten werken, waarbij ook huwelijksinformatie uit het verleden direct beschikbaar is. Tevens wordt de mogelijkheid om digitaal aangifte te doen van overlijden ingevoerd.

Stand van zaken

- De voorbereidingen voor het project zijn gereed. Dit betekent dat de werkelijke resultaten in 2018 kunnen worden opgeleverd.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Gebruik sociale media uitbreiden

De pilot monitoring sociale media is gestart om sneller in te kunnen spelen op ontwikkelingen binnen de samenleving. Dit heeft in meerdere dossiers al informatie opgeleverd om sociale onrust te voorkomen. Daarnaast biedt sociale media nieuwe kansen om de communicatie over de ontwikkelingen binnen onze gemeente uit te breiden. Door gebruik van sociale media worden inwoners snel en eenvoudig geïnformeerd over nieuwe ontwikkelingen, maar ook kunnen we vragen van inwoners direct beantwoorden. In 2017 worden deze diensten uitgebreid en wordt onderzocht in hoeverre Whatsapp als communicatiekanaal gebruikt kan worden voor de gemeente.

Stand van zaken

Sociale media bieden nieuwe kansen om de communicatie over ontwikkelingen binnen onze gemeente uit te breiden. Door gebruik van sociale media hebben we inwoners snel en eenvoudig kunnen informeren over nieuwe ontwikkelingen en hebben we vragen van inwoners direct beantwoord. Er was een groei te zien in het bereik van onze sociale media.

In de afgelopen periode is Instagram toegevoegd als nieuw Sociale Media. De gemeente breidt daarmee haar bereik uit om zo de inwoners nog beter te kunnen bedienen van informatie uit de gemeente. Ook komen steeds meer berichten binnen via Facebook en Twitter.

Toelichting op planning

Continue proces.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Het aantal producten dat we met een huisbezoek kunnen aanbieden uitbreiden en werken op afspraak

De gemeente gaat steeds meer werken op afspraak om te voorkomen dat inwoners onnodig naar het gemeentehuis hoeven te komen. Zo kunnen we de situatie beter inschatten en meteen verschillende betrokkenen uitnodigen om integraal overleg te voeren. Hiermee voorkomen wij dat inwoners niet of niet voldoende geïnformeerd worden als zij het gemeentehuis zonder afspraak bezoeken met hun vraag. In 2017 worden alle complexe producten op afspraak aangeboden en er wordt onderzocht of dit ook voor de eenvoudige producten gaat gelden.

Stand van zaken

De complexe aanvragen werden op afspraak aangeboden. De voorbereidingen voor het werken op afspraak voor de eenvoudige producten werden gestart. In 2017 werd dit vertaald in een voorstel.

Toelichting op planning

Verwacht wordt dat er tijdens de zomervakantie gestart kan worden.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Volledig digitale voorziening met persoonsgegevens

Deelname kopgroep Basisregistratie Personen (BRP)

De BRP is een volledig digitale voorziening die persoonsgegevens bevat van alle inwoners van Nederland (ingezetenen) en van personen die niet in Nederland wonen maar wel een relatie met de Nederlandse overheid hebben (de niet-ingezetenen). Onder de naam Operatie BRP (onderdeel van het ministerie van BZK) wordt van het centrale deel van de hiervoor bedoelde digitale voorziening gerealiseerd. Bij de uitvoering van Operatie BRP werkt het ministerie nauw samen met de VNG, de NVVB, KING, de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens en Stichting ICTU. Deelname aan de kopgroep betekent inspraak in de vormgeving, maar ook eerste deelname in de operatie.

Stand van zaken

Het ministerie heeft het project BRP voorlopig stopgezet, zie artikel op rijksoverheid: "Het Bureau ICT-toetsin (BIT) geeft het kabinet in overweging te stoppen met de operatie BRP. Het vraagt zich af of de risico's en kosten van de invoering van het BRP-systeem opwegen tegen de verwachte voordelen. Concreet adviseert het BIT om nu een periode van bezinning in te lassen. Het kabinet volgt dat advies op. De gezamenlijke opdrachtgevers - het Rijk, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en afnemers zoals Belastingdienst, UWV en DUO - delen dit oordeel. Men is van mening dat definitieve besluiten pas mogelijk zijn als onderzocht is of er een goed alternatief is voor de operatie. Een alternatief waarvoor ook precies in kaart is gebracht wat de kosten er van zullen zijn. Dit wordt onderzocht in de periode van bezinning." Dit betekent dat het project voor ons voorlopig ook stil staat.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Niet van toepassing.

Toelichting

Zo kort mogelijke doorlooptijden

Wat doen we daarvoor?

	Kwaliteit	Tijd	Geld
- Communicatietraject voor deregulering			
- Deregulering is al jaren een speerpunt binnen onze gemeente. Afgelopen jaar zijn voorbeelden verzameld van initiatieven die binnen de verschillende thema's zijn genomen. In deze voorbeelden zijn de grenzen opgezocht tussen veiligheid (cq. risico's) en het dereguleren van beleid. Om de organisatie en samenleving mee te nemen in deze ontwikkelingen wordt een communicatietraject gestart, waarbij de reeds behaalde resultaten worden getoond en nieuwe mogelijkheden worden opgezocht.

Stand van zaken

Deregulering is een constant proces binnen de organisatie en bij het opstellen van nieuw beleid wordt hier nadrukkelijk aandacht aan besteed. De voorbeelden en ervaringen worden gedeeld en zijn verzameld in een totaaloverzicht.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Niet van toepassing.

- Het digitaal verzenden van vergunningen			
- De afgelopen jaren is veel gestuurd op en bereikt in het digitaal ontvangen van aanvragen, vergunningen en het digitaal afhandelen in het proces. Ook de afstemming met externe adviseurs gaat hierin steeds meer digitaal. De volgende stap is het digitaal verzenden van de documenten. Voor het realiseren van deze stap is het nieuwe zaakstelsel noodzakelijk, waardoor de exacte startdatum van deze pilot nog onzeker is.

Stand van zaken

In 2016 zijn de voorbereidingen gestart voor het digitaal verzenden van vergunningen. In 2017 is gebleken dat er nog technische problemen moeten worden opgelost door de implementatie van het zaakstelsel. Dit betekent dat het voorlopig technisch niet mogelijk om dit doel te realiseren en doorgeschoven wordt naar 2018.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Ontwikkeltraject voor het proces evenementenvergunningen			
- Het aantal evenementen is de afgelopen jaren steeds verder gegroeid. Ze is daarnaast complexer en groter geworden. Deze ontwikkelingen hebben een effect op de rol van een vergunningverlener en betrokken adviseurs. Daarom hebben wij ervoor gekozen om aanvragers van evenementen extra te ondersteunen. De nadruk is steeds meer komen te liggen op het analyseren van risico's bij evenementen en op bewustwording bij de organisatoren, waarbij de juridische toetsing en verantwoording ook onverminderd belangrijk blijven. Deze veranderende rol is basis voor het project dat reeds is gestart in 2016 en afgerond gaat worden in 2017.

Stand van zaken

Het werkproces is uitgewerkt en sluit aan op het nieuwe evenementenbeleid. Door actief te sturen op het tijdig indienen van de aanvraag is het gelukt in 90 procent van de gevallen de vergunning zes weken voor het evenement af te geven. De afgelopen periode hebben meerdere aanvragers voorlichting gekregen over het

invullen van het aanvraagformulier en het belang van een goede en tijdige aanlevering hiervan. Hierbij was aandacht voor de eigen verantwoordelijkheid van de aanvragers. Tevens is de voorbereiding van een evaluatie van ons beleid gestart.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Pilot SlimWerken

In 2015 heeft de afdeling Veiligheid en Handhaving een pilot opgezet om de ondernemer door middel van een zelfcontrole meer zelfstandig taken te laten uitvoeren. Doel hiervan is meer tijd voor de ondernemer om te ondernemen, betere naleving van regels, betere dienstverlening en vereenvoudiging van het toezicht. Hiermee wordt invulling gegeven aan meer samenleving en minder overheid. Deze pilot wordt uitgebreid en vindt de komende jaren toepassing binnen de taakvelden milieu en bouwen/RO.

Stand van zaken

Binnen de overheid wordt ervaring opgedaan met een andere manier van Handhaving en Vergunningverlening. De ondernemer is aan zet en verantwoordelijk. Zo zijn er diverse initiatieven in het kader van het ondernemersdossier. Hiermee zet de ondernemer zijn vergunning situatie online in de cloud en zorgt ervoor dat alle gegevens up-to-date zijn. Een beperkt aantal overheden heeft dan een toegang tot dit dossier en kunnen zodoende een bureaucontrole uitvoeren. Deze methode bespaart voor alle partijen tijd en de ondernemer heeft haar/zijn gegevens centraal opgeslagen.

Deze methode is nog niet algemeen ingevoerd. Echter om voor de gemeente alvast gebruik te maken van meer efficiënte werkwijze is binnen het team handhaving milieu een pilot Slim Werken uitgevoerd. De pilot Slim werken maakt nog geen gebruik van gegevens in de cloud, maar voert al wel de bureaucontrole uit. Dit gebeurt door een zelfcontrole van de ondernemer die deze vervolgens verwerkt in een vragenlijst (Checklist) en retourneert aan de gemeente.

Toelichting op planning

De eerste ervaringen bij rundveehouderijen zijn positief, waardoor de pilot doorgezet wordt naar andere werkvelden.

Toelichting financieel

Niet van toepassing

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit thema zijn verbonden.

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Verschil realisatie versus begr. na wijz.
(Bedragen x € 1.000)				
Baten	468	463	479	16
Lasten	2.786	3.113	2.899	214
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-2.318	-2.649	-2.420	230
Ontrekkingen aan reserves	15	15	6	-9
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-2.303	-2.634	-2.414	221

Een analyse op hoofdlijnen wordt hieronder weergegeven. Vergelijken zijn de werkelijke baten en lasten met de ramingen na verwerkte begrotingswijzigingen.

Wethouderspensioen (€ 277.000 voordeel)

Het voordeel is wordt vooral veroorzaakt door een verdubbeling van de rekenrente (0,864% naar 1,648%).

Milieuhandhaving (€ 57.000 nadeel)

In 2017 is er voor € 29.000 aan in 2016 opgelegde dwangsommen teruggeboekt, omdat inmiddels aan de opgelegde verplichting is voldaan. Daarnaast is er voor € 32.000 een voorziening getroffen voor dubieuze debiteuren, zijnde personen of bedrijven waarvan het twijfelachtig is of ze ooit aan hun betalingsverplichting zullen voldoen.

Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar de analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de realisatie die – conform artikel 28 van de BBV – opgenomen is in de toelichting op de programmarekening.

Overzicht beleidsindicatoren:

Voor het thema “Dienstverlening” maken we geen gebruik van indicatoren.

Thema Samenwerking

Samenwerking Noaberkracht

De samenwerking met de gemeente Tubbergen is voor ons een vaste basis. In deze collegeperiode moet de werkorganisatie Noaberkracht de beoogde voordelen opleveren onder de afgesproken voorwaarden. Een eventuele intensivering van de samenwerking is voor ons afhankelijk van de baten die dit met zich mee brengt, maar zeker ook van het maatschappelijk draagvlak. Op dit punt zullen wij ‘de vinger aan de pols houden’.

Overige regionale samenwerking

Voor andere samenwerkingsvormen dan Noaberkracht geldt voor ons het uitgangspunt: ‘lokaal wat kan, bovenlokaal wat moet’. Voor nieuwe samenwerkingsallianties richten wij ons vooral op Noordoost-Twente en de Twentse plattelandsgemeenten.

De Regio Twente verliest haar ‘plus-taken’. In de heroriëntatie op de toekomstige samenwerking in Twente vinden wij dat de regio zich moet beperken tot de verplichte samenwerking op het gebied van veiligheid en gezondheid. Verdere Twente-brede samenwerking zien wij vooral in de sfeer van afstemming en overleg. Daar waar dit leidt tot nodige uitvoeringskracht, zijn wij voorstander van het onderbrengen bij één van de gemeentelijke organisaties. Democratische legitimatie, beheersbaarheid en efficiency zijn argumenten voor deze opstelling.

Toelichting

Doorontwikkeling samenwerking in de vorm van Noaberkracht

Wat doen we daarvoor?

- (tussen)rapportages Noaberkracht

Kwaliteit	Tijd	Geld

De bedrijfsvoering organisatie Noaberkracht Dinkelland Tubbergen is sinds 1 januari 2013 operationeel. De oorspronkelijke bestuurlijke ambities die bij de start van Noaberkracht zijn geformuleerd, moeten binnen vijf jaar gerealiseerd zijn. Periodiek krijgt de gemeenteraad hierover voortgangsrapportages aangeboden. Enerzijds gaat het daarbij om het realiseren van de taakstelling die op Noaberkracht rust en anderzijds over de ontwikkeling van de dienstverlening door Noaberkracht.

Bij de vaststelling van het eerste programmajournaal 2016 van Noaberkracht is geconstateerd dat op een aantal onderdelen van de voortgangsrapportage het beoogde resultaat is behaald. Om die reden is besloten om de betreffende onderdelen niet meer op te nemen in volgende voortgangsrapportages. Het gaat daarbij om 'omvang management' en 'reserve desintegratie- en frictiekosten'. In plaats daarvan gaan wij periodiek rapporteren over “organisatieontwikkeling” en “telefonische bereikbaarheid”. Wanneer de behoefte bestaat om ook op andere onderdelen te rapporteren, kan de voortgangsrapportage hierop worden

aangepast.

Stand van zaken

In 2017 zijn voor Noaberkracht geen programmajournaals in de oude vorm opgesteld, maar is in het kader van het verbeterplan voor de Planning- en Controlcyclus worden geëxperimenteerd met andere wijzen van tussentijdse rapportages voor Noaberkracht. Dit heeft voor 2017 geresulteerd in een financiële tussenrapportage over het jaar 2017

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders (begroting Noaberkracht).

- Organisatieontwikkeling Noaberkracht

De gemeente ontwikkelt zich waar mogelijk meer in de rol van 'nevenheid', waarbij de gemeente zich ziet als de partner van de samenleving. De gemeente zoekt verbinding, mobiliseert en regisseert met aandacht voor het proces, en inspireert en faciliteert. Dit vergt een wendbare ambtelijke organisatie die snel kan inspelen op veranderingen in de samenleving. Flexibilisering, kwaliteit, toekomstbestendigheid en talentontwikkeling spelen bij de organisatieontwikkeling van Noaberkracht dan ook een centrale rol. Dit vraagt om een cultuur die zich kenmerkt door pro-activiteit, openheid, onderling respect, oplossingsgerichtheid en professionaliteit en waarbij medewerkers het belang zien van persoonlijke ontwikkeling. Leidinggevenden stimuleren en ondersteunen medewerkers daarin, sturen op resultaten en hebben aandacht voor gedrag en houding. Concreet zal daar onder meer in de navolgende thema's invulling aan worden gegeven:

Werken bij Noaberkracht

Noaberkracht beschikt over drie locaties (twee gemeentehuizen en een werf). Steeds meer medewerkers ondersteunen en faciliteren dagelijks inwoners van beide gemeenten, op locatie aan "de keukentafel". Steeds vaker ook vindt deze ondersteuning buiten kantoorlocaties plaats. Medewerkers worden zo optimaal mogelijk gefaciliteerd om hen in staat te stellen daar te werken waar en wanneer dit nodig is (plaats- en tijdonafhankelijk werken). Het aantal medewerkers dat in staat wordt gesteld om op deze plaats- en tijdonafhankelijke wijze te werken, neemt de komende tijd verder toe. Deze werkwijze, die is samen te vatten als 'ontmoeten, samenwerken en de samenleving opzoeken', krijgt zijn doorvertaling in de huisvesting van de medewerkers in de beide gemeentehuizen.

Stimuleren van de (interne) ontmoeting en samenwerking en het slim(mer) en effectiever inzetten van huisvesting vormen daarbij het uitgangspunt. De huisvesting moet aansluiten bij de huidige en toekomstige medewerkers en de toekomstige organisatie, waarin zowel van de organisatie (structuur) als van de medewerkers wendbaarheid en flexibiliteit wordt gevraagd.

Deze nieuwe manier van werken en het feit dat mensen steeds meer op locatie werken vraagt ook extra aandacht voor het integriteitsbewustzijn. Hier willen we de komende jaren extra de aandacht op vestigen.

TalentLAB

Noaberkracht heeft evenals andere overheidsorganisaties te maken met een vergrijzend personeelsbestand. Daarnaast is er sprake van een ontgroening van de organisatie. Vanuit deze constateringen is in 2015 de vraag gesteld hoe Noaberkracht van betekenis kan zijn voor de maatschappelijke en professionele ontwikkeling van intrinsiek gemotiveerde jongeren en hoe deze jongeren Noaberkracht kunnen helpen om van meer betekenis te zijn voor de snel veranderende samenleving. Ter beantwoording van deze vraag is een start gemaakt met een aantal projecten onder de naam 'Noaberkracht Academy', dat inmiddels tot resultaat heeft geleid (onder andere een traineeship met vier trainees). In 2016 en 2017 wordt onder meer ingezet op nauwere samenwerking met voortgezet en hoger onderwijsinstellingen. Dit mes snijdt aan twee kanten: jongeren ontdekken Noaberkracht als een interessante werkgever, waardoor Noaberkracht de aansluiting bij de snel veranderende samenleving beter kan behouden. Jonge mensen worden gekoppeld aan oudere medewerkers, waardoor kennis en kunde wordt behouden, wanneer oudere medewerkers Noaberkracht vanwege hun pensionering verlaten. De Noaberkracht Academy is inmiddels hernoemd tot het TalentLAB. Met het

TalentLAB worden overigens ook eigen talenten de kans gegeven om zich via interne mobiliteit, interne trainingen, een opdrachtenbank etc. verder te ontwikkelen en van nog meer toegevoegde te zijn voor Noaberkracht. Binnen het programma Economische Kracht en Werk wordt het TalentLAB specifiek verbonden met de samenwerking tussen de 3O's (Ondernemers, Onderwijs en Overheid).

Strategische Personeelsplanning

Omdat Noaberkracht een toekomstbestendige organisatie met toekomstbestendige medewerkers wil zijn, zijn in 2015 van elke medewerker het huidige functioneren en het ontwikkelpotentieel in beeld gebracht. De uitkomsten hiervan zijn inmiddels gekoppeld aan individuele afspraken en acties voor alle medewerkers. De individuele afspraken en acties die met medewerkers zijn afgesproken, leiden tot resultaten die passen bij de ontwikkeling van de organisatie. Dit wordt ook in 2017 verder geëffectueerd.

Programmasturing

Het bereiken van maatschappelijke effecten is één van belangrijkste redenen van bestaan van Noaberkracht. Om deze maatschappelijke effecten ook daadwerkelijk te realiseren, zet Noaberkracht het middel van integrale doelsturing, in de vorm van programmasturing, in. Om dit middel nog beter te laten aansluiten bij processen die in de samenleving plaatsvinden, blijft Noaberkracht voortdurend streven naar vernieuwings- en verbeteringsmogelijkheden van dit instrument.

Doelgroepenbeleid

Onderdeel van de organisatieontwikkeling van Noaberkracht is tevens de invoering van doelgroepenbeleid, zoals beschreven binnen het programma Omzien Naar Elkaar. Noaberkracht wil daarmee een maatschappelijke voorbeeldfunctie vervullen als sociale onderneming en met kracht invulling geven aan de taakstelling in het kader van Wet Banenafpraak.

Stand van zaken

In 2017 is met name ingezet op het in onderlinge samenhang brengen van de verschillende thema's die in het kader van de organisatieontwikkeling van Noaberkracht eerder zijn opgepakt. Dat heeft geleid tot het benoemen van een vijftal thema's, waaraan de diverse inspanningen worden verbonden:

- het vergroten van wendbaarheid;
- het versterken van de dienstverlening;
- het versterken van horizontaal denken en doen;
- integraal werken en samenwerken;
- toekomstbestendigheid.

Daarnaast is in 2017 een externe organisatiedeskundige aangetrokken die de huidige zeven organisatieprincipes (bouwstenen) van Noaberkracht gaat onderzoeken om zo samen met directie en het management te zoeken naar oplossingen voor deze ontwikkelingen. Dit moet leiden tot een toekomstbestendige organisatie (qua visie, management, medewerkers, cultuur, structuur, systemen/processen/instrumenten en bestuurlijk-ambtelijke samenwerking) van Noaberkracht.

Met het oog op het aflopen van de huidige raadsperiode in 2018, worden momenteel de bestaande programma's binnen het domein Maatschappelijke Effecten afgebouwd. Daarnaast wordt gezien hoe Noaberkracht zich organisatorisch kan voorbereiden op nieuwe programma's die voortvloeien uit de raadsverkiezingen die in maart 2018 plaatsvinden en de daaruit voortvloeiende coalitieonderhandelingen die hun vertaling zullen krijgen in een coalitieakkoord. De bestuurlijke ambities die daarbij naar voren komen, zullen ambtelijk worden vertaald.

Een andere ontwikkeling die gestart is in 2017 is ambitiefinanciering. Inzichtelijk wordt gemaakt wat regulier werk is en dus onderdeel uitmaakt van de basis begroting en wat ambities van beide gemeenten zijn en dus middels ambitiefinanciering gefinancierd moet worden.

Daarnaast wordt actief ingezet op de implementatie van het verbeterplan Planning- en Controlcyclus. Als speerpunten zijn daarbij het Financieel Informatiesysteem, inkoop- en aanbestedingsproces alsmede het subsidieproces benoemd. De voortgang op beide speerpunten wordt voortdurend besproken binnen het bestuur van Noaberkracht.

Inmiddels bestaat de bedrijfsvoeringsorganisatie Noaberkracht bijna 5 jaar. Het is nu een natuurlijk moment om in de vorm van een extern begeleide brede evaluatie terug te blikken op de oorspronkelijke uitgangspunten die zijn gehanteerd bij de start van Noaberkracht en mede op basis daarvan te komen tot aanbevelingen die kunnen bijdragen aan de doorontwikkeling van Noaberkracht tot een bedrijfsvoeringsorganisatie die van betekenis is en blijft voor de beide gemeentebesturen en de beide lokale samenlevingen.

Het gaat dus om het evalueren van de oorspronkelijke uitgangspunten die zijn gehanteerd bij de start van Noaberkracht, zoals deze samen met de raden zijn beschreven in de vastgestelde documenten:

- Een verkenning van samenwerking 1+1=3
- Stappenplan samenwerking Tubbergen Dinkelland (samenwerken op twee sporen)
- Eerste voortgangsrapportage 2012
- Aanvullende voortgangsrapportage 2012

Er is gekeken naar 'de verhouding tussen nut en offer, ofwel wat kost dit proces de burger en wat levert het de burger uiteindelijk op'. De uitgangspunten zijn in bovenstaande documenten verder uitgewerkt maar zijn in het kort:

Kwaliteitsverbetering op dienstverlening

Verhogen kwaliteit van dienstverlening in de volle breedte van 10% binnen vijf jaar, wat onder andere moet leiden tot:

- kortere termijnen waarbinnen brieven worden afgehandeld;
- kortere afhandelingstermijnen van vergunningaanvragen;
- kortere wachttijden, zowel aan de balie als aan de telefoon;
- kortere termijnen waarbinnen klachten worden afgehandeld;
- uitbreiding van het aantal producten dat volledig digitaal wordt afgehandeld;

Kostenvermindering op bedrijfsvoering

Totale efficiencywinst van 2,3 miljoen euro structureel (en 1 miljoen euro frictiekosten eenmalig) binnen vijf jaar door bijvoorbeeld:

- Reductie van ongeveer 30% op het management
- Harmonisatie van beleid en regelgeving kan leiden tot 35% minder arbeidsinzet bij beleidsvoorbereiding en –uitvoering
- Aanzienlijke besparing binnen de werkprocessen door 40% minder applicaties en een standaardisatie van de processen.
- Voordeel door efficiency van de planning en control cyclus

Kwetsbaarheid vermindering

- Op de taakvelden die een geringe formatieve bezetting kennen
- Kwaliteit van beleidsontwikkeling en –uitvoering verbeteren
- Sterkere bestuurlijke positie op regionaal en landelijk niveau

Belangrijk afgesproken uitgangspunt bij deze punten is het toenmalige takenpakket van de beide gemeenten. De ontwikkelingen die van invloed zijn op dat takenpakket sindsdien worden bij de evaluatie buiten beschouwing gelaten, maar wel meegenomen in het onderhoud van Noaberkracht. Daarnaast is afgesproken dat dit alles bereikt moet worden met de instandhouding van twee dienstverleningslocaties.

In bovenstaande documenten zijn twee sporen beschreven, ambtelijk en bestuurlijk. Bestuurlijke samenwerking en de vertaling daarvan naar de aansturing van en verbinding tussen de drie organisaties (oftewel de governance) staat beschreven in deze documenten en is daarmee een verantwoordelijkheid van de raad.

In 2017 is een concept onderzoeksopdracht geformuleerd waarvoor input is gevraagd aan beide gemeenteraden. Dit is middels werksessies met beide gemeenteraden gebeurd op 24 januari 2018 in Tubbergen en 25 januari 2018 in Dinkelland. Op 13 februari 2018 heeft het bestuur na input van de raden de definitieve opdracht vastgesteld en is de opdracht gegund aan een extern bureau.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders (begroting Noaberkracht).

Toelichting

Efficiëntere en effectievere samenwerking in de regio

Wat doen we daarvoor?

- Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)

Kwaliteit	Tijd	Geld

Als gevolg van de Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving moet de RUD Twente vóór 2018 worden omgevormd tot een fysieke RUD. Vanaf 2018 mag een RUD niet meer in een netwerkconstructie worden ondergebracht, zoals in Twente het geval is. De RUD Twente moet vóór 1 januari 2018 een organisatievorm hebben die past binnen de Wet gemeenschappelijke regelingen. Inmiddels is een proces gestart om te komen tot een fysieke RUD. Daarin worden tenminste de basistaken ondergebracht. Individuele gemeenten kunnen meer taken onderbrengen.

Stand van zaken

Op 22 mei 2017 heeft de raad toestemming verleend tot het aangaan van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Twente. Deze regeling is op 17 oktober 2017 gepubliceerd in de staatscourant. Het bedrijfsplan is door de bestuurders vastgesteld waarbij is bepaald wat de aard en omvang van het over te dragen takenpakket aan de Omgevingsdienst Twente zal zijn. Gekozen is voor een uitgebreide variant (4) waarbij alle milieutaken zullen worden overgedragen aan de Omgevingsdienst Twente. Er wordt nu gekeken naar de personele consequenties van de overdracht van taken.

Toelichting op planning

Op 6 oktober 2017 is de Gemeenschappelijke Regeling van de Omgevingsdienst Twente (OD Twente) door alle deelnemers, de Twentse gemeenten en de provincie Overijssel, ondertekend. Daarmee is de OD Twente opgericht en deze is uiterlijk op 1 januari 2019 operationeel.

De ODT zal op korte termijn starten met een proeftuin om een soepele overgang van taken naar de ODT mogelijk te maken. De gemeenteraad zal over de ontwikkelingen rond de op te richten Omgevingsdienst Twente separaat worden geïnformeerd.

Toelichting financieel

De financiële consequenties zoals opgenomen in het bedrijfsplan zijn opgenomen in de meerjarenbegroting.

- Samenwerking binnen Regio Twente

--	--	--

Het proces rond de heroriëntatie op de samenwerking in Twente is in zoverre afgerond dat per 1 januari 2016 een nieuwe gemeenschappelijke regeling Regio Twente in werking is getreden. Vooralsnog is met name ingezet op de nieuwe bestuurlijke inrichting van Regio Twente (samenstelling algemeen en dagelijks bestuur en structuur bestuurlijke overleggen). Het openbaar lichaam Regio Twente is voor Dinkelland een verbonden partij en wordt eveneens opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen van deze programmabegroting. Naar verwachting wordt in 2017 ingezet op het verder uitwerken en concretiseren van de bestuurlijke uitgangspunten die vanuit de heroriëntatie op de samenwerking in Twente zijn geformuleerd. Deze uitgangspunten zijn benoemd op drie niveaus: samenwerkende gemeenteraden, samenwerkende portefeuillehouders en samenwerkende portefeuillehouders.

Samenwerkende gemeenteraden

Inmiddels is een Twenteraad operationeel, waaraan alle Twentse gemeenteraadsleden deelnemen. De Twenteraad wordt ondersteund door een presidium, waarin iedere Twentse gemeenteraad is vertegenwoordigd met één raadslid. De Twenteraad heeft inmiddels een aantal inhoudelijke thema's behandeld, waaronder de evaluatie van de Agenda van Twente (dit onderwerp komt afzonderlijk in deze programmabegroting aan de orde). Ook in 2017 zal de Twenteraad een aantal inhoudelijke thema's bespreken.

Nadrukkelijk wordt opgemerkt dat de Twenteraad géén besluitvormend orgaan is, maar een opiniërend platform. Besluitvorming vindt plaats in de afzonderlijke Twentse gemeenteraden.

Samenwerkende portefeuillehouders

Evenals in 2016 wordt ook in 2017 ingezet op het effectiever en efficiënter inrichten van de regionale bestuurlijke overleggen. Dat leidt naar verwachting tot herschikking van een aantal overleggen, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen bestuurscommissies (met zelfstandige bevoegdheden) en portefeuillehouders overleggen.

Samenwerkende ambtelijke organisaties

Met ingang van 1 januari 2016 is het Twentebedrijf opgericht, waaraan de 14 Twentse gemeenten en Regio Twente deelnemen. Het Twentebedrijf komt afzonderlijk in deze programmabegroting aan de orde.

Stand van zaken

De met ingang van 2016 doorgevoerde vernieuwing van de samenwerking in Twente is grotendeels geïmplementeerd. Op drie niveaus wordt inmiddels invulling gegeven aan de beoogde nieuwe samenwerking: samenwerkende raden (in de vorm van de Twenteraad), samenwerkende portefeuillehouders (in de vorm van bestuurscommissies en regionale portefeuillehouders overleggen) en samenwerkende ambtelijke organisaties (in de vorm van een separaat opgerichte bedrijfsvoering organisatie Twentebedrijf) over het Twentebedrijf wordt elders in deze jaarverantwoording gerapporteerd.

Toelichting op planning

Conform gestelde planning.

Toelichting financieel

Conform gestelde financiële kaders.

- Samenwerking binnen Twentebedrijf

Tegelijk met de instelling van de nieuwe gemeenschappelijke regeling Regio Twente is per 1 januari 2016 eveneens het Twentebedrijf opgericht. De 14 Twentse gemeenten en Regio Twente nemen deel aan het Twentebedrijf. Deze bedrijfsvoering organisatie kan fungeren als platform voor samenwerkingsinitiatieven tussen enkele of alle deelnemers. Het Twentebedrijf kent een casco-structuur, waarbij samenwerkingsinitiatieven als 'plug-ins' kunnen worden ingebracht. Afhankelijk van de uitkomsten van de bestuurlijke conferentie die medio 2016 plaatsvindt, wordt de verdere invulling van het Twentebedrijf in 2017 en verder geconcretiseerd. De bedrijfsvoering organisatie Twentebedrijf is voor Dinkelland een verbonden partij en wordt eveneens opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen van deze programmabegroting.

Stand van zaken

Op 6 december heeft het bestuur Twentebedrijf besloten een voorstel tot opheffing van de bedrijfsvoering regeling Twentebedrijf voor te leggen aan de colleges van B&W van de Twentse gemeenten en het DB van de Regio Twente die deelnemer zijn in deze regeling. Inmiddels hebben alle deelnemers unaniem besloten tot opheffing van de bedrijfsvoering regeling Twentebedrijf. Gedeputeerde Staten van Overijssel zijn hierover bij brief geïnformeerd en het opheffingsbesluit is inmiddels in de Staatscourant gepubliceerd.

Toelichting op planning

Conform planning.

Toelichting financieel

Wij verwachten dat het liquidatieplan geen noemenswaardige financiële consequenties zal hebben.

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit thema zijn verbonden.

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	30	30	0	-30
Lasten	191	207	184	23
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-161	-177	-184	-7
Ontrekkingen aan reserves				0
Toevoegingen aan reserves				0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-161	-177	-184	-7

Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar de analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de realisatie die – conform artikel 28 van de BBV – opgenomen is in de toelichting op de programmarekening.

Overzicht beleidsindicatoren:

Voor het thema "Samenwerking" maken we gebruik van de volgende indicatoren:

Indicatoren	Eenheid	Waarde
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	6,16
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	6,16
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 638,00
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	12,16%

7. ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN ONVOORZIEN

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma zijn verbonden.

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
(Bedragen x € 1.000)				
BATEN				
A. Lokale heffingen	6.818	6.804	6.841	37
B. Algemene uitkeringen	29.925	30.763	30.787	24
C. Dividend	1.302	3.269	7.090	3.821
D. Saldo financieringsfunctie	358	358	364	7
E. Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	-0	-0
F. Overhead	80	110	109	-1
G. Vennootschapsbelasting				0
H. Onvoorzien	0	0	0	0
TOTAAL BATEN	38.483	41.305	45.191	3.887
LASTEN				
A. Onroerende zaak belasting	4	4	11	7
B. Algemene uitkeringen	12	12	12	0
C. Dividend	14	14	13	-1
D. Saldo financieringsfunctie	-125	-125	104	229
E. Overige algemene dekkingsmiddelen	-6	55	55	0
F. Overhead	8.938	8.980	9.068	88
G. Vennootschapsbelasting				
H. Onvoorzien	85	85	52	-33
TOTAAL LASTEN	8.922	9.025	9.315	290
Saldo van baten en lasten	29.561	32.280	35.877	3.597
Mutaties reserves	1.236	-1.771	-1.825	-54
Resultaat van baten en lasten	30.797	30.508	34.051	3.543

Een analyse op hoofdlijnen wordt hieronder weergegeven. Vergeleken zijn de werkelijke baten en lasten met de ramingen na verwerkte begrotingswijzigingen.

Algemene uitkering (€ 24.000 voordeel)

In de periode tussen het 2e programmajournaal 2017 en de jaarafsluiting 2017 zijn de september- en decembercirculaire 2017 verschenen. De effecten uit deze 2 circulaire zorgen voor een lagere bate van € 5.000. Hiervan bent u middels raadsbrieven op de hoogte gehouden. De correcties gedurende 2017 op de uitkering van voorgaande jaren (2015+2016) zorgen tevens voor een lagere bate van € 16.000. De effecten in maatstaven (hoeveelheidsverschillen in aantallen zoals bijv. inwoners, aantal woningen, etc.) zorgen voor een hogere bate van € 45.000. Het totaal effect bedraagt € 24.000 positief.

Aandelen Vitens (€ 3.727.000 voordeel)

Het voordeel betreft de verkoop van de aandelen Vitens. Deze aandelen hadden een geen boekwaarde.

Rente kortlopende uitzettingen (€ 105.000 nadeel)

In de begroting is opbrengst rente geraamd voor kortlopende uitzettingen van € 105.000.
Deze zijn niet gerealiseerd

Onderuitputting kapitaallasten (€ 70.000 nadeel)

Deze voordelen komen in werkelijkheid tot uitdrukking binnen de programma's, maar leidt binnen dit programma tot een nadeel.

Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar de analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de realisatie die – conform artikel 28 van de BBV – opgenomen is in de toelichting op de programmarekening.

Mutatie reserves

Van het geplande groot onderhoud aan de gebouwen is er minder uitgevoerd. Dit resulteert in een lagere onttrekking van € 54.000.

Overzicht beleidsindicatoren:

Voor het thema "Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien" maken we gebruik van de volgende indicatoren:

Indicatoren	Eenheid	Waarde
Overhead	% van totale lasten	13,8

PARAGRAFEN

8. PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN

Op grond van artikel 9, tweede lid van het Besluit begroting en verantwoording, bevat de begroting en de jaarrekening ten minste een paragraaf over de lokale heffingen. Deze paragraaf moet volgens artikel 10 ten minste de volgende vijf sub-paragrafen bevatten:

- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt:
- a. hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden;
- b. wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en
- c. hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

In de begroting geven wij ieder jaar een uitgebreide beschrijving van en toelichting op de verschillende lokale heffingen. Dit doen wij omdat de gemeenteraad in de begroting besluit over de hoogte van de tarieven. In de jaarrekening volstaan wij met het terugkijken op het afgelopen jaar en het afleggen van verantwoording over hetgeen in de desbetreffende jaarbegroting is besloten.

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

De belastingenstructuur en de tarieven van de gemeentelijke belastingen zijn voor het belastingjaar als volgt vastgesteld:

1. de OZB-tarieven zijn zodanig aangepast dat voor 2017 de gewenste meeropbrengst (exclusief areaaluitbreiding) is gerealiseerd;
2. de tarieven afvalstoffenheffing zijn geherstructureerd in de vorm van een basistarief ad € 113,-- vermeerderd met een bedrag per lediging van de restafvalcontainer (grijs) respectievelijk per aanbieding aan de verzamelcontainer;
3. de tarieven van de rioolheffingen zijn ten opzichte van het jaar 2016 met 0% verhoogd en de legestarieven zijn afgestemd op de lasten ter zake en kostendekkend gemaakt.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Onder de naam 'onroerendezaakbelastingen' worden van binnen de gemeente gelegen onroerende zaken twee directe belastingen geheven:

- een *gebruikersbelasting* van degene die – naar omstandigheden beoordeeld – een onroerende zaak die niet in hoofdzaak als woning dient, al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt en
- een *eigenarenbelasting* van degene die van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

Tarieven onroerendezaakbelastingen	% van de WOZ-waarde 2016	% van de WOZ-waarde 2017
Woning eigenaar	0,1499%	0,1495%
Niet-woning eigenaar	0,2117%	0,2225%
Niet-woning gebruiker	0,1700%	0,1785%

Raming OZB (Bedragen x € 1.000)	6.159	6.246
Oninbare vorderingen voorgaande dienstjaren	-4	-2
Werkelijke opbrengst OZB	6.164	6.217
Vershil tussen werkelijke opbrengst en raming	1	-8

Toelichting onroerendezaakbelastingen:

De oorspronkelijke ramingen 2016 zijn op basis van de opgelegde kohieren bij het 2^e programma-journaal (2e PJ) verhoogd.

Onroerende zaakbelastingen: Oorspronkelijke raming	2e PJ 2017	Nieuwe raming
Baten eigenaren woningen	€ 3.675.000	€ 25.000
Baten eigenaren niet-woningen	€ 1.576.000	€ 0
Baten gebruikers niet-woningen	€ 982.000	€ -/- 12.000
Totale ramingen OZB 2017	€ 6.233.000	€ 13.000

Een bedrag van € 2.000,-- moest als 'oninbare vorderingen over voorgaande dienstjaren' worden afgeboekt, omdat de betreffende belastingplichtigen niet (meer) in staat bleken om hun schulden ter zake te voldoen.

Afvalstoffenheffing

Deze belasting heeft als uitgangspunt dat de lasten van de afvalinzameling en -verwerking voor 100% worden gedekt door de heffing. Naast een basistarief per huishouden betaalt de gebruiker een capaciteitsafhankelijk tarief per containerlediging in de vorm van een tarief via het gebruik van een chipkaart, een 140-liter container of een 240-liter container. Op deze wijze wordt uitvoering gegeven aan het beginsel van 'de vervuiler betaalt'. De opbrengst is geen algemeen dekkingsmiddel, maar is bestemd voor de kostendekking van de afvalinzameling en -verwerking.

Berekening kostendekkende afvalstoffenheffing (Bedragen x €1.000)	Begroting	Werkelijk
Kosten taakveld(en)	1.614	1.493
Inkomsten taakveld(en)	615	540
Netto kosten taakveld	999	953
Toe te rekenen kosten	999	953
Overhead incl. (omslag)rente	217	194
BTW	316	316
Totale kosten	1.532	1.463
Opbrengst afvalstoffenheffing	1.509	1.506
Dekkingspercentage	98%	103%

Tarieven afvalstoffenheffing	2016	2017
Basistarief (vast recht)	€ 113,00	€ 113,00
1 lediging bij de verzamelafvalcontainer via een chipkaart	€ 0,60	€ 0,60
1 lediging restafvalcontainer (grijs) 140 liter	€ 5,60	€ 5,60
1 lediging restafvalcontainer (grijs) 240 liter	€ 9,20	€ 9,20
Raming opbrengst afvalstoffenheffing (basistarief + ledigingen)		
Raming opbrengst basistarief (vast recht) (Bedragen x € 1.000)	1.828*	1.097
Werkelijke opbrengst basistarief (Bedragen x € 1.000)	1.557 *	1.152
Verschil tussen werkelijke opbrengst en raming basistarief (Bedragen x € 1.000)	-271*	55
* Betreft vast recht + opbrengst ledigingen restafval		
Raming opbrengst ledigingen restafval (Bedragen x € 1.000)	Zie boven	412
Werkelijke opbrengst ledigingen restafval (Bedragen x € 1.000)	Zie boven	354
Verschil tussen werkelijke en geraamde ledigingen (Bedragen x € 1.000)	Zie boven	-58
Aantal ledigingen bij de verzamelafvalcontainer via een chipkaart #	7.366	11.625
Aantal ledigingen restafvalcontainer (grijs) 140 liter #	11.855	10.599
Aantal ledigingen restafvalcontainer (grijs) 240 liter #	36.686	31.290
# Gegevens verstrekt door ROVA		

Toelichting tabel

De opbrengst afvalstoffenheffing 2017 moet nog met ruim € 4.000 worden verminderd in verband met oninbare vorderingen c.q. dubieuze debiteuren.

De lediging van de fractie restafval (grijs) 2017 laat een aantal verschuivingen zien ten opzichte van 2016.

Het aantal ledigingen bij de verzamelafvalcontainer door middel van een chipkaart steeg met meer dan 50% tot ruim 11.000 ledigingen, terwijl het aantal ledigingen van de 240-litercontainer daalde met bijna 15% tot ruim 31.000 en bij de 140-litercontainer dit aantal daalde met ruim 10% tot 10.600. Deze dalingen bij de containers zijn o.a. het gevolg dat de burger zich meer bewust is van de noodzaak om het afval te scheiden.

Voorziening afvalstoffenheffing

De reserve wordt ingezet om gelijkmatige ontwikkeling van de afvalstoffenheffing te waarborgen. De huidige stand van de voorziening bedraagt € 914.000.

Rioolheffingen

Belastingplichtig voor de rioolheffing is de gebruiker van een perceel van waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Ten aanzien van de exploitatielasten van gemeentelijke rioleringsvoorzieningen wordt uitgegaan van 100% kostendekking. Incidentele over- en onderdekking wordt verrekend met een egalisatiereserve om sterke tarieffluctuaties op te vangen. In 2014 is het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan voor de periode 2013-2018 vastgesteld. Dit plan is gebaseerd op rioolinspecties die zijn uitgevoerd in 2011 en 2012. Op basis van dit plan is geen sprake van een verhoging van het tarief van de rioolheffingen voor het belastingjaar 2017.

Berekening kostendekkende rioolheffing (Bedragen x €1.000)	Begroting	Werkelijk
Kosten taakveld(en)	1.988	1.987
Inkomsten taakveld(en)	-	-
Netto kosten taakveld	1.988	1.987
Toe te rekenen kosten	1.988	1.987
Overhead incl. (omslag)rente	361	319
BTW	163	163
Totale kosten	2.512	2.469
Opbrengst rioolheffing	2.976	2.973
Dekkingspercentage	118%	120%

Tarieven en opbrengsten rioolheffing	2016	2017
Rioolheffing gebruiker (tot 300 m3)	262	262
Meerverbruik per 100 m3 of een deel daarvan	21	21
Agrarisch bedrijf	304	304
Opbrengsten rioolheffing (Bedragen x €1.000)	2016	2017
Raming rioolheffing	2.932	2.976
Werkelijke opbrengst rioolheffing	2.935	2.973
Verschil tussen werkelijke opbrengst en raming	3	3

Voorziening rioolheffing

De voorziening wordt ingezet om gelijkmatige ontwikkeling van de rioolheffing te waarborgen. De huidige stand van de voorziening bedraagt € 930.000.

Toeristenbelasting

Deze belasting wordt geheven ter zake van het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen vergoeding in welke vorm dan ook door personen, die niet in de gemeentelijke 'Basisregistratie personen' zijn opgenomen. De toeristenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel; de heffing wordt gebaseerd op basis van aangifte. Jaarlijks vindt er steekproefsgewijs controle op de aangiftes toeristenbelasting plaats. De bedoeling hiervan is niet alleen om de aangiftes op juistheid en volledigheid te controleren, maar ook om de exploitanten, daar waar nodig, te adviseren bij een doelmatiger opzet van de administratie, zodat het invullen van de aangifte toeristenbelasting eenvoudiger en sneller kan geschieden. De tarieven zijn sinds 2012 niet verhoogd.

Tarieven toeristenbelasting (prijs per persoon per nacht)	2016	2017
Hotel, pension, appartement, boerderijkamer	€ 1,60	€ 1,60
Recreatiewoningen, niet beroepsmatig verhuurde ruimten	€ 1,00	€ 1,00
Kampeermiddelen: mobile kampeeronderkomens, stacaravans	€ 0,60	€ 0,60
Groepsaccommodaties (kampeerboerderij)	€ 0,60	€ 0,60
Opbrengst toeristenbelasting (Bedragen x €1.000)	2016	2017
Raming opbrengst	300	300
a. meer- of minderopbrengst vorige dienstjaren	93	39
b. verwachte opbrengst dienstjaar	300	340
Verschil tussen werkelijke opbrengst en raming	93	1

Toelichting tabel

De economische ontwikkelingen van de afgelopen jaren hebben ook invloed op het aantal overnachtingen in de diverse verblijfsaccommodaties. Werd voor 2017 evenals voor 2016 nog een opbrengst geraamd van € 300.000 per jaar; het aantal overnachtingen in 2016 liet zien dat die opbrengst 2016 steeg met € 39.000 boven de raming ter zake. Dit extra bedrag over 2016 is verantwoord in het dienstjaar 2017 en ofschoon het aantal overnachtingen in 2017 nog niet definitief bekend is wordt uitgegaan van een vergelijkbare uitkomst met 2016. Dit betekent dat ook over 2017 rekening wordt gehouden met een meeropbrengst van € 40.000.

Toelichting toeristenbelasting 2017

De aanslagen toeristenbelasting kunnen pas na afloop van het belastingjaar opgelegd, omdat deze gebaseerd wordt op het aantal overnachtingen in het belastingjaar (= kalenderjaar). Dit betekent, dat bij het opmaken van de jaarrekening een schatting moet worden gemaakt van de opbrengst. Deze schatting wordt doorgaans gebaseerd op het meest recente kohier, rekening houdend met eventueel gewijzigde omstandigheden.

Forensenbelasting

Deze belasting wordt geheven van natuurlijke personen die, zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, er op meer dan negentig dagen van het belastingjaar voor zich of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar te houden. De forensenbelasting is (ook) een algemeen dekkingsmiddel.

Tarief forensenbelasting	2016	2017
Forensenbelasting: vast bedrag per gemeubileerde woning	€ 285,00	€ 285,00
Opbrengst forensenbelasting (Bedragen x €1.000)	2016	2017
Raming opbrengst	137	132
Verminderingsaanslagen vorige dienstjaren	-2	-1
Oninbare vorderingen voorgaande dienstjaren	-2	-1
Werkelijke opbrengst	127	126
Verschil tussen werkelijke opbrengst en raming	-14	-8

Toelichting forensenbelasting

De raming van de opbrengst 2017 is gebaseerd op 465 aanslagen. Het kohier 2017 omvat echter 443 aanslagen, hetgeen 22 aanslagen minder is dan begroot en dus resulteert in een verschil tussen raming en opbrengst van ruim € 6.000. Daarnaast is in de jaarrekening 2017 een bedrag verantwoord van € 572 wegens

verminderings-aanslagen voorgaande dienstjaren, terwijl een bedrag van € 1.100 is opgenomen wegens oninbare vorderingen ter zake uit voorgaande dienstjaren.

Precariobelasting

Deze directe belasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. De raad heeft besloten om de precariobelasting te beperken tot de horecaterrassen.

Tarieven precariobelasting	2016	2017
Vaste terrassen		
- Binnenstad Ootmarsum	€ 14,15	€ 14,15
- Overige delen van de gemeente	€ 11,20	€ 11,20
Tijdelijke terrassen		
- Binnenstad Ootmarsum	€ 4,75	€ 4,75
Opbrengst precariobelasting (Bedragen x €1.000)	2016	2017
Raming opbrengst	18	18
Werkelijke opbrengst	18	16
Vershil tussen werkelijke opbrengst en raming	0	-2

Toelichting precariobelasting

Doordat het aantal m2 horecaterrassen, gesitueerd op de ondergrond van de gemeente, is verminderd, is daardoor ook de precario-opbrengst gedaald. De lagere opbrengst ad € 2.000 betreft onder andere correcties over voorgaande dienstjaren tot een bedrag van bijna € 1.500.

Bedrijveninvesteringszone (BIZ)

Onder de naam 'BIZ-bijdrage' wordt een directe belasting geheven ter bestrijding van de kosten die zijn verbonden aan activiteiten die zijn gericht op het bevorderen van leefbaarheid, veiligheid, ruimtelijke kwaliteit of een ander mede publiek belang in de openbare ruimte van de BI-zone. De BIZ-bijdrage wordt gedurende een periode van vijf jaar jaarlijks geheven ter zake van binnen de BI-zone gelegen onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen. De BIZ-bijdrage wordt geheven van degene die op 1 januari van het betreffende kalenderjaar gebruik maakt van de in de BI-zone gelegen onroerende zaak. Is een onroerende zaak op 1 januari van het betreffende kalenderjaar niet in gebruik, dan wordt de BIZ-belasting geheven van de eigenaar van die zaak. Degene, die van die zaak het genot heeft op basis van eigendom, bezit of beperkt recht, wordt aangemerkt als eigenaar. De 'Verordening BI-zone Denekamp 2012' en de 'Verordening BI-zone Ootmarsum 2012' zijn op 20 december 2011 vastgesteld. Deze verordeningen gelden tot en met het belastingjaar 2016.

In 2017 kon (na herstemming) allen de BIZ-belasting in Ootmarsum worden gehandhaafd; in Denekamp was de uitkomst van de draagvlakmeting negatief, reden waarom de BIZ-belasting aldaar eind 2016 is beëindigd.

De BIZ-opbrengsten 2017 en volgende jaren worden in subsidievorm doorbetaald naar de Stichting BIZ

Ootmarsum.

Tarieven BIZ-belasting Ootmarsum	2016	Tarief 2017 (aantal aanslagen)
Tarieven BIZ-belasting o.b.v. de WOZ-waarde		
Ootmarsum:		
€ 100.000 of minder	€ 435	€ 435 (39)*
meer dan € 100.000 en minder dan € 200.001	€ 535	€ 535 (45)*
meer dan € 200.000 en minder dan € 300.001	€ 635	€ 635 (34)*
meer dan € 300.000 en minder dan € 750.000	€ 735	€ 735 (38)*
€ 750.000 of meer	€ 1.035	€ 1.035 (15)*
* (Aantal aanslagen 2017)		
Opbrengst BIZ-belasting Ootmarsum (Bedragen x €1.000)	2016	2017
Raming opbrengst Ootmarsum	76	108
Werkelijke opbrengst	72	106
Verschil tussen werkelijke opbrengst en raming	-4	-2

Tarieven BIZ-belasting Denekamp	2016	2017
€ 500.000 of minder	€ 415	€ 415
€ 500.000 of minder dan € 750.000	€ 515	€ 515
€ 750.000 of meer	€ 615	€ 615

Opbrengst BIZ-belasting Denekamp (Bedragen x €1.000)	2016	2017
Raming opbrengst Denekamp	56	0
Werkelijke opbrengst	54	0
Verschil tussen werkelijke opbrengst en raming	-2	0

Toelichting BIZ

De werkelijke opbrengst van deze belasting in Ootmarsum is in 2017 € 2.205 achter gebleven ten opzichte van de ramingen, ofschoon de totale opbrengst beduidend hoger is ten opzichte van 2016. Deze stijging heeft tot gevolg, dat de subsidie aan de Stichting Ondernemersfonds Dinkelland naar evenredigheid hoger wordt en de uitvoerende organisatie aldaar meer financiële armslag verkrijgt.

Belastingopbrengsten

Soort heffing/ belasting	Rekening	Begroting	Rekening
(bedragen x € 1.000)	2016	2017	2017
Onroerendezaakbelastingen	6.164	6.246	6.217
Afvalstoffenheffing	1.557	1.509	1.506
Rioolheffing	2.935	2.976	2.973
Toeristenbelasting	393	300	339
Forensenbelasting	127	132	125
Precariobelasting	18	18	16
BIZ-belasting: * Denekamp + Ootmarsum	126 *	108 **	106 **
** Ootmarsum			
Totaal	11.320	11.289	11.282

Toelichting tabel

In de werkelijke opbrengsten is geen rekening gehouden met verminderingsbedragen respectievelijk oninbare bedragen over voorgaande belastingjaren, zoals hiervoor opgenomen in de diverse opbrengstoverzichten.

Lokale lastendruk

Om een indruk te geven van de lastendrukontwikkeling op basis van aanvaard beleid worden hierna de gevolgen voor een eenpersoonshuishouding en een meerpersoonshuishouden met of zonder eigen woning weergegeven. Deze vergelijking is gebaseerd op de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Bij de berekening van de lokale woonlasten is uitgegaan van een gemiddelde woningwaarde van € 239.000 in 2016 en een woningwaarde van € 246.000 in 2017, conform de uitgangspunten van de COELO-atlas uit die jaren.

Geen eigen woning	2016	2017	Vershil
Rioolheffing (tot 300 m3 waterverbruik)	€ 262,20	€ 262,20	0
Afvalstoffenheffing:			
a. basistarief (vast recht)	€ 113,00	€ 113,00	0
b. 5 ledigingen restafval (240 liter)	€ 46,00	€ 46,00	0
Totaal	€ 421,20	€ 421,20	0

Woning: 2016: € 239.000	2016	2017	Vershil	Vershil in %
2017: € 246.000*				
Onroerendezaakbelastingen	€ 358	€ 368	€ 10	+2,8%
Rioolheffing gebruiker(tot 300 m3 waterverbruik):	€ 262,20	€ 262,20	€ -	
Afvalstoffenheffing				
a. basistarief (vast recht)	€ 113	€ 113	€ -	
b. 5 ledigingen restafval (240 liter)	€ 46	€ 46	€ -	
Totaal	€ 779,20	€ 789,20	€ 10	+1,3%

Toelichting tabel lokale lastendruk

Uit het vorenstaand overzicht blijkt, dat de tarieven van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing in 2017 niet zijn gewijzigd ten opzichte van het jaar 2016.

Door de waardeontwikkeling van woningen in de afgelopen jaren is het OZB-tarief voor woningen voor het jaar 2017 vastgesteld op 0,1495% per € 1.000 WOZ-waarde; voor het jaar 2016 was dit een fractie hoger, namelijk 0,1499%. De opbrengststijging van € 8.000 ten opzichte van de raming ad € 3.700.000 is dan ook voornamelijk het gevolg van areaaluitbreiding.

Mede doordat de gemiddelde WOZ-waarde met bijna 3% is gestegen ten opzichte van 2016 is de OZB-opbrengst eveneens bijna 3% toegenomen. Omdat de tarieven van de afvalstoffenheffing respectievelijk de rioolheffing niet zijn gestegen resulteert dit in een toename van de totale woonlasten met bijna 1,3%.

Kwijtscheldingsbeleid

Kwijtschelding is één van de wijzen waarop een schuld tenietgaat. Kenmerk van kwijtschelding is, dat het gaat om belastingschuldigen die niet in staat zijn anders dan met buitengewoon bezwaar de belasting te betalen. Op grond van artikel 255 van de Gemeentewet bestaat de mogelijkheid om belastingplichtigen, die een inkomen en een vermogen beneden bepaalde minimum normen hebben, kwijtschelding te verlenen van hun belastingschuld.

Gemeenten beschikken hierin over een zekere mate van beleidsvrijheid. Gemeenten mogen ook zelf bepalen welke belastingsoorten in aanmerking komen voor kwijtschelding.

Dinkelland past kwijtschelding toe voor alleen de volgende heffingen:

- afvalstoffenheffing,
- rioolheffing en
- onroerendezaakbelastingen.

Overzicht kwijtscheldingsverzoeken en –bedragen

Overzicht kwijtscheldingsverzoeken	2016	2017
Aanvragen die afgewezen zijn	20	33
Aanvragen die gedeeltelijk toegewezen zijn	2	3
Aanvragen die volledig zijn toegewezen	252	278
Totaal	274	314
Kwijtscheldingsbedragen (Bedragen x €1.000)	2016	2017
Raming kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen	90	107
Werkelijke kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen	98	113
Verskil tussen raming en werkelijke kwijtschelding	-8	-6

Toelichting: de toename van zowel het aantal aanvragen als het totaalbedrag van de kwijtschelding is het gevolg van een gerichte actie begin 2017, waarbij via de uitkeringsinstantie de Participatiedoelgroep is gewezen op de mogelijkheid om voor de gemeentelijke belastingen kwijtschelding aan te vragen.

In het bedrag van de kwijtschelding zijn ook maximaal 5 ledigingen (over 2016; aanslag 2017) gebaseerd op een 240-liter restafvalcontainer begrepen.

9. PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Inleiding

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft een indicatie in welke mate het vermogen van de gemeente Dinkelland toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid moet worden aangepast. Door de financiële risico's te beheersen en het weerstandsvermogen hierop af te stemmen, kan worden voorkomen dat elke nieuwe financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen.

Risicobeheersing

Op 1 juli 2014 is door de raad het Beleidskader risicomanagement vastgesteld. In het beleidskader zijn de volgende doelstellingen voor risicomanagement opgenomen:

- Kaderstelling raad en formuleren van beleidsuitgangspunten
- Inzicht krijgen in de risico's die de gemeente loopt
- Beoordelen en optimaliseren van het weerstandsvermogen
- Vergroten van het risicobewustzijn van de organisatie (medewerkers)
- Voldoen aan wet en regelgeving

Als vervolg daarop hebben wij op 9 juni 2015 het Stappenplan risicomanagement vastgesteld. In dit stappenplan staan 5 stappen beschreven:

1. Bewust worden
2. Identificeren
3. Analyseren en beoordelen
4. Beheersen en aandacht geven
5. Vooruitdenken

In de presentatie die onze concerncontroller op 16 mei 2017 voor uw raadscommissie heeft verzorgd, zijn de volgende lopende ontwikkelingen geschetst, die ook onverkort gelden voor 2018:

- Verder uitwerken stappenplan 2015 en aanbevelingen rekenkamerrapport Dinkelland
- Grotere betrokkenheid concerncontroller
- Update risicoparagraaf in programmajournaals
- Borging binnen projectmatig creëren
- In beeld brengen risico's verbonden partijen
- Koppeling risico's met beheersmaatregelen en interne audits

De ontwikkeling met betrekking tot het in beeld brengen van de risico's van verbonden partijen ziet u terug in de paragraaf Verbonden partijen van de programmabegroting 2018. Hier is per verbonden partij (zoals privaatrechtelijk als publiekrechtelijk) het risicoprofiel aangegeven. Samen met het financiële belang in de verbonden partij bepaalt dit welke mate van toezichtregime op de verbonden partij van toepassing is.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen kunnen we bepalen door onderstaande stappen te doorlopen:

1. Een inventarisatie van de risico's (risicoprofiel)
2. Benodigde weerstandscapaciteit
3. Beschikbare weerstandscapaciteit
4. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Risicoprofiel en weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel worden de 10 risico's gepresenteerd met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risico	Kans	Financieel gevolg	Involed
Het niet (kunnen) verkopen van gemeentelijk vastgoed tegen taxatiewaarde	20%	max.€ 2.226.000	8.73%
Voorlopige risico inschatting 3 decentralisaties*	50%	max.€ 800.000	7.90%
Juridisch conflict wat kan leiden tot nabetaling	90%	max.€ 300.000	7.09%
Weglekken of onjuist/ongewild verspreiden van informatie aan onbevoegde partijen/individuen, waardoor een boete of aansprakelijkstelling volgt vanuit AP	30%	max.€ 810.000	4.74%
Leningen waarvoor de gemeente rechtstreeks garant staat zonder tussenkomst van de WSW	10%	max.€ 2.320.000	4.49%
Algemene uitkering valt lager uit dan begroot	90%	max.€ 250.000	4.45%
Kostenstijging bouw- en woonrijpmaken	50%	max.€ 438.600	4.29%
Opdrachten die ten onrechte niet Europees worden aanbesteed	70%	max.€ 250.000	4.14%
Tegenvallers bouw- en woonrijp maken	40%	max.€ 500.000	3.91%
Tekorten op verliesexploitatie	30%	max.€ 539.000	3.19%

*= de risico inschatting voor de 3 decentralisaties zal in 2018 nader worden geconcretiseerd.

2. Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. Hieruit volgt dat 90% zeker is dat alle risico's (€ 19,0 miljoen) kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 3,4 miljoen (benodigde weerstandscapaciteit). Het totaal aan risico's is enorm afgenomen t.o.v. de jaarrekening 2016. Het grootste risico (juridische claim grondexploitatie; max. € 9 miljoen) is omgezet in een voorziening (zie toelichting paragraaf grondbeleid)

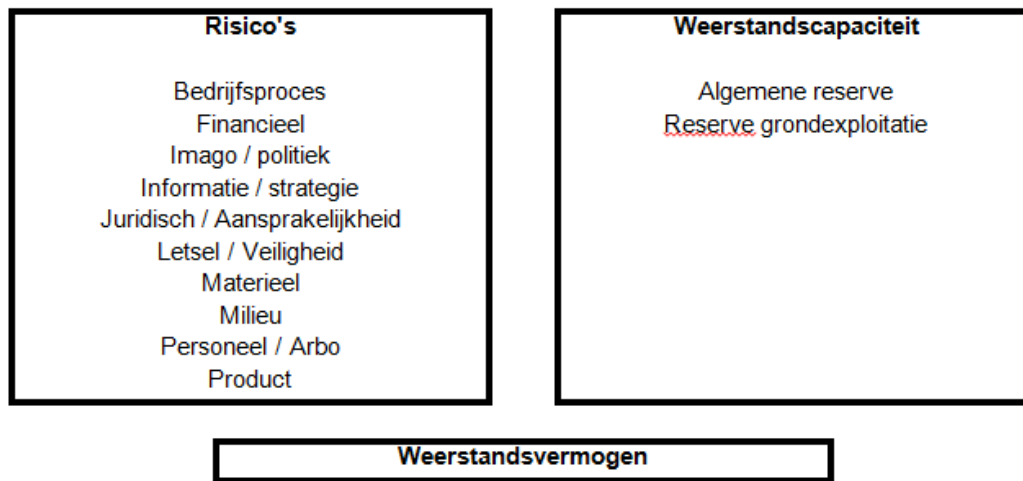
3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van gemeente bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Tabel 1: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Capaciteit
Algemene reserve	6.846.000
Reserve grondexploitatie	2.921.000
Totale weerstandscapaciteit	9.767.000

4. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	9.767.000	= 2,9
	Benodigde weerstandscapaciteit		3.382.000	

De berekening van de hiervoor weergegeven ratio van 2,9 betreft de feitelijke stand per balansdatum 31 december 2017. Bij de bepaling van het onderdeel beschikbare weerstandscapaciteit (de reserves) is (nog) geen rekening gehouden met de besluitvorming uit het raadspectief 2018 en de begroting 2018. In deze beide documenten is vastgehouden aan de eerder vastgestelde ratio van 1,4 wat heeft geleid tot het overhevelen van het surplus aan beschikbare weerstandscapaciteit aan de reserve incidenteel beschikbare algemene middelen. Zoals u van ons gewend bent komen we niet bij de jaarverantwoording, maar bij de komende P&C documenten met voorstellen hoe om te gaan met de ratio van het weerstandsvermogen en de gevolgen daarvan voor onze incidenteel beschikbare middelen.

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel 3: Weerstandsnorm		
Waarderingcijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio valt dan in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Kengetallen

Om de financiële positie van de gemeente in beeld te brengen, stelt de gemeente Dinkelland jaarlijks een balans en een overzicht van de exploitatie in baten en lasten op. Maar voor een goed oordeel over deze financiële positie zijn aanvullende kengetallen nodig. Deze kengetallen bieden u ondersteuning bij uw kaderstellende en controlerende rol. Bovendien kan met deze kengetallen de gemeente Dinkelland goed worden vergeleken met andere gemeenten. Eén afzonderlijk kengetal zegt niet alles en moet altijd in relatie worden gezien met andere kengetallen.

We onderscheiden 5 kengetallen

- 1a. netto schuldquote
- 1b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
2. solvabiliteitsratio
3. grondexploitatie
4. structurele exploitatieruimte
5. belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

1a. Netto schuldquote

Dit kengetal zegt het meest over de financiële vermogenspositie van de gemeente. Hoe hoger de schuld, hoe meer kapitaallasten (rente en aflossing) er zijn. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie.

	(bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Jaarrekening 2017
A	Vaste schulden	37.259	37.298	33.931
B	Netto vlottende schuld	3.089	7.500	5.448
C	Overlopende passiva	4.952	7.394	2.104
D	Financiële vaste activa	10.134	11.738	9.028
E	Uitzettingen < 1 jaar	15.294	4.500	24.486
F	Liquide middelen	519	1.000	469
G	Overlopende activa	2.280	1.500	1.613
H	Totale baten	67.570	55.625	70.263
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	25,30	60,10	8,40

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Zie netto schuldquote, maar dan gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden.

	(bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Jaarrekening 2017
A	Vaste schulden	37.259	37.298	33.931
B	Netto vlottende schuld	3.089	7.500	5.448
C	Overlopende passiva	4.952	7.394	2.104
D	Financiële vaste activa	2.860	3.140	2.701
E	Uitzettingen < 1 jaar	15.294	4.500	24.486
F	Liquide middelen	519	1.000	469
G	Overlopende activa	2.280	1.500	1.613
H	Totale baten	67.570	55.625	70.263
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	36,40	75,60	17,40

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hieronder wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale vermogen. Hoe hoger het aandeel, hoe gezonder de gemeente.

	(bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Jaarrekening 2017
A	Eigen vermogen	39.238	22.358	44.680
B	Balanstotaal	89.183	83.084	91.051
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	43,99	26,90	49,10

3. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Deze boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

	(bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Jaarrekening 2017
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden	-	-	-
B	Bouwgronden in exploitatie	9.374	10.143	4.957
C	Totale baten	67.570	55.625	70.263
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	13,90	18,20	7,10

4. Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de (structurele) vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft het ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen, dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

	(bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Jaarrekening 2017
A	Totale structurele lasten	52.431	51.709	50.971
B	Totale structurele baten	49.661	50.493	53.935
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	2.139	0	1.514
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	1.919	189	1.515
E	Totale Baten	67.570	55.625	70.263
	Structurele exploitatieruimte (B-A)+(D-C)/E x 100%	-4,40	-1,80	4,20

5. Belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft de ruimte weer die de gemeente Dinkelland heeft om zijn belastingen te verhogen. De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomst. Een hoog tarief ten opzichte van het landelijk gemiddelde geeft aan in hoeverre de gemeente al gebruikt heeft moeten maken van deze optie.

	(In €)	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Jaarrekening 2017
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	358	388	368
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	262	286	262
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	159,00	214,00	135,00
D	Eventuele heffingskorting	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
E	Totale woonlasten (A+B+C+D)	779,00	869,00	765,00
F	Woonlasten landelijk gemiddelde	723	n.n.b.	n.n.b.
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde (E/F) x 100%	107	n.n.b.	n.n.b.

	(In €)	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Jaarrekening 2017
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	358	388	368
	OZB-lasten voor een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (uitgangspunt COELO-atlas)			
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	262	286	262
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	159,00	214,00	135,00
D	Eventuele heffingskorting	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
E	Totale woonlasten (A+B+C+D)	779,00	869,00	765,00
F	Woonlasten landelijk gemiddelde	723	n.n.b.	n.n.b.
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde (E/F) x 100%	107	n.n.b.	n.n.b.

Totaal tabel kengetal en uitkomst

Kengetal	Uitkomst (%)
Netto schuldquote	8,4
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen	17,4
Solvabiliteit	49,1
Grondexploitatie	7,1
Structurele exploitatieruimte	4,2
Belastingcapaciteit	n.n.b.

10. PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Introductie en doelstelling

De paragraaf Kapitaalgoederen gaat in op de manier waarop het op duurzame wijze in stand houden van kapitaalgoederen (de fysieke gemeentelijke infrastructuur) is geborgd. Onder kapitaalgoederen verstaan we: wegen (inclusief kunstwerken), riolering, water, groen en gebouwen.

Voor het geformuleerd doel zijn en worden onderhoudsplannen opgesteld, waarin we aangeven op welk kwaliteitsniveau kapitaalgoederen worden onderhouden. Als introductie op deze paragraaf staat hieronder het overzicht van de beheerplannen voor de kapitaalgoederen.

Beheerplannen	Jaar van vaststelling plan door de gemeenteraad	Looptijd t/m	Financieel in de begroting vertaald?	Uitgesteld onderhoud?
Wegen 1	2.016	n.v.t.	ja	nee
Riolering	2.013	2.018	ja	nee
Water 2	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Groen	2014	n.v.t.	ja	nee
Gebouwen	2015	2.018	ja	nee
Openbare verlichting	2.015	n.v.t.	ja	nee

1: Kunstwerken (duikers en bruggen) vallen onder het aspect 'wegen'.

2: Voor 'water' is in de gemeente Dinkelland geen sprake van kapitaalgoederen. In deze paragraaf Kapitaalgoederen komt 'water' daarom niet meer terug.

Beleid en beheer

Algemeen

Het onderhoudsniveau van de openbare ruimte is in 2014 vastgesteld in het beleidsplan Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR). Dit plan gaat uit van de systematiek om te werken volgens zogeheten beeldkwaliteit.

Voor het beheer van de wegen en het groen gebruiken we de (beeld)Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte van CROW. In de catalogus is met foto's aangegeven wat de relatie is tussen beeldkwaliteit (foto) en het onderhoudsniveau. U heeft het gewenste basis onderhoudsniveau vastgesteld op kwaliteit C. Voor het gebiedstype 'hotspot' is een hoger onderhoudsniveau vastgelegd. Uit inspecties en schouwen blijkt dat de afgesproken kwaliteit is behaald.

De gemeente Dinkelland is in veel gevallen slechts verantwoordelijk voor het groot onderhoud van gemeentelijk vastgoed. De verantwoordelijkheden voor het dagelijks (klein) en groot onderhoud zijn vastgelegd in huurcontracten of gebruiksovereenkomsten. Daar waar sprake is van leegstand, draagt de gemeente als eigenaar weer de verantwoordelijkheid voor ook het klein onderhoud. Voor de schoolgebouwen heeft de KONOT (stichting Katholiek Onderwijs Noordoost-Twente), en in een enkel geval stichting Consent, de verantwoordelijkheid over het dagelijks, klein en groot onderhoud. Het dagelijks en klein onderhoud van de gebouwen voor de eigen bedrijfsvoering valt onder de verantwoordelijkheid van Noaberkracht (gemeenschappelijke regeling).

Wegen

In 2016 is het meerjaren onderhoudsplan (MOP) wegen en kunstwerken vastgesteld. Met de vaststelling is geborgd dat de infrastructuur op een gewenst niveau wordt onderhouden en dat er daarvoor voldoende financiële middelen beschikbaar zijn. In het plan is vastgelegd dat het wegennet is ingedeeld in verschillende categorieën (structurelementen). Per categorie en functie is de gewenste onderhoudskwaliteit vastgelegd in een ambitie. De ambities vinden aansluiting op de door CROW ontwikkelde systematiek voor beeldkwaliteit. Voor wegen is een generieke ambitie volgens beeldkwaliteit C vastgesteld. Voor voetpaden in woongebieden is vastgelegd dat hiervoor een hogere kwaliteit B wordt gehanteerd. De verharding in de hotspots wordt

onderhouden op kwaliteit A. De werkwijze om verschillende ambitieniveaus te gaan hanteren zal in de werkprocessen geïmplementeerd worden. Met ingang van 2017 is er voor het realiseren van de gekozen ambities structureel voldoende budget in de begroting opgenomen. De ontwikkelingen in kwaliteit ten opzichte van ambitie zullen vanaf dat jaar gemonitord worden.

Voor het verrichten van groot onderhoud aan asfalt- en betonwegen is een meerjarig onderhoudsbestek op de markt gezet. Het jaar 2016 is het eerste jaar van dat bestek. Verspreid over de hele gemeente zijn hiervoor diverse onderhoudswerken uitgevoerd. Enkele voorbeelden van het onderhoud zijn: Nordhornsestraat Denekamp, rotondes Kloppendijk en Borgher Denekamp, recreatief fietspad Ekelhofsveldweg Rossum, herstraten Kerkweg Tilligte, onderhoud omgeving Roerdomp (met burgerparticipatie) en asfaltonderhoud aan verspreide wegen buitengebied.

Bij vaststelling van het meerjaren onderhoudsprogramma is geconstateerd dat onvoldoende inzicht bestaat omtrent de actuele staat van de civiele kunstwerken. Landelijk wordt nog gewerkt aan een nieuwe norm voor bruggen die minder intensief worden belast. Die zal naar verwachting in 2018 verschijnen.

Openbare verlichting

Het onderhoud van de openbare verlichting is geregeld via een meerjaren onderhoudsbestek met in totaal zes gemeenten. In totaal worden circa 5.900 lichtpunten onderhouden. Grootschalig onderhoud en vervanging pakken we bij voorkeur planmatig aan als onderdeel van een groter renovatieproject. Dit gebeurt conform het beleidsplan 'Verlichten openbare ruimte'. Planmatige vervanging naar energiezuinige verlichting is daarin geborgd.

Riolering

In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP 2013-2018) zijn de kaders en het beleid vastgelegd voor het onderhoud en vervanging van de riolering, maar ook voor verbeteringsmaatregelen. In 2016 zijn aanvullende inspecties uitgevoerd van riolen in Tilligte en Deurningen, De resultaten daarvan worden nader geanalyseerd. De maatregelen voor de riolering die in 2017 zijn uitgevoerd, volgen uit het maatregelenprogramma GRP 2013-2018. In 2017 is vooral in de omgeving Dokter Hondelinkstraat, Meester Mulderstraat, Malandstraat, Brandlichterweg totaal ca 1600 meter vervangen. De focus ligt de komende jaren op vervanging en relining van de hoofdriolen

Groen

De kwaliteit van groenvoorzieningen wordt primair bepaald op basis van beeldkwaliteit. Afhankelijk van de locatie zijn minimale beeldkwaliteitsniveaus vastgesteld door uw gemeenteraad. In het algemeen is kwaliteitsniveau C het gewenste niveau. Bij 'hotspots' geldt het hogere kwaliteitsniveau A. Maandelijks monitoren we steekproefsgewijs de kwaliteit van het groenareaal. Uit de schouwen blijkt dat het gewenste onderhoudsniveau wordt behaald.

Voor bomen voeren we naast beeldkwaliteit ook een wettelijke veiligheidsinspectie uit (Visual Tree Assessment). Daarbij bepalen we op grond van het risicoprofiel welke inspectiefrequente nodig is en welke eventuele onderhoudsmaatregelen nodig zijn.

Gebouwen

De gebouwen, waarvan het onderhoud een verantwoording is van de gemeente, worden via een MOP (meerjaren onderhoudsplan) functioneel op niveau 2/3 (goed/voldoende) gehouden. Jaarlijks worden het onderhoudswerkzaamheden uit het MOP getoetst op nut en noodzaak. Om de vier jaar worden de MOP's geactualiseerd aan de hand van gebouwinspecties volgens de NEN 2767. De voorziening "planmatig onderhoud gemeentelijke gebouwen" wordt via deze actualisatie op pijl gehouden.

Externe beleidsontwikkelingen die impact hebben op onderhoud

Landelijk wordt gewerkt aan een nieuwe richtlijn voor lokale bruggen, die met de huidige systematiek voor inspectie vaak (onterecht) het stempel 'einde levensduur' of 'afgekeurd' krijgen. Dat komt omdat lokale bruggen nu vaak beoordeeld worden op grond van normen die voor bruggen op rijkswegen gelden. Deze zijn te zwaar voor de lokale omstandigheden. Het initiatief hiertoe is in 2015 gestart en inhoudelijke voorstellen werden in 2018 verwacht. De uitkomsten hiervan zijn ook van belang voor de pilot met het assetmanagement

op bruggen.

11. PARAGRAAF FINANCIERING

Algemeen

De wet Financiering Decentrale Overheden (fido) bevordert een solide financieringswijze bij openbare lichamen. Het doel hiervan is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten. De wet kent een onderscheid tussen regels voor korte financiering (kasgeldlimiet) en regels voor lange financiering (renterisiconorm). Het onderscheid is gelegd bij 1 jaar.

Kasgeldlimiet en korte financiering

De kasgeldlimiet geeft het maximale bedrag aan dat met kortlopende middelen mag worden gefinancierd. Deze limiet wordt elk kwartaal getoetst en mag in beginsel niet worden overschreden. Wanneer de limiet voor het derde achtereenvolgende kwartaal wel wordt overschreden moet de provincie Overijssel daarvan op de hoogte worden gesteld en moet een plan om binnen de limiet te blijven ter goedkeuring worden voorgelegd. De limiet voor 2017 bedraagt 8,5% van de lasten van de begroting bij aanvang van het jaar, 8,5% van afgerond € 77 mln is € 6,5 miljoen. De limiet is in 2017 4 kwartalen overschreden, hierover heeft afstemming met de provincie plaatsgevonden.

Kasgeldlimiet	€ (x1 miljoen)
Begrotingstotaal 2017	77,0
Vastgesteld percentage	8,5%
Kasgeldlimiet	6,5

Renterisiconorm en lange financiering

De renterisiconorm is een instrument voor de beheersing van het risico van een rentewijziging. Jaarlijks mogen de renterisico's uit hoofde van renteherziening en herfinanciering niet hoger zijn dan 20% van het begrotingstotaal. Er mag dus maar 1/5^e deel van de totale begroting aan rentegevoeligheid onderhevig zijn.

Renterisiconorm	€ (x1 miljoen)
Begrotingstotaal 2017	77,0
Vastgesteld percentage	20,0%
Renterisiconorm	15,4
Renterisico: herfinanciering + renteherziening	-
Ruimte	15,4

In 2017 is geen renterisico gelopen. Dit blijft binnen de norm.

Leningen

Onderstaande tabel geeft inzicht in de opgenomen geldleningen:

Leningen (opgenomen)		€ (x 1 miljoen)
Beginstand per 1 januari 2017		37,3
Bij:	nieuwe leningen t.b.v. investeringen	-
Af:	reguliere aflossingen	3,4
	vervroegde aflossingen	
Eindstand per 31 december 2017		33,9

EMU Saldo

Het EMU saldo geeft weer wat het saldo aan inkomsten en uitgaven van de gehele sector overheid in een bepaalde periode is. In grote lijnen is dit het exploitatiesaldo voor bestemming plus de afschrijvingen min de investeringen over een bepaald jaar. In 2017 was dit voor Dinkelland: € 6.546.000.

Algemene ontwikkelingen

Liquiditeit, rentevisie en schatkistbankieren

De gemeente Dinkelland heeft ook in 2017 gekozen voor spreiding in de financieringsmogelijkheden. Door een actuele liquiditeitsplanning kan worden ingespeeld op eventuele tekorten of overschotten in de toekomst. Zo wordt door het aantrekken van langlopende geldleningen ingespeeld op eventuele liquiditeitstekorten voor de lange termijn.

Eventuele voorziene tekorten op de korte termijn worden opgevangen door het aantrekken van 1-maands geldleningen. Het 1-maands rentetarief is op dit moment negatief. Dat betekent dat de gemeente bij het aantrekken van een kasgeldlening met een looptijd van 1 maand rente ontvangt. Omdat de gemeente ervoor gekozen heeft om een gedeelte van eventuele liquiditeitstekorten met kort geld te financieren, pakt de rentevisie goed uit en levert dit de gemeente geld op.

Eventuele liquiditeitsoverschotten worden als gevolg van schatkistbankieren automatisch afgeroomd naar onze bankrekening bij het Ministerie. Dit levert echter niets op, het rentepercentage is op dit moment 0.

Geldleningen

Er zijn in 2017 geen geldleningen aangetrokken en er zijn ook geen extra aflossingen geweest.

Kasgeldleningen

Om tijdelijke liquiditeitstekorten zo efficiënt mogelijk te overbruggen is er de mogelijkheid om kasgeldleningen af te sluiten. In 2017 zijn er geen kasgeldleningen afgesloten.

Rente: 1-maands euribor

Het 1-maands euribor rentetarief is in 2017 is het hele jaar negatief geweest. Per 1 januari 2017 bedroeg het percentage -0,368%. Eind december was dit percentage – 0,368%.

Schatkistbankieren

In december 2013 is de wet Schatkistbankieren in werking getreden. Deze wet verplicht alle decentrale overheden om hun overtollige (liquide) middelen aan te houden in de schatkist. 'Overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Hierdoor zal de Nederlandse staat minder geld hoeven te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen. De rente die vergoed wordt, is gelijk aan de rente die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat en is op dit moment 0.

12. PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN

Algemeen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is, of waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt. Het aangaan van banden met verbonden derde partijen komt altijd voort uit het publieke belang. Het is een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren.

Deze paragraaf is om twee redenen voor u van belang. Op de eerste plaats voeren verbonden partijen vaak beleid uit dat de gemeente in principe zelf ook kan doen. De gemeente blijft de uiteindelijke verantwoordelijkheid houden voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. Er blijft dus voor u nog steeds een kader stellende en controlerende taak over bij die programma's. De tweede reden betreft de kosten – het budgettaire beslag- en de financiële risico's die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen. De verbonden partijen, waarbij de gemeente Dinkelland betrokken is, worden hieronder beschreven.

Naam Verbonden partij	Activiteiten	Bestuurlijk belang	Financieel belang
Gemeenschappelijke regelingen			
Noaberkracht Dinkelland Tubbergen			
<p>Het openbaar lichaam Noaberkracht Dinkelland Tubbergen is een samenwerkingsverband van de gemeenten Tubbergen en Dinkelland in de vorm van een gemeenschappelijke regeling (gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie Tubbergen-Dinkelland). De vestigingsplaats is Denekamp.</p> <p>De raad van Dinkelland heeft op 15 december 2015 toestemming verleend om Noaberkracht Dinkelland Tubbergen met ingang van 1 januari 2016 om te zetten van een openbaar lichaam naar een bedrijfsvoeringsorganisatie.</p>	<p>1. In naam van de deelnemende bestuursorganen is de bedrijfsvoeringsorganisatie in ieder geval belast met:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Beleidsontwikkeling en beleidsvoorbereiding; b. Uitvoering van het door de gemeentelijke bestuursorganen vastgestelde beleid; c. Inkoop en aanbesteding van opdrachten, behoudens voor zover het de bedrijfsvoering betreft; d. Uitvoering van door de rijksoverheid opgedragen medebewindstaken; e. Toezicht op en handhaving van de hiervoor genoemde uitvoering. 	<p>Door de omzetting van een openbaar lichaam naar een bedrijfsvoeringsorganisatie kent Noaberkracht Dinkelland Tubbergen met ingang van 1 januari 2016 nog slechts een bestuur, in plaats van een algemeen en dagelijks bestuur. De samenstelling van het bestuur blijft gelijk ten opzichte van dat van het algemeen en dagelijks bestuur. Ook het bestuurlijk belang blijft ongewijzigd.</p>	<p>De gemeente Dinkelland draagt voor 56,35% bij aan de begroting van de gemeenschappelijke regeling. De bijdrage van Dinkelland over 2017 bedroeg € 17.767.000.</p> <p>EV: € 1.932.000</p> <p>VV: € 3.902.000</p> <p>Resultaat: € 1.268.000</p>

Naam Verbonden partij	Activiteiten	Bestuurlijk belang	Financieel belang
	<p>2. In eigen naam is de bedrijfsvoeringsorganisatie in ieder geval belast met:</p> <p>a. De bedrijfsvoering;</p> <p>b. Inkoop en aanbesteding van opdrachten ten behoeve van de bedrijfsvoering.</p> <p>De bedrijfsvoeringsorganisatie voert uitsluitend taken uit voor bestuursorganen van Dinkelland en Tubbergen.</p>		

Regio Twente	Activiteiten	Bestuurlijk belang	Financieel belang
<p>Het regionaal openbaar lichaam Regio Twente is een samenwerkingsverband van alle 14 Twentse gemeenten in de vorm van een gemeenschappelijke regeling.</p> <p>Regio Twente is gevestigd in Enschede.</p> <p>De raad van Dinkelland heeft op 3 november 2015 ingestemd met de wijziging van de gemeenschappelijke regeling Regio Twente per 1 januari 2016. De wijziging hangt samen met het vervallen van de plusstatus van Regio Twente en is in lijn met de heroriëntatie op de samenwerking in Twente. Met ingang van 1 januari 2016 is de gemeenschappelijke regeling Regio Twente een collegeregelgeling.</p>	<p>Regio Twente behartigt de (Twentse) belangen op de volgende terreinen:</p> <p>* basispakket</p> <p>a. Publieke gezondheid, onder de naam GGD Twente;</p> <p>b. Jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning;</p> <p>c. Sociaaleconomische structuurversterking;</p> <p>d. Recreatieve voorzieningen;</p> <p>e. Bovengemeentelijke belangenbehartiging;</p> <p>* vrijwillige samenwerking</p> <p>f. Faciliteren, coördineren en afstemmen gemeentelijke aangelegenheden;</p> <p>g. Bedrijfsvoering.</p>	<p>Als gevolg van de wijziging van de gemeenschappelijke regeling Regio Twente benoemt het college uit zijn midden een (plaatsvervangend) lid van het algemeen bestuur.</p> <p>Een lid van het algemeen bestuur beschikt over één stem. Indien het gaat om de vaststelling van de begroting, wijzigingen daarvan en de jaarrekening alsmede om besluiten over investeringen op basis van een gemeentelijke bijdrage beschikt een lid van het algemeen bestuur, behoudens de voorzitter, over het aantal stemmen dat wordt bepaald door het aantal inwoners van zijn gemeente bij aanvang van het kalenderjaar waarin de stemming plaatsvindt. De voorzitter beschikt in dat geval over één stem.</p>	<p>De deelnemende gemeenten betalen een jaarlijkse bijdrage, naar rato van het inwonertal. De bijdrage van Dinkelland over 2017 bedroeg € 1.186.252.</p> <p>EV: € 6.073.000</p> <p>VV: € 13.972.000</p> <p>Resultaat: € 196.000</p>

Veiligheidsregio Twente	Activiteiten	Bestuurlijk belang	Financieel belang
<p>Het openbaar lichaam Veiligheidsregio Twente is een verplicht samenwerkingsverband</p>	<p>Veiligheidsregio Twente heeft tot doel de brandweezorg, de rampenbestrijding, de</p>	<p>Op grond van artikel 11 van de Wet veiligheidsregio's vormen de burgemeesters</p>	<p>De bijdrage van Dinkelland over 2017 bedroeg € 1.780.167.</p>

Naam Verbonden partij	Activiteiten	Bestuurlijk belang	Financieel belang
van alle 14 Twentse gemeenten in de vorm van een gemeenschappelijke regeling. De gemeenschappelijke regeling is op 1 januari 2011 in werking getreden. Veiligheidsregio Twente is gevestigd in Enschede.	<p>crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau te integreren teneinde een doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding. De verplichting tot instelling van en deelname aan een veiligheidsregio vloeit rechtstreeks voort uit de Wet veiligheidsregio's die op 1 oktober 2010 in werking is getreden.</p> <p>Met ingang van 2013 is de gemeentelijke brandweer overgeheveld naar de Veiligheidsregio.</p>	van de deelnemende gemeenten het algemeen bestuur. Elk lid van het algemeen bestuur beschikt in de vergadering over één stem. Indien het gaat om de vaststelling van de begroting, wijzigingen daarvan en de jaarrekening, beschikt een lid van het algemeen bestuur over het aantal stemmen dat wordt bepaald door het aantal inwoners van zijn gemeente bij aanvang van het kalenderjaar waarin de stemming plaatsvindt (analoog aan de stemverhouding binnen Regio Twente).	<p>EV: € 631.000</p> <p>VV: € 57.218.000</p> <p>Resultaat: € 512.000</p>

<p>Crematoria Twente</p> <p>Het Openbaar Lichaam Crematoria Twente (OLCT) is een samenwerkingsverband van 13 Twentse en Achterhoekse gemeenten door middel van een gemeenschappelijke regeling. OLCT is gevestigd in Enschede.</p> <p>De raad van Dinkelland heeft op 3 november 2015 ingestemd met de wijziging van de gemeenschappelijke regeling OLCT per 1 januari 2016. Vanaf die datum is de gemeenschappelijke regeling OLCT een collegeregeling.</p> <p>Met ingang van 1 januari 2016 neemt Winterswijk geen deel meer aan de gemeenschappelijke regeling OLCT.</p>	<p>Het OLCT is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet op de lijkbezorging. Per 1 januari 2000 zijn deze taken ondergebracht in Crematoria Twente / Oost-Nederland B.V.</p>	<p>Als gevolg van de wijziging van de gemeenschappelijke regeling OLCT benoemt het college uit zijn midden een (plaatsvervangend) lid van het algemeen bestuur.</p> <p>Elk lid van het algemeen bestuur heeft één stem per 20.000 inwoners (of een gedeelte daarvan) van de gemeente die hij vertegenwoordigt, met dien verstande dat geen der individuele gemeentes zo veel stemmen kan hebben, dat zij zelfstandig een meerderheid kan vormen.</p>	<p>Crematoria Twente / Oost-Nederland B.V. keert jaarlijks dividend uit aan OLCT, die het dividend aan de deelnemende gemeenten uitkeert naar rato van het aantal crematies per deelnemende gemeenten.</p> <p>Er is in 2017 geen uitkering ontvangen.</p> <p>EV: € 1.228.000</p> <p>VV: € 101.000</p> <p>Resultaat: € 363.000</p>
--	--	--	---

<p>Stadsbank Oost Nederland</p> <p>Het openbaar lichaam Stadsbank Oost Nederland is een</p>	<p>De Stadsbank Oost Nederland is een intergemeentelijke</p>	<p>Als gevolg van de wijziging van de gemeenschappelijke</p>	<p>Er is sprake van twee vormen van</p>
--	--	--	---

Naam Verbonden partij	Activiteiten	Bestuurlijk belang	Financieel belang
<p>samenwerkingsverband van 22 Twentse en Achterhoekse gemeenten door middel van een gemeenschappelijke regeling. Stadsbank Oost Nederland is gevestigd in Enschede.</p> <p>De raad van Dinkelland heeft op 3 november 2015 ingestemd met de wijziging van de gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost Nederland per 1 januari 2016. Vanaf die datum is de gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost Nederland een collegeregeling.</p>	<p>kredietbank die zich ten behoeve van ingezetenen van de deelnemende gemeenten op maatschappelijk en zakelijk verantwoorde wijze bezighoudt met kredietverstrekking, budgetbeheer, schuldhelpverlening, preventie en voorlichting.</p>	<p>regeling Stadsbank Oost Nederland benoemt het college uit zijn midden een (plaatsvervangend) lid van het algemeen bestuur.</p> <p>Elk lid van het algemeen bestuur heeft in de vergadering één stem.</p>	<p>financiering:</p> <p>1. De financiering van de bestaanskosten is gebaseerd op 50% het aantal huishoudens in een gemeente en 50% op basis van de gedeclareerde omzet.</p> <p>2. De financiering van de dienstverlening wordt gefactureerd aan de hand van de geleverde diensten conform het productenboek.</p> <p>De bijdrage over 2017 bedroeg € 97.273.</p> <p>EV: € 1.547.000</p> <p>VV: € 19.744.000</p> <p>Resultaat: -/- € 113.000</p>

Stichtingen en verenigingen

<p>Stichting Participatie Dinkelland</p> <p>De stichting voert voor de gemeente Dinkelland de Wet sociale werkvoorziening en de Wet werk en bijstand uit.</p> <p>De stichting is gevestigd in de gemeente Dinkelland.</p>	<p>De stichting heeft ten doel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het exclusief ten behoeve van de gemeente Dinkelland (doen) uitvoeren van de Wsw en de Wwb; - het ter beschikking stellen van arbeidskrachten: Wsw-medewerkers en Wwb-medewerkers. 	<p>De stichting heeft een raad van toezicht die bestaat uit de leden van het college.</p>	<p>Het inkomen/vermogen van de stichting wordt gevormd door de uitvoeringsvergoedingen Wsw/Wwb, te ontvangen van de gemeente Dinkelland.</p> <p>De bijdrage over 2017 bedroeg € 439.200.</p> <p>EV: € 0</p> <p>VV: € 360.700</p> <p>Resultaat: € 90.000</p>
--	---	---	---

Coöperaties en vennootschappen

<p>Cogas</p> <p>De aandelen van de Naamloze</p>	<p>Cogas voorziet onder meer in de</p>	<p>Dinkelland wordt in de</p>	<p>Dinkelland bezit 463 aandelen</p>
--	--	-------------------------------	--------------------------------------

Naam Verbonden partij	Activiteiten	Bestuurlijk belang	Financieel belang
Vennootschap Cogas Holding zijn in handen van negen Overijsselse gemeenten. Cogas is gevestigd in Almelo	behoefte aan openbare nutsvoorzieningen in de gemeenten die in de vennootschap deelnemen en in haar concessie- en machtigingsgebieden. Dinkelland valt onder het verzorgingsgebied van Cogas.	Algemene vergadering van Aandeelhouders. vertegenwoordigd door een collegelid.	(9,1%), waarop jaarlijks dividend wordt uitgekeerd. De reguliere dividend uitkering in 2017 bedroeg € 926.000. Daarnaast is nog een eenmalig extra dividend van € 1.819.611 ontvangen. EV: € 155,8 miljoen VV: € 95,8 miljoen Resultaat: € 16,0 miljoen

Enexis Holding N.V.			
In 2009 is besloten om het belang in de commerciële activiteiten van Essent NV te verkopen aan RWE en om aandelen te gaan houden in Enexis Holding N.V. (voormalige Essent Netwerk BV). De aandelen van de naamloze vennootschap Enexis Holding zijn in handen van zes provincies en 130 gemeenten. Enexis is gevestigd in 's-Hertogenbosch.	Enexis beheert het energienetwerk in zeven provincies in Noord-, Oost-, en Zuid-Nederland, waaronder Overijssel. Dinkelland valt onder het verzorgingsgebied van Enexis.	Dinkelland wordt in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. vertegenwoordigd door een wethouder.	Dinkelland bezit 96.993 aandelen (0,06%), waarop jaarlijks dividend wordt uitgekeerd. De dividenduitkering in 2017 bedroeg € 66.938. EV: € 3.808 miljoen VV: € 3.860 miljoen Resultaat 2017: € 207 miljoen

Vordering op Enexis B.V.			
Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan tussen het productie- en leveringsbedrijf (Essent) en het netwerkbedrijf (Enexis). Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren, is besloten de lening	Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 geliquideerd kunnen worden.	N.v.t.	De vordering (geldleningen) van Dinkelland op Enexis bedraagt € 550.795 euro. Op 30 september 2016 is de 3e tranche afgelost. De 4e tranche zal op 30 september 2019 worden afgelost. EV: € 16.500 VV: € 356,5 miljoen Resultaat 2017: € 15.000 -/-

Naam Verbonden partij	Activiteiten	Bestuurlijk belang	Financieel belang
over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent. Op het moment van overdracht in 2009 bedroeg de lening € 1,8 miljard. Deze lening is vastgelegd in een lening-overeenkomst bestaande uit vier tranches.			

<p>Verkoop Vennootschap B.V.</p> <p>In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap.</p> <p>Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de Verkopende Aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat in het General Escrow Fonds zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen.</p>	<p>Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap.</p> <p>Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.</p>	N.v.t.	<p>EV: € 153.250</p> <p>VV: € 20.000</p> <p>Resultaat: € 65.000 -/-</p>
--	--	--------	---

<p>CBL Vennootschap B.V.</p> <p>De functie van deze vennootschap is de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent ("Verkopende Aandeelhouders") te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds.</p>	<p>Ondanks dat het CBL Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan</p>	N.v.t.	<p>EV: € 145.000</p> <p>VV: € 8.000</p> <p>Resultaat 2017: € 20.000 -/-</p>
---	---	--------	---

Naam Verbonden partij	Activiteiten	Bestuurlijk belang	Financieel belang
	worden geliquideerd.		

<p>CSV Amsterdam B.V.</p> <p>Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:</p> <p>a. namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON;</p> <p>b. namens de verkopende aandeelhouders van Attero eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO BV (hierna Waterland);</p> <p>c. het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. de verkoop van Attero is gestort.</p>	<p>De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) worden ingediend.</p> <p>Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p> <p>Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 kunnen worden geliquideerd.</p>	<p>N.v.t.</p>	<p>EV: € 870.000</p> <p>VV: € 60.000</p> <p>Resultaat 2017: € 110.000 -/-</p>
---	---	---------------	---

<p>Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.</p> <p>PBE blijft bestaan met een beperkt takenpakket. PBE zal de zaken afwickelen die uit de verkoop voortkomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid.</p>	<p>Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.</p>	<p>N.v.t.</p>	<p>EV: € 1,615.000</p> <p>VV: € 10.500</p> <p>Resultaat 2017: € 22.000 -/-</p>
--	--	---------------	--

Twence B.V.			
--------------------	--	--	--

Naam Verbonden partij	Activiteiten	Bestuurlijk belang	Financieel belang
Op 11 mei 2011 heeft het algemeen bestuur van de Regio Twente (Regioraad) besloten om de aandelen Twence over te dragen aan de aan Regio Twente deelnemende gemeenten. Door de aandelenoverdracht wordt onder meer Dinkelland individueel aandeelhouder in Twence B.V. Op 28 juni 2011 heeft het college van Dinkelland, gehoord de gemeenteraad, besloten tot deelname aan Twence B.V.	Twence B.V. is het afvalverwerkingsbedrijf dat al het huishoudelijke afval en veel van het bedrijfsafval binnen de regio Twente verwerkt. De oorspronkelijke overweging voor Regio Twente om in Twence B.V. deel te nemen was om in regionaal verband bedrijfs- en huisafval te verwerken waarbij de schaalgrootte zou resulteren in voor inwoners (en bedrijven) acceptabele tarieven.	Overeenkomstig het collegebesluit van 28 juni 2011 wordt Dinkelland in de Algemene vergadering van Aandeelhouders van Twence B.V. vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Afval.	Dinkelland bezit 34.056 aandelen (4,2%). De dividenduitkering in 2017 bedroeg € 64.144. Daarnaast is nog een borgstellingsvergoeding van € 67.706 ontvangen. EV: € 116 miljoen VV: € 148 miljoen Resultaat: € 14 miljoen

Wadinko			
De aandelen van de Naamloze Vennootschap Wadinko zijn in handen van de provincie Overijssel en 24 gemeenten. Wadinko is gevestigd in Zwolle.	Wadinko is een regionale participatiemaatschappij, die de bedrijvigheid - en daarmee de werkgelegenheid - wil bevorderen in Overijssel, de Noordoostpolder en Zuidwest Drenthe. Wadinko is opgericht vanuit de Waterleiding Maatschappij Overijssel, waar ook Dinkelland in deelnam.	Dinkelland wordt in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. vertegenwoordigd door een wethouder.	Dinkelland bezit 93 aandelen (3,893%), waarop onregelmatig dividend wordt uitgekeerd. De dividenduitkering in 2017 bedroeg € 46.500. EV: € 64.432.000. VV: € 1.521.000 Resultaat: € 3.225.000

BNG			
De aandelen van de Naamloze Vennootschap Bank Nederlandse Gemeenten zijn voor de helft in handen van de Staat en voor de andere helft in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. BNG is gevestigd in Den Haag.	De BNG heeft ten doel de uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden. De BNG is huisbankier van Dinkelland.	Dinkelland wordt in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. vertegenwoordigd door de burgemeester.	Dinkelland bezit 16.934 aandelen (0,03%), waarop jaarlijks dividend wordt uitgekeerd. De dividenduitkering in 2017 bedroeg € 27.772. EV: € 4.953 miljoen VV: € 135.041 miljoen Resultaat: n.n.b.

NV ROVA Holding			
De aandelen van de Naamloze	ROVA verzorgt voor gemeenten	Dinkelland wordt in de	Dinkelland bezit 260 aandelen

Naam Verbonden partij	Activiteiten	Bestuurlijk belang	Financieel belang
<p>Vennootschap NV ROVA Holding zijn in handen van 23 gemeenten met 340.000 aansluitingen.</p> <p>De aankoop van de aandelen is op dit moment nog niet helemaal afgerond.</p> <p>De gemeenteraad van Dinkelland heeft op 30 juni 2015 besloten om met ingang van 1 januari 2016 deel te nemen aan NV ROVA HOLDING.</p>	<p>alle publieke taken die voortkomen uit de gemeentelijke zorgplicht voor huishoudelijk afval (afvalinzameling en verwerking, beheer inzamelmiddelen).</p>	<p>Algemene vergadering van Aandeelhouders.</p> <p>vertegenwoordigd door een wethouder.</p>	<p>(7,67%), waarop jaarlijks dividend wordt uitgekeerd.</p> <p>De dividenduitkering In 2017 bedroeg € 187.515.</p> <p>EV: € 29.075.000</p> <p>VV: € 47.091.000</p> <p>Resultaat: € 7.441.000</p>

Overige verbonden partijen

EUREGIO			
<p>EUREGIO is een grensoverschrijdend samenwerkingsverband van 131 Nederlandse en Duitse overheden. EUREGIO is een ingetragener Verein (e.V.) naar Duits recht. Via Regio Twente is Dinkelland indirect lid van EUREGIO. EUREGIO is gevestigd in Gronau (D). De gemeenteraad heeft in 2015 ingestemd met een wijziging van de rechtsvorm van EUREGIO in een grensoverschrijdend openbaar lichaam. Deze wijziging zal naar verwachting pas in de loop van 2016 worden geëffectueerd. Om die reden is deze wijziging nu nog niet in de paragraaf Verbonden Partijen van de begroting 2016 verwerkt</p>	<p>EUREGIO heeft tot doel het stimuleren, ondersteunen en coördineren van regionale grensoverschrijdende samenwerking.</p>	<p>De EUREGIO-raad is het politieke orgaan van EUREGIO. De samenstelling is gebaseerd op een partijpolitieke en regionale sleutel. De uitslag van de gemeenteraads-verkiezingen bepaalt welke partijen in de EUREGIO-raad vertegenwoordigd zijn. Het inwonertal bepaalt het aantal zetels per deelnemende gemeente. Dinkelland bezet 2 van de 41 Nederlandse zetels; twee raadsleden.</p>	<p>De jaarlijkse bijdrage bedraagt 0,29 euro per inwoner.</p> <p>EV: € 1.008.000</p> <p>VV: € 47.295.000</p> <p>Resultaat: € 300.000</p>

EV: *Eigen Vermogen 31-12-2017 (exclusief resultaat 2017)*
 VV: *Vreemd Vermogen 31-12-2017*
 Resultaat: *Resultaat 2017*

Wijzigingen in verbonden partijen 2017

Twentebedrijf

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo (O), Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden alsmede het dagelijks bestuur van Regio Twente hebben op voorstel van het bestuur van het Twentebedrijf besloten tot opheffing van de Bedrijfsvoeringsregeling Twentebedrijf per 1 januari 2018.

Vitens

Het college heeft op 19 december nadat zij de wensen en bedenkingen van de gemeenteraad had opgehaald, besloten om de gemeentelijke aandelen Vitens aan de Provincie Overijssel te verkopen. De levering van de aandelen aan de Provincie Overijssel heeft vervolgens op 21 december 2017 plaatsgevonden. De gemeente had 43.085 aandelen, wat een belang van 0,746% in Vitens betekende. De aandelen zijn verkocht voor € 86,50 per aandeel. In totaal bedroeg de verkoopopbrengst € 3.726.853. Daarnaast is in 2017 nog € 144.766 aan dividend ontvangen.

Omgevingsdienst Twente

Op 6 oktober 2017 is de Gemeenschappelijke Regeling van de Omgevingsdienst Twente (OD Twente) door alle deelnemers, de Twentse gemeenten en de provincie Overijssel, ondertekend. Daarmee is de OD Twente opgericht en deze is uiterlijk op 1 januari 2019 operationeel. De OD Twente voert in opdracht van alle Twentse gemeenten en de provincie Overijssel de werkzaamheden m.b.t. vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu en bodem uit.

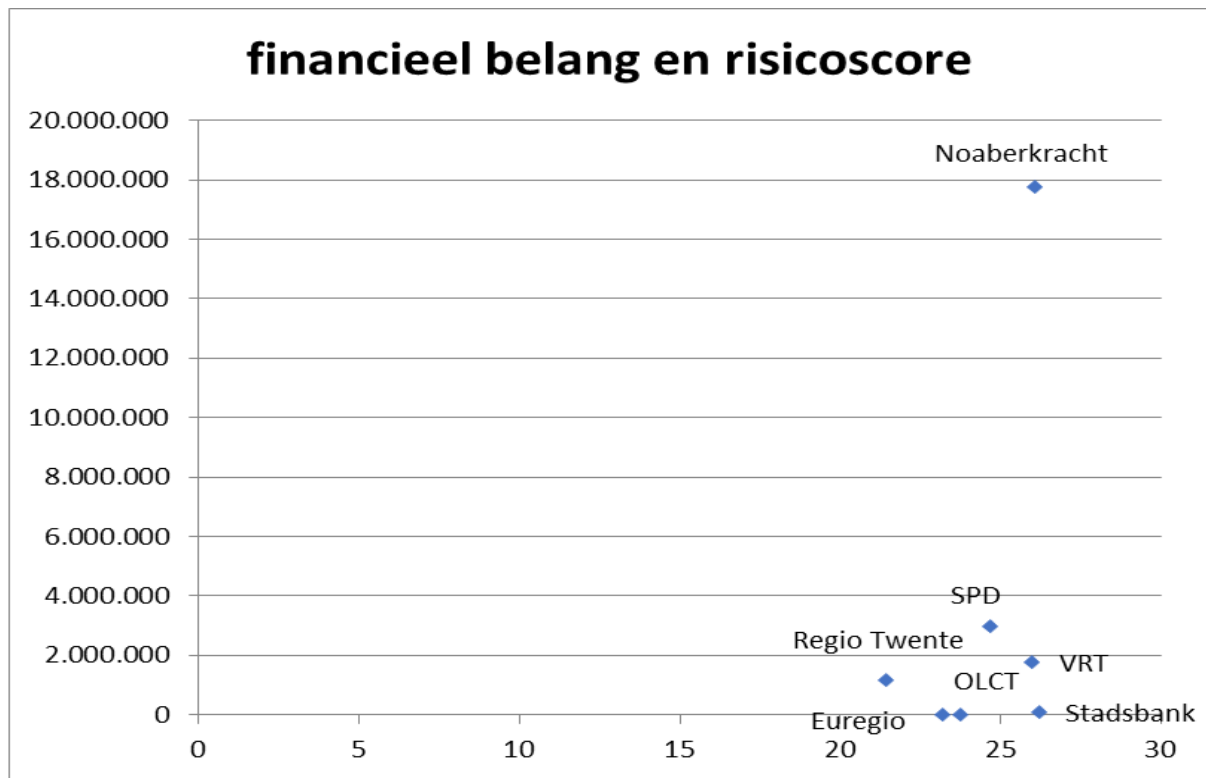
Stichting Participatie Dinkelland

Op 2 januari 2018 heeft een statutenwijziging plaatsgevonden. Als gevolg van de statutenwijziging bestaat de Raad van Toezicht niet alleen meer uit leden van het college van B&W van de gemeente Dinkelland. De nieuwe statuten bepalen dat de Raad van Toezicht wordt benoemd door het college van B&W van de gemeente Dinkelland en bestaat uit minimaal 3 leden, namelijk minimaal één lid, welke tevens lid is van het college van B&W van de gemeente Dinkelland (niet de bestuurlijk opdrachtgever aan de stichting) en minimaal twee externe leden. Het college van De burgemeester is lid van de Raad van Toezicht. Sinds 1 februari 2018 bestaat de Raad van Toezicht uit drie leden waaronder de burgemeester.

Risico's

De risicoanalyse van de verbonden partijen is dit jaar voor het eerst uitgevoerd met behulp van het pakket Naris Self Assessment. Hierbij werken we samen met de gemeente Almelo en Enschede die dit al 3 jaar op deze wijze doen. De risico's voor de verbonden partijen worden geïnventariseerd met behulp van een gestandaardiseerde vragenlijst. De vragen worden samengevat in acht indicatoren, die gezamenlijk een beeld geven van het risicoprofiel. De indicatoren zijn: directie/bestuur, eigenaarsbelang, marktomgeving, flexibiliteit, contracten, opdrachtgeversrelatie, governance, control en kwaliteit. Het financieel belang is gebaseerd op een brede definitie. Dat betekent dat er onder meer rekening wordt gehouden met de exploitatiebijdrage, de boekwaarde van aandelen, dividenden, subsidies, afgenomen werkzaamheden en verstrekte leningen en garanties. De verbonden partijen waarbij de gemeente een groot financieel belang heeft en die een hoge risicoscore kennen, vormen een belangrijk risico voor de gemeente. De ingevulde vragenlijsten hebben geleid tot de in de onderstaande grafieken opgenomen risicoscores. Hierbij is een onderscheid gemaakt in privaatrechtelijke en publiekrechtelijke verbonden partijen.

Publiekrechtelijke verbonden partijen

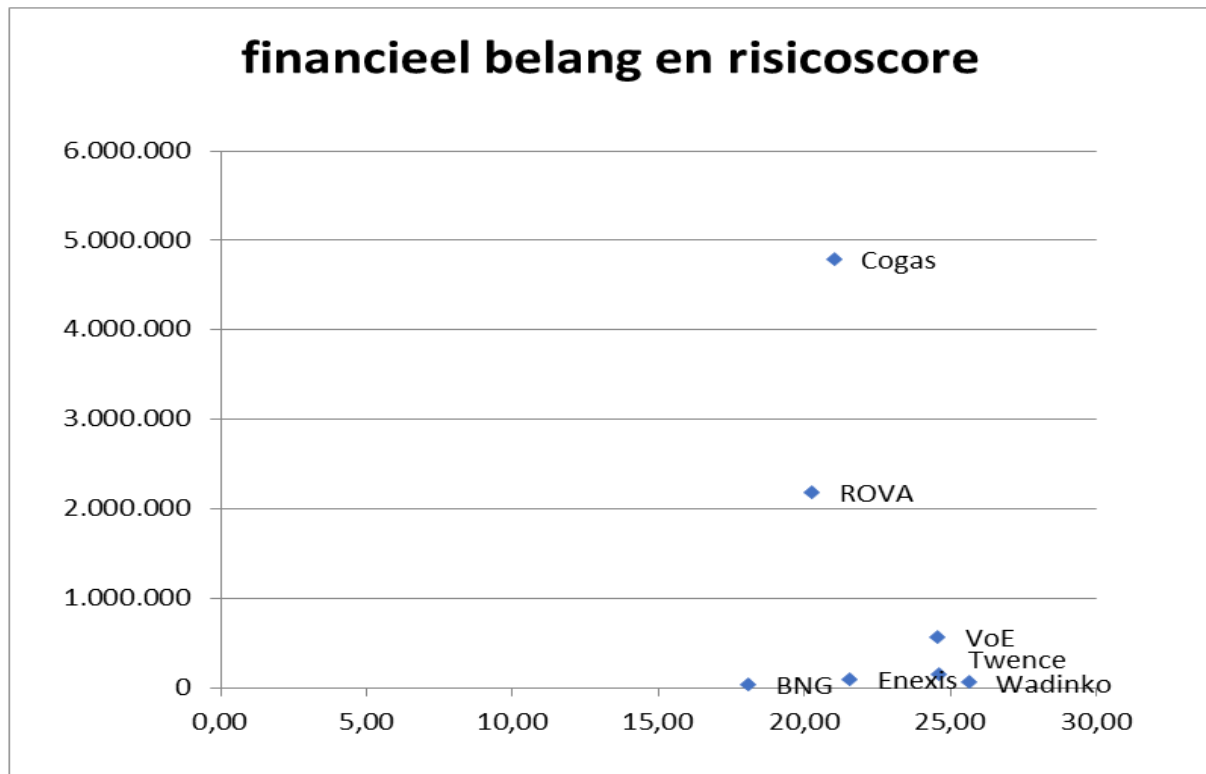

Naam verbonden partij	Financieel belang	Risicoscore	Toezicht regime
Stichting Participatie Dinkelland (SPD)	€ 2.996.000	24,70	Gemiddeld
Stadsbank Oost Nederland	€ 97.000	26,24	Laag
Noaberkracht Dinkelland Tubbergen	€ 17.767.000	26,09	Hoog
Veiligheidsregio Twente (VRT)	€ 1.780.000	26,03	Gemiddeld
EUREGIO	€ 8.000	23,79	Laag
Crematoria Twente (OLCT)	€ 0	23,24	Laag
Regio Twente	€ 1.186.000	21,48	Gemiddeld

*= Twentebedrijf ontbreekt omdat in deze gemeenschappelijke regeling geen activiteiten worden ontplooid en de begroting 2018 met een omvang van € 0 is vastgesteld.

* = Omgevingsdienst Twente ontbreekt omdat deze nog in oprichting is.

Privaatrechtelijke verbonden partijen

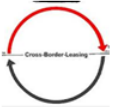

Naam verbonden partij	Financieel belang	Risicoscore	Toezicht regime
Wadinko	€ 47.000	25,67	Laag
Twence	€ 131.000	24,67	Laag
Vordering op Enexis	€ 551.000	24,58	Laag
Enexis Holding	€ 79.000	21,61	Laag
Cogas	€ 4.783.000*	21,06	Gemiddeld
BNG	€ 28.000	18,14	Laag
ROVA	€ 2.168.000	20,31	Gemiddeld

*= inclusief eenmalige dividenduitkering van € 1.820.000.

Externe links

In het onderstaande overzicht vindt u daar waar mogelijk externe links naar de verbonden partijen van Dinkelland.

<p>Noaberkracht</p>	 <p>EUREGIO EUREGIO</p>
	 <p>CBL Vennootschap B.V.</p>
 <p>Enexis Holding N.V.</p>	
 <p>Vordering op Enexis B.V.</p>	 <p>Wadinko</p>
	 <p>Twence B.V.</p>
 <p>Veiligheidsregio Twente</p>	 <p>BNG</p>
 <p>NV ROVA Holding</p>	 <p>Stadsbank Oost Nederland</p>
 <p>Regio Twente</p>	 <p>Crematoria Twente</p>

13. PARAGRAAF GRONDBELEID

Algemeen

In deze paragraaf treft u de stand van zaken en de voortgang van de verschillende grondexploitaties over het jaar 2017 aan. De belangstelling voor woningbouwkavels blijft onverminderd groot. De belangrijkste ontwikkelingen in 2017 waren:

1. Wijzigingen in het BBV:
  - Geen rentetoevoeging over het lopende boekjaar;
  - Winstnemingen volgens de "poc-methode" (zie toelichting onder kopje winstnemingen);
  - Het treffen van een voorziening voor tekort exploitaties.
2. Verkoop van 73 woningbouwkavels en 1 bedrijfskavel;
3. Start kavelverkoop Rossum Noord.

Grondbeleid

De Raad heeft op 12 juli 2016 een nieuwe Nota Grondbeleid vastgesteld:

- Conform het provinciaal beleid mag Dinkelland bouwen voor lokale (eigen) behoefte en zijn definitieve afspraken gemaakt over een verschuiving van uitbreiding naar inbreiding.
- In het kader van de prestatieafspraken met de Provincie Overijssel zijn afspraken gemaakt over het aantal woningen dat Dinkelland tot 2026 mag realiseren.
- Het grondbeleid is ondersteunend aan de behoeftes uit de prestatieafspraken op de terreinen van volkshuisvesting en bedrijventerreinen.

Het grondbeleid van de gemeente is een instrument om (ruimtelijke) doelstellingen te bereiken. De nota Grondbeleid is een kader, waarmee sturing wordt gegeven aan de beleidsdoelstellingen volkshuisvesting, ruimtelijke ontwikkeling en economie.

De complexen in 2017

Vanaf 1 januari 2016 is het BBV op het onderdeel grondexploitatie aangescherpt waarbij ook in 2017 nog extra aanvullende regelgeving is opgenomen. Het grondbedrijf bestaat alleen nog uit de complexen in exploitatie; voor deze complexen heeft de raad een grondexploitatie vastgesteld en er is een concreet voornemen tot ontwikkeling, waarbij de bouwcapaciteit is vastgelegd in de vastgestelde Woonvisie of Bedrijventerreinvisie. De gronden van de overige complexen maken onderdeel uit van de vaste activa en maken financieel gezien geen onderdeel meer uit van het grondbedrijf. Jaarlijks worden alle grondexploitaties verplicht geactualiseerd.

Complexen in exploitatie

Dit overzicht heeft betrekking op de complexen waarvoor de Raad een grondexploitatie heeft vastgesteld.

Per complex:

1. is een faseringsschema voor de nog te realiseren kosten en opbrengsten voor de komende jaren opgesteld;
2. zijn de grondprijzen uit de vastgestelde grondprijzbrief 2018 opgenomen als basis voor de inkomsten;

Door elk jaar alle grondexploitaties te actualiseren wordt bij vaststelling van de jaarrekening de hoogte van de winst- en/of verliesnemingen in beeld gebracht.

A. Woningbouwcomplexen

1. Pierik: Binnen dit complex zijn 8 kavels nog niet verkocht. We verwachten daarmee dat het Pierik in 2019 al uitverkocht kan zijn.
2. Brookhuis: De gemeente heeft nog 2 kavels beschikbaar. Wiggers Projectontwikkeling heeft nog een tiental kleinere kavels beschikbaar.
3. Reestman: Afgelopen jaar is er geen kavel verkocht.
4. Deurninger es: In 2017 zijn 14 kavels verkocht. De laatste 4 kavels worden in 2018 verkocht.
5. De Schil: De laatste woonwerkkavel is in optie.
6. Diezelkamp: er zijn nog 2 grote kavels beschikbaar.
7. Rossum Noord: In 2017 is het bestemmingsplan onherroepelijk geworden en is voor de kaveluitgifte een enorme belangstelling getoond. Waarschijnlijk zal het plan binnenkort zijn uitverkocht.
8. Kraakenhof: Vanuit een plaatselijk initiatief is belangstelling getoond om de laatste 4 beschikbare kavels (waarschijnlijk eerste helft 2018) af te nemen.
9. Spikkert: In 2017 is de belangstelling voor dit plan toegenomen. Uiteindelijk zijn 18 kavels verkocht.

Daardoor neemt de relatief hoge boekwaarde volgens verwachting verder af.

10. Commanderie: Dit plan blijft binnen de financiële kaders. De woningbouwlocatie Commanderiestraat gaat begin 2018 in procedure. De locatie voormalige gemeentewerf met 6 grote kavels zal naar verwachting eind 2018 in procedure gaan. Afhankelijk van de procedure zullen de eerste opbrengsten vanaf 2019 worden verwacht.
11. Noord Deurningen: Het plan ontwikkelt zich volgens verwachting.
12. Tilligte: In 2017 is de concrete interesse voor bouw kavels fors toegenomen. Dit heeft geleid tot de verkoop van 4 kavels. We verwachten dat de belangstelling voor dit plan zal aanhouden.
13. Kafmolen: Hier is de laatste kavel verkocht.

A. **Bedrijventerreinen**

1. De Mors: Afgelopen jaar is geen bouwgrond verkocht. In de grondexploitatie is een bedrag gereserveerd op grond van een langlopend conflict betreffende de koop en verkoop van een bedrijfskavel. De rechter heeft inmiddels bepaald dat de gemeente aansprakelijk te stellen is voor eventueel door de toenmalige koper geleden schade. Om de hoogte van deze eventuele schade te bepalen heeft de rechtbank deskundigen aangewezen. Deze deskundigen hebben hun conceptrapport opgeleverd en daarover zijn wij op dit moment in onderhandeling. Vooruitlopend op de uitkomsten van deze onderhandeling en een mogelijke schikking reserveren wij in de grondexploitatie De Mors financiële ruimte voor een mogelijke schadeclaim. Als gevolg hiervan sluit de grondexploitatie negatief en dient hiervoor een voorziening te worden getroffen.
2. Echelpeel: In 2017 is 2.531 m2 bouwgrond verkocht. De belangstelling voor bouw kavels is toegenomen.
3. Sombeek IV: Tegen het bestemmingsplan is beroep aangetekend. De verwachting is dat in 2018 kan worden gestart met de gronduitgifte. Bij verdere vertraging zal de grondexploitatie niet meer sluitend zijn.

Resume

In 2017 zijn in totaal 73 bouw kavels verkocht waar we op begrotingsbasis uitgaven van 62. Ultimo 2017 waren voor nog eens 69 bouw kavels verkoopovereenkomsten gesloten.

Woningbouw kavels	Voorraad per 1-1-2017	Verkocht	Aanbieding	Beschikbaar per 31-12-2017
Vrijstaand	145	37	34	74
Twee onder een kap	79	20	29	30
Rij	36	16	6	14
Totaal	260	73	69	118

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Vanaf 2016 is het grondbedrijf vennootschapsbelastingplichtig geworden. Door het toepassen van een complexe rekenmethode wordt onze fiscale winst bepaald. De fiscaal verlieslatende complexen worden uiteindelijk verrekend met de fiscaal winstgevendende complexen. De fiscale winst is een fictieve winst die niet overeenkomt met onze werkelijke winst- en of verliesnemingen. Deze berekeningen dienen jaarlijks te worden gemaakt evenals de aangifte. Het ziet ernaar uit dat over 2016 en 2017 geen Vpb hoeft te worden betaald.

Winstnemingen

Deze worden verplicht bepaald door het toepassen van de "poc-methode". De verhouding tussen de nog te realiseren kosten en nog te realiseren opbrengsten ten opzichte van de te verwachten eindresultaat is de hoogte van de winstneming. Door het verplicht toepassen van deze methode valt de winstneming over 2017 aanzienlijk hoger uit dan voorgaande jaren. Daarbij wordt over 2017 een relatief hoog voorschot op het

financiële eindresultaat genomen. Dit betekent dat de winstnemingen over 2018 en verder naar verwachting lager zullen uitvallen dan in 2017.

Financiële resultaat

In 2017 is voor een totaalbedrag van € 7,5 miljoen aan inkomsten gerealiseerd. Hier stonden kosten van € 2,0 miljoen (o.a. verwervingen, bouw- en woonrijp maken, plankosten en rente) en een winstneming van € 3,75 miljoen tegenover.

Daarmee is de boekwaarde van het grondbedrijf na een winstneming van € 3,75 miljoen met € 1,7 miljoen gedaald tot 7,7 miljoen per ultimo 2017.

Reserve grondexploitatie en risico's

De winstneming van € 3,75 miljoen en de voorziening van € 2,69 miljoen worden toegevoegd aan de reserve grondexploitatie. De stand van de reserve komt per 1-1-2018 daardoor uit op ruim € 2,9 miljoen. Uit de risico-analyse blijkt een risicovoorziening van € 1,175 miljoen toereikend te zijn. Dit betrekken wij bij de berekening van onze benodigde weerstandscapaciteit in relatie tot het beschikbare weerstandsvermogen. Hiervoor verwijzen wij u naar de paragraaf weerstandsvermogen.

14. PARAGRAAF DEMOGRAFISCHE ONTWIKKELINGEN

Het ontwikkelen en uitvoeren van beleid is gericht op het bereiken van effecten in de toekomst. Weten hoe de samenleving zich ontwikkelt en wat dit voor de rol en positie van de gemeente betekent, is dus essentieel. Demografie speelt hierin een belangrijke rol. Demografie omvat de studie van de omvang, de structuur en de spreiding van de bevolking, en hoe de bevolkingsomvang in tijd verandert door geboorten, sterfgevallen, migratie en veroudering. Bij demografische ontwikkeling moet men naast bevolkingsdaling en migratie ook denken aan vergrijzing en ontgroening (de daling van het aantal jongeren).

Onderwerpen

Trends en ontwikkelingen

Nut en noodzaak

In Dinkelland is de bevolkingsomvang licht gestegen. De verwachting is dat deze na 2025 licht gaat dalen.

De beleidsmatige gevolgen van deze demografische ontwikkelingen zijn in de toekomst voelbaar op meerdere beleidsterreinen, zoals wonen, onderwijs, economie en arbeidsmarkt, zorg, sport en cultuur. Deze beleidseffecten tezamen hebben weer grote gevolgen voor de leefbaarheid in een gebied. Werken aan leefbare kernen is iets van alle tijden, maar de huidige maatschappelijke ontwikkelingen en trends (bijvoorbeeld demografie) zijn aanleiding om heel bewust na te denken over en te werken aan de toekomst van onze kernen. Daarom zullen demografische ontwikkelingen op kernniveau beschikbaar moeten worden gemaakt. Deze ontwikkelingen betreffen meerdere beleidsvelden en vragen daarom om een integrale benadering.

Inventarisatie/analyse

Om te kunnen anticiperen op de gevolgen van de demografische ontwikkelingen is het van belang te weten hoe de gemeente Dinkelland ervoor staat. Hieronder een kort overzicht.

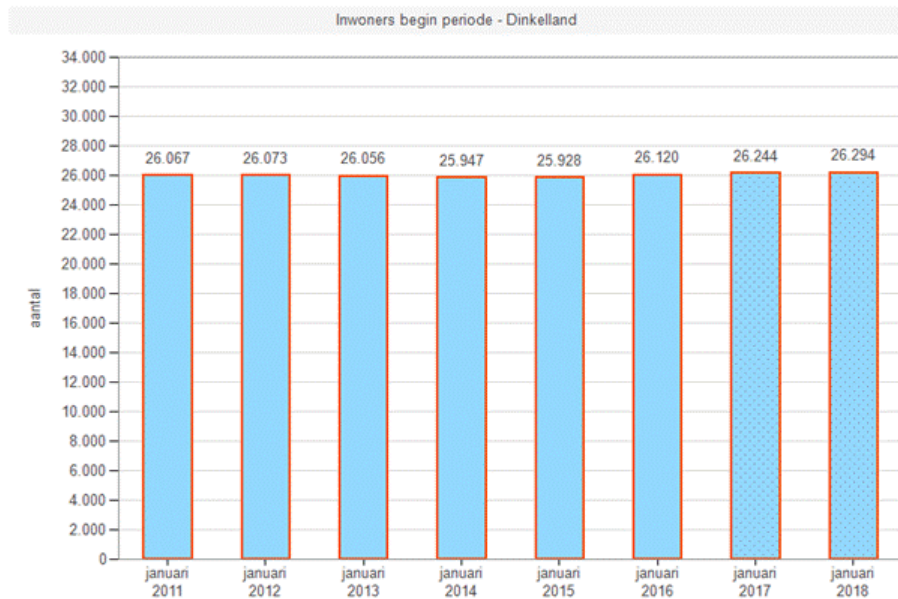
Ontwikkelingen in Twente

Nieuwe cijfers van de provincie Overijssel (beleidsinformatie bevolkingsontwikkeling) laten zien dat bevolkingsdaling ook in Twente (Overijssel) is begonnen. Dit gebeurt voornamelijk op het platteland. Door individualisering en vergrijzing neemt het aantal huishoudens wel toe. Je ziet daarnaast dat veel 15- tot 35-jarigen uit het dorp vetrekken naar de stad, terwijl 50-plussers juist de omgekeerde weg bewandelen.

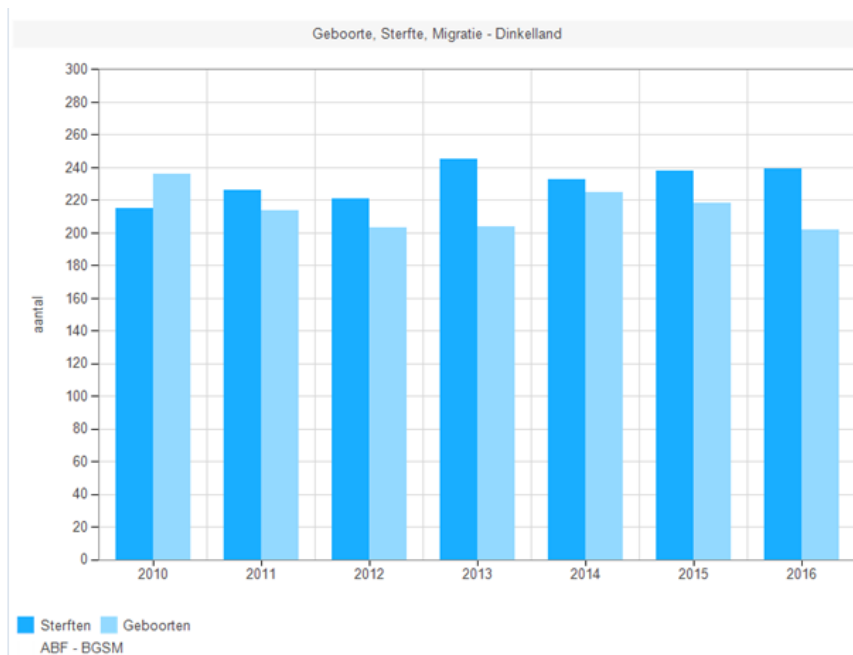

Onderwerpen

Cijfers

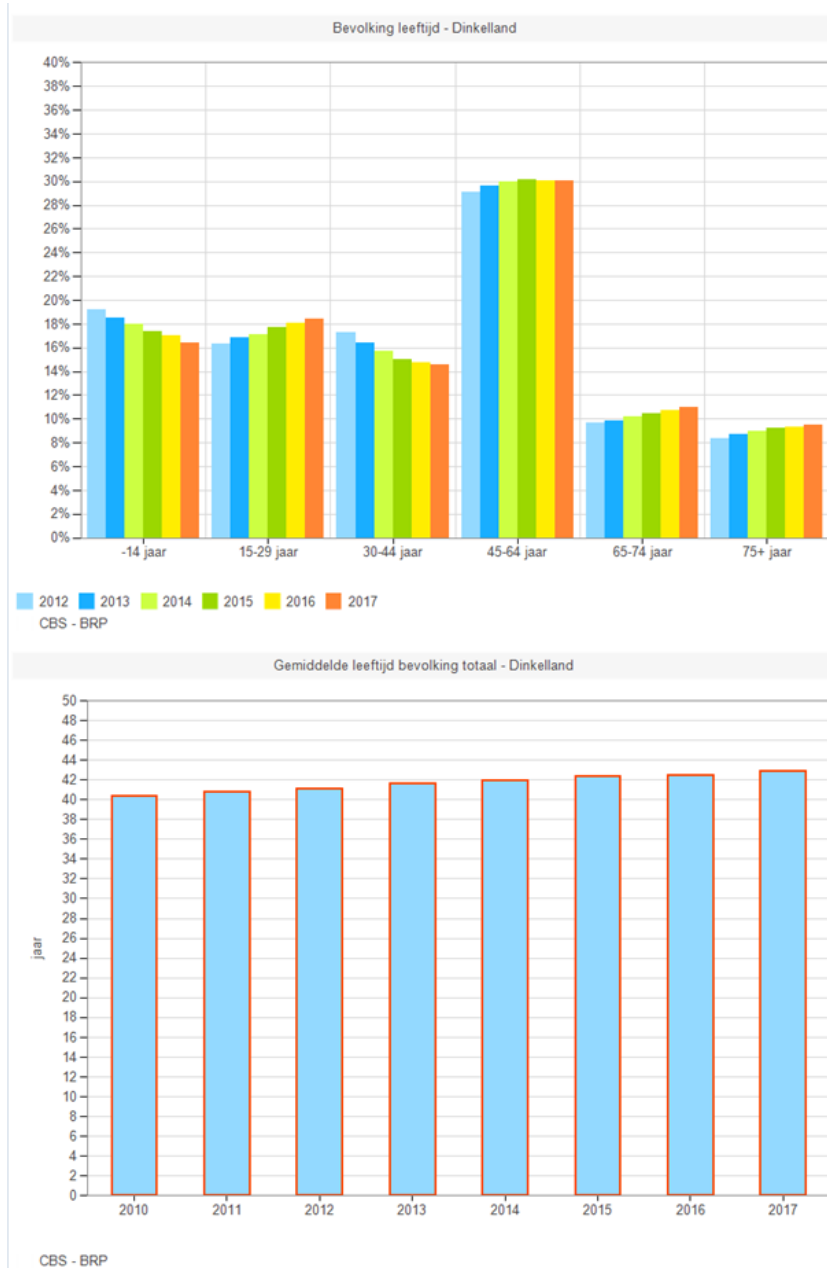

▨ Prognose/voorlopige cijfers
▨ CBS - bevolkingsontwikkeling per maand

Wat valt op :

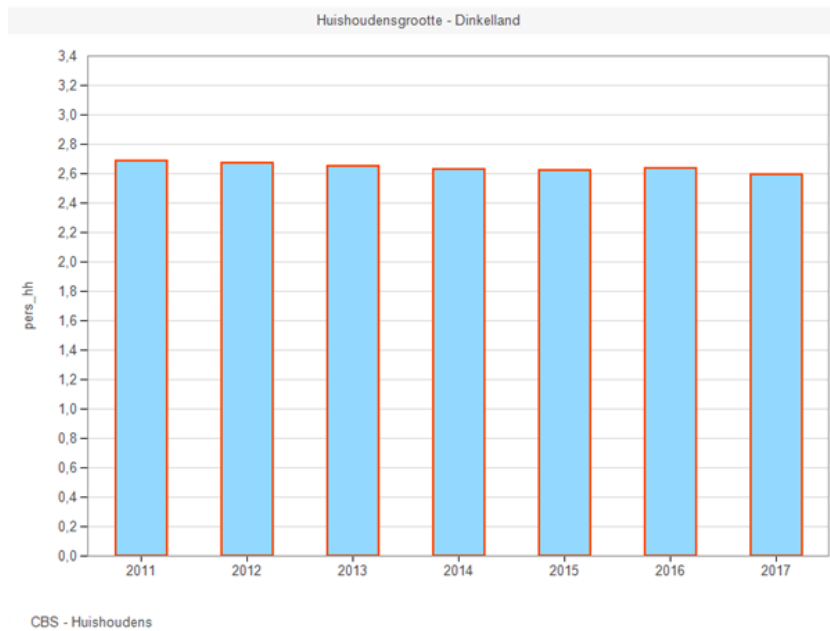
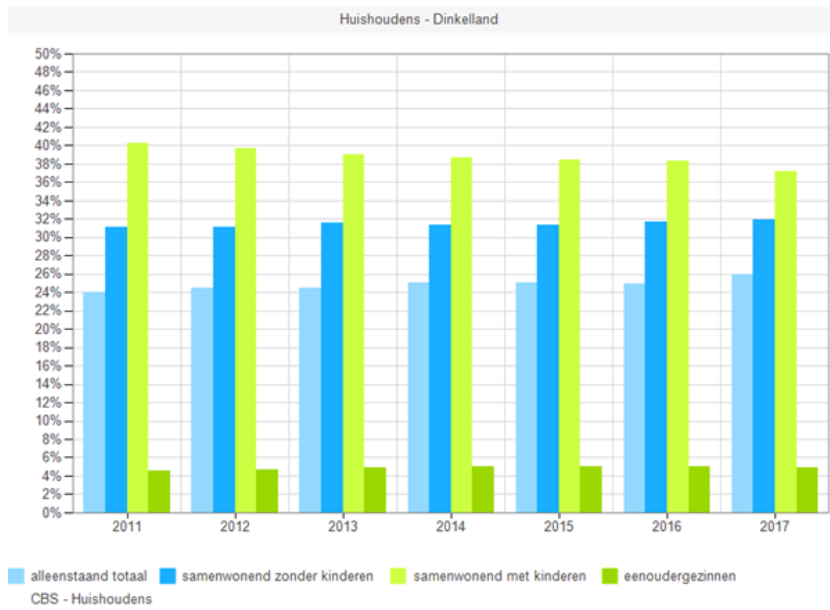
- Het aantal inwoners op 1 januari 2018 is 26.294 (Tubbergen 21.216)
- Dit is een kleine stijging van het aantal inwoners ten opzichte van 2017
- Dinkelland/Tubbergen heeft te maken met een negatief geboortecijfer.

Wat valt op?

- Veranderingen in leeftijdsgroepen.
- Het aantal personen jonger dan 14 jaar neemt af
- Het aantal personen ouder dan 45 jaar neemt toe.

De gemiddelde leeftijd is gestegen van 40,5 in 2010 naar 43 in 2017.

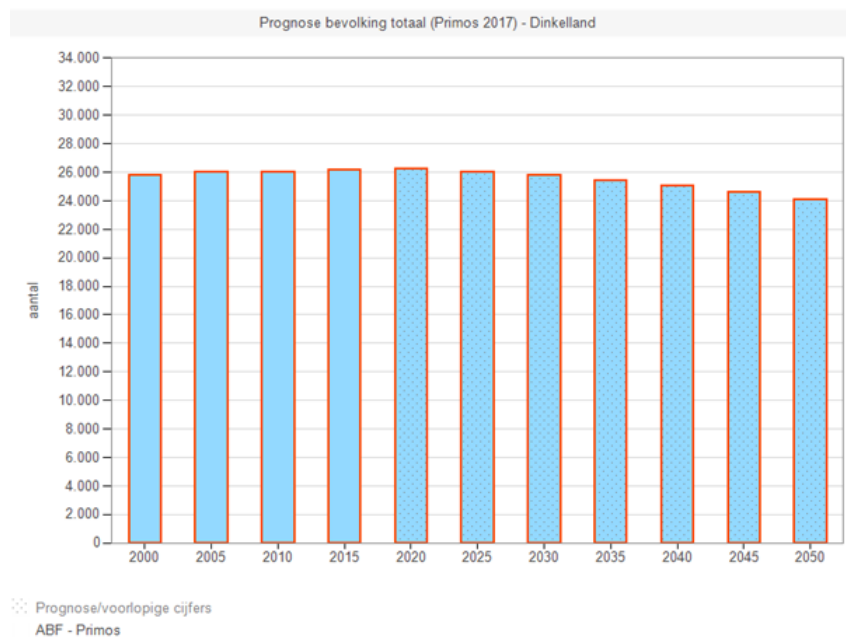

Wat valt op?

- Door individualisering en vergrijzing is het aantal eenpersoonshuishoudens gestegen.

Onderwerpen

Aandachtspunten toekomst

Wat valt op?

De komende jaren is een lichte stijging van de bevolking te zien om na 2025 te dalen .

15. PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

Bedrijfsvoering onderdelen

De volgende onderdelen worden in deze paragraaf nader toegelicht:

- a. organisatie;
- b. personeel / Human Resource Management (HRM);
- c. communicatie;
- d. informatie voorziening;
- e. facilitaire dienstverlening;
- f. planning en control;
- g. kwaliteitszorg;
- h. centrale inkoop en
- i. taakstelling bedrijfsvoering.

Bestuurs- en management ondersteuning

ORGANISATIE

Noaberkracht ondersteunt Tubbergen en Dinkelland in hun streven naar een vitale en zelfredzame samenleving. Noaberkracht heeft een focus op resultaat (de goede dingen goed doen). Daarom is het belangrijk dat Noaberkracht een wendbare organisatie blijft, die snel kan inspelen op veranderingen in de samenleving. Daarbij zijn breed inzetbare, flexibele medewerkers een voorwaarde. Flexibilisering, kwaliteit, toekomstbestendigheid en talentontwikkeling spelen daarbij een centrale rol.

De verantwoordelijkheid van Noaberkracht is het faciliteren van twee lokale samenlevingen en twee autonome gemeentebesturen. Onze organisatie moet zich richten op hun wensen en behoeften. In onze voortdurend veranderende samenleving veranderen ook voortdurend de wensen en behoeften. Een continu proces van organisatieontwikkeling is noodzakelijk om hier goed op te kunnen inspelen. Een aantal concrete organisatieontwikkelingstrajecten zijn binnen Noaberkracht inmiddels opgepakt:

Evaluatie Noaberkracht

Inmiddels bestaat de bedrijfsvoering organisatie Noaberkracht bijna 5 jaar. Binnen Noaberkracht zijn diverse trajecten ingezet tot doorontwikkeling van de organisatie. Ook zijn de omstandigheden waarbinnen Noaberkracht functioneert aanzienlijk gewijzigd. Het is nu een natuurlijk moment om in de vorm van een extern begeleide brede evaluatie terug te kijken op de oorspronkelijke uitgangspunten die zijn gehanteerd bij de start van Noaberkracht en mede op basis daarvan te komen tot aanbevelingen die kunnen bijdragen aan de doorontwikkeling van Noaberkracht tot een bedrijfsvoering organisatie die van betekenis is en blijft voor de beide gemeentebesturen en de beide lokale samenlevingen.

Het gaat dus om het evalueren van de oorspronkelijke uitgangspunten die zijn gehanteerd bij de start van Noaberkracht, zoals deze samen met de raden zijn beschreven in de vastgestelde documenten:

- Een verkenning van samenwerking 1+1=3
- Stappenplan samenwerking Tubbergen Dinkelland (samenwerken op twee sporen)
- Eerste voortgangsrapportage 2012
- Aanvullende voortgangsrapportage 2012

Er is gekeken naar 'de verhouding tussen nut en offer, ofwel wat kost dit proces de burger en wat levert het de burger uiteindelijk op'. De uitgangspunten zijn in bovenstaande documenten verder uitgewerkt maar zijn in het kort:

- Kwaliteitsverbetering op dienstverlening

Verhogen kwaliteit van dienstverlening in de volle breedte van 10% binnen 5 jaar, wat onder andere moet leiden tot:

- kortere termijnen waarbinnen brieven worden afgehandeld;
- kortere afhandelingstermijnen van vergunningaanvragen;
- kortere wachttijden, zowel aan de balie als aan de telefoon;
- kortere termijnen waarbinnen klachten worden afgehandeld;
- uitbreiding van het aantal producten dat volledig digitaal wordt afgehandeld;

- Kostenvermindering op bedrijfsvoering

Totale efficiencywinst van 2,3 miljoen euro structureel (en 1 miljoen euro frictiekosten eenmalig) binnen 5 jaar door bijvoorbeeld:

- Reductie van ongeveer 30% op het management
  - Harmonisatie van beleid en regelgeving kan leiden tot 35% minder arbeidsinzet bij beleidsvoorbereiding en –uitvoering
  - Aanzienlijke besparing binnen de werkprocessen door 40% minder applicaties en een standaardisatie van de processen.
  - Voordeel door efficiency van de planning en control cyclus
- Kwetsbaarheid vermindering
    - Op de taakvelden die een geringe formatieve bezetting kennen
    - Kwaliteit van beleidsontwikkeling en –uitvoering verbeteren
    - Sterkere bestuurlijke positie op regionaal en landelijk niveau

Belangrijk afgesproken uitgangspunt bij deze punten is het toenmalige takenpakket van de beide gemeenten. De ontwikkelingen die van invloed zijn op dat takenpakket sindsdien worden bij de evaluatie buiten beschouwing gelaten, maar wel meegenomen in het onderhoud van Noaberkracht. Daarnaast is afgesproken dat dit alles bereikt moet worden met de instandhouding van twee dienstverleningslocaties.

In bovenstaande documenten zijn twee sporen beschreven, ambtelijk en bestuurlijk. Bestuurlijke samenwerking en de vertaling daarvan naar de aansturing van en verbinding tussen de drie organisaties (oftewel de governance) staat beschreven in deze documenten en is daarmee een verantwoordelijkheid van raad.

In 2017 is een concept onderzoeksopdracht geformuleerd waarvoor input wordt gevraagd aan beide gemeenteraden begin 2018. Dit is gebeurd middels werksessies met beide gemeenteraden op 24 januari 2018 in Tubbergen en 25 januari 2018 in Dinkelland. Op 13 februari 2018 heeft het bestuur na input van de raden de definitieve opdracht vastgesteld en de opdracht gegund aan BMC.

Onderhoud Noaberkracht

De omstandigheden en omgeving waarbinnen Noaberkracht functioneert zijn de afgelopen jaren aanzienlijk gewijzigd. Deze hebben invloed gehad op de evenwichtigheid qua sturing en structuur van Noaberkracht. Dit komt onder meer door de decentralisatie in het sociale domein. Daarnaast was er bij de start van Noaberkracht een sterke behoefte aan harmonisatie. Er werd zelfs gesteld dat harmonisatie een absolute voorwaarde is.

Bestuurlijk zien we de afgelopen periode een behoefte ontstaan om naast harmonisatie ook ruimte te hebben om te differentiëren naar beleidsvoorkeuren en bestuursstijl van de beide gemeentebesturen. Deze ontwikkelingen hebben invloed op de sturing en structuur van Noaberkracht, op de efficiency en niet in de laatste plaats op de werkprocessen en de medewerkers.

Bij de start van Noaberkracht is een organisatievisie vastgesteld door het bestuur van Noaberkracht. De verantwoordelijkheid van Noaberkracht is het professioneel faciliteren van het bestuur en de bestuursstijl van beide gemeenten. De politiek-bestuurlijk relevante documenten hebben mede richting gegeven aan de organisatievisie. De veranderende rol tussen burger en gemeente is uitgangspunt geweest voor de organisatievisie. Sinds de vorming van Noaberkracht is de visie richtinggevend geweest voor gewenst gedrag, houding en vaardigheden van medewerkers van Noaberkracht.

Eind 2017 is een externe organisatiedeskundige aangetrokken die de huidige zeven organisatieprincipes (bouwstenen) van Noaberkracht gaat onderzoeken om zo samen met directie en het management te zoeken naar oplossingen voor deze ontwikkelingen. Dit moet leiden tot een toekomstbestendige

organisatie (qua visie, management, medewerkers, cultuur, structuur, systemen/processen/instrumenten en bestuurlijk-ambtelijke samenwerking) van Noaberkracht.

Programmatische aanpak organisatieontwikkeling

Omdat ontwikkelingen niet stil staan is het belangrijk dat Noaberkracht niet alleen door het onderhoud klaar is voor het faciliteren van de nieuwe besturen van beide gemeenten, maar dat zij dat ook blijft. Er blijft sprake van een noodzaak tot continue organisatieontwikkeling. Er lopen op dit punt meerdere projecten en activiteiten. De samenhang daartussen moet verbeterd worden. Wij willen dat gaan doen door de organisatieontwikkeling programmatisch aan te pakken. Dit betekent dat er een programma organisatieontwikkeling komt met een doelstelling en de samenhang tussen verschillende projecten in dat programma inzichtelijk is[A1] .

Doorontwikkeling doelsturing en programmamanagement

Een belangrijk project waar we in het kader van organisatieontwikkeling in 2017 mee bezig zijn geweest is de doorontwikkeling doelsturing en programmamanagement. Eind 2016 is door ons geconcludeerd dat Noaberkracht toe is aan een doorontwikkeling (een volgende stap) op gebied van doelsturing en programmamanagement. Een stap die nog meer recht doet aan de organisatievisie van Noaberkracht en het realiseren van de maatschappelijke ambities van Dinkelland en Tubbergen. Daarvoor is begin 2017 het project doorontwikkeling doelsturing en programmamanagement gestart. Het doel van dit project is om gedurende de nieuwe raadsperiode ervoor te zorgen dat de integraliteit tussen de verschillende ambities en bestuurlijke opgaven toeneemt, de besturing van de programma's verbetert , de overdracht naar borging en beheer soepeler gaat, er een bredere inzet van talent is, er meer duidelijkheid is over de meerwaarde van deze werkwijze en beter zichtbaar is welke successen behaald zijn.

Om dat te realiseren zijn verbetervoorstellen gedaan op diverse thema's onder meer:

1. de besturing van de programma's door bijvoorbeeld:
  - o alle reguliere activiteiten over te brengen in de lijn,
  - o het aanscherpen van de rollen binnen het programmatisch werken,
  - o het verweven van programmatisch werken met de participatieprocessen zoals Mijn Dorp/MijnDinkelland;
2. de financiering van de programma's door het uitwerken van de systematiek van ambitiefinanciering zodat er verschil in ambities tussen de beide gemeenten mogelijk is,
3. het monitoren en evalueren door:
  - o het Doel en Inspanningen Netwerk (DIN) en de wijze van vullen van het DIN te verbeteren en
  - o het instrument waardebeoordeling te ontwikkelen waarmee maatschappelijke initiatieven goed beoordeeld kunnen worden,
4. de menskant van programmatisch werken door:
  - o in te zetten op talent uit de hele organisatie te betrekken bij de programma's,
  - o meer rolgebaseerd te gaan werken,

Projectbeheersing

Het project 'Werken in projecten' heeft gezorgd voor het verankeren van de methode Projectmatig Creëren bij Noaberkracht en het op gang brengen van een verbeterbeweging in de organisatie. Resultaten van dit project zijn onder andere: training over werken in projecten aan ruim 35% van de organisatie, actief opstarten van veel projecten door de project start up-begeleiders (PSU), vergroot draagvlak bij projectleiders en opdrachtgevers door actieve communicatie en samenwerking en borging van de methodiek. In augustus 2017 is het project 'werken in projecten' met succes afgesloten. Met het afsluiten van het project stopt de inspanning op werken in projecten niet, het is een continu verbeterproces geworden. In een ontwikkelplan is vastgelegd dat de uitdaging voor het vervolg van het veranderproces bij de proceseigenaar en de projectleider ligt. Tevens is een aantal opgeleide Project Start Up begeleiders actief, zij hebben tijd om projectleiders, opdrachtgevers en projectteams te faciliteren en coachen. Werken in projecten wordt in samenhang met de andere inspanningen binnen organisatieontwikkeling verder uitgewerkt.

Vervolgens is Projectbeheersing in oktober 2017 als concreet project binnen 'Werken in projecten' gestart, met onderstaande doelstelling.

"Door organisatie breed in te zetten op projectbeheersing, wordt rond projecten het volgende bereikt:

- Projecten krijgen een betere start, door betere afspraken in een projectplan en beheersplan over tijd, geld, kwaliteit, organisatie, informatie, communicatie en risicobeheersing.
- Projecten hebben een duidelijke start en afronding (met evaluatie) en successen worden gevierd.
- De rol van adviseur in en om projecten is beter gepositioneerd en beschreven.
- Projectleiders en ondersteuners hebben vaardigheden op het gebied van projectbeheersing aangeleerd of verbeterd.
- Er is meer overzicht over alle projecten in de organisatie, aangepast aan de informatiebehoefte.
- Sturingsinformatie in projecten wordt beter bijgehouden."

Dit project richt zich op de 'menschkant', met als centrale vraag in de pilots: *zorgt de investering op autonomie, vakmanschap en zingeving (ook wel: bevlogenheid) voor meer grip op projecten?*

Werken bij Noaberkracht

Noaberkracht beschikt over drie locaties (twee gemeentehuizen en een werf). Medewerkers worden zo optimaal mogelijk gefaciliteerd om hen in staat te stellen daar te werken waar en wanneer dit nodig is (plaats- en tijdonafhankelijk werken). Het Noaberkracht werken (plaats- en tijdonafhankelijk werken) betekent daar zijn waar je nodig bent. Stimuleren van de (interne) ontmoeting en samenwerking en het slim(mer) en effectiever inzetten van huisvesting vormen daarbij het uitgangspunt. De huisvesting moet aansluiten bij de huidige en toekomstige medewerkers en de toekomstige organisatie, waarin zowel van de organisatie (structuur) als van de medewerkers wendbaarheid en flexibiliteit wordt gevraagd. Om dit qua huisvesting te faciliteren is voor beide gemeentehuizen een huisvestingsplan gemaakt. Met de uitvoering van het huisvestingsplan is een pas op de plaats gemaakt met het oog op het onderhoud van Noaberkracht en daarnaast zal alvorens tot uitvoering wordt overgegaan rekening worden gehouden met de uitkomsten van het project Tubbergen bruist waar het gemeentehuis van Tubbergen een belangrijke rol in speelt.

TalentLAB

Noaberkracht heeft (net als veel andere overheidsorganisaties) te maken met een vergrijzend en ontgroenend personeelsbestand. Vanuit deze bedreigingen is in 2015 vanuit de vraag 'hoe kan Noaberkracht van betekenis zijn voor de maatschappelijke en professionele ontwikkeling van intrinsiek gemotiveerde jongeren en hoe kunnen deze jongeren ons helpen om van meer betekenis te zijn voor de snel veranderende samenleving' het TalentLAB ontstaan.

De doelstelling van het TalentLAB is als volgt geformuleerd:

"Door het meer inzetten op en (ver)binden met talenten binnen en buiten onze organisatie willen wij beter

aansluiten bij de samenleving, werken aan onze toekomstbestendigheid, personele samenstelling en imago om zo samen (met onze partners) de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken."

Onder het TalentLAB is in 2017 expliciet aandacht gegeven aan het aantrekken, ontwikkelen en behouden van talenten voor Noaberkracht. Het eerste traject met een viertal trainees is afgerond in 2017. Ook is het traineeship geëvalueerd en in 2018 zal een besluit genomen worden of en hoe we hier als Noaberkracht mee verder willen. Daarnaast is er, mede door de inzet van loopbaanadvies, veel aandacht geweest voor het (her)kennens van talenten. Het aantal interne trainingen, verzorgd door eigen medewerkers, krijgt ook steeds meer een invulling en de belangstelling daarvoor is groot.

Bedrijfsplan Openbare Ruimte

Voor de afdeling Openbare Ruimte is in 2017 een bedrijfsplan opgesteld waarin een visie is opgenomen voor de toekomst van de afdeling, plus advies en concrete acties die tot een toekomstbestendig beheer van de openbare ruimte moeten leiden op basis van interne en extern ontwikkelingen.

Speerpunten in het bedrijfsplan zijn:

Inpassing doelgroepenbeleid Noaberkracht. Daarbij spelen de ontwikkelingen inzake de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW), de Participatiewet, het creëren van garantiebannen en de bestaande relatie met zowel SOWECO als Stichting Participatie Dinkelland een wezenlijke rol. De inpassing van de gemeente als participant richting samenleving. Dit heeft impact op de werkprocessen, de organisatiestructuur en de betreffende functies. Het bedrijfsplan is door ons (i.o.m. de Ondernemingsraad) vastgesteld. Met de implementatie is gestart. Deze zal in het eerste halfjaar van 2018 worden afgerond.

Uitvoeringsplan zwembad Dorper Esch

In 2017 is een businesscase gemaakt waarin is opgenomen dat het uitvoeringsplan wordt opgeleverd voor de ver-/nieuwbouw van het zwembad Dorper Esch en de daarbij gewenste (juridische) organisatorische opzet. De arbeidsrechten van bestaande medewerkers worden daarbij geborgd. De bedoeling is dit traject uiterlijk af te ronden met de realisatie van de ver-/nieuwbouw dat is voorzien eind 2019. De personele kosten van Dorper Esch maken onderdeel uit van de begroting van Noaberkracht maar worden 1 op 1 doorbelast aan de gemeente Dinkelland.

Fysiek regionale uitvoeringsdienst (RUD)

Per 1 januari 2019 is de vorming voorzien van een fysiek regionale Omgevingsdienst Twente (ODT) die specifieke taken verricht op het gebied van milieuvergunningverlening, toezicht en handhaving. Er zal een transitie plaatsvinden van de huidige Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) naar de Omgevingsdienst Twente. Daarbij zal de netwerkconstructie worden omgezet in een fysieke organisatie. Beide gemeenteraden hebben in 2017 ingestemd met de oprichting van de ODT. In dat kader wordt gewerkt aan de overdracht van taken en medewerkers naar de ODT. De implementatie van deze reorganisatie leidt tot de nodige werkzaamheden inclusief de aandacht voor correcte overgang van medewerkers. Voor 1 juni 2018 wil Noaberkracht inzichtelijk hebben welke medewerkers 'over gaan' naar de ODT en welke taken 'achterblijven' en wat de gevolgen hiervan zijn.

Omgevingswet

Er komt één Omgevingswet en deze wordt op 1 januari 2021 ingevoerd. Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Zodat het straks bijvoorbeeld makkelijker is om bouwprojecten te starten. Het landelijke motto van de wet is 'Ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit.'

Deze omgevingswet moet ervoor zorgen dat regelgeving in de fysieke leefomgeving voor onze inwoners overzichtelijker en makkelijker wordt. Bijvoorbeeld door inzicht te geven wat er allemaal wel en niet kan in de eigen leefomgeving. Er zijn nu vele wetten en regelingen, maar samenhang ontbreekt en informatie is bovendien niet in alle gevallen makkelijk benaderbaar.

In 2017 is een project Omgevingswet gestart waarmee Noaberkracht klaar gemaakt wordt voor deze opgave. Kort samengevat bestaat de opgave grofweg uit drie elementen:

- Inzet van zes kerninstrumenten voor het hele fysieke domein: Omgevingsvisie, decentrale regels

(zoals het Omgevingsplan op gemeentelijk niveau), programma's, algemene rijksregels, omgevingsvergunning en het projectbesluit. Het landelijke uitgangspunt is om vanuit ambitie en algemene regels gebiedsgericht te gaan werken.

- Anders werken. De Omgevingswet is veel meer dan een juridische exercitie. De wet vraagt van gemeenten een andere manier van denken en werken door de integrale benadering van de leefomgeving, meer bestuurlijke afwegingsruimte, meer nadruk op participatie en samenwerking, en de benadering vanuit de initiatiefnemer.
- Digitaal Stelsel Omgevingswet. Het nieuwe online loket is de centrale plek waar alle digitale informatie over de fysieke leefomgeving straks samenkomt. Hier kunnen initiatiefnemers, overheden en belanghebbenden zien wat kan en mag in de fysieke leefomgeving.

Personeel / Human Resource Management (HRM)

In HRM staat de afstemming tussen de belangen en ontwikkeling van de medewerker(s) en de doelen en ontwikkeling van de organisatie centraal.

De medewerker denkt niet in regels, maar durft grenzen te verleggen en denkt in oplossingen. Medewerkers zijn hierbij in staat hun meerwaarde aan te tonen en vragen de kans om zich te bewijzen. Ze brengen mensen bij elkaar en organiseren oplossingen om bij te dragen aan de ontwikkeling van de samenleving om zo mensen verder te helpen. Medewerkers creëren zo hun eigen baan. De organisatie stuurt op het behalen van resultaten en het inzetten van de talenten van medewerkers.

Vertrouwen is de basis voor deze relatie tussen de medewerker en de organisatie. Er moet ruimte zijn om te leren, maar ook verantwoordelijkheid genomen worden voor de prestaties. Flexibiliteit en aanpassingsvermogen zijn hierbij voorwaarden, om zo te ondernemen met lef. Dit betekent dat men loyaal is aan elkaar, de organisatie en de samenleving. Dit wordt met trots en respect naar elkaar uitgedragen.

Arbeidsvoorwaarden

In de landelijke cao gemeenten (CAR-UWO) is afgesproken dat met ingang van 1 januari 2017 een individueel keuzebudget (IKB) voor medewerkers geldt. Hierin wordt opgenomen de bestaande vakantietoelage, eindejaarsuitkering, levensloopbijdrage en de loonruimte van twee bovenwettelijke vakantiedagen. Medewerkers kunnen het opgebouwde budget binnen gestelde kaders naar eigen inzicht in de loop van het kalenderjaar besteden. Deze budgetten worden opgebouwd van januari t/m december. In de loop van het jaar kan de medewerker deze inzetten in de cafetariaregeling of laten uitbetalen. Wanneer er verder geen keuzes gemaakt worden dan wordt in december het IKB-budget automatisch uitbetaald onder inhouding van loonheffing. In mei 2017 werd ook het nog in 2016 (mei-december) opgebouwde vakantiegeld uitbetaald.

Er is een nieuw landelijk arbeidsvoorwaardenakkoord (CAR-UWO) afgesloten in 2017, deze loopt van 1 mei 2017 tot 1 januari 2019. Hierin is een generieke salarisverhoging overeengekomen van 1% per 1 augustus 2017 en 1,5% per 1 januari 2018. Tevens is afgesproken om het IKB te verhogen, per 1 december 2017 met 0,5% en per 1 juli 2018 met 0,25%. In beide gevallen gaat het om de component eindejaarsuitkering.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. Het doel van de WNT is het tegengaan van bovenmatige bezoldigingen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi)publieke sector. In de WNT worden bezoldigingen en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen waarop de wet van toepassing is genormeerd en openbaar gemaakt. De bezoldigingsmaxima worden jaarlijks geïndexeerd.

Noaberkracht kent met ingang van het jaar 2013 een vorm van prestatiebeloning voor alle medewerkers. Dit is neergelegd in de arbeidsvoorwaardenregeling. Ieder jaar wordt aan de hand van de daarvoor geldende regels een afweging gemaakt wie eventueel hiervoor in aanmerking komt.

Door de accountant werd in 2017 opgemerkt dat variabele beloningen aan de hoogste ambtenaren in rang (voor de beide gemeenten zijn dat de beide griffiers, voor Noaberkracht de beide algemeen directeuren) tot en met 2016 in strijd zijn met de Wet Normering Topinkomens. In overleg met deze ambtenaren is afgesproken dat de ontvangen bonus wordt terugbetaald.

Gesprekkencyclus en beloningsbeleid

De gesprekkencyclus is van groot belang om het streven te ondersteunen om kwaliteit en talenten van medewerkers optimaal te benutten binnen de organisatie. Op basis van een evaluatie van de bestaande HRM gesprekkencyclus is in 2017 onderzoek verricht naar een nieuwe gespreksyclus en beloningsbeleid.

In het voorjaar van 2017 hebben wij (i.o.m. de Ondernemingsraad) besloten dat de beloning op basis van de beoordeling wordt losgekoppeld van de gesprekkencyclus. De prestatiebeloning wordt vervangen door een andere manier van belonen en waarderen. En de huidige gesprekkencyclus wordt vervangen door een andere vorm van gesprekken waarbij afdelingen de ruimte krijgen de gesprekken vorm te geven naar hun wens en hun staat van ontwikkeling.

Naast een evaluatie van de HRM cyclus en het beloningsbeleid is ook een enquête onder medewerkers geweest over dit onderwerp en zijn er pilots in enkele teams geweest, waar zij de ruimte kregen naar eigen inzicht en visie (van het team en de leidinggevende) te experimenteren met een andere invulling van de gesprekkencyclus. De uitkomsten van de evaluatie, de enquête en de pilots zijn input geweest voor een nieuwe manier van kijken hiernaar. Doordat er steeds flexibeler werd gewerkt, veranderde de verhouding tussen leidinggevende en medewerker. De behoefte ontstond aan gelijkwaardige gesprekken over de te behalen resultaten, de talenten die hiervoor nodig zijn en de ontwikkelpunten.

De 5 uitgangspunten van de nieuwe manier van gesprekken zijn:

1. Focus op sterke punten
2. Meer verantwoordelijkheid van medewerkers bij het formuleren van doelstellingen
3. Een grotere verantwoordelijkheid van medewerkers voor de eigen persoonlijke en professionele ontwikkeling
4. Een continue dialoog over prestaties en ontwikkeling
5. Faciliterend leiderschap van managers

In 2017 is ook onderzocht op welke manier we de intrinsieke motivatie van medewerkers zoveel mogelijk kunnen vergroten en hoe vaker en effectiever kunnen belonen. Bij de nieuwe manier van belonen en waarderen wordt de beloning door de teams zelf bepaald.

De afdelings-/teamleden kunnen de beloning inzetten voor:

- a. het bevorderen van de teamontwikkeling;
- b. voor teamactiviteiten;
- c. voor het verbeteren van de eigen werkomgeving/omstandigheden;
- d. voor opleidingen van teamleden als groep;
- e. voor een ander bestedingsdoel na instemming door de directie

Deze nieuwe manier van gespreksvoering en waardering geeft veel ruimte voor de wensen van medewerkers en leidinggevendens, om zo aan te sluiten bij de behoeften en ontwikkeling van een team. Wij hebben i.o.m. de Ondernemingsraad besloten vanaf 2018 de nieuwe manier van belonen en waarderen van toepassing te laten zijn voor de hele organisatie.

Strategische personeelsplanning (SPP)

Met Strategische Personeelsplanning is in 2015 de basis gelegd voor een effectief en toekomstgericht HRM-beleid, zodat door het management beter onderbouwde afwegingen en keuzes kunnen worden gemaakt ten aanzien van de beoogde kwalitatieve en kwantitatieve personeelsbezetting voor de afgelopen jaren. Het

bevordert betere beargumentering van beleidskeuzes, met name op het gebied van in-, door- en uitstroom van personeel. Dit heeft geleid tot een actie voor iedere medewerker, waar het management mee aan de slag gegaan. Middels faciliterend leiderschap is men met de medewerkers aan de slag gegaan. Veel van deze acties hebben inmiddels een invulling gekregen. Hierbij is gebruik gemaakt van HRM-beleid dat hieraan ondersteunend was. Dit heeft in 2017 geleid tot het behalen van de streefformatie en de taakstelling voor 2018, de instroom van jonge medewerkers en een betere match tussen kwaliteit en behoefte. In 2018 zal SPP geëvalueerd worden en staat een nieuwe analyse gepland.

Generatiepact

In 2017 is na afstemming met de Ondernemingsraad een Generatiepact in werking getreden welke een werking heeft tot 2021. Doelstellingen van dit generatiepact zijn:

- Creëren van banen voor jongeren, de doorstroom bevorderen.
- Door ontwikkelen van onze organisatie
- Vitaal doorwerken van ouderen medewerkers

Medewerkers met een leeftijd vanaf 57 jaar kunnen zelf kiezen voor deelname aan dit generatiepact. De mogelijkheid bestaat 60% te werken, voor 85% salaris en 100% pensioenopbouw. Deelnemen betekent wel dat men eerder ontslag neemt. Men kan tot maximaal 60% van de tijd tot aan de AOW gerechtigde leeftijd deelnemen. In 2017 zijn reeds 12 medewerkers van Noaberkracht gaan deelnemen aan dit generatiepact met een gemiddelde leeftijd van 62 jaar. Daarnaast zijn er 11 nieuwe medewerkers in dienst gekomen in 2017, o.a. door het generatiepact, met een gemiddelde leeftijd van 26 jaar.

Arbozorg, bedrijfshulpverlening en ziekteverzuimbeleid

In 2017 heeft een Preventief Medisch Onderzoek (PMO) onder alle medewerkers van Noaberkracht plaatsgevonden. De respons was 78,6%, een respons die erg goed is en waarmee het statistisch verantwoord is om de resultaten te generaliseren naar de vergelijkingsgroep. De cijfers die Noaberkracht heeft gescoord zijn vergeleken met een benchmark Gemeenten en de totale beroepsbevolking.

Het is positief dat er een hoge deelname was aan het PMO. Uit de resultaten blijkt dat geconcludeerd kan worden dat werk-privé balans op organisatieniveau geen aanleiding geeft tot zorgen. Op organisatieniveau wordt alleen significant ongunstiger gescoord op taakduidelijkheid, doelmatigheid en de (beeldscherm)werkplek. Deelnemers aan het Noaberkracht werken scoren in vergelijking met NIET deelnemers beduidend gunstiger op nagenoeg alle onderwerpen van het PMO. Afwijkende resultaten zijn de emotionele belasting, taakduidelijkheid en (beeldscherm)werkplek. Deze laatste twee scoren echter in meerdere groepen ongunstiger. Werkdruk en werkstress, en spanningsklachten scoren op organisatieniveau vergelijkbaar met de benchmark gemeenten.

Volgens het Arbobeleid zijn we onder begeleiding van de Arbo-unie en de bedrijfsarts steeds verder gegroeid naar de eigen regierol van het management. Wij hebben eind 2017 een Arbo-meerjarenplan vastgesteld i.o.m. de Ondernemingsraad. Het Arbo-meerjarenplan 2018-2020 is een weergave van samenhangende intenties op het gebied van arbeidsomstandigheden en is een basisdocument. Het Arbo-meerjarenplan is informatief, evaluerend, actief en planmatig. Het Arbo-meerjarenplan is naar aanleiding van de vernieuwde Arbowed, de resultaten uit het PMO, de resultaten vanuit de Risico inventarisatie en evaluatie (RI&E) die heeft plaatsgevonden in 2017 en de adviezen van de bedrijfsarts naar aanleiding van de PMO en de verzuimrapportage opgesteld. Jaarlijks wordt een activiteitenplan onttrokken aan het Arbo-meerjarenplan

2018-2020. In dat plan is opgenomen welke onderdelen van het beleidsplan in het betreffende planjaar worden uitgewerkt en uitgevoerd.

Ziekteverzuim

Het verzuimpercentage is met bijna 2% afgenomen. De meldingsfrequentie (verhouding tussen het aantal verzuimgevallen en het aantal personeelsleden) is afgenomen doordat medewerkers gemotiveerd en betrokken zijn.

	Noaberkracht		Gemeentegrootteklasse 20.000 – 50.000 inw. (personeelsmonitor)	
Onderwerp	2016	2017	2016	2015
Het totale verzuimpercentage	5,1%	3,3%	5,6%	4,9%
De meldingsfrequentie	0,83	0,56		

Bron: Verzuimmanagersmodule Raet en Personeelsmonitor Arbeidsmarkt- en opleidingsfonds gemeenten 2017 (personeelsmonitor 2017 is nog niet uitgegeven)

COMMUNICATIE

Interactie, transparantie, acceptatie en verwachtingen

Als gemeente behartigen we de belangen van onze inwoners. Binnen de dienstverlening door Noaberkracht staat de burger dan ook centraal. Als Noaberkracht moeten we ervoor zorgen dat de leefomgeving van onze inwoners optimaal wordt georganiseerd. Een goede communicatie tussen de gemeente en haar inwoners is daarbij van groot belang. Naast passieve voorlichting (het beantwoorden van vragen) moet de gemeente en dus ook Noaberkracht haar inwoners ook actief voorlichten met als doel haar beleid te verduidelijken en uit te leggen en daarmee draagvlak te creëren. Nog beter is om de burgers te betrekken bij het opstellen van beleid (zoals dit gebeurt binnen Mijn Dorp/Mijn Dinkelland 2030), oftewel we moeten ook communiceren aan de voorkant van het beleid. We hebben in 2017 over ons beleid gecommuniceerd in de vorm van filmpjes, flyers, nieuwsbrieven, persberichten en informatieavonden. Voorbeelden: asbestsanering, Dusinksweg, VVE, Huishoudelijke ondersteuning, vervoer.

Imago

Marketing en positieve beeldvorming zijn belangrijke tools. Daarom willen wij burgers in de positie brengen als ambassadeur van het gevoerde beleid. Bewoners en ondernemers zijn voornamelijk in artikelen en persberichten, en in een enkel geval in een filmpje, aan het woord gekomen. We willen nog meer gebruik gaan maken van filmpjes / social media. Voorbeelden: bouwen starterswoningen Weerselo, Moestuinproject Dinkelland & Tubbergen, Manderveen bouwt eigen speelplek, Dorpsbieb Weerselo.

Digitale dienstverlening

Op het gebied van digitale dienstverlening en het gebruik van social media hebben we een flinke slag gemaakt en willen wij dit nog verder ontwikkelen. We hebben inmiddels een website voor beide gemeenten die als een portal functioneert. Via deze portal wordt de informatie op een logische manier ontsloten en komen bezoekers makkelijk terecht bij de informatie die ze zoeken. De websites zijn afgelopen jaar overgegaan naar een nieuwe beheerder. Bij het overgaan naar de nieuwe beheerder is een grote update uitgevoerd. Komend jaar staat verdere ontwikkeling van de websites op de planning.

Social media

Noaberkracht is volop bezig om steeds meer van buiten naar binnen te gaan werken. We willen de wensen en ideeën vanuit de samenleving meer naar ons toe halen. We hebben meer gebruikgemaakt van social media. Monitoring geeft ons meer zicht in de manier waarop er op bepaalde zaken/berichten wordt gereageerd door de media en de inwoners. Deze informatie geeft ons de gelegenheid te sturen op vervolgstappen op het gebied van communicatie.

Informatie en techniek

INFORMATIEVOORZIENING

In 2017 hebben we de blik naar buiten geworpen om onze dienstverlening en efficiëntie verder te verbeteren.

Procesverbetering

In een snel veranderende samenleving moet onze organisatie zich voortdurend aanpassen. Veranderingen komen van alle kanten. Het rijk komt met nieuwe regels en bezuinigingen. Inwoners verwachten een andere rol van de overheid en stellen telkens nieuwe eisen aan producten en dienstverlening. En “last but not least”: werken in een politiek bestuurlijke omgeving betekent dat een nieuw bestuur om de zoveel tijd nieuwe accenten zet. Dat vraagt om een organisatie die flexibel en slagvaardig weet om te gaan met deze voortdurende veranderingen. In onze organisatie pakken vakmensen samen met stakeholders gezamenlijk maatschappelijke vraagstukken aan, maar wordt ook ingezet op een efficiënte bedrijfsvoering en een dienstverlening die aansluit bij de behoefte van de klant.

Continu willen verbeteren is de grondhouding die maakt dat al deze ontwikkelingen in samenhang beschouwd en aangepakt kunnen worden. Continu verbeteren vormt dan ook ons antwoord op continu veranderen. Noaberkracht gebruikt Projectmatig creëren, Lean en scrum om continue verbeteren vorm te geven. In 2017 zijn met behulp van de Lean-methodiek verschillende processen verbeterd zoals de P&C-cyclus, subsidies, kavelverkoop, zorg en ondersteuning. Daarnaast zijn diverse projecten vormgegeven met de systematiek van projectmatig creëren, zodat systematisch en planmatig naar een van tevoren bepaald projectresultaat wordt gewerkt met energie en commitment van alle projectgroep leden.

Informatievoorziening Sociaal Domein

Marktverkenning is gestart om te kijken welke mogelijkheden bestaan om informatiedeling tussen onze informatiesystemen efficiënter te maken.

Implementatie zaaksysteem

Een belangrijke bouwsteen voor de doorontwikkeling van onze gemeentelijke informatievoorziening wordt gevormd door het nieuwe zaaksysteem dat in 2017 is geïmplementeerd. Met dit nieuwe systeem kunnen we het digitaal zaakgericht werken binnen onze organisatie uitbouwen. De implementatie kende een aantal uitdagingen door de diverse koppelingen die gelegd moesten worden en door de conversie van bestanden uit het bestaande systeem. Op onderdelen bleek de techniek minder ver gevorderd dan verwacht zoals bijvoorbeeld de realisatie van het E-depot (zie onder) als ook op het gebied van koppelvlakken. Resultaat hiervan is dat sommige zaken in de tijd naar voren zijn geschoven.

Desondanks kunnen we terugkijken op een behoorlijk geslaagde implementatie, waarin binnen een zeer korte tijd de omschakeling is gemaakt naar een nieuw en eigentijds zaaksysteem.

E-depotvoorziening

In 2017 is het nieuwe zaaksysteem ingericht. De langdurig te bewaren documenten moeten overgedragen worden vanuit Corsa naar een E-depot. We wilden bij deze voorziening in 2017 aansluiten en inrichten. Na meerdere gesprekken met het Historisch Centrum Overijssel is gebleken dat documenten op dit moment alleen maar overgedragen kunnen worden. De toegankelijkheid (raadplegen van overgedragen documenten) is landelijk nog niet gerealiseerd. Wij blijven deze ontwikkelingen op de voet volgen.

De Omgevingswet

In 2021 is het zover. Dan treedt de Omgevingswet in werking. Bij de Omgevingswet hoort een goede digitale ondersteuning. De beschikbaarheid, bruikbaarheid en bestendigheid van gegevens over de fysieke leefomgeving moet worden geoptimaliseerd. Daarom wordt een digitaal stelsel voor de Omgevingswet (DSO) ontwikkeld. Alle digitale informatie is straks op één plek te vinden: in het nieuwe Omgevingsloket. Via dit loket kunnen initiatiefnemers, overheden en belanghebbenden snel zien wat mag in de fysieke leefomgeving. Heel veel partijen werken samen om het loket en het digitale stelsel erachter te ontwikkelen. Ook Noaberkracht moet aanleveren aan het DSO en gebruik maken van de gegevens uit het DSO. De omgevingswet vereist daarmee aanpassingen aan de gegevens, de applicaties en de uitwisseling met landelijke voorzieningen, die allemaal moeten voldoen aan nieuwe standaarden. Eind 2017 is er een projectgroep voor de Omgevingswet gestart. Informatie en Techniek is één van de 3 deelprojecten.

Basisregistratie Personen (GBA)

De Gemeentelijke Basisregistratie (GBA) is begin 2014 opgegaan in de basisregistratie personen (BRP). In opdracht van het ministerie van Binnenlandse zaken werd er al een aantal jaren gewerkt aan een landelijke database voor deze basisregistratie, waarop alle gemeenten in de komende jaren zouden moeten aansluiten.

Vanwege de geringe vorderingen t.o.v. de hoge kosten is deze ontwikkeling medio 2017 door de minister van Binnenlandse zaken gestopt. Het ministerie onderzoekt nu samen met de VNG de mogelijkheden; Wellicht zijn onderdelen nog bruikbaar of kunnen bestaande voorzieningen worden omgebouwd om het gebruik van persoonsgegevens voor alle overheden te vereenvoudigen.

Landmeetkundige apparatuur

In 2017 hebben we onze landmeetkundige GPS apparatuur vervangen, daarnaast hebben we geïnvesteerd in robuuste tablets en de nieuwste landmeetkundige software. Hiermee kan er efficiënter worden gewerkt, doordat het mogelijk is de buiten ingewonnen data rechtstreeks te verwerken in onze database voor het beheer van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT).

“Het werken bij Noaberkracht”

In 2017 was er ruimte voor 36 medewerkers om deel te nemen aan “Het Nieuwe Werken”. Dit in navolging van de pilot in 2014 rond het plaats- en tijdsafhankelijk werken en het vervolg in 2016. Na de aanbesteding van de benodigde hardware bleek er uiteindelijk ruimte te zijn voor 41 medewerkers.

In totaal nemen nu 213 medewerker deel aan HNW. Voor 2018 is er ruimte voor 36 medewerkers om hieraan deel te nemen.

Informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging is een belangrijk onderwerp omdat het de beveiliging van door wetten en normen beschermde informatie regelt. Net als de meeste gemeenten in Nederland is ook de gemeente Dinkelland gestart met het implementeren van het uniforme normenkader voor informatiebeveiliging de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Dit onderdeel van de paragraaf Bedrijfsvoering is bedoeld om een algeheel beeld te geven van de beveiligingssituatie

Beleid, doelstellingen en ambities

De belangrijkste gemeentelijke doelstellingen zijn begin 2017 vastgesteld door beide colleges in het informatiebeveiligingsbeleid. Enkele speerpunten uit dit beleid zijn:

- Werken met veilige en betrouwbare systemen
- Zorgvuldig omgaan met informatie
- Betrouwbare en continue dienstverlening
- Voldoen aan wet- en regelgeving (zoals die voor privacy)
- Beheersen van risico's (Governance, Risk en Compliance)

Twee andere belangrijke doelstelling in 2017 zijn geweest:

- Het voldoen aan de BIG als basisnormenkader
- Het nakomen van de afspraken over de ENSIA-verantwoording

Samenvattend beeld en resultaten afgelopen periode

Over 2017 zijn stappen gezet die bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen. Deze stappen zijn o.a. organisatorisch als technisch van aard geweest. Zo is de functie van CISO/FG ingevuld, hebben er verbeteracties in het functioneel beheer plaatsgevonden op basis van de accountantscontrole en is er meer gebruik gemaakt van het Information Security Management System. Ook is er gewerkt aan *awareness* door middel van presentaties, workshops en email- en intranetberichten. In 2017 is ook voldaan aan nakomen van de afspraken over de ENSIA-verantwoording.

Eenduidige Normatiek Single Information Audit

De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft in 2013 de resolutie informatieveiligheid (subtitel: randvoorwaarde voor de professionele gemeente) vastgesteld. Naar aanleiding hiervan zijn de betrokken ministeries en toezichthouders in 2017 gestart met de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Enkele doelstellingen van de ENSIA zijn het integreren van de verantwoording over informatieveiligheid met de jaarrekening en het verminderen van de auditlast.

De leden van onze Governance hebben hard gewerkt om de ENSIA monitor het afgelopen jaar in te kunnen vullen. Vervolgens zijn de juiste stappen ondernomen om aan de horizontale en verticale verantwoordingsverplichting te voldoen.

Realisatie doelstellingen IB-beleid

Belangrijke mijlpalen over 2017 zijn de inzet van de Governance groep, het doorlopen van de ENSIA cyclus, het opstellen van een integraal jaarplan en een permanente invulling van de rollen CISO en Functionaris Gegevensbescherming geweest. Ondanks de vele ontwikkelingen hebben medewerkers van vak afdelingen beveiligingsmaatregelen doorgevoerd. Het betreft onder meer het updaten van beveiligingsprogrammatuur, het verwerken van alerts van de Informatie Beveiligingsdienst (IBD), analyse van mogelijkheden rond veilig e-mailen, en deelname aan landelijke initiatieven rond informatieveiligheid.

Gebleken is dat niet alle actiepunten uit het originele plan van aanpak uit 2015 zijn behaald, maar dat juist op andere maatregelen veel progressie is geboekt. De gemeente laat op het gebied van de BIG eind 2017 dan ook een behoorlijk uitvoeringsniveau zien.

Incidenten

Het afgelopen jaar is hard gewerkt om incidenten te signaleren en te behandelen. Ook is tijd geïnvesteerd om het proces aan te scherpen en de bekendheid van dit proces met actoren in de organisatie te vergroten. Dit zal ook in 2018 in prioriteit zijn. Voor de gemeenten Dinkelland en Tubbergen heeft in 2017 eenzelfde datalek voorgedaan. Ondanks de complexe natuur van dit soort incidenten is het lek op de juiste wijze afgehandeld en geëvalueerd door de verantwoordelijk medewerkers.

Meerjarenperspectief

Door de vele ontwikkelingen het afgelopen jaar zijn de ambities op het gebied van de Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG) zoals geformuleerd in 2015 niet meer up-to-date. Deze zullen in 2018 moeten worden aangescherpt en aangepakt. Daarnaast worden stappen ondernomen om de verbeteracties uit de ENSIA-verantwoording 2017 af te ronden, en voorbereidingen te treffen voor de nieuwe verantwoordingsronde over 2018.

Kwaliteitszorg

KWALITEITSZORG

Voor de jaren 2016 en 2017 is het beleidsplan kwaliteitszorg opgesteld.

Dit plan geeft een inzicht in de vernieuwde visie op kwaliteitszorg, de organisatie van deze kwaliteitszorg en de te leveren producten- en diensten. Ten opzichte van het "oude" uitvoeringsplan kwaliteitszorg is er veel meer aandacht voor klanttevredenheidsonderzoek, beleidsanalyse en sturingsinformatie. Cijfers en trends spelen een steeds grotere rol bij de (bestuurlijke) besluitvorming en kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan een resultaatgerichtere werkwijze. In 2017 is gewerkt aan de volgende zaken:

- Belevingsonderzoek onder toeristen
- NPS (Net Promotor Score) bij diverse dienstverleningsafdelingen (klanttevredenheidsonderzoek)
- Implementeren monitor sociaal domein
- Noaberkracht, Dinkelland en Tubbergen in cijfers en beeld (<https://noaberkracht.incijfers.nl/dashboard/>)

CENTRALE INKOOP

Wij hebben de doelstelling om gemeenschapsgelden zo doelmatig en integer mogelijk te besteden. Op regionale schaal wordt daarom samengewerkt met de acht Twentse plattelandsgemeenten. Daarnaast wordt regio breed opgetrokken met alle 14 Twentse gemeenten, de Regio Twente en de Veiligheidsregio.

Met als doel het behalen van voordeel voor alle deelnemende organisaties is een inkoop samenwerking opgezet ten behoeve van het samen bundelen en/of delen van informatie en expertise, hulpmiddelen en/of volume op het gebied van inkoop. Om de voordelen maximaal te benutten is er een onderzoek geweest naar een uitbreiding van de huidige inkoop samenwerking van Dinkelland en Tubbergen (voornamelijk met Haaksbergen, Hellendoorn, Hof van Twente, Rijssen-Holtten, Wierden en Twenterand) met de overige gemeenten (Almelo, Borne, Enschede, Hengelo, Losser en Oldenzaal). Op sommige gebieden wordt al veel samengewerkt met alle 14 Twentse gemeenten, met name op het gebied van zorginkoop. Het onderzoek heeft als resultaat opgeleverd dat “verdergaande samenwerking van de twee inkoopgroepen in Twente” meerwaarde heeft. Hiervoor wordt een plan van aanpak opgesteld.

Afgeronde aanbestedingen in 2017

Onderwerp
- Afsluiten huurovereenkomst met Microsoft voor 414 Office Standaard licenties met SA
- Hogedruk rioolreinigingsinbouwunit
- Vervangen hoogwerker
- Schoonmaakdienstverlening Noaberkracht Dinkelland Tubbergen
- Accountantsdiensten
- Warme- en koudedrankvoorzieningen
- Vervanging tractie t.b.v. de gemeentewerf te Ootmarsum inclusief reparatie en onderhoud
- Aankoop 60 desktops en laptops
- Vervanging audiosysteem Gemeentehuis Tubbergen
- Brandstof en tankpassen 2017 – 2019
- Aanbesteding EMC storage
- Uitzenddiensten in regio Twente

Lopende aanbestedingen die in 2018 worden afgerond:

- Onderhoud technische installaties
- Instelling Dynamisch Aankoop Systeem (DAS) voor inhuur

Facilitaire dienstverlening en taakstelling

FACILITAIRE DIENSTVERLENING

Aanschaf respectievelijk vervanging van audiovisuele apparatuur

De nieuwe audiovisuele grootformaat beeldschermen in de diverse vergaderruimten van de gemeentehuizen in Tubbergen en Dinkelland zijn het afgelopen jaar intensief gebruikt voor het geven van (video-)presentaties.

In Tubbergen is de geluidsinstallatie in de raadszaal in 2017 vervangen door een nieuw Audio/Videosysteem. Dit om in de behoefte te voorzien van de gemeenteraad om de samenleving meer en beter bij de beraadslaging en besluitvorming van maatschappelijke vraagstukken te betrekken. Het nieuwe systeem is geschikt om vergaderingen te casten via Internet. Inwoners kunnen via de website live meekijken en luisteren naar de vergaderingen. Ook biedt het systeem een terugkijkmogelijkheid. Na afloop van een vergadering worden opnamen opgeslagen.

Medegebruik gemeentehuizen

Buiten de reeds afgeronde initiatieven loopt het proces op benutting van gemeentehuizen door andere organisaties door. In Tubbergen valt dit onder het project Tubbergen Bruist en in Dinkelland is dit een voortschrijdend proces.

PLANNING en CONTROL

Het jaar 2017 heeft naast het opleveren van de verschillende P&C documenten vooral in het teken gestaan

van de uitvoering van het verbeterplan P&C Cyclus. Zo is het jaarrekeningtraject 2017 opgepakt via het verbeterde proces volgens de Lean-methodiek. In dit kader is ook het gehele jaar 2017 ingezet op het hebben en houden van aansluiting met de verschillende sub-administraties om zodoende continu over actuele (financiële) informatie te beschikken.

Om de omvang van het aantal P&C documenten te beperken (actie uit verbeterplan) is het eerste programmajournaal 2017 van de beide gemeenten niet als afzonderlijk boekwerk verschenen maar opgenomen in het raadspectief respectievelijk de perspectiefnota.

Voor Noaberkracht is in 2017 gewerkt aan een nieuwe manier van tussentijdse verantwoording. Dit heeft geleid tot een financiële tussenrapportage die eind 2017 is vastgesteld in het bestuur van Noaberkracht.

In 2017 is de begroting 2018 van Noaberkracht opgesteld en vastgesteld. Deze begroting is meer programmatisch ingericht waardoor ook de (voortgang van de gestelde doelen beter kan worden gevolgd. Deze programmatische indeling wordt nog verder uitgewerkt en verbeterd en is de basis voor de nieuwe manier van rapporteren.

Eind 2017 is het project Financieel Informatie Systeem (FIS) van start gegaan. Dit project heeft conform het verbeterplan als doel te komen tot een nieuw rekeningschema dat beter aansluit bij de wensen en behoeften van de gebruikers maar ook al rekening houdt met / ruimte biedt voor mogelijke wijzigingen in de programma's. Oplevering staat gepland voor medio 2018 zodat de implementatie kan worden meegenomen bij het opstellen van de begroting 2019.

TAAKSTELLING BEDRIJFSVOERING

Tubbergen en Dinkelland hadden voor de periode 2013 - 2016 een bestaande nog te realiseren taakstelling van € 1.261.000. In beide gemeenten is geconstateerd dat de ambtelijke samenwerking van Tubbergen en Dinkelland een wezenlijke voorwaarde is voor het invullen van deze taakstelling. Daarboven bestaat de overtuiging dat de samenwerking vanaf 2018 aanvullend structureel minimaal € 1 miljoen per jaar kan opleveren.

Bij de vaststelling van de begroting 2014 van de beide gemeenten is besloten om met ingang van 2017 nog eens € 200.000 als extra taakstelling op te nemen. De voordelen van de samenwerking kunnen niet reeds in het eerste jaar van samenwerking worden gerealiseerd. Uitgangspunt is dat de efficiencywinst volledig bereikt is binnen een termijn van 5 jaar.

Aanvullend op de taakstelling, in te vullen middels efficiencymaatregelen, is bij de vaststelling van de beide gemeentebegrotingen 2015 besloten tot een aanvullende taakstelling die oploopt tot een bedrag van € 703.000 structureel. Hierbij is de opmerking gemaakt dat deze extra taakstelling op Noaberkracht gevolgen kan hebben voor het niveau van de dienstverlening en/of de omvang van het aantal uit te voeren taken.

Uit onderstaande opstelling blijkt dat de taakstelling volledig gerealiseerd is.

Verloop taakstellingsopdracht x € 1.000

	2017
Ingebrachte taakstelling bedrijfsvoering vanuit Tubbergen en Dinkelland	1.261
Verhoging taakstelling Noaberkracht 2014	200
Eerder realiseren taakstelling	360
Verhoging taakstelling Noaberkracht 2015	350
Totale taakstelling	2.171
Gerealiseerde taakstelling: loonkosten personeel	1.808
Gerealiseerde taakstelling: kosten ICT	125
Gerealiseerde taakstelling: overige kosten	266
Gerealiseerde taakstelling	2.199
Meer gerealiseerd	-28

JAARREKENING

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

16. BALANS

Balans

Balans per 31 december					
<i>(bedragen x € 1.000,--)</i>		2017	2016	2017	2016
ACTIVA			PASSIVA		
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa			Eigen vermogen		
Bijdr. aan activa in eigendom van derden	239	167	Reserves		
Materiële vaste activa			Algemene reserve		
Investeringen met een economisch nut			9.767	10.935	
a. gronden uitgegeven in erfpacht	1.080	1.080	Bestemmingsreserves		
b. overige investeringen met economisch nut	32.045	34.681	31.737	27.036	
c. investeringen met economisch nut			Gerealiseerd resultaat		
waarvoor een heffing wordt geheven	13.614	13.300	3.177	1.268	
d. Investeringen met maatschappelijk nut	1.675	559	44.680	39.238	
e. strategische gronden	1.063	1.262	Voorzieningen		
	49.477	50.882	Verplichtingen, verliezen en risico's		
Financiële vaste activa			Door derden beklemde middelen		
Kapitaalverstrekking aan:			1.959	1.411	
a. deelnemingen	2.479	2.479	Toekomstige verplichtingen		
b. gemeenschappelijke regelingen	41	41	243	499	
	2.520	2.520	4.888	4.644	
Leningen aan:			Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
a. woningbouwcorporaties	559	636	a. binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
b. Leningen aan deelnemingen	222	222	617	694	
	780	858	b. binnenlandse banken en overige financiële instellingen		
overige langlopende leningen u/g	5.728	6.664	33.314	36.565	
	9.028	10.042	33.931	37.259	
Totaal vaste activa	58.745	61.091	Totaal vaste passiva		
Vlottende activa			83.499		
Voorraden			81.142		
a. gronden in exploitatie	4.957	9.374	Vlottende passiva		
b. overige voorraden	781	701	Nettoschulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
	5.738	10.075	a. kasgeldleningen		
Uitzettingen looptijd korter dan 1 jaar			b. bank- en giroaldi		
			0	0	
			0	0	
			5.448	3.089	
			5.448	3.089	

a. vorderingen op openbare lichamen	8.914	9.000		
b. belastingvorderingen	376	436		
c. overige vorderingen	1.658	1.213		
d. uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	13.537	4.569		
	<hr/>			
	24.486	15.218		
Liquide middelen				
a. kas	1	13		
b. bank- en giroaldi	468	506		
	<hr/>			
	469	519		
Overlopende activa	1.613	2.280	Overlopende passiva	2.104 4.952
Totaal vlottende activa	32.307	28.092	Totaal vlottende passiva	7.552 8.042
Totaal activa	91.051	89.183	Totaal passiva	91.051 89.183
Verliescompensatie krachtensde wet op vennootschapsbelasting 1969 bestaat	1.320	0	Waarborgsommen en garanties	85.465 86.080

17. OVERZICHT BATEN EN LASTEN

Programmarekening 2017 (Bedragen x € 1.000)	Ontwerp		Ontwerp		Begroting		Begroting		Rekening		Rekening	
	baten	lasten	Saldo		baten	lasten	saldo		baten	lasten	saldo	
a. Omschrijving programma												
Programma Krachtige kernen	13.043	23.079	-10.037	20.926	30.682	18.329	-9.756	29.054	29.054		-10.725	
Programma Economische kracht & werk	154	805	-651	1.671	2.625	1.358	-954	2.134	2.134		-777	
Programma Omzien naar elkaar	3.447	20.774	-17.327	3.831	20.785	4.906	-16.954	21.235	21.235		-16.329	
Programma Burger en bestuur	498	2.977	-2.479	493	3.320	479	-2.826	3.083	3.083		-2.604	
Sub-totaal	17.142	47.635	-30.493	26.921	57.412	25.071	-30.491	55.506	55.506		-30.435	
b. Alg. dekkingsmiddelen												
1. Lokale heffingen	6.818	4	6.814	6.804	4	6.841	6.800	11	11		6.830	
2. Algemene uitkeringen	29.925	12	29.913	30.763	12	30.787	30.752	12	12		30.776	
3. Dividend	1.302	14	1.288	3.269	14	7.090	3.255	13	13		7.077	
4. Saldo financieringsfunctie	358	-125	482	358	-125	364	482	104	104		260	
5. Overige alg. dekkingsmiddelen	0	-6	6	0	55	-0	-55	55	55		-55	
Sub-totaal	38.403	-101	38.504	41.194	-40	45.082	41.234	195	195		44.888	
6. Overhead	80	8.938	-8.858	110	8.980	109	-8.870	9.068	9.068		-8.959	
8. Onvoorzien	0	85	-85	0	85	0	-85	52	52		-52	
Sub-totaal	80	9.023	-8.943	110	9.065	109	-8.955	9.120	9.120		-9.011	
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	55.625	56.558	-932	68.226	66.437	70.263	1.789	64.821	64.821		5.442	
c. Mutaties reserves												
1. Mutaties reserves	4.148	3.216	932	8.727	10.516	10.386	-1.789	12.651	12.651		-2.265	
Sub-totaal	4.148	3.216	932	8.727	10.516	10.386	-1.789	12.651	12.651		-2.265	
Het gerealiseerde resultaat	59.774	59.774	0	76.953	76.953	80.649	0	77.472	77.472		3.177	

Begrotingsrechtmatigheid

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Begrotingsoverschrijdingen zijn in principe onrechtmatig. Volgens de Kadernota Rechtmatigheid 2016 van de Commissie BBV zijn er echter situaties denkbaar waarbij de overschrijdingen binnen het door de raad uiteengezette beleid zijn gebleven, zoals compensatie van hogere kosten door direct gerelateerde hogere opbrengsten en kostenoverschrijdingen bij open-einde regelingen.

In onderstaand overzicht zijn de afwijkingen van de programma's opgenomen (overschrijding van de lasten) met daarbij de verklaring in hoeverre de afwijking past binnen het door de raad geformuleerde beleid. Voor een nadere uiteenzetting van de verschillen wordt verwezen naar de toelichting op de baten en lasten. De raad autoriseert deze kostenoverschrijdingen met het vaststellen van de jaarrekening.

Programma	Begrotingsafwijking lasten			verklaring overschrijding	conclusie
	begro ot	werkeli jk	versc hil		
Programma Omzien naar elkaar	20.785	21.235	-450	<ul style="list-style-type: none"> Programma Omzien naar elkaar € 450K: Zie de toelichting in de programmaverantwoording op dit programma. Ondanks hogere verstrekkingen op het onderdeel Jeugd nieuw tot een bedrag van € 656.000 is er in totaal sprake van een voordeel op het sociaal domein van in totaal € 249.000. De baten op dit programma zijn namelijk ook € 884.000 hoger dan begroot. 	Past binnen het beleid

18. GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen de nominale waarden. De in deze jaarrekening verantwoorde bedragen zijn vermeld in euro's (€ 1). De baten en lasten worden toegekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen in het boekjaar waarin het dividend betaalbaar gesteld wordt (besluit tot toekenning van het dividend door de AvA). Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.

Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personeelslasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt;

daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar. Indien sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting te worden gevormd.

Balans

Immateriële vaste activa met een economisch nut

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief zijn onder de volgende voorwaarden geactiveerd:

- Het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen.
- De technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien staat vast.
- Het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereert.
- De uitgaven die aan het actief toe te rekenen zijn, zijn betrouwbaar zijn vast te stellen.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd indien aan de volgende vereisten is voldaan:

- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.
- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa (bij derden) waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt.

Activum	Afschrijvingstermijn in jaren
Onderzoek/ontwikkeling	5

Vaste Activa

Materiële vaste activa met een economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur. Jaarlijks wordt de boekwaarde met een vast percentage van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd. Afschrijvingen geschieden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggedronen als ze niet langer noodzakelijk blijken en geschieden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Volledigheidshalve vermelden wij dat op investeringen die vóór 2004 gedaan zijn, in voorgaande jaren soms extra is afgeschreven zonder economische noodzaak (ter verlichting van toekomstige lasten). Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt. De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Activum	Afschrijvingstermijn in jaren
Gebouwen van steen, betonwerken m.b.t. riolering en aanleg/renovatie sportterrein (gras)	40
Liften, wegen met elementenverharding, aanleg/renovatie sportterrein (kunstgras), duurzame activa (materiaal hout/hard), duurzame voorzieningen in schoolgebouwen en aangelegd gronddepot	25
Gebouwen van ander materiaal, woonwagens, renovatie, verbouw, (vervang) riolering gebouw, kunstwerken en wegen met asfaltverharding	20
Hekwerken, noodlokale, elektrotechnische installaties, werktuigbouwkundige installaties, CV installatie, isolatie/ventilatie/energiebesparing/klimaatbeheersing, 1 ^e inrichting scholen, elektronica en mechanica m.b.t. riolering, grasbetonstenen, verkeersmaatregelen/installaties en openbare verlichting	15
Halteplaatsen openbaar vervoer	12
Beveiliging (alarminstallaties), brandbeveiligings- en brandpreventievoorzieningen, buitenzonwering, stoffering, dranghekken, speeltoestellen, duurzame gebruiksgoederen en bewegwijzering/straatmeubilair	10
Luchtfoto's, grootschalige basiskaart en digitale kadastrakaart	4

<p>Investerings met een verkrijgingsprijs van minder dan € 5.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Laatst genoemden worden altijd geactiveerd.</p>	
<p>Door contractuele, technische of economische redenen of op grond van een afwijkend besluit van de gemeenteraad kan incidenteel afgeweken worden van de tabel.</p>	

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut worden geactiveerd en jaarlijks lineair afgeschreven. Jaarlijks wordt de boekwaarde met een vast percentage van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd. De afschrijvingstermijn wordt per afzonderlijk activum bekeken. De ondergrond van investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut wordt als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus afgeschreven).

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering tot marktwaarde plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

vlottende activa

Grond- en hulpstoffen

Grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs worden de grond- en hulpstoffen tegen deze lagere marktwaarde gewaardeerd.

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het complex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.

De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals opgenomen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs worden daarnaast een redelijk deel van de indirecte kosten opgenomen en is de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (voor 2017: 2%).

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst worden genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om

winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Verantwoorde uitzettingen korter dan één jaar en overlopende activa hebben overwegend een kortlopend karakter en zullen binnen één jaar na balansdatum worden afgewikkeld.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste financieringsmiddelen

Reserves

Naast de algemene reserve zijn er diverse reserves gevormd die voor een specifiek doel bestemd zijn. Het muteren van reserves vindt plaats op aangeven van de raad. Alle mutaties binnen de reserves komen tot stand via functie 980.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De voorziening pensioenverplichtingen ten behoeve van de wethouders is op contante waarde van de (al opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen" die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van langer dan één jaar.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Als gevolg van de invoering van de Wet Werk en Bijstand (WWB) zijn gemeenten eigen-risicodrager geworden ten aanzien van de bijstandsverlening. Formeel behoren alle gemeentelijke vorderingen reëel gewaardeerd te worden. Gelet op de slechte situatie in de agrarische sector bestaat er de mogelijkheid dat enkele vorderingen toch niet geheel dan wel gedeeltelijk zullen worden geïncasseerd. In dit geval is het echter reëel om slechts 20% van de hoofdsom op te nemen.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, zijn deze buiten de telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde jaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

19. TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER

Activa

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

De post materiële vaste activa word onderscheiden in:

Immateriële vaste activa (Bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2017	Investe- ringen	Desin- vesteringen	Afschrijving/ aflossing	Boekwaarde 31-12-2017
Onderzoekskosten	0	374	295		80
Bijdr. aan activa in eigendom van derden	167			8	159
Totaal	167	374	295	8	239

Materiële vaste activa

De post materiële vaste activa word onderscheiden in:

Materiële vaste activa (bedragen x € 1.000)	Saldo 31-12- 2017	Saldo 31-12-2016
In erfpacht uitgegeven gronden	1.080	1080
Investeringen met een economisch nut	32.045	34.681
Investeringen met econ.nut waarvoor een heffing wordt geheven uitsluitend maatschappelijk nut	13.614	13.300
Strategische gronden	1.675	559
	1.063	1.262
Totaal	49.477	50.882

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de materiele activa weer:

Materiële vaste activa (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2017	Investe- ringen	Desin- vesteringen	afschrijvingen/ afwaardering	Boekwaarde 31-12-2017
In erfpacht uitgegeven gronden	1.080				1.080
Gebouwen	26.130	158		1.918	24.370
Gebouwen waarvoor heffing wordt geheven E.N.**	35			3	32
Gronden en terreinen M.N.*	172				172
Gronden en terreinen E.N.**	5.687			550	5.137
Gronden en terreinen waarvoor heffing wordt geheven E.N.**	89				89
Grond,weg en waterw.M.N	386	1.247	102	29	1.502
Grond,weg en waterw.E.N	788	98		32	854
Overige mat.vaste activa waarvoor heffing wordt geheven E.N.**	13.152	968		636	13.484
Overige mat.vaste activa E.N.	308			39	269
Overige mat.vaste activa waarvoor heffing wordt geheven E.N.**	24			15	9
Overige mat.vaste activa M.N.	0				0
Vervoermiddelen	134			79	55
Duurzame bedrijfsmiddelen E.N	1.634			273	1.361
Strategische gronden	1.262	3	202		1.063
*M.N. maatschappelijk nut					
**E.N. economisch nut					
Totaal	50.881	2.474	304	3.574	49.478

De strategische gronden bestaat uit de volgende onderdelen:

Strategische gronden (Bedragen x € 1.000)	Boek- waarde 1-1-2017	mutaties 2017	Wijziging balansindeling	Boek- waarde 31-12-2017
Ruilgronden zonder directe bestemming	981	-202		779
Euro Eiland	315			315
Rossum Noord Overig	-138			-138
Drosteweg Saasveld	104			104
Diezelkamp	0	3		3
Totaal	1.262	-199		1.063

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen in materiële vaste activa met economisch nut staan in onderstaand overzicht vermeld:

Materiële vaste activa met economisch nut (bedragen x € 1.000)	beschikba ar gesteld krediet	besteed voorgaand e dienstjare n	besteed in dienstjaar	restant krediet
Nieuwbouw basisschool Rossum	1.980	1.681	158	141
Riolering: verbeteringsmaatr vrijverval riolering	133	100	34	-0
Riolering: vervangingsmaatr vrijverval riolering	600	137	463	0
Riolering: verbeteringsmaatr vrijvervalriolering	133	0	133	-0
Riolering: vervangingsmaatr vrijvervalriolering	600	7	315	278
Riolering: centrum Denekamp	0		115	-115
Totaal	3.446	1.925	1.218	303

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen in materiële vaste activa met maatschappelijk nut staan in onderstaand overzicht vermeld:

Materiële vaste activa met maatschappelijk nut (bedragen x € 1.000)	beschikba ar gesteld krediet	besteed voorgaand e dienstjare n	besteed in dienstjaar	restant krediet
Beleidsplan openbare verlichting 2016	213		213	0
Beleidsplan openbare verlichting 2017	213		129	84
Centrum Weerselo	1.741		174	1.567
Verbinding Meierij Ootmarsum	189		53	136
Rondweg Weerselo	220		30	191
2e fase Dusinkweg	2.492		98	2.394
Herinrichting Weerselerbeek - deel vlonderpad	60		68	-8
Aanpassingen 2 rotondes Denekamp	100		93	7
Churchillstraat, tlv exploitatie	45		48	-3

Churchillstraat, tlv reserve afschrijving MP	105		19	86
Parkeerplaats de Stadsweide in Ootmarsum	338		378	-40
Totaal	5.717	0	1.303	4.413

Begrotingsrechtmatigheid

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Kredietoverschrijdingen zijn in principe onrechtmatig. Volgens de Kadernota Rechtmatigheid 2017 van de Commissie BBV zijn er situaties denkbaar waarbij de overschrijdingen binnen het door de raad uitgezette beleid en binnen het doel blijven waarvoor het krediet beschikbaar is gesteld.

Zoals uit bovenstaande opstelling blijkt dat er drie kredieten overschreden. Kredietoverschrijdingen groter dan € 10.000 worden gemeld in onderstaande tabel.

Begrotingsrechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	beschikbaar gesteld krediet	besteed voorgaande dienstjaren	besteed in dienstjaar	restant krediet
Riolering: centrum Denekamp	0		115	-115
Parkeerplaats de Stadsweide in Ootmarsum	338		378	-40
Totaal	338	0	493	-155

Gesteld kan worden dat de uitgaven passen binnen het beleid en het doel waarvoor het krediet beschikbaar is gesteld.

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Financiële vaste activa (Bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2017	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijving/ aflossing	Boekwaarde 31-12-2017
Kapitaalverstrekkingen:					
Deelnemingen	2.479				2.479
Gemeenschappelijke regelingen	41				41
	2.520	0	0	0	2.520
Leningen aan :					
Woningbouwcorporaties	636			77	559
Leningen aan deelnemingen	222				222
	858	0	0	77	781
Overige langlopende leningen	6.664	360		1.297	5.728
Totaal	10.042	360	0	1.374	9.029

Vlottende activa

Vorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar in exploitatie genomen bouwgronden en overige voorraden. De niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn ondergebracht onder de materiele activa onderdeel strategische gronden. Van de in exploitatie genomen bouwgronden kan het volgende overzicht worden gegeven:

	Boekwaarde	Mutaties in het jaar 2017			Boekwaarde	Voorziening	Balanswaarde
Gronden in exploitatie	per 1 jan.2017	Uitgaven	Inkomsten	Winstne- ming	per	verlieslat- end complex	per
					31 dec.2017		31 dec.2017
	(*1.000)	(*1.000)	(*1.000)	(*1.000)	(*1.000)	(*1.000)	(*1.000)
Pierik oud	-119				-119		-119
Pierik nieuw	-583	41	1.174	1.646	-70		-70
Brookhuis	1.144	326	1.445	462	487		487
Reestman	-12	9		225	222		222
Deurninges	1.244	308	1.638	238	151		151
De Schil	375	28	349	9	63		63
Diezelkamp	-44	11	322	413	58		58
Rossum Noord	504	306	107	7	711		711
Kraakenhof	82	6		41	129		129
Spikkert	2.501	211	968	392	2.137		2.137
Commanderie	1.456	564	889	1	1.132		1.132
Noord Deurningen	0	27		76	102		102
Tilligte West	203	24	269	83	42		42
De Kafmolen	-10	1	105	88	-26		-26
Aveskamp	0	2			2		2
De Mors IV	303	29			332	2.695	-2.363
Echelpoel III	1.250	42	228	78	1.143		1.143
Sombeek IV	1.078	78		0	1.156		1.156
Totaal	9.374	2.013	7.493	3.759	7.652	2.695	4.957

Gronden in exploitatie	Balanswaarde	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat (nominale waarde)	Geraamd resultaat (contante waarde)
	per 31 dec.2017				
	(*1.000)	(*1.000)	(*1.000)	(*1.000)	(*1.000)
Pierik oud	-119				
Pierik nieuw	-70	881	1.034	-343	-323
Brookhuis	487	1.141	1.847	-218	-194
Reestman	222	29	265	-15	-14
Deurninges	151	858	1.224	-215	-187
De Schil	63	133	200	-4	-4
Diezelkamp	58	106	219	-55	-53
Rossum Noord	711	508	1.357	-138	-128
Kraakenhof	129	51	281	-101	-99
Spikkert	2.137	2.165	6.215	-1.913	-1.570
Commanderie	1.132	1.544	2.703	-27	-24
Noord Deurninges	102	366	1.380	-912	-763
Tilligte West	42	175	630	-413	-366
De Kafmolen	-26	20	0	-6	-6
Aveskamp	2	645	675	-29	-26
De Mors IV	-2.363	3.747	1.384	2.695	2.255
Echelpoel III	1.143	677	1.980	-160	-145
Sombeek IV	1.156	804	1.987	-27	-24
Totaal	4.957	13.849	23.382	-1.881	-1.672

De waardering van de in exploitatie genomen gronden is gebaseerd op de inzichten van maart 2018 en de daarbij behorende inschatting van uitgangspunten, parameters en risico's. Uiteraard betreft dit een inschatting die omgeven is door onzekerheden, die periodiek, maar minimaal jaarlijks, wordt herzien en waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Het college is van mening dat op basis van de huidige informatie en inzichten de beste schatting is gemaakt voor de waardering van de in exploitatie genomen gronden.

Het college hanteert de volgende algemene uitgangspunten ten aanzien van haar schattingen:

- rentepercentage bedraagt 1%;
- geen kostenindexatie
- geen opbrengstenindexatie
- de geplande afzet is gebaseerd op uitgangspunten in de woonvisie en bedrijventerreinvisie.

Ten aanzien van de geraamde nog te maken kosten heeft het college de geactualiseerde berekeningen vanuit de afdeling openbare ruimte gehanteerd.

Ten aanzien van de geraamde nog te realiseren opbrengsten heeft het college de uitgangspunten uit de woonvisie en bedrijventerreinvisie gehanteerd, ten aanzien van de geraamde capaciteit geldt:

- Woningen: woningbouwaantallen zijn conform woningbouwprogramma
- Bedrijventerrein: uitgeefbare hectares zijn conform bedrijventerreinvisie

De risico's zijn nader toegelicht in de paragraaf Grondbeleid en de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in het jaarverslag. De grootste risico's ten aanzien van de huidige schattingen en de mogelijke uitkomst daarvan zijn gelegen in het complex de Mors.

Overige voorraden

Overige voorraden <i>(Bedragen x € 1.000)</i>	Saldo 31-12-2016	Mutatie boekjaar	Saldo 31-12-2017
Voorraad gebouwen	698	80	778
Voorraad geschenken	3		3
Totaal	701	80	781

Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Vorderingen <i>(Bedragen x € 1.000)</i>	Saldo 31-12-2017	Saldo 31-12-2016
Vorderingen op openbare lichamen	8.914	9.000
Belastingvorderingen	376	436
Overige vorderingen	1.658	1.213
uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	13.537	4.569
Totaal	24.486	15.218

In bovenstaand overzicht is een voorziening opgenomen voor dubieuze debiteuren.

Schatkistbankieren <i>(Bedragen x € 1.000)</i>	Saldo 31-12-2017	Saldo 31-12-2016
schatkistbankieren	13.537	4.569

Specificatie uitzettingen in 's Rijks schatkist:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	427			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	478	508	497	454
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	-	-	-	-
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	51	81	70	27
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	56.956			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	56.956			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	427			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
Verslagjaar					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	43.006	46.255	45.722	41.786
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	478	508	497	454

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Liquide middelen (Bedragen x € 1.000)	Saldo	Saldo
	31-12-2017	31-12-2016
Kas	1	13
Bank	468	506
Totaal	469	519

Alle liquide middelen staan ter onmiddellijke beschikking van de gemeente.

Overlopende activa

Overlopende activa <i>(Bedragen x € 1.000)</i>	Saldo 31-12-2017	Saldo 31-12-2016
Vooruitbetaalde bedragen	5	1
Nog te ontvangen bedragen	1.608	2.280
Totaal	1.612	2.280

Vaste Passiva

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

Reserves <i>bedragen x € 1.000</i>	Saldo 31-12-2017	Saldo 31-12-2016
Algemene reserve	9.767	10.935
Bestemmingsreserves	31.737	27.036
Resultaat na bestemming	3.177	1.268
Totaal	44.680	39.238

Het verloop van de reserves wordt hieronder toegelicht:

(Bedragen x € 1.000)

Algemene reserve

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: Buffer om in uiterste noodzaak incidentele onverwachte/onvoorziene uitgaven maar ook rekening tekorten te dekken.				
Reserve incidenteel beschikbare algemene middelen			2.232	
Algemene reserve - Totaal	9.078	0	2.232	6.846

Reserve nog te bestemmen resultaat vorig boekjaar

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: Het te verdelen resultaat van de exploitatie toe te voegen aan het eigen vermogen				
Resultaatbestemming 2016			1.268	
Reserve saldo van de rekening - Totaal	1.268	0	1.268	0

Reserve grondexploitatie

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: Buffer voor activiteiten verband houdend met de exploitatie van gronden voor woningbouw en bedrijfsterreinen.				
Complex Reestman te Weerselo		225		
Complex Kafmolen te Denekamp		88		
Complex 't Pierik fase 2 te Denekamp		1.646		
Complex Diezelkamp te Saasveld		413		
Complex Brookhuis te Ootmarsum		462		
Complex Deurninge Esche te Deurningen		238		
Complex De Schil te Rossum		9		
Complex Rossum Noord		7		

Complex Kraakenhof te Lattrop		41		
Complex Spikkert te Weerselo		392		
Complex Commanderie te Ootmarsum		1		
Complex Noord Deurningen		76		
Complex Tilligte West		83		
Complex Echelpoel III te Weerselo		78		
Complex Sombeek IV te Denekamp		0		
Complex De Mors IV te Ootmarsum				2.695
Reserve grondexploitatie - Totaal	1.857	3.759	2.695	2.921

Reserve verbeteren toeristische entrees kernen/rotondes

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: Incidenteel realisering kunstwerken.				
Twee kunstwerken op Rotonde			33	
Reserve kunst - Totaal	67	0	33	34

Reserve onderhoud gebouwen

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: Spreiden van de lasten welke voortvloeien uit het groot onderhoud van diverse gemeentelijke gebouwen (met uitzondering van onderwijsgebouwen).				
Dotatie aan reserve onderhoud gebouwen		475		
Onderhoudskosten			73	
Reserve onderhoud gebouwen - Totaal	1.372	475	73	1.774

Reserve dividend WMO Beheer

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: Afgezonderd houden van algemene reserve en (deels) inzetten om verlies structureel dividend als gevolg van verkoop te compenseren.				
Reserve dividend WMO Beheer - Totaal	8.000	0	0	8.000

Reserve dekking afschrijvingen investeringen majeure projecten

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: Dekking kapitaallasten investeringen welk bij de begroting 2017 uit de exploitatie zijn gehaald.				
Investeringskrediet beleidsimpuls fietsverkeer		105		
Investeringskrediet Stadsweide		338		
Reserve dividend WMO Beheer - Totaal	6.233	443	0	6.677

Reserve majeure projecten

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: Realiseren viertal majeure projecten uit het collegeprogramma "Bouwen aan de toekomst".				
Reserve incidenteel beschikbare algemene middelen		191		
Herinrichting Vledderstraat-Brinkstraat Denekamp 2e fase			40	
Reserve dekking afschrijvingen investeringen majeure projecten/Parkeerplaats Stadsweide			298	
Kloostertuin Ootmarsum			20	

Project Klooster Ootmarsum			59	
Ondernemersloket			57	
Verbeteren ondernemersklimaat			71	
Kulturhus Denekamp			-187	
Uitvoering dorpsplan plus Agelo			31	
Laadpalen gemeentehuis voor elektrisch rijden			3	
Reserve dekking afschrijvingen investeringen majeure projecten/Beleidsimpuls fietsverkeer			105	
Kanaal Almelo Norhorn			12	
Reserve majeure projecten - Totaal	816	191	508	498

Reserve conversie aandelen Vitens

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: Reserveren opbrengst aandelen ter aflossing lening.				
Aflossing lening Vitens			189	
Reserve conversie aandelen Vitens - Totaal	943	0	189	754

Reserve wegen en kunstwerken

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: Spreiden van de lasten welke voortvloeien uit het groot onderhoud van wegen en kunstwerken.				
Reserve incidenteel beschikbare algemene middelen				
Reserve wegen en kunstwerken - Totaal	1.000	0	0	1.000

Reserve GRP

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: Reserveren gelden voor opstellen nieuw GRP				
Reserve incidenteel beschikbare algemene middelen		2.000		
Reserve wegen en kunstwerken - Totaal	0	2.000	0	2.000

Reserve incidenteel beschikbare algemene middelen

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: Vrij beschikbare algemene middelen				
Algemene reserve		2.232		
Resultaatbestemming 2016		874		
Saldo 1e programmajournaal 2017		1.963		
Saldo 2e programmajournaal 2017		487		
Reserve Majeure projecten		71		
Stelpost crisismaatregelen			70	
Deregulering bestemmingsplannen			4	
Saldo meerjarenbegroting 2017			777	
Saldo 2e programmajournaal 2016			32	
Volkshuisvesting			33	
Subsidieloket Mijn Dinkelland 2030			8	
Uitvoeringsplan duurzaamheid			1	
Plan van aanpak omgevingswet			70	
Digitalisering huwelijksarchieff			6	
Reserve GRP			2.000	

Reserve Majeure projecten			191	
Reserve dekking afschrijvingen investeringen majeure projecten			40	
Reserve incidenteel beschikbare algemene middelen - Totaal	8.605	5.628	3.232	11.001

Reserves - Totaal	39.238	12.495	10.230	41.504
--------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Voorzieningen

De in de balans opgenomen voorzieningen bestaan uit de volgende posten:

Voorzieningen bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2017	Saldo 31-12-2016
Verplichtingen, verliezen en risico's	2.686	2.734
Door derden beklemde middelen	1.959	1.411
Toekomstige verplichtingen	243	499
Totaal	4.888	4.644

Het verloop van de voorzieningen wordt hieronder toegelicht:

(Bedragen x €
1.000)

Voorziening pensioenaanspraken en wachtgeld wethouders

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: (Oud-)wethouders kunnen op basis van hun rechtspositie aanspraak maken op een pensioenuitkering. Om deze toekomstige verplichting te kunnen voldoen, is deze voorziening in het leven geroepen.				
Storting pensioen aanspraken wethouders		185		
Pensioen uitkeringen			233	
Voorziening pensioenaanspraken wethouders - Totaal	2.734	185	233	2.686

Voorziening liquidatie Top Craft

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: Dekking van toekomstige kosten verband houdend met de herstructurering/ontmanteling van de Gemeenschappelijke Regeling WOT en Top-Craft.				
Afrekening 2017			64	
Afbouw voorziening			191	
Voorziening liquidatie Top Craft - Totaal	499	0	256	243

Voorziening riolering

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
Doel/motief: Egalisatierekening die dient om ongewenste schommelingen (sterke fluctuatie) van door de gemeente aan burgers in rekening te brengen tarieven voor rioolrecht op te vangen. Uitgangspunt hierbij is kostendekkende tarieven voor rioolrecht.				
Toevoeging exploitatieoverschot		505		
Voorziening riolering - Totaal	540	505	0	1.045

Voorziening afval

Omschrijving boeking	Stand 1/1	Bij	Af	Stand 31/12
----------------------	-----------	-----	----	-------------

Doel/motief: Egalisatierekening die dient om ongewenste schommelingen (sterke fluctuatie) van door de gemeente aan burgers in rekening te brengen tarieven voor afvalstoffenheffing en reinigingsrecht op te vangen. Uitgangspunt hierbij is kostendekkende tarief.

Toevoeging exploitatieoverschot		43		
Voorziening afval - Totaal	871	43	0	914

Voorzieningen - Totaal	4.644	733	489	4.888
-------------------------------	--------------	------------	------------	--------------

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

Vaste schulden (bedragen x € 1.000)	Saldo	Saldo
Rentetypische looptijd 1 jaar of langer	31-12-2017	31-12-2016
Onderhandse leningen:		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	617	694
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	33.314	36.565
Totaal	33.931	37.259

Er is € 3.380.000 afgelost waardoor het totaal aan leningen komt op € 33.879.000. De totale rentelast voor het jaar met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 907.000 (vorig jaar € 979.000). Er zijn geen nieuwe leningen aangetrokken.

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar

Netto-vlottende schulden (bedragen x € 1.000)	Saldo	Saldo
Rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	31-12-2017	31-12-2016
Overige schulden:		
Crediteuren	5.399	3.040
Waarborgsommen	49	49
Totaal	5.448	3.089

Overlopende passiva

Overlopende passiva	Saldo	Saldo
bedragen x € 1.000	31-12-2017	31-12-2016
Van EU en NL overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen op specifieke uitkeringen	1.476	3.190
Transitorische rente	179	192
Nog te betalen bedragen	450	1.570
Totaal	2.105	4.952

Specificatie van derden ontvangen bedragen voor uitkeringen met specifiek bestedingsdoel:

Overlopende passiva van derden ontvangen bedragen	Saldo 1-1-2017	Stortingen	Ont-trekkingen	Saldo 31-12-2017
Regeling:				
ILG Nationaal Landschap	60		3	57
RMC gelden (reg.meld-en coördinatiefunctie)	171		171	-
Investeren met gemeenten: project Masterplan O'sum	721		721	-
Opstellen van 8 bedrijfsnatuurplannen	3			3
IMG: project Weerselo	1.021		128	894
IMG: Centrum Weerselo	47		47	-
Investering kwaliteitsimpuls groene omgeving	2		2	-
Planvorming Vliegveldstraat	21		21	-
Agenda van Twente/Fonds Recreatie en Toerisme 2012	36		36	-
Subsidie Camping De Haer	3		3	-
Gemeentelijk energieloket 2.0	47		10	37
Kwaliteit stedelijke leefomgeving De Timp	187		187	-
Herontwikkeling Maddog Grotestraat D'kamp	200			200
Herinrichting populierenpark Molenbeek Ootmarsum	90	75	165	-
Herstel omgeving Kuiperberg	122		81	40
Trambaan Oldenzaal Denekamp	29		2	27
Planuitwerking Natura 2000	408		208	200
Kanaal Almelo Nordhorn	21		7	14
Verkeer, gedragsbeinvl. Proj. En infr.maatregelen	0	103	98	5
Totaal	3.190	178	1.892	1.476

Niet uit de balans opgenomen rechten/verplichtingen

Recht op verliescompensatie in het kader van de vennootschapsbelasting

De gemeente Dinkelland heeft een bedrag van € 264.091 buiten de balans opgenomen onder de activa zijde van de gemeentelijke balans. Dit betreft het toekomstige recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

Fiscaal resultaat 2017 € 0,00

Fiscaal van toepassing zijnde belastingpercentage 20%

Recht op verliescompensatie 2017	€ 465.541
Recht op verliescompensatie voorgaande jaren	- 854.913
Totaal recht op verliescompensatie	€ 1.320.454

Overige niet in de balans opgenomen rechten

Verrekening BTW

In het tweede programmajournaal 2017 hebben wij u gemeld dat wij eind september 2017 een brief gestuurd hebben naar de Belastingdienst waarin wij verzocht hebben om met terugwerkende kracht vanaf 2012 een

aantal BTW bedragen alsnog in aftrek te mogen brengen. Dit onder andere op basis van recente jurisprudentie in een aantal BTW zaken, wijzigingen in gemeentelijk beleid zoals de privatisering van het onderhoud van de buitensportaccommodaties wat ook gevolgen heeft voor de BTW aftrek en wijziging in de systematiek van aftrek BTW op de algemene kosten en de kosten van Noaberkracht Dinkelland- Tubbergen. Om te voorkomen dat bedragen een eigen leven gaan leiden, hebben wij daarbij aangegeven dat wij eerst met de Belastingdienst om tafel willen, voordat wij bedragen gaan noemen

Als vervolg op onze brief van eind september 2017 zijn wij in de afgelopen maanden met de Belastingdienst in overleg geweest over ons verzoek. Dit overleg is (d.d. eind mei 2018) nog gaande omdat er op onderdelen nog (landelijke) discussie is. Zodra wij definitief bericht hebben van de Belastingdienst, zullen wij u met een raadsbrief informeren over de uitkomsten.

Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen of garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. De garantstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Geldnemer	Aard / omschrijving	Oorspronkelijk bedrag x € 1.000	Percentage dekking	Restant per 31-12-2017 x € 1.000
Stichting Mijande Wonen	garantie	1.374	100%	1.272
St. Bibliotheek Dinkelland	garantie	330	100%	278
St. Zorggroep Sint Maarten	garantie	913	100%	626
		2.617		2.175

De borgstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

geldnemer	Aard / Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag x € 1.000	Restantschuld per 31-12-2017 x € 1.000
Stichting Mijande Wonen	borg WSW	87.400	83.290
		87.400	83.290

Daarnaast staat de gemeente Dinkelland borg voor een tweetal geldleningen van Veiligheidsregio Twente . De borgstelling is naar rato van het aantal aandelen en bedraagt € 941.786.

Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden

Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen:

Lopende contracten

Onderwerp	Looptijd	Contractwaarde
		Per jaar
Raamovereenkomst asfaltonderhoud	3 jaar vanaf 2016	€ 800.000
	verlengingsmogelijkheid met 2 x 1 jaar	
Raamovereenkomst reiniging kolken en lijnafwatering	3 jaar vanaf eind 2015	€ 37.000
	verlengingsmogelijkheid met 2 x 1 jaar	
Overeenkomst onderhoud Abri's	10 jaar vanaf 1-11-2015	€ 15.000 (opbrengsten)
	optionele verlenging met 10 jaar	
Energielevering: elektriciteit	2016 t/m 2018	€ 175.000
Energielevering: aardgas	2016 t/m 2018	€ 185.000,00
Maatwerk Vervoer (leerlingvervoer, regiotaxivervoer, dagbestedingsvervoer en jeugdzorgvervoer)	1 juli 2017 t/m 30 juni 2020	€ 1.000.000
	Optionele verlenging is 3x1 jaar	
Maatwerkvoorziening alle leeftijden en jeugdzorg	t/m eind 2018	€ 4.500.000
Huishoudelijke ondersteuning	2.017	€ 2.500.000
Raamovereenkomst Grootonderhoud Openbare Verlichting	1 januari 2017 t/m 31 dec. 2018 met optionele verlenging van 2x1 jaar	Varieert per jaar
Raamovereenkomst trapliften	1 januari 2017 t/m 31 dec. 2020 met optionele verlenging van 2x1 jaar	Varieert per jaar
Uitbesteding afvalinzameling en -verwerking	2016 t/m 2020 daarna jaarlijks verlengbaar	€ 850.000

Gebeurtenissen na balansdatum

Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt. Er hebben zich na het opmaken van de jaarrekening geen gebeurtenissen van betekenis voorgedaan die nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum.

We zijn als gemeente Dinkelland in 2017 gedagvaard door het bestuur van het Openluchtmuseum in Ootmarsum. Aanleiding hiervan was een ogenschijnlijke toezegging die de gemeente Dinkelland volgens het bestuur van het Openluchtmuseum zou hebben gedaan voor een 10-jaarlijkse bijdrage van € 30.000 per jaar. Hoewel wij hebben geprobeerd deze zaak middels arbitrage op te lossen heeft het bestuur van het Openluchtmuseum er toch voor gekozen de zaak voor te leggen aan de rechter. Inmiddels heeft op heeft de kantonrechter van de rechtbank Overijssel op 20 februari 2018 vonnis gewezen, waarin de gemeente Dinkelland gehouden is tot betaling van een bedrag van € 30.000 per jaar gedurende een periode van 10 jaren. Op dit moment wordt het vonnis van de kantonrechter nader bestudeerd en wordt overwogen of de gemeente tegen het vonnis hoger beroep zal instellen.

20. TOELICHTING EN ANALYSE OP DE BATEN EN LASTEN

Onderstaand zijn de belangrijkste verschillen tussen de realisatie en de begroting na wijziging toegelicht voor ieder afzonderlijk programma en thema. De belangrijkste verschillen tussen de begroting na wijziging en de gerealiseerde baten en lasten zijn ook reeds benoemd in de nota van aanbidding en de programmaverantwoording 2017 in het Jaarverslag 2017, dat een onlosmakelijk deel vormt van deze Jaarrekening 2017.

Programma Krachtige kernen

Thema Wonen en vastgoed

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsj aar voor wijziging	Raming begrotingsj aar na wijziging	Realisatie begrotingsj aar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	6.532	13.995	11.803	-2.193
Lasten	7.983	15.032	13.489	1.543
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-1.451	-1.037	-1.687	-650
Onttrekkingen aan reserves	60	516	2.946	2.430
Toevoegingen aan reserves	882	1.695	3.759	-2.064
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-2.273	-2.216	-2.499	-284

De verschillen tussen de realisatie en de raming na wijziging zijn:

Voordelen

*	Landinrichting Saasveld Gammelke (budget overgeheveld naar het volgend dienstjaar)	100	
*	Woonservicemiddelen (budget overgeheveld naar het volgend dienstjaar)	83	
*	Omgevingsvergunningen en overige activiteiten WABO	60	
*	Ruimtelijke procedures	41	
			284

Nadelen

*	Afwaardering pand Denekamperstraat te Ootmarsum	-550	
*	Particuliere exploitatie overeenkomst	-26	
			-576
*	Per saldo overige voor- en nadelen		8
	Totaal nadeel per saldo		-284

Thema Mobiliteit en bestendigheid

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsj aar voor wijziging	Raming begrotingsj aar na wijziging	Realisatie begrotingsj aar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	5.505	5.686	5.520	-166
Lasten	10.685	10.484	10.528	-44
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-5.180	-4.798	-5.007	-209

Onttrekkingen aan reserves	590	-77	-123	-46
Toevoegingen aan reserves	102	0	0	0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-4.692	-4.876	-5.131	-255

De verschillen tussen de realisatie en de raming na wijziging zijn: € €

Voordelen

* Herinrichting centrum Denekamp (budget overgeheveld naar het volgend dienstjaar € 30 k)	88	
* Onderhoud bruggen en kunstwerken	28	
	<hr/>	116

Nadelen

* Lagere doorberekening overhead afval	-51	
* Lagere doorberekening overhead riool	-42	
* Onderhoud wegen (budget overgeheveld naar het volgend dienstjaar voor € 15 k)	-173	
* Subsidie verkeer	-32	
* Sanering Diepengoor (budget overgeheveld naar volgend dienstjaar voor - € 57K)	-57	
	<hr/>	-355
* Per saldo overige voor- en nadelen		<hr/> -16
Totaal nadeel per saldo		<hr/> <hr/> -255

Thema Maatschappelijke voorzieningen

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsj aar voor wijziging	Raming begrotingsj aar na wijziging	Realisatie begrotingsj aar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	1.006	1.245	1.006	-240
Lasten	4.412	5.166	5.037	129
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-3.406	-3.921	-4.031	-111
Onttrekkingen aan reserves	15	887	283	-604
Toevoegingen aan reserves	0	187	187	0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-3.391	-3.221	-3.936	-714

De verschillen tussen de realisatie en de raming na wijziging zijn: € €

Voordelen

* Zwembad De Kuiperberg	18	
* Onderzoeksopdrachten zwembad Dorper Esch (budget overgeheveld naar het volgend dienstjaar voor een bedrag van € 72 k)	72	
* Mijn Dinkelland 2030 (budget overgeheveld naar het volgend dienstjaar)	26	
	<hr/>	116

Nadelen

* Inhaalafschrijving schoolgebouwen	-782	
* Subsidieverstrekking scholen	-51	
	<hr/>	-833
		188

* Per saldo overige voor- en nadelen

Totaal nadeel per saldo

3
-714

Programma Economische kracht & werk

Thema Vrijtijdseconomie

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsj aar voor wijziging	Raming begrotingsj aar na wijziging	Realisatie begrotingsj aar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	39	129	55	-73
Lasten	449	627	500	126
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-410	-498	-445	53
Onttrekkingen aan reserves	0	115	58	-57
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-410	-383	-387	-4

De verschillen tussen de realisatie en de raming na wijziging zijn:

€ €

Voordelen

*

0

Nadelen

*

0

* Per saldo overige voor- en nadelen

Totaal nadeel per saldo

-4
-4

Thema Ondernemen en arbeidsmarkt

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsj aar voor wijziging	Raming begrotingsj aar na wijziging	Realisatie begrotingsj aar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	116	41	41	0
Lasten	259	402	296	106
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-143	-362	-255	106
Onttrekkingen aan reserves	0	145	72	-72
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-143	-217	-183	34

De verschillen tussen de realisatie en de raming na wijziging zijn:

€ €

Voordelen

*

Budget grensoverschrijdende samenwerking (budget overgeheveld naar het volgend dienstjaar)

15

*

Bijdrage toeristisch fonds

17

189

32

Nadelen

*

* Per saldo overige voor- en nadelen

Totaal voordeel per saldo

0

2

34

Thema Plattelandseconomie

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsj aar voor wijziging	Raming begrotingsj aar na wijziging	Realisatie begrotingsj aar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	0	1.502	1.261	-240
Lasten	97	1.596	1.338	258
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-97	-94	-76	18
Onttrekkingen aan reserves				0
Toevoegingen aan reserves				0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-97	-94	-76	18

De verschillen tussen de realisatie en de raming na wijziging zijn:

€ €

Voordelen* Uitvoering
Plattelandstoerisme

18

18

Nadelen

*

* Per saldo overige voor- en nadelen

Totaal voordeel per saldo

0

18

Programma Omzien naar elkaar**Thema Zelf**

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsj aar voor wijziging	Raming begrotingsj aar na wijziging	Realisatie begrotingsj aar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	505	405	324	-80
Lasten	84	743	750	-7
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	421	-338	-426	-88
Onttrekkingen aan reserves				0
Toevoegingen aan reserves				0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	421	-338	-426	-88

De verschillen tussen de realisatie en de raming na wijziging zijn:

€ €

Voordelen

190

*

0

Nadelen

* Sociaal domein (zie specificatie en toelichting opgenomen in programmaverantwoording)

-86

-86

* Per saldo overige voor- en nadelen

-2

Totaal nadeel per saldo

-88

Thema Samen

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsj aar voor wijziging	Raming begrotingsj aar na wijziging	Realisatie begrotingsj aar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	2.737	3.150	4.314	1.164
Lasten	11.210	11.240	11.253	-13
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-8.473	-8.090	-6.939	1.150
Onttrekkingen aan reserves	0	30	30	0
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-8.473	-8.059	-6.909	1.150

De verschillen tussen de realisatie en de raming na wijziging zijn:

€ €

Voordelen

* Huisvesting en begeleiding nieuwkomers

48

* Huisvesting asielzoekers

190

* Sociaal domein (zie specificatie en toelichting opgenomen in programmaverantwoording)

902

1.140

Nadelen

*

0

* Per saldo overige voor- en nadelen

10

Totaal voordeel per saldo

1.150

Thema Overdragen

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsj aar voor wijziging	Raming begrotingsj aar na wijziging	Realisatie begrotingsj aar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	206	276	268	-8
Lasten	9.480	8.803	9.232	-429
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-9.275	-8.527	-8.964	-437
Onttrekkingen aan reserves	0	234	234	0
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-9.275	-8.293	-8.730	-437

191

De verschillen tussen de realisatie en de raming na wijziging zijn:	€	€
<u>Voordelen</u>		
*		0
<u>Nadelen</u>		
Sociaal domein (zie specificatie en toelichting opgenomen in programmaverantwoording)	-417	
		-417
* Per saldo overige voor- en nadelen		-20
Totaal nadeel per saldo		-437

Opmerking m.b.t. eigen bijdragen WMO huishoudelijke hulp

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau.

Programma Burger en bestuur

Thema Samenwerking

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsj aar voor wijziging	Raming begrotingsj aar na wijziging	Realisatie begrotingsj aar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	30	30	0	-30
Lasten	191	207	184	23
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-161	-177	-184	-7
Onttrekkingen aan reserves				0
Toevoegingen aan reserves				0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-161	-177	-184	-7

De verschillen tussen de realisatie en de raming na wijziging zijn:	€	€
<u>Voordelen</u>		
* Twentebedrijf		24
		24
<u>Nadelen</u>		
* Twentebedrijf (dOorbelasting Noaberkracht)	-30	
		-30
* Per saldo overige voor- en nadelen		-1
Totaal nadeel per saldo		-7

Thema Dienstverlening

	Raming	Raming	Realisatie	Vershil
--	--------	--------	------------	---------

(Bedragen x € 1.000)	begrotingsj aar voor wijziging	begrotingsj aar na wijziging	begrotingsj aar	realisatie versus begr. na wijz.
Baten	468	463	479	16
Lasten	2.786	3.113	2.899	214
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-2.318	-2.649	-2.420	230
Onttrekkingen aan reserves	15	15	6	-9
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-2.303	-2.634	-2.414	221

De verschillen tussen de realisatie en de raming na wijziging zijn:

Voordelen

* Lagere dotatie wethouderspensioen

€ €

277

277

Nadelen

* Milieuhandhaving

-57

-57

* Per saldo overige voor- en nadelen

1

Totaal voordeel per saldo

221

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsj aar voor wijziging	Raming begrotingsj aar na wijziging	Realisatie begrotingsj aar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
BATEN				
A. Lokale heffingen	6.818	6.804	6.841	37
B. Algemene uitkeringen	29.925	30.763	30.787	24
C. Dividend	1.302	3.269	7.090	3.821
D. Saldo financieringsfunctie	358	358	364	7
E. Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	-0	-0
F. Overhead	80	110	109	-1
G. Vennootschapsbelasting				0
H. Onvoorzien	0	0	0	0
TOTAAL BATEN	38.483	41.305	45.191	3.887
LASTE				
N				
A. Onroerende zaak belasting	4	4	11	7
B. Algemene uitkeringen	12	12	12	0
C. Dividend	14	14	13	-1
D. Saldo financieringsfunctie	-125	-125	104	229
E. Overige algemene dekkingsmiddelen	-6	55	55	0
F. Overhead	8.938	8.980	9.068	88
G. Vennootschapsbelasting				

H. Onvoorzien	85	85	52	-33
TOTAAL LASTEN	8.922	9.025	9.315	290
Saldo van baten en lasten	29.561	32.280	35.877	3.597
Mutaties reserves	1.236	-1.771	-1.825	-54
Resultaat van baten en lasten	30.797	30.508	34.051	3.543

De verschillen tussen de realisatie en de raming na wijziging zijn: € €

Voordelen

* Hogere algemene uitkering	24	
* Boekwinst verkoop aandelen Vitens	3.727	
		3.751

Nadelen

* Rente kortlopende uitzettingen	-105	
* Onderuitputting kapitaallasten	-70	
		-175
* Per saldo overige voor- en nadelen		-33

Totaal voordeel per saldo 3.543

Kosten van de overhead

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsj aar voor wijziging	Raming begrotingsj aar na wijziging	Realisatie begrotingsj aar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Baten	80	110	109	-1
Lasten	8.938	8.980	9.068	88
Kosten van de overhead	-8.858	-8.870	-8.959	-89
Waarvan kosten van overhead toe te rekenen aan grondexploitaties	196	196	338	141
Waarvan dekking overhead door toerekening aan grondexploitaties	-196	-196	-338	-141
Gerealiseerde totaal resultaat van baten en lasten	-8.858	-8.870	-8.959	-89

Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting

(Bedragen x € 1.000)	Raming begrotingsj aar voor wijziging	Raming begrotingsj aar na wijziging	Realisatie begrotingsj aar	Vershil realisatie versus begr. na wijz.
Jaar 2016	0	0	0	0
Jaar 2017	0	0	0	0
Totaalbedrag van heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0	0

21. OVERZICHT VAN INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Begrotingstechnisch is over 2017 rekening gehouden met een saldo van incidentele baten en lasten van € 9.003.000. Hierover bent u geïnformeerd van raadsplan 2017 t/m 2^e programmajournaal 2017. In werkelijkheid is er sprake van een saldo van € 9.389.000. Er is sprake van een positief saldo als de incidentele lasten hoger zijn dan de incidentele baten. Structureel gezien is dit een positieve ontwikkeling.

De belangrijkste incidentele baten en lasten betreffen:

- grondexploitatie
  - budgettair neutraal door dekking uit reserve grondbedrijf
- voorbereidingskosten Dorper Esch;
  - budgettair neutraal door dekking uit algemene reserve;
- budgetoverheveling
  - budgettair neutraal door dekking uit algemene reserve;
- projecten volkshuisvesting
  - budgettair neutraal door dekking uit reserve incidenteel beschikbare algemene middelen en algemene reserve;
- majeure projecten
  - budgettair neutraal door dekking uit reserve majeure projecten;
- meerjarig onderhoudsplan gebouwen (MOP)
  - budgettair neutraal door dekking uit reserve onderhoud gebouwen;
- landinrichting Saasveld Gammelke;
- kloostertuin;
- verlaging boekwaarde pand Denekamperstraat te Ootmarsum;
- verkoop voormalige gemeentewerf te Denekamp;
- Vrijval voorziening Top Craft;
- Inhaalafschrijving scholen;
- reductie verkeersborden kernen;
  - budgettair neutraal door dekking uit reserve incidenteel beschikbare algemene middelen;
- deregulering bestemmingsplannen;
  - budgettair neutraal door dekking uit reserve incidenteel beschikbare algemene middelen;
- omgevingswet;
  - budgettair neutraal door dekking uit reserve incidenteel beschikbare algemene middelen;
- uitvoeringsplan duurzaamheid;
  - budgettair neutraal door dekking uit reserve incidenteel beschikbare algemene middelen;
- subsidieloket Mijn Dinkelland 2030;
  - budgettair neutraal door dekking uit reserve incidenteel beschikbare algemene middelen;
- kunstwerken op rotondes;
  - budgettair neutraal door dekking uit reserve verbeteren toeristische entrees kernen/rotondes
- stimuleringsfonds;
  - budgettair neutraal door dekking uit reserve incidenteel beschikbare algemene middelen;
- digitalisering huwelijksarchief;
  - budgettair neutraal door dekking uit reserve incidenteel beschikbare algemene middelen;
- stelpostcrisismaatregelen;
  - budgettair neutraal door dekking uit reserve incidenteel beschikbare algemene middelen;
- resultaat meerjarenraming en tussentijdse rapportages;
  - budgettair neutraal door dekking uit reserve incidenteel beschikbare algemene middelen;

In de volgende tabel worden de incidentele mee- en tegenvallers over 2017 weergegeven (afgerond op € 1.000).

Programma	Begroting/Werkelijk	Lasten	Baten	Toevoeging reserve	Beschikking reserve	Saldo incidentele lasten
RP 11 KR KERNEN, WONEN-VASTGOED	Begroting	11.753	12.974	1.625	446	22.656
	Werkelijk	10.184	10.680	2.284	1.470	17.110
RP 12 KR KERNEN, MOBILITEIT-BEST	Begroting	437	395	1.412	1.334	-1.914
	Werkelijk	317	548	403	279	183
RP 13 KR KERNEN, MTSCH VOORZIENI	Begroting	888	189	188	887	2
	Werkelijk	185	189	188	283	-97
RP 21 EC KRACHT&WERK, VRIJETIJDS	Begroting	115	0	0	115	0
	Werkelijk	52	7	0	58	1
RP 22 EC KRACHT&WERK, ONDERN-ARB	Begroting	144	0	0	145	-1
	Werkelijk	57	0	0	72	-15
RP 23 EC KRACHT&WERK, PLATTEL EC	Begroting	1.377	1.377	0	0	2.754
	Werkelijk	1.177	1.177	0	0	2.354
RP 32 OMZIEN NAAR ELKAAR, SAMEN	Begroting	0	0	0	30	-30
	Werkelijk	782	0	0	30	752
RP 33 OMZIEN NAAR ELKAAR, OVERDR	Begroting	398	0	0	234	164
	Werkelijk	234	0	0	234	0
RP 81 BURGER EN BESTUUR, DIENSTV	Begroting	56	0	0	15	41
	Werkelijk	48	0	0	6	42
RP 99 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Begroting	86	0	8.263	6.492	-14.669
	Werkelijk	32	3.727	8.263	6.437	-10.941
	Begroting	15.254	14.935	11.488	9.698	9.003
	Werkelijk	13.068	16.328	11.138	8.869	9.389

22. Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector in werking getreden (WNT). De WNT bevat vooral een regeling over de hoogte van de bezoldiging en de ontslagvergoeding van topfunctionarissen, en ook over de openbaarmaking van deze gegevens welke voor het eerst zijn opgenomen in de jaarrekening 2013.

De gemeentesecretaris van Dinkelland heeft binnen de gemeente Dinkelland een onbezoldigde functie. Hij bekleedt binnen het Openbaar lichaam Noaberkracht Dinkelland Tubbergen een bezoldigde functie als algemeen directeur en in het kader van de WNT is zijn bezoldiging vermeld in de jaarstukken 2017 van Noaberkracht.

De griffier van de gemeente Dinkelland heeft binnen Dinkelland een bezoldigde functie.

bedragen x € 1	Huitema O.J.R.J.	
Functiegegevens	Griffier	
Aanvang ⁵ en einde functievervulling in 2017	01-01 31-12	
Deeltijdfactor in fte ⁶	1	
Gewezen topfunctionaris? ⁷	Nee	
(Fictieve) dienstbetrekking? ⁸	Nee	
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen ⁹	€	99.885
Beloningen betaalbaar op termijn ⁹	€	14.106
<i>Subtotaal</i>	€	113.990
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum ¹⁰	€	181.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag ¹¹	€5.866 bruto nog te vorderen over de jaren 2014, 2015 en 2016	
Totale bezoldiging	€	108.124
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	
Gegevens 2016¹²		
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01-01 31-12	
Deeltijdfactor 2016 in fte	1	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€	92.477
Beloningen betaalbaar op termijn	€	12.655
Totale bezoldiging 2016	€	105.132

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
Grobben E.M.	Gemeentesecretaris
Damer A.B.A.M.	Gemeentesecretaris

24. INVESTEREN MET GEMEENTEN (IMG) EN EXTERNE VEILIGHEID

	Beschikings-nummer provincie	Project afgerond / eindverantwoordiging Ja-Nee	In de verlenings-beschikking opgenomen subsidie voor dit project	Besteed tlv provinciale middelen 2017 (conform baten/lasten-stelsel)	Besteed t.l.v. gemeentelijke middelen 2017 (conform baten/lasten-stelsel)	Cumulatief besteed tlv provinciale middelen 2017 (conform baten/lasten-stelsel)	Cumulatief besteed tlv gemeentelijke middelen dec 2017 (conform baten/lasten-stelsel)	Geplande einddatum	Optionele toelichting op één van de voorgaande kolommen
Aard controle	D1	D1	R	R	R	R	R	D1	D1
Centrum Weerselo	1507771: 2011/0161443	Nee	€ 110.000	€ 46.912	€ 46.912	€ 110.000	€ 110.000	1-1-2018	
Herinrichting Centrum Weerselo	1657813: 2011/0325439 2012/0032018 2016/0033886	Nee	€ 1.127.850	€ 127.674	€ 139.093	€ 234.090	€ 467.017	1-1-2018	

	Beschikings-nummer provincie	Project afgerond / eindverantwoordiging Ja-Nee	In de verlenings-beschikking opgenomen subsidie voor dit project	Besteed tlv provinciale middelen 2017 (conform baten/lasten-stelsel)	Besteed t.l.v. gemeentelijke middelen 2017 (conform baten/lasten-stelsel)	Cumulatief besteed tlv provinciale middelen 2017 (conform baten/lasten-stelsel)	Cumulatief besteed tlv gemeentelijke middelen dec 2017 (conform baten/lasten-stelsel)	Geplande einddatum	Optionele toelichting op één van de voorgaande kolommen
Aard controle	D1	D1	R	R	R	R	R	D1	D1
Masterplan Ootmarsum	2010/0167924 2016/0120138	Nee	2.826.000	720.874	1.245.656	2.826.000	3.448.117	1-4-2018	

BTW nieuwe taken decentralisaties sociaal domein

BTW nieuwe taken decentralisatie sociaal domein

Jaar: 2017

Naam gemeente: Dinkelland

Omschrijving

Bedrag: nihil

- BTW op facturen die door samenwerkingsverbanden aan gemeenten worden gestuurd en die betrekking heeft op de decentralisatietaken;
- BTW die door de hiervoor bedoelde samenwerkingsverbanden met gebruikmaken van de transparantieregeling aan de deelnemende gemeenten via een brief/opgave kenbaar wordt gemaakt.

25. OVERZICHT TAAKVELDEN

	2017 Begroting	2017 Werkelijk	2017 Saldo
0.1			
Bestuur			
I	-32	0	-32
U	1.637	1.354	283
Totaal Bestuur	1.605	1.354	251
Totaal 0.1	1.605	1.354	251
0.10			
Mutaties reserves			
I	-7.075	-8.734	1.659
U	7.223	9.358	-2.135
Totaal Mutaties reserves	148	624	-476
Totaal 0.10	148	624	-476
0.11			
Resultaat van de rekening van baten en lasten			
I	-1.652	-1.652	0
U	3.293	3.293	0
Totaal Resultaat van de rekening van baten en lasten	1.641	1.641	0
Totaal 0.11	1.641	1.641	0
0.2			
Burgerzaken			
I	-413	-495	82
U	710	773	-63
Totaal Burgerzaken	297	278	19
Totaal 0.2	297	278	19
0.4			
Overhead			
I	-110	-109	-1
U	8.980	9.068	-88
Totaal Overhead	8.870	8.959	-89
Totaal 0.4	8.870	8.959	-89
0.5			
Treasury			
I	-3.627	-7.454	3.827
U	-111	117	-227
Totaal Treasury	-3.737	-7.337	3.600

Totaal 0.5	-3.737	-7.337	3.600
0.61			
OZB woningen			
I	-3.719	-3.720	1
U	436	429	6
Totaal OZB woningen	-3.283	-3.290	8
Totaal 0.61	-3.283	-3.290	8
0.62			
OZB niet-woningen			
I	-2.546	-2.527	-19
U	4	11	-7
Totaal OZB niet-woningen	-2.542	-2.516	-26
Totaal 0.62	-2.542	-2.516	-26
0.63			
Parkeerbelasting			
I			0
Totaal Parkeerbelasting			0
Totaal 0.63			0
0.64			
Belastingen overig			
I	-18	-15	-2
U			0
Totaal Belastingen overig	-18	-15	-2
Totaal 0.64	-18	-15	-2
0.7			
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds			
I	-30.763	-30.787	24
U	12	12	0
Totaal Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-30.752	-30.776	24
Totaal 0.7	-30.752	-30.776	24
0.8			
Overige baten en lasten			
I	0	0	0
U	242	219	22
Totaal Overige baten en lasten	242	219	22
Totaal 0.8	242	219	22
1.1			

Crisisbeheersing en brandweer			
I			0
U	1.854	1.844	10
Totaal Crisisbeheersing en brandweer	1.854	1.844	10
Totaal 1.1	1.854	1.844	10
1.2			
Openbare orde en veiligheid			
I	-21	-8	-13
U	341	343	-2
Totaal Openbare orde en veiligheid	320	335	-15
Totaal 1.2	320	335	-15
2.1			
Verkeer en vervoer			
I	-401	-427	26
U	4.064	4.167	-103
Totaal Verkeer en vervoer	3.663	3.740	-77
Totaal 2.1	3.663	3.740	-77
2.2			
Parkeren			
U	26	21	5
Totaal Parkeren	26	21	5
Totaal 2.2	26	21	5
2.4			
Economische havens en waterwegen			
I		-7	7
U	35	20	15
Totaal Economische havens en waterwegen	35	12	23
Totaal 2.4	35	12	23
2.5			
Openbaar vervoer			
I	-96	-29	-67
U	97	13	84
Totaal Openbaar vervoer	1	-16	16
Totaal 2.5	1	-16	16
3.1			
Economische ontwikkeling			
I		0	0
U	160	142	18
Totaal Economische ontwikkeling	160	142	18

Totaal 3.1	160	142	18
3.2			
Fysieke bedrijfsinfrastructuur			
I	-2.456	-1.055	-1.401
U	2.584	3.729	-1.145
Totaal Fysieke bedrijfsinfrastructuur	128	2.674	-2.546
Totaal 3.2	128	2.674	-2.546
3.3			
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen			
I	-124	-120	-4
U	133	122	11
Totaal Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	9	3	7
Totaal 3.3	9	3	7
3.4			
Economische promotie			
I	-470	-544	74
U	395	366	30
Totaal Economische promotie	-74	-178	104
Totaal 3.4	-74	-178	104
4.1			
Openbaar basisonderwijs			
U	18	19	-1
Totaal Openbaar basisonderwijs	18	19	-1
Totaal 4.1	18	19	-1
4.2			
Onderwijshuisvesting			
U	918	1.723	-805
Totaal Onderwijshuisvesting	918	1.723	-805
Totaal 4.2	918	1.723	-805
4.3			
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken			
I	-192	-100	-92
U	1.026	957	70
Totaal Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	835	856	-22
Totaal 4.3	835	856	-22
5.1			
Sportbeleid en activering			
I	0	-1	1
U	126	119	7

Totaal Sportbeleid en activering	126	117	8
Totaal 5.1	126	117	8
5.2			
Sportaccommodaties			
I	-715	-692	-24
U	2.676	2.010	665
Totaal Sportaccommodaties	1.960	1.319	642
Totaal 5.2	1.960	1.319	642
5.3			
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie			
I	-8	-8	0
U	205	196	9
Totaal Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	198	188	9
Totaal 5.3	198	188	9
5.4			
Musea			
I	-57	-54	-4
U	160	167	-7
Totaal Musea	103	114	-11
Totaal 5.4	103	114	-11
5.5			
Cultureel erfgoed			
I	-200	0	-200
U	303	82	222
Totaal Cultureel erfgoed	103	82	22
Totaal 5.5	103	82	22
5.6			
Media			
I	-17	-17	1
U	443	448	-5
Totaal Media	426	430	-4
Totaal 5.6	426	430	-4
5.7			
Openbaar groen en (openlucht) recreatie			
I	-1.526	-1.284	-242
U	3.034	2.689	345
Totaal Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.508	1.405	103

Totaal 5.7	1.508	1.405	103
6.1			
Samenkracht en burgerparticipatie			
I	-227	-365	138
U	3.300	2.831	469
Totaal Samenkracht en burgerparticipatie	3.073	2.466	607
Totaal 6.1	3.073	2.466	607
6.2			
Wijkteams			
I			0
U	0		0
Totaal Wijkteams	0		0
Totaal 6.2	0		0
6.3			
Inkomensregelingen			
I	-3.157	-4.054	897
U	4.511	4.589	-78
(leeg)			0
Totaal Inkomensregelingen	1.354	535	819
Totaal 6.3	1.354	535	819
6.4			
Begeleide participatie			
I		-191	191
U	3.024	3.079	-54
Totaal Begeleide participatie	3.024	2.887	137
Totaal 6.4	3.024	2.887	137
6.5			
Arbeidsparticipatie			
I	0	-6	6
U	675	757	-82
Totaal Arbeidsparticipatie	675	751	-76
Totaal 6.5	675	751	-76
6.6			
Maatwerkvoorzieningen (WMO)			
I	-94	-92	-2
U	752	699	53
Totaal Maatwerkvoorzieningen (WMO)	659	607	52
Totaal 6.6	659	607	52
6.71			

Maatwerkdienstverlening 18+			
I	-400	-322	-78
U	3.714	3.736	-23
Totaal Maatwerkdienstverlening 18+	3.314	3.415	-101
Totaal 6.71	3.314	3.415	-101
6.72			
Maatwerkdienstverlening 18-			
I			0
U	3.126	3.778	-652
Totaal Maatwerkdienstverlening 18-	3.126	3.778	-652
Totaal 6.72	3.126	3.778	-652
6.81			
Geëscaleerde zorg 18+			
U	0		0
Totaal Geëscaleerde zorg 18+	0		0
Totaal 6.81	0		0
6.82			
Geëscaleerde zorg 18-			
U	33	158	-125
Totaal Geëscaleerde zorg 18-	33	158	-125
Totaal 6.82	33	158	-125
7.1			
Volksgezondheid			
I			0
U	921	906	15
Totaal Volksgezondheid	921	906	15
Totaal 7.1	921	906	15
7.2			
Riolering			
I	-2.999	-2.963	-36
U	2.482	2.494	-12
Totaal Riolering	-518	-469	-48
Totaal 7.2	-518	-469	-48
7.3			
Afval			
I	-1.971	-1.858	-113
U	1.597	1.535	62
Totaal Afval	-374	-323	-51
Totaal 7.3	-374	-323	-51

7.4			
Milieubeheer			
I	-303	-183	-120
U	455	465	-10
Totaal Milieubeheer	152	282	-131
Totaal 7.4	152	282	-131
7.5			
Begraafplaatsen en crematoria			
I	-5	-8	3
U	19	19	0
Totaal Begraafplaatsen en crematoria	14	11	2
Totaal 7.5	14	11	2
8.1			
Ruimtelijke ordening			
I	-104	-162	58
U	675	648	27
Totaal Ruimtelijke ordening	571	486	85
Totaal 8.1	571	486	85
8.2			
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)			
I	-8.529	-9.135	605
U	6.844	5.507	1.337
Totaal Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-1.686	-3.628	1.943
Totaal 8.2	-1.686	-3.628	1.943
8.3			
Wonen en bouwen			
I	-2.927	-1.472	-1.455
U	3.800	2.461	1.339
Totaal Wonen en bouwen	873	989	-116
Totaal 8.3	873	989	-116
Eindtotaal	0	-3.177	3.177

Het verdelingsprincipe van de taakvelden over de programma's: lasten en baten zijn toegedeeld aan taakvelden en lasten en baten zijn toegedeeld aan programma's. Hierdoor bestaat de mogelijkheid dat taakvelden op meerdere programma's voor komen.

26. OVERIGE GEGEVENS

In dit hoofdstuk zijn de controle verklaring, het raadsvoorstel en raadsbesluit te vinden.

Controleverklaring

De controleverklaring is afzonderlijk bijgevoegd.

Voorstel en besluit

Voorstel

Wij stellen u voor de jaarstukken 2017 conform vast te stellen en het positief resultaat van € 3.177.000 als volgt te bestemmen:

- a. toevoeging reserve verplichtingen voorgaand dienstjaar € 447.000.

Na verwerking van bovenstaande bestemming blijft het positieve resultaat over van € 2.730.000. Conform bestaand beleid wordt dit bedrag gedoteerd aan de reserve incidenteel beschikbaar algemene middelen.

Denekamp, 19 juni 2018

Burgemeester en Wethouders van Dinkelland,

de secretaris,

de burgemeester,

Besluit

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Dinkelland in zijn openbare vergadering van 10 juli 2018.

de griffier,

de voorzitter,